

EESTI STATISTIKA

ILMUB KORD KUUS

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1927

MAI

SISUKS PEALE MUU:

Esimene Eesti-Läti statistika konverents.

Esimese Eesti-Läti statistilise konverentsi resolutsioonid.

Eesti maksubilanss 1924—26 a.

Eesti linnade ja alevite tulud ja kulud 1925 a.

Viljakasvatuse valdkonnad Eestis.

Tartu ülikooli õppejõud, üliõpilaskond ja majandus 1922—26 a.

Tallinna tehnikumi õpilased, õppejõud ja majandus 1922—26 a.

Väljaränd Eestist 1926 a.

Nr. 66 (5)

TALLINN

Nr. 66 (5)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Lhk.		Page
Esimene Eesti-Läti statistika konverents . . .	233	La première conférence estono-lettonne des statisticiens . . .	233
Esimese Eesti-Läti statistilise konverentsi resolutsioonid . . .	235	Les résolutions adoptées par la première conférence estono-lettonne des statisticiens (5—8 mars, à Tallinn) . . .	235
Eesti maksubilanss 1924-26 a.—A. Tooms . . .	239	Balance des paiements de l'Estonie 1924-26. A. Tooms . . .	239
Eesti linnade ja alevite tulud ja kulud 1925 a. H. Neuhaus . . .	257	Recettes et dépenses des villes et des bourgs en 1925. H. Neuhaus. . .	257
Viljakasvatuse valdkonnad Eestis. J. Janusson .	270	Régions des cultures agricoles en Estonie. J. Janusson . . .	270
Tartu ülikooli õppejõud, üliõpilaskond ja majandus 1922-26 a. A. Lepp . . .	281	Personnel enseignant, étudiants de l'université de Tartu et sommes dépensées par l'université 1922-26. A. Lepp . . .	281
Tallinna tehnikumi üliõpilased, õppejõud ja majandus 1922-26 a. A. Lepp . . .	289	Personnel enseignant et étudiants de l'école technique supérieure à Tallinn 1922-26 et sommes dépensées par l'école. A. Lepp . . .	289
Väljaränd Eestist 1926 a. H. Reiman	290	Émigration en 1926. H. Reiman	290

TABELID — TABLEAUX

(Standart- numerat- sioon)		(Numérotation permanente)	
Tab. 1. Sissevedu märtsis	292	Tab. 1. Importation en mars	292
" 2. Väljavedu märtsis	293	" 2. Exportation en mars	293
" 3. Sisse- ja väljavedu märtsis (tähtsamad ained)	294	" 3. Importation et exportation des principaux articles en mars	294
" 4. Tolliametite läbikäik märtsis	296	" 4. Commerce extérieur en mars (par les douanes)	296
" 5. Tolliasutiste tulud märtsis	296	" 5. Recettes douanières en mars	296
" 6. Ühendatud riigiraudteede tegevus veebruaris	297	" 6. Chemins de fer unis en février	297
" 7. Tallinna sadama tegevus veebruaris	298	" 7. Mouvement du port de Tallinn en février	298
" 7. Seesama märtsis	298	" 7. Le même en mars	298
" 7. Seesama aprillis	299	" 7. Le même en avril	299
" 8. Eesti Panga äriseis 31. XII. 26 — 31. III. 27	299	" 8. Situation financière de la Banque d'Estonie au 31. XII. 26—31. III. 27	299
" 9. Maapanga äriseis	—	" 9. Situation financière de la Banque agraire	—
" 10. Era- ja tähtsamate ühispankade äriseis 1. XI. ja 1. XII. 26 (v. nr. 62 (1), lhk. 27)	—	" 10. Situation financière des banques privées et des principales banques coopératives au 1. XI. et 1. XII. 26 (v. nr. 62 (1), p. 27)	—
" 11. Üksikute pankade ärisaisu summad 1. XI. ja 1. XII. 26 (v. nr. 62 (1), lhk. 27, tab. 10)	—	" 11. Montant des bilans des banques au 1. XI. et 1. XII. 26 (v. nr. 62 (1), p. 27)	—
" 12. Riigi sissetulekud veebruaris	300	" 12. Recettes de l'Etat en février	300
" 13. Valuuta hinnad Tallinnas börsil aprillis	301	" 13. Cours du change à Tallinn en avril	301
" 14. Vabariigi piiridest ülesõitnud märtsis	300	" 14. Nombre des personnes passées les confins de la République en mars	300
" 14. Seesama aprillis	300	" 14. Le même en avril	300
" 15. Elanikkude arvu liikumine linnades—adressilaudade andmeid märtsis	301	" 15. Mouvement de la population dans les villes en mars	301
" 16. Liikvel olev paberraha ja selle kate aprillis	302	" 16. Billets en circulation et l'encaisse en avril	302
" 17. Liikvel olev vahetusraha aprillis	302	" 17. Change en avril	302
" 18. Pankadevahelise arvekoja tegevus aprillis	302	" 18. Mouvement de la chambre de compensation en avril	302
" 19. Protestitud vekselid märtsis	302	" 19. Effets protestés en mars	302
" 20. Kapitali emissioonid märtsis	302	" 20. Emissions des capitaux en mars	302
" 21. Tööstustoodang märtsis	302	" 21. Production de quelques industries en mars	302
" 22. Loomataudid märtsis	302	" 22. Epizooties en mars	302
" 23. Tapamajade tegevus märtsis	302	" 23. Fonctionnement des abattoirs en mars	302
" 24. Suur müügihinnad Tallinnas märtsis	303	" 24. Prix de gros à Tallinn en mars	303
" 24. Seesama aprillis	304	" 24. Le même en avril	304
" 25. Hobuste ja kariloomade hinnad laatadel novembris 1925 (v. nr. 46 (1), lhk. 30)	305	" 25. Prix forains des chevaux et des bêtes à cornes en novembre 1925 (v. nr. 46 (1), p. 30)	305
" 26. Turuhinnad aprillis	306	" 26. Prix de détail en avril	306
" 27. Elumaksumusindeksid	306	" 27. Nombres-indices du coût de la vie	306
" 28. Suur müügiindeksid	306	" 28. Nombres-indices des prix de gros	306
" 29. Tööbõrsid ja eravahetalluskontorid veebruaris	307	" 29. Activité des bourses du travail et des agences d'affaires privées en février	307
" 29. Seesama märtsis	308	" 29. Le même en mars	308
" 30. Tööstusettevõtted ja nende tööjõud 1. märtsiks 1927 a.	309	" 30. Entreprises industrielles, leur main d'oeuvre et accidents du travail au 1. mars 1927	309
" 30. Seesama 1. aprilliks	312	" 30. Le même au 1. avril	312
" Suur ja kesktööstuse ettevõtete tööjõud 1. jaanuaril 1927	310	" Main d'oeuvre des entreprises moyennes et grandes au 1. I. 27.	310
Tähtsamad Eesti majandus-ühiskondliku elu ilmutused 1921—1927	313	Données principales concernant la vie économique et sociale de l'Estonie 1921—1927	313

ESIMENE EESTI-LÄTI STATISTIKA KONVERENTS TALLINNAS 5—8 MÄRTSIL 1927 a.

Esimene Eesti-Läti statistika konverents leidis aset Tallinnas, 5—8 märtsini käesoleval aastal. Konverentsi kokkuastumise vajadust tunnistasid mõlemad statistilised keskasutised juba 1925 aastast, kuid paljudel põhjusil viibis see käesoleva ajani.

Esimese konverentsi päevakorras oli rida tähtsamaid küsimusi: väliskaubandus-, põllumajandus-, tööstus- ja tööstatistika ühtlustamine. Konverentsi tulemused, mida toome allpool vastuvõetud otsuste näol, näitavad saavutatud kokkuleppeid kõigis päevakorra küsimusis. Ühemeelselt leidis konverents ka vajalikuks määrata lähema ühistöö ja kontakti põhimõtted mõlema maade statistika alal. Teine statistika konverents otsustati pidada Riias septembrikuul, kus päevakorda tuleks tähtsamaist küsimusist: väliskaubanduse nomenklatuuri ühtlustamine, põllumajandusliku üleskirjutuse kavade ühtlustamine, elumaksumus-, suurmüügi- ja turuhindade indekse küsimused jne.

Ka leiti vajalikuks iga-aastast konverentsi korraldada täieliku kontakti loomiseks. Juba käesoleval ajal on ette näha mitme konverentsi töökava. Nii tuleks tuleval aastal päevakorda rahvalugemise kavade läbivaatamine, siis põllumajandusliku üleskirjutuse ja rahvalugemise materjalide läbitöötamise kavad jne.

Kuna esimene konverents näitas täielikku tahtet ja püüdu ühistööks, ei ole kahtlust ka tema otsuste teostamise ja elluviimise kohta.

LA PREMIÈRE CONFÉRENCE ESTONO-LETTONNE DES STATISTICIENS (de 5—8 mars 1927 à Tallinn).

La première Conférence statistique, déjà longtemps projetée, réunit les statisticiens des deux États voisins à Tallinn de 5—8 mars. La conférence fut marquée par un rare esprit de collaboration, ainsi que par la plus grande unanimité. Ses décisions posèrent non seulement les premières pierres de l'édifice de la statistique commune, mais encore établirent-elles les formes de la collaboration future.

Malgré la courte durée de la conférence, toute une série de résolutions vient d'être adoptée.

Parmi ces résolutions méritent d'être mentionnées celles concernant l'organisation des prochains recensements. Il fut décidé d'organiser le recensement agricole de 1929, ainsi que le recensement de la population en 1930 d'après les programmes et dans les délais communs.

Avec le recensement agricole en 1929 un recensement industriel et professionnel sera organisé, également d'après les programmes communs.

Beaucoup d'attention fut consacrée à la statistique du commerce extérieur. Dans ce domaine les principes généraux furent concrétisés et désormais les mêmes méthodes régleront l'établissement des résultats du commerce, en ce qui concerne le commerce général et spécial, le système des dénominations des marchandises, l'établissement des valeurs etc. Difficultés spéciales sont soulevées par la détermination des pays de provenance et de destination vu que l'importation d'un nombre de pays passe par le territoire d'autres états et ne peut pas être distinguée que difficilement. Une nomenclature commune des marchandises sera élaborée pour la prochaine conférence.

La statistique agricole ayant l'importance capitale dans les deux États fut discutée également en détail. La périodicité décennale des recensements agricoles et de ceux de la population fut adoptée. Pendant les années intermédiaires les dénombrements abrégés du bétail et des superficies emblavées seront organisés.

Toute une série de résolutions fut adoptée concernant l'évaluation de l'état des cultures, la production des cultures et du bétail, les prix des produits agricoles, la comptabilité agricole et l'évaluation de la production totale de l'agriculture etc.

ESIMISEST ESTI-LÄTI STATISTIKA KONVERENTSIST
OSAVÕTJAD (5—8. III. 1927).

Esim. rida (pahemalt): A. Maldups (L),
J. Oisman,
V. Salnais (L),
A. Pullerits,
B. Gernets (L),
A. Tooms.
Teine rida: J. Baltais (L),
J. Jurevits (L),
H. Reinian,
J. Kurkus.

PARTICIPANTS À LA PREMIÈRE CONFÉRENCE
STATISTIQUE ESTONO-LÉTTONNE (5—8. III. 1927)

1 rang A. Maldups—Secrétaire du B. C. (L),
(de gauche): J. Oisman—Chef de section (E),
V. Salnais—Directeur du B. C. (L),
A. Pullerits—Directeur du B. C. (E),
B. Gernets—Statisticien aîné (L),
A. Tooms—Direct. adj. du B. C. (E).
2 rang: J. Baltais—Chef de section (L),
J. Jurevits—Chef de section (L),
H. Reinian—Chef de section (E),
J. Kurkus—Chef de section (E).

Une nomenclature commune des industries fut adoptée pour les statistiques du travail et de l'industrie, ce qui permet les comparaisons directes entre les données publiées. La portée des données relevées par la statistique industrielle, ainsi que les méthodes de calcul employées, furent uniformisées, et spécialement l'établissement de la production nette des entreprises.

Pour la statistique du travail également la nature et la portée des données furent établies. Dans les calculs des indices de l'activité industrielle et de l'intensité du travail dans les entreprises et d'autres indices, les mêmes méthodes furent adoptées.

Dans la publication des données les mêmes groupes d'après la grandeur des entreprises ont été établis.

Dans toutes ses décisions la Conférence s'inspirait en outre de vœux émis par les différentes institutions internationales.

Le succès et l'importance des résultats obtenus par la première conférence permettent de prévoir la périodicité annuelle de ces conférences.

La deuxième conférence sera convoquée à Riga, en septembre courant.

ESIMESE EESTI-LÄTI STATISTILISE KONVERENTSI RESOLUTSIOONID.

LES RÉSOLUTIONS ADOPTÉES PAR LA PREMIÈRE CONFÉRENCE ESTONO-LETONNE DES STATISTICIENS (5—8 mars, à Tallinn).

I.

1. Konverents leiab, et arvestades mõlema riigi oludega suurimaid saavutusi, rohkeimat rahvamajanduslikku kokkuhoidu, paremat tehnilist varustust, paralleelsuse kõrvaldamist üksikute asutiste töis ja eriti statistiliste tööde meetodite ühtlustamist mõlema riigi vahel võimaldab ainult statistika tsentraliseerimine statistika keskasutiste kätte, ning avaldab soovi, et tsentraliseerimistöö saaks kõigil aladel lõpule viidud kiires korras.

2. Kuna tööstus-töölalist üleskirjutust nii Eestis kui ka Lätis senini pole korraldatud, ning selleks et tööstuse ning kaubanduse seisukorda valgustada ühel ajal üleilmliku põllumajandusliku üleskirjutusega, konverents leiab vajalikuks, et nimetatud üleskirjutus saaks korraldatud 1929 aastal mõlemas riigis.

3. Konverents, leides vajalikuks seda üleskirjutust korraldada mõlemas riigis ühise programmi järele, peab vajalikuks, ülearuste kulude ärahoidmiseks, teda korraldada ühiselt üleilmliku põllumajandusliku üleskirjutamisega.

4. Konverents avaldab soovi, et järgmine rahvalugemine Eestis saaks korraldatud 1930 a., ühel ajal Lätis ettenähtud rahvalugemisega. Mõlemas riigis on rahvalugemisega koos vajalik arvestada rahva kutsealalist koosseisu.

5. Nende suurte tööde läheduse tõttu on vajalik juba 1927 a. kokku leppida ühtlaste tähtaegade ja programmi kohta.

II. Väliskaubandusstatistika kohta.

6. Konverents peab vajalikuks, et mõlemad riigid kuni edaspidise sellekohase kokkuleppeni väliskaubandusstatistika arvestust toimiks kahe pealigi järele:

- a) eriväliskaubanduse statistika (sisse- ja väljavedu),
- b) transiidistatistika.

Peale nimetatud liikide, eraldi neist, peetakse veel täiendaval ümbertöötamisel olnud kaupade statistikat.

7. Konverents määrab kindlaks järgmised põhimõtted ja mõisted väliskaubandusstatistika arvestamiseks, millest mõlemad riigid on kohustatud kinni pidama.

A. Eriväliskaubanduse statistikas:

A. Sisseveos peab arvestama maa- ja veeteedel sisseveetud (sealjuures ka pagasi ja postiga), tollivabad ja tollimaksu alla kuuluvad:

a) väljamaa kaubad, mis otsekohe väljamaalt sisse toodud ehk tolliainetest sisemaale lastud lõplikuks tarvitamiseks tööstuse ja kaubanduse tarbeiks, samuti kaubad, mis ostetud sihiga omamaa ettevõtteis ümber töötada ja väljamaale tagasi vedada,

b) omamaa kaubad, mis välisriikidest tagasi veetud, peale täiendavat ümbertöötamist ehk ilma selleta.

B. Väljaveos peab arvestama maa- ja veeteedel (seal hulgas ka pagasi ja postiga) väljaveetud, tollivabad ja tollimaksu alla kuuluvad:

a) omamaa kaubad, mis välja veetud müügiks ehk täiendavalt ümbertöötamiseks,

b) väljamaa kaubad, mis siseturul olid täiendaval ümbertöötamisel ehk müügiks.

Sisse- ja väljaveos ei arvestata:

a) reisijate isiklik pagas, kui selles ei leidu kaupu müügiks,

b) saadetised välisesitusile, sedavõrd kui nad tolli järelevalvest vabad,

c) sõjaväeline varustus,

d) väikseulatuslik piiriäärne kaubavahetus,

e) postipakid väärtusega kuni 700 Emk.,

f) kaubaproovid,

g) tühjad pakised,

h) ajutiselt sisse- ja väljaveetavad kaubad, nagu eksponaadid, kinofilmid jne,

i) veesõiduriistad mahuga üle 20 br. rgt.,

k) tarvitatud majapidamisasjad; kantud riided.

Arvestamise momendiks sisseveokaupade kohta tuleb lugeda tollimaksu õien-damise moment ehk tollivabadel kaupadel—tollijärelevalvest vabastamise moment,—väljaveokaupadel—kaupade üle piiri saate moment.

C. Sisse- ja väljaveokaupade juures arvestatakse järgmised tunnused:

a) kauba nimetus,

b) „ hulk,

c) „ väärtus,

d) kauba siht- ja päritoluriik,

e) tollimaksu summa.

Arvestamise põhimõtted:

a. Kauba nimetus tuleb registreerida Eesti ja Läti jaoks ühise, statistika otstarbeks kokkuseatud kaupade nimestiku järele, mida soovilik esialgsel kujul kindlaks määrata järgmisel konverentsil.

Märkus: Kaupade nimestiku väljatöötamisele asuvad mõlemad riigid otsakohe.

b) Kauba hulk tuleb arvestada kaalu üksusis.

Mõned kaubad arvestatakse peale selle veel neile vastavais mõtudes, Läti ja Eesti jaoks ühise nimestiku ulatuses.

c) Kauba väärtus sisseveos peab väljendama kauba ostuhinda ühes arvatud prahi- ja kinnitusrahad kuni piirini (cif franko), väljaveos kauba eest saadud summat ühes veokuludega piirist ülemineku kohani, ühes arvatud väljaveotollimaks ja igasugused kulud kauba laadimiskohal. Ei arvestata aga veo- ning kinnituskulusid väljaspool Eesti piiri kuni sihtkohani.

d) Riigid: sisseveos tuleb arvestada kauba päritoluriik, ehk kui see teada pole, riik kus kaup ostetud. Väljaveos — kaubatarvitaja riik ehk kui see teadmata, kaubaostja riik.

e) Tollimaksu summa hulka ei pea kuuluma trahvide näol võetavad lisasummad ja arvestamine sünnib tolliametnikkude väljaarvamiste kohaselt.

D. Kaupade nimestik ja liigitus väliskaubanduse materjali ümbertöötamisel.

Andmete läbitöötamine peab sündima Eesti ja Läti jaoks ühise, statistika otstarbeks eriliselt kokkuseatud kaupade nimestiku järele, mille esialgne kuju seatakse kokku järgmisel statistilisel konverentsil. Kaupade liigitamisel võetakse aluseks Brüsseli konverentsil avaldatud põhimõtted.

E. Andmete kokkuvõtteid tehakse iga kuu ja aasta kohta (kalendrikuu ja -aasta).

Võetakse kokku:

a) iga kauba kaal ja väärtus sisse- ja väljaveos riikide järele üldsummas ja iga tolliameti järele eraldi;

b) tollimaksu summa kaupade kaal ja väärtus tollitariifi paragrahvide ja punktide järele.

F. Kuuliste ja aastaliste andmete avaldamise soovilik ulatus.

Eriväliskaubanduse alal avaldatakse iga kuu sisse- ja väljaveo andmed rühmade ja riikide järele, ja peale selle ka tähtsamad ained riikide järele. Iga-aastased aruanded peavad tooma sisse- ja väljaveo täieliku kaupade nomenklatuuri ulatuses riikide järele ja tollimaksu summasid tollitariifi paragrahvide järele.

B. Transiidid.

A. Transiidis arvestatakse kaubad, mis vahetult ehk tolliaitate kaudu läbistavad riigi ter-

ritooriumi, või teatud sadama ehk piiripunkti sihtmaale jõudmiseks.

Arvestamise momendiks transiitkaupade juures on kaupade väljasaate moment riigi piirist.

B. Arvestatavad tunnused:

a) kauba nimetus,

b) „ hulk,

c) „ saate- ja sihtmaa.

a) Kauba nimetus märgitakse Eesti ja Läti jaoks ühise, erilise transiitkaupade nimestiku järele, mis kokku seatakse järgmisel konverentsil.

b) Kauba hulk arvestatakse kaalu üksusis.

c) Saatemaana arvestatakse riik, kust kaup tuli ja sihtmaana riik, kuhu kaup läheb.

C. Andmed transiitkaubanduse kohta võetakse kokku:

a) iga kuu transiidi üldsumma kaubarühmade järele.

b) iga aasta ka üksikud kaubad riikide järele.

D. Transiitkaubanduse andmeid on soovilik avaldada:

a) iga kuu transiidi üldsumma kaubarühmade ja riikide järele;

b) iga aasta üksikud kaubad riikide järele.

III. Põllumajandusstatistika kohta.

Konverents võttis vastu järgmised põhiseisukohad põllumajandusliikude üleskirjutuste kohta:

8. Põllumajandusliikude kapitalide, tööjõu ja toodangu arvestamiseks tuleb teostada mõlemas riigis iga 10 aasta järele (aastail, mis lõpevad nulliga) üldine põllumajanduslik üleskirjutus.

Märkus: Üleskirjutuse aasta võib saada muudetud kooskõlas rahvusvaheliste statistiliste kongresside ja asutiste otsustega.

9. Kahe üldüleskirjutuse vaheajal iga-aastase toodangu arvestuse jaoks aastail, mis lõpevad 5-ga, korraldada külvipindade ja loomade üleskirjutus.

Märkus. Mõlema riigi statistika keskbürood astuvad tarvilikud sammud, et üleskirjutuste teostamise kohta läbi viia vastavad seadusandlikud otsused.

10. Põllumajandusliikude üleskirjutuste kaavad ja meetodid kahe riigi vahel edaspidi ühtlustatakse, milleks korraldatakse mõlema riigi statistika esitajate erinõupidamised.

11. Konverents määrab kindlaks järgmised põhimõtted ja mõisted iga-aastaseks põllumajandusliku toodangu ja tulukuse arvestamiseks:

a) Kasvupindade statistika. Kasvupindade arvestuse aluseks võtta põllumajandusliikude üleskirjutuste andmed. Põllumajandusliikude üleskirjutuste vahepealseil aastail kasvupinnad määratakse kindlaks ankeedi teel, mis teostatakse juunikuus korrespondentvõrgu ehk omavalitsuste kaudu. Ankeedi teostamisel kir-

jutada üles umbes 5% talundeist ning neis arvestada kasvupinnad käesoleva ja eelmise aasta kohta. Saadud andmeil määrata kindlaks ja vastavalt teha iga-aastased muudatused üleskirjutusel saadud kasvupindade arvus ning vahekorris.

Märkus: Lätis kasvupindade arvestamist ankeedi teel hakatakse teostama peale eelseisvat üldist üleskirjutust 1929-30 aastal.

b) Saakide statistika. Eelteateid viljasaagi kohta kogutakse korrespondentvõrgu kaudu: heinasaagi kohta 15 augustiks, talveviljade saagi kohta 15 septembriks, suveviljade kohta 15 oktoobriks. Lõplik saakide kindlaksmääramine teha konkreetsete andmete alusel detsembris/jaanuaris, peale linakiu, mille saak määrata kindlaks 1 märtsiks. Konkreetsed andmed saadakse korrespondentidelt, kellest igaüks annab teateid mitme tema vaatluspiiris asuva talundi kohta. Peale korrespondentide on vajalik andmete kogumisel kaasa tõmmata ka agronoomilist personaali, iseäranis kontrollassistente.

c) Viljade (oraste) seisukorra statistika. Viljade seisukorra kohta annab teateid korrespondentvõrk iga kuu 15-ks, alates maist kuni septembrini. Hindamist toimida rahvusvahelise põllumajandusliku instituudi süsteemil.

12. Loomade toodang.

a) Loomade arv määrata kindlaks sama meetodi järele, nagu kasvupindade arvestusel.

b) Liha, piima, munade jne. toodang määrata kindlaks põllumajandusliku raamatupidamise andmeil, kontrollühisuste andmeil ning vastavalt korraldatud ankeetide abil.

13. Põllumajandusliku kogutoodangu hindamine.

a) Hinnatavad ained. Põllumajandusliku üldtoodangu hindamisel võtta arvesse täielikult rukki-, ni-, u-, herne-, lääts- ja tatrasaagid, linakiu- ja -seemnesaak, heinaseemned, ala- ja metsatoodangud. Odra- ja kartulisaaigist arvestada osa, mis läheb inimtoiduks, tööstuslikuks ümbertöötamiseks ning seemneks, kaera- ja segaviljasaagist aga ainult seemneks minev osa.

Loomasaaduste toodangus arvestada loomade juurekasv ja vähenemine, liha-, piima- (peale vasikate ja m. loomadele mineva osa täispiimast), munade, mee-, villa-, naha- ning suletoodang.

b) Põllumajandusainete hinnad. Põllumajandusliku üldtoodangu hindamisel võtta aluseks keskmised hinnad kohalikel turgudel vastaval põllumajanduslikul aastal, mis arvata 1 maist kuni 30 aprillini.

14. Iga-aastane põllumajanduse tulukuse arvestus.

Põllumajanduslik tulukus arvestada raamatupidamise abil, milleks tuleb korraldada iga aasta vastavad arvepidamised talundis. Raamatupidamise kavad ja meetodid tulevad mõlemas riigis ühtlustada.

IV. Tööstusharude nomenklatuuri kohta.

15. Mõlema riigi statistiliste andmete võrdluse hõlbustamiseks ja pidades silmas rahvusvaheliste organisatsioonide ja kongresside poolt väljendatud sooviavaldusi andmete rahvusvahelise võrdluse suhtes, võtta vastu kõigi tööstus- ja tööstatistika alade jaoks 16 pearyhmast koosnev nomenklatuur (erilisana kindlaks määratud). Rühmade sisu indentsust ja nende järjekorda (numbratsioon) peab valjult säilitama andmete läbitöötamisel ja avaldamisel.

Tööstusharude alirühmad määratakse kindlaks vastuvõetud kokkuleppe kohaselt (erilisana kindlaks määratud).

Tööstusharude alirühmades võib võtta ette muudatusi järgmisil tingimustel:

a) võib moodustada uusi alirühme, ühendades kahte neist ehk moodustades ühest alirühmast kaks uut,

b) igat alirühma kokkuleppel võib täiendada uute elementidega.

V. Ettevõtete rühmitus neis töötavate isikute arvu järele.

16. Arvesse võttes „suurtööstuse“ ja „kesktööstuse“ mõistete erinevust mõlemas riigis, kõik tööstusstatistika andmed võtta kokku ja avaldada, peale üldkokkuvõtete, järgmise ettevõtete liigituse kohaselt:

a) jõumasinata ettevõtted kuni 4 töötajaga (incl.),

b) jõumasinaga ja mitte enam kui 19 töötajaga (incl.) ettevõtted ning jõumasinata 5 kuni 19 töötajaga (incl.) ettevõtted,

c) ettevõtted 20 kuni 49 töötajaga (incl.),

d) ettevõtted 50 ja enam töötajaga.

Ettevõtete liigitus ja jaotus nomenklatuuri rühmesse, nii tööstus- kui ka tööstatistika alal, sünnib üks kord aastas 1 juulil ettevõtte eelmise aasta töötajate keskmise arvu andmete alusel.

VI. Tööstusstatistika kohta.

17. Arvesse võttes kiireid muutusi tööstuses, mis tingitud ülemineku ajajärgust, on tarvilik iga-aastane toadete kogumine järgmiste küsimuste üle:

a) ettevõtete arvu üle,

b) neis tegutsevate isikute arvu üle,

c) toodangu ja materjalide tarvituse üle, viimaste hulgas arvatud ka kütteained.

Mitte harvemini kui üks kord viie aasta sees kogutakse andmeid ettevõtete tehnilise sisseseade üle, s. o. nii valmistusabinõude, kui ka jõumasinade üle. Selle juures kogutakse

võimalikult teateid ka selle üle, kui kaua ja millise läbistamise koormatisega jõumasin aasta jooksul töötas ning tuakse välja arvud mehaanilise jõutarvituse kohta aastas.

18. Kütteküsimuse tähtsust silmas pidades, tuleb viimane arvestada sortide järele; võrdluseks tulevad üksikud liigid puude peale ümber arvata, mille juures mõlemad riigid tarvitavad ühesuguseid koefitsiente.

19. Et kogutavate andmete väärtuslikkust tõsta, tuleb võimalikult liigdamas kontaktis olla ettevõtjatega. Teatelehed ja täiendavad järelepärimised tulevad kokku seada võimalikult ettevõtte iseloomu kohaselt.

20. Silmas pidades, et tootmisstatistika peamiseks sihiks on toodangu netto-koguväärtuse hindamine ja arvesse võttes, et kogutavad andmed ei võimalda ära hinnata amortisatsioone ja muid kaudseid tootmiskulusid, ja silmas pidades viimaste võrdlemisi vähest tähtsust, tuleb mõlemas riigis tarvitada lihtsustatud netto-toodangu arvestusviise; nimelt tuleb valmistatud kaupade väärtusest maha arvata ainult ümber-töötatud materjalide ning ümbertöötamise juures otsekoheselt äratarvitatud materjalide väärtus. Tarvitatud kütteainete ja mehaanilise jõu väärtus, amortisatsioon ega remondikulusid ei arvata maha. Kui ettevõtte võõraid materjale ümber töötas, ei arvestata väljatulnud kaupade väärtust, vaid arvestatakse ainult ümbertöötamise eest saadud töötasu summaksid.

Tähtsamate kaupade toodangu arvestamine hulga järele tuleb teostada ühesuguse kaupade nomenklatuuri järele.

21. Konverents loeb soovitavaks, et mõlemis riikides sisse seataks kaubandus-tööstusregistrid, kaubandus- ning tööstusettevõtete täpsemaks registreerimiseks. Registrite seaduses peaksid arvesse võetud olema statistikaasutiste soovid.

VII. Tööstatistika kohta.

22. Palgaliste koosseisu, tööaja, keskmise tööpäeva pikkuse ja töötasu kohta mõlema riigi tööstatistika avaldab järgmisi andmeid:

a) üldine palgaliste arv iga kuu lõpuks, neist üldine ja alla 18 a. vanuste tööliste arv,

b) keskmine tegeliku tööpäeva pikkus,

c) " " " " " " normaal-tööaja piirides,

d) ületunnitöö kestuse % normaaltööajast,

e) keskmine töötasu tunnis töölistel üldise rahalise töötasu andmete alusel,

f) keskmine töötasu tunnis töölistel normaal-tööaja töötasu andmete alusel,

g) ettevõtete poolt väljamakstud töötasu üldsumma,

h) ettevõtete poolt töölistele väljamakstud töötasu üldsumma.

Kõik need andmed avaldatakse, peale üldkokkuvõtete, eraldi resolutsiooni 16-s kindlaksmääratud nelja rühma ja tööstusharude järele.

23. Mõlemad riigid avaldavad peale selle:

a) igakuulised tegevusmäära indeksid tööstuses tegevate palgaliste üldarvu ja tööliste arvu andmete alusel,

b) tööstusliku töö intensiivsuse indeksid tööliste poolt tegelikult tehtud töötundide üldarvu andmete alusel.

Need andmed avaldatakse eraldi resolutsioonis 16-s kindlaksmääratud nelja rühma kohta.

VIII.

24. Konverents, arvesse võttes Rahvusvahelise Statistika Instituudi suurt tähtsust statistika alal ja tema otsuste siduvust, leiab vajalikuks, et Läti kui ka Eesti käsitaks kõiki abinõusid lähema kontakti loomiseks Instituudiga, ja eriti, et mõlemad riigid võtaks osa Instituudi istangust Kairos 1927 aastal, kus ette näha paljude tähtsate majandus- ja demograafiastatistika probleemide lahendamist ja kus ühes sellega on soovilik astuda sammusid statistikameetodite ühtlustamiseks kõigis Balti riikides.

IX.

25. Konverents, konstateerides otsustatud küsimuste tähtsust nii statistika teoreetilise korralduse kohta mõlemas riigis, kui ka nende otsuste elluviimise suurt kasu mõlema riigi statistiliste andmete võrdlemiseks, eriti aga praktiliste, poliitiliste ja majanduslike abinõude käsitamiseks majanduslike kokkulepete sõlmimisel, leiab vajalikuks, et mõlemi maade statistika töötaks alalises tihedas kontaktis.

Selleks otstarbeks:

a) on vajalik korraldada statistilisi konverentse mõlemi maade vahel, vähemalt kord aastas, kusjuures osa peaksid võtma konverentsi statistika eriteadlased vastavais küsimusis,

b) vajalikuks tunnistada, et mõlemi maade keskasutised üksteist vastastikku informeeriksuu statistiliste tööde korraldamisest ehk muutusist endis is töis ning oleks vahetuses üksteisega kõigi kavade, vormulaaride, instruksioonide jne. ja ka andmete läbilöötmise ning kirjastamise kavadega.

X.

26. Konverents leiab vajalikuks kokku kut-suda teist mõlemi maade vahelist statistilist konverentsi sept. 1927 a. Riias. Konverentsi päevakord seatakse kokku Läti Statistika Peavalitsuse poolt, kokkuleppel Eesti Statistika Keskbürooga, arvesse võttes ka neid küsimusi, mis esimesel konverentsil jäid otsustamata.

EESTI MAKSUBILANSS 1924—26 a. BALANCE DES PAIEMENTS DE L'ESTONIE 1924—26.

S i s u : 1) Maksubilansi mõistest, lhk. 239. 2) Töö iseloom, lhk. 240. 3) Väliskaubandus, lhk. 240. 4) Välislaenu ja -võlad ning nende %, lhk. 242. 5) Side ja transport, lhk. 243. 6) Transiit, lhk. 243. 7) Välisesindamine, lhk. 243. 8) Komisjonid ja preemiad, lhk. 244. 9) Välismaile müüdud liikumata varandused, lhk. 244. 10) Muud, lhk. 244. 11) Laevandus, lhk. 245. 12) Makse, mis välisriikide laevad Eesti sadamais maksavad, lhk. 247. 13) Transiidiga ühenduses saadud sissetulekud, lhk. 248. 14) Kinofiilmid, lhk. 248. 15) Reisijate kulud välismail, lhk. 249. 16) Välismaaliste kütused Eestis, lhk. 249. 17) Väljaränd, lhk. 249. 18) Punktid, mille kohta meil andmed puuduvad, lhk. 253. 19) Lõppkokkuvõte, lhk. 254.

1. Maksubilansi mõistest.

Définition d'une balance des paiements.

Maksubilansiks nimetame kõigi teatud aja kestel välismaile makstud ja seal kulutatud summade kõrvutamist sama aja kestel välismailt saadud summadega. Selle juures pole tähtis, kas summa tegelik kulutaja või väljamaksja on riik, mõni eraorganisatsioon või eraisik. Peaasi on arvestada rahaliselt kõik väärtuste vahetus üle piiri.

Sarnane arusaamine maksubilansist vastab Rahvasteliidu poolt proponentidele ning loodetavasti leiab ligemal ajal aktsepteerimist kõikjal. Ennem oli samal alal mitmesuguseid erinevaid vaateid, ning kuni viimase ajani erinesid kokkuseatavad maksubilansid sisuliselt väga suurel määral.

Juba 1905 a. proponentis A. Foville Rv. Stat. Instituudi istungil asuda rahvamajandusbilansside koostamisele. Arvestamisele pidi kuuluma 1) inimeste liikumine, 2) kaupade läbikäik, 3) raha liikumine, 4) väärtuste liikumine (väärtapaberid ja krediitdokumendid) — kõik rahvusvahelises ulatuses.

Esimese punkti all mõttes Foville peamiselt välja-sisserändajaid, kes ka raha endaga ühes toovad. Praegusel ajal on selgunud, et sisse-väljarännul otsekohese rahakapitali juuretoomise mõttes kuigi suurt tähtsust pole. Ka sarnaselt sisserännurlikes par excellence, kui ühisriigid, on korraldatud uuringud näidanud, et immigrantide poolt ühestoodavad summad on üsna lühised.

Isaasi on muidugi immigrantide inimtööjõu, energia, teadmiste ja oskuse kapitalid, mida nad oma isikus ühes toovad. Ent kui ka oletada sarnaste kapitalide hindamist, siis peaks ühes sellega küsimust laiemalt võtma ja püüdma hinnata üldse ka kõike intellektuaal majanduslikku läbikäiku rahvaste vahel, isegi ideede ja patentide kasutamist jne. Olgugi et Foville mõte sinnapoole sihtis, pole senini keegi tegelikult sarnaseid hinnanguid arvuliselt püüdnud teostada.

Mõte, mis siis oli alles vormiltki selgusetu, omas kohe kindlad kontuurid, niipea kui see intellektuaal-müüsiline element kõrvaldati. Juba samal istungjärgul esildas Gruber rea andmeid Austria maksubilansi kohta 1892—1901, mida võib pidada esimeseks maksubilansi tegelikkuks koostamiskatseks.

Instituut valis erikomisjoni vastava uurimiskava väljatöötamiseks. Kopenhaageni istungjärgul (1907) esitas Gruber ettekanne maksubilansi koostamise põhimõtete kohta ja isegi vastava küsimuslehe kava. Mõlemal juhul käsitas Gruber juba ainult konkreetsaid, rahas sündinud tehinguid.

Instituut teotes veelgi maksubilansi alal 1911 a. esitati B. Stringher'i Itaalia maksubilanss, 1923 a. Felner'i poolt Ungari oma.

Samuti teostatakse mitmed vastavad tööd eraisikute ja -asutiste poolt ka teiste riikide kohta (Inglise, Helveetsia, Argentina).

Rahvasteliidu majandussektisioon võis 1924 a. avaldada juba 13 riigi kohta vastavad andmed. 1925 a. vastavas väljaandes leidsid käsitamist 22 riiki.

Kuna sama sektisiooni poolt ühise vormi järele iga aasta Rahvasteliidu liikmeilt andmeid nõutakse, tõuseb riikide arv, kus vastavaid arvestusi tehakse, nüüdsest peale iga aastaga. Mis senini soovida jätab, on arvestuste sooritamise meetodid — neid on võrdlemisi vähe puudutatud ja üksikud riigid toimivad oma võimiste ja andmete kohaselt. Niipea kui ka siin teatud ühiseid juhiseid korda läheb üles seada, muutub maksubilansi koostamine kahtlemata sama endastmõistetavaks ja regulaarseks, kui praegu väliskaubanduse oma.

S õ n a „Maksubilanss“ (balance de paiements, the balance of payments, Zahlungsbilanz) pole ei õnnestunud ega täpne termin. On ju tegemist siin väärtuste riikidevahelise liikumisega, ja mitte rahaliste kohustuste silmapilkliku tasakaalu võrdlemisega, millisena harilikult esineb raamatupidamises bilanss. Sellele äratundmisele on tulnud mitmed. Rv. Stat. Instituudi 1911 a. istungil proponentis B. Stringher nimetust „maksuste bilansid-les balances des paiements“, mis igatahes õigem.

Veel otstarbekam oleks nimetada seda andmestikku mingi terminiga, mis maksude liikumist esile tooks. Ühisriikide esimesed maksubilansid olid selles mõttes õigemalt terminiseeritud — nende jaotused olid „meie ostime“ „meie müüsimine“. Igatahes, raamatupidamise seisukohast välja minnes, see andmestik on küll rohkem aasta sissetulekute-väljaminekute arve, kui bilanss.

Ent maksubilansi nimetus on sarnasena esimeste teoreetikute kergelt käelit ilma läinud, igalpool tuntud ja viimasel ajal on teda ka Rahvasteliit aktsepteerinud.

2. Töö iseloom. Käesolevas katses Eesti maksubilanssi koostada, oleme omad arvestused korraldanud mainitud Rahvasteliidu nomenklatuuri kohaselt.

Kuna see katse osutub esimeseks sellekohaseks, ei olnud võ malik muidugi kõiki andmeid meie oludes võimaliku täpsuseni viia. Oleme sellepärast omad andmed rühmitanud täpseiks, ligikaudseiks (võimaliku veaga kuni 10%) ja umbkaudseiks (võimaliku veaga üle 10%).

Meie eesmärk on kättesaadavaks teha neid arve, mis praeguses ohukorras juba olemas. Avaldades ka ligikaudseid arvestusi nende alade kohta, kus meil osalt eelarvamiste, osalt korraldamatuse tõttu täpsemad arvud puuduvad, ei tee me sugugi illusioone praeguse lõppkokkuvõtte täpsuse s. htes. Loeme oma eesmärgi saavutatuks juba siis, kui meil üksikute elementide võrdlevatki tähtsust korda läheb ära määrata.

Peab aga ka kohe ütleva, et suure täpsusega maksubilansi alal ei saa ükski riik kiidelda. Esimesjärgu täpsusega loetakse bilanss, mille võimalik viga ei ületa 10%. Sarnane täpsus on praktilisiks kaalutusiks täiesti küllaldav. Ei maksagi vahest kujutleda silmapilku, kunas maksubilansse pennides võidak arvvestada ja selles ei seisä muidugi ka eesmärk.

Ent meie väikse riigi oludes on küll edaspidises mõeldav veel suuremat täpsust saavutada. Nagu allpool näeme, võib, mõnede praegu puudevate andmete kogumist tagajärjekalt korraldades, võimalikku viga 3—5% alla suruda, mis maksubilansiks ideaalseim täpsus.

3. Väliskaubandus. Väliskaubanduse andmeid tuleb maksubilansi koostamisel kasutada puhtkaubanduslikust vaatekohast välja minnes—kõik ükskõik kuidas sissetulnud kaupade maksumus ühelt poolt, kõik väljaläinud kaupade oma teiselt poolt. Teiste sõnadega, tarvitada n. n. üldväliskaubanduse andmeid. Seda soovitab ka Rahvasteliit. Meie oludes pole mingit mõtet ühes arvestada ka transiitkaupu, mis ka harilikult üldväliskaubandusse arvatakse. Kuna meil raske oleks transiitkaupade väärtust täpselt hinnata, ongi praktilisem, kui arvestame ainult sissetulekud—teenistus vedude, laadimiste, ladude jne. pealt. Viimaseil aastail on tulnud juure veel teenistus siin täiendavalt ümbertöötatavate vene kaupade pealt.

Sisuliselt tuleks seda arvestada ümbertöötamisläbikäiguna (traffic de perfectionnement),

ent väärtusandmete puudumisel arvestatakse meil ka need kaubad transiidina. Ka sissetulekud neist operatsioonest oleme eraldi arvestanud allpool.

Muud meie statistika andmeis sisalduvad osad (erikaubandus—väljaveetavad omamaa ja sisemaa tarvitamiseks sisseveetavad kaubad; ajutiselt täiendavaks ümbertöötamiseks toodud viidud kaubad; reeksport ja reimport) kuuluvad samuti arvestamisele ka maksubilansis

Pealiskandsest vaadates, näib raskusi olevat; eriti reimpordiga tagasitulevat kaupa hinnatakse kallimalt, kui sama kaupa siia (niiinimbumhinnaang — hind + cif). Ometi on kaup siit välja veetud, kuskil ladus hoitud ja tagasi toodud—transpordi, laadimise jne. kulud on juure tulnud, kuna kauba tegelik väärtus, oletame, on samane kui väljaveo silmapilgul. Rahvamajanduslikult on ju kahtu saadud, kuidas võiks siis kaupa veel kallimakski hinnata. Ometi on see maksubilansi seisukohalt sisuliselt õige toiming. Selle kauba väljaveol lüandamine vastavat rahvamajanduslikku sissetulekut väiksema summana, nagu ta tookord oli; nüüd on teatavad kulud juure tulnud — neid juure arvates, saame rahvamajandusliku väljaminekuna suurema summa. Mõõduandvaks on kauba tegelik maksumus, mitte tema väärtus.

Tegelikuks puuduseks maksubilansi seisukohalt on see, et arvestamissilmapilgus meil on tollist läbimine. Väljaveos ei tee see vahet, küll aga sisseveos, ja nimelt nende kaupade arvel, mis tolliladudesse seisma jäävad.

Nende kaupade kohta, mis pärastpoole siseturule lastakse, annab see maksubilansis ainult vormilise vea — kauba arvestamine sünnib mitte tema sisseveo silmapilgul (mis ka sissevedajad riigid arvestanud) vaid teatud aeg — nüüd võrdlemisi lühike — hiljem. Ühe aasta maksubilansi elemendid võivad teise kauda, kuid enam-vähem stabiliseerunud väliskaubanduse juures ei sünnita see suuri sisulisi vigu. Pealegi, nagu allpool näeme, aitab see tasakaalustada kaubakrediidi andmete puudumist.

Kaubad, mis aga väljamaalt toodud ja ilma siseturule minemata mõne aja pärast jälle tollilaost välja veetakse, annavad sisulise vea — neid pole meil arvestatud. Ometi on siin ka neil juhtudel, kus tegemist on väljamaal asuva kaupmehe kaubaga, teatud sissetulek saadud — laadimiskuludena, ladurahana jne. Sellekohased andmed oleme umbkaudsest arvestanud allpool.

*

Need on märkusi väliskaubanduse andmete ulatusiikkuse, väliskaubanduse volüümi kohta. Loodetavasti on võimalik tulevikus tollimistöiminguis sarnaseid muutusi teha, mis võimaldaks arvestada ka praegu puudevaid elemente, millede kohta võime teha ainult ligikaudseid oletusi. Ent, nagu nägime, ei või eksisteerivad põhjused põhjustada suuri vigu.

Nüüd vaatleme väliskaubanduse andmeid rahaliste vahetõrude ühendamise seis-

kohast. Meil on tähtis vaatlusaja — kalendri-aasta — raamesse asetada sellel ajajärgul tegelikult väljamakstud summad. Väliskaubanduse andmed näitavad aga üle piiri viidud ja sisse-maa tarvitamisele tulnud kaupu. On selge, et kaubakrediidid pildi hoopis teiseks võivad muuta.

Muidugi, kui kaubakrediidi tähtajad aastast aastasse ligikaudu ühtlasena püsiks ning sisseveos samad oleks kui väljaveos, võiks ilma suurema eksimiseta aasta vältel vahetatud kauba väärtust otseteed tarvitada.

Kui aga mingil aastal kaubakrediit sisseveos oli keskmiselt võttes 6-kuuline, järgneval aga mingisuguseil põhjusil muutus keskmiselt 3-kuuliseks, siis on selge, et sisseveo summat maksubilansi kokkuseadmisel vajalik parandada: esimesel aastal tegelikult väljamakstud summa tuleb vähendada (osa kaupade eest tasutakse alles järgneval aastal).

Sellele järgneval aastal aga on tegelikult väljamakstud summa suurem, kui seda väliskaubanduse kokkuvõtte näitab (tuleb tasuda eelmisel aastal võlgu ostetud kaupade eest, aga käesoleva aasta võlad ei kandu mitte samal määral edasi, tulles tasumisele kiiremal).

Ümberpöörduvalt, kaubakrediidi tingimuste soodustumisel, tähtaegade pikenemisel jne. võib aasta jooksul kaupade eest väljamakstud summa tegelikult palju väiksem olla, kui seda näitab väliskaubanduse kokkuvõtte.

Vahe sisse- ja väljaveo krediidingimisis süvendab seda mõju veelgi. Oletame, et sisseveos saadav kaubakrediit keskmiselt on kolmekuuline, väljaveos antav aga — 1,5 kuuline.

Maksud sisseveo eest sünnivad aeglasemalt, kuna raha väljaveo eest tuleb rutem tagasi. Sarnane vahekord mõjub rahvamajanduses kui täiendav krediit.

Nii ei saa väliskaubanduse andmeid maksubilansi jaoks ilma kaubakrediidi tingimuste teadmata õieti kasutada. Palju suurem sissevedu võib palju vähema väljaveoga aasta lõpuks maksmiste mõttes tasakaalus olla: sisseveo eest on vähem makstud, väljaveo eest rohkem saadud.

Meie kaubakrediitid eksisteerivad andmed ainult ühe—ametliku Rootsi kaubakrediidi kohta. Kuna seda krediiti tasub riik, oleme ta arvestanud välisvõlgade juures. Umbes samalaadiline on samuti seal arvestatud laen Inglismaalt raudteematerjalide ostmiseks—mõlemate arvel saadud kaubad on väliskaubanduses arvestatud, tasumine aga sünnib riigivõlgade tasumise korras.

Era kaubakrediitide kohta aga valitseb meil täielik teadmatus. Ettevõtted peavad neid salajasiks isegi oma valitud organisatsioonidele ja

tagajärg on see, et üldpildi puudumisel olukor-rast üksikud ettevõtted on proovireisijate meelevalla all, ning keegi sedagi ei tea öelda, kas meie krediidingimused on kergenenud või ras-kenenud.

Nende puudumisel ei saa me aga teha soovitavaid parandusi väliskaubanduse andmeis ning, vastandina kõigile muile andmeile, kus tegemist tegelikkude maksmistega, peame väliskaubanduse arvudena võtma sisse- ja väljaveetud kauba väärtuse. Võimalik viga, mis me selle juures teeme, on arvatavasti meie kahjuks: võib oletada, et krediidingimused viimasel ajal meile soodsamaks on muutunud ja nende arvesse võtmisel maksubilansi vahe-kord enam meie kasuks peaks kujunema.

Ka aitab viga vähendada see, et sisseveo-kaubad teinekord teatava aja tolliladudes seisavad, olles välja maksmata ning ühtlasi ka arvestamata.

Nüüd veel hinnangu kohta. Hinnang on tehtud cif ja fob--s. o. kaupade väärtus pii-ripunktil. Ent kui sisseveokaubad hinnatud piirini, ühes kinnitus- ja prahikuluga, siis ei tähenda see veel, et nende sissevedu oleks rahvamajanduslikult toonud ühes samasuurt kohustust välismaade vastu. Ühes prahtidega oleme seal arvanud muu seas ka need prahirahad, mis kodumaa laevad sisseveolt teeni-nud, ja see on ometi sissetulek, mis vastava väljamineku kustutab: kaubad on tegeli-kult rahvamajandusele vähem maksnud.

Ja samuti osa väljavedu, mis oma laevul toimitakse, toob rahvamajanduslikult rohkem sisse, kui kauba väärtus fob: täiendavalt saa-dakse sissetulekut oma laevade poolt veetud prahist. Mõlemad mainitud parandused välis-kaubanduse väärtusele arvestame allpool lac-vade teenistuse all.

Väliskaubanduse arvused peame täiendama veel andmetega kallismetallide väljaveo üle, mis meil ainult Riigikassa loal võib sündida. Hõbeda ja muude metallide väljaveo arvame rahvusvaheliste nõuete kohaselt väliskaubanduse juure, kulla oma aga eraldi punktina.

Laevade ostu ja müügi kohta on läinud korda täpsemaid teateid saada, ka nende laevade kohta, mis olid seni arvestamata. Vas-tavate parandustega anname need arvud eraldi.

Välislaevadele müüdud moona ja muude materjalide maksumuse arvestame eraldi, ühes meie laevade vastavate väljaminekutega välismail.

Väliskaubanduses mitte sisalduvad riigi ostud (sõjavarustuse ost jne) on arvestatud eraldi „mitmesugused riigi ostud välismail“.

Tuleb meeledada ka seda, et meie väliskaubanduse andmed, samuti kui teiselgi riikel, ei sisalda mitmeid vähemaid elemente, millel maksubilansi jaoks otsekohene tähtsus. Nii näiteks, pole arvestatud reisijate pagas, ametlikud pakid, kauba-proovid, tübi pakid, merel hukkunud või osaliselt päästetud varandused, rikutud kaupad jne.

Rahvusvaheliselt lahendamata on küsimused, kuidas arvestada kaubitsemist piiripunktes, kalapüüki võõrais territoriaal vetes jne.

Kuna sarnased väikesed puudused enam-vähem üldised ka teists riikes, võime rahulikult nendega mitte arvestada.

Väliskaubanduse andmete kokkuvõtte, mida maksubilansi jaoks kasutame, mille juures aga kõiki eelnevaid märkusi ja täiendusi tuleb meeledada, kujuneb järgmiselt:

Väliskaubandus maksubilansi seisukohalt.

	1924	1925	1926
Väljavedu (saadud summad — tuh. mk.):			
1. a) Väljavedu kalendriaastal — tob — ühes arvatud postpakid; riigi müügid peale allp. main.); kingitused — ilma allpool loetletu	7 805 791	9 664 618	9 623 603
b) Müüdid laevade eest saadud (seni puudunud ja avaldamata arvud *)	9 088	21 466	18 822
c) Välja veetud hõbedat	19 116	5 430	10 822
Kokku väljavedu	7 893 995	9 691 595	9 658 581
Peale selle: kulla väljavedu (v. p. 4 tab. 1)	414	81	5 277
Välisriikide laevadele müüdid varustus jne. (tab. 1 p. 18) umbes	40 000	45 000	40 000
Sissetulekud transiidist ja kaupade täiendavast ümbertöötamisest v.p.19 (tab.1)			
Sisseevedu (maksitud summad tuh. mk.):			
2. a) Sisseevedu — erikaubandus kalendriaastal — cif — (ühes arvatud post-pakid, riigi ostud (peale allp. nimet.); kingitused; kallismetallid — ilma allpool loetletu)	8 192 289*)	9 645 601*)	9 541 858*)
b) Ostetud laevade eest maksitud (parandatud arvud *)	18 000	28 675	17 150
Kokku sisseevedu	8 210 289	9 672 476	9 559 008
Meie laevade kulutused välissadamats v. p. 46 (tab. 1).			

TÄPSED ANDMED — DONNÉES EXACTES.

Laseme järgneda rida andmeid nii sissetulekute kui ka väljaminekute alalt, mis saadud enamjaolt otseteed vastavalt asutisilt, oma ise-loomult täpselt kindlaksmääramist võimaldavad. Osa punkte siit ja järgnevas, umbkaudu arvestatud osas ühtivad, kuid süstemaatilisse järjekorda seame nad juba pärast.

saadi, ja Rootsi kaubakrediit, mida kasutatud kõigi kolme aasta kestel.

Saadud summad olid (tuh. mk.):

4. Välislaenuid ja võlad ning nende %.

Dettes extérieures et reversements perçus.

Saadud ametlike ühislaenu alal on viimaseil aastail märkida kolm: 1924 a. laen Tallinna linnale veevärgi ehitamiseks, mis aga oma tingimuste poolest ebasoodus oli ja järgneval aastal tasuti. Peale selle kaks juba mainitud kaubakrediidi laadilist ka Valitsuse poolt tehtud laenu: raudteematerjalide ostmiseks tehtud laen, mis alles 1926 a.

	1924	1925	1926
Inglise firma „Power Securities Co Ltd“ laen Tallinna linnale veevärgi ehitamiseks	180 000	—	—
Rootsi kaubakrediit (12 apr. 1924 a. seadus)	42 583	36 726	19 078
Briti Valitsuse garantill raudteematerjalide ostmiseks tehtud laen (£ 130 000)	—	—	234 780

Meil on märkida ka üks välisvõla kättesaamine — Lätilt vabandussõjaaegsete võlavahekor-dade likvideerimisel antud 30 m. mk. Olgugi et see võlg täpselt kindlaks tehtud ega fundeeritud põhnud, tuleb tema tasumist siiski võtta võla saamisena, nagu lätlasedki seda võlatasumisenä on arvestanud.

Selle üldsummast maksti 6 m. mk. 1924 a. (dets.) ja 24 m. mk. 1925 a. (veebr.)

Riigi ja omavalitsuste välisvõlgade tasumine (Riigikassa andmeid):

	1924	1925	1926	1924	1925	1926
	Tuhandeis			Emk.		
Prantsuse Valitsusele (Fr.)	1 777	3 558	—	36 235	56 685	—
Inglise Valitsusele (£)	—	2,5	6,0	—	4 021	10 959
Ameerika-Ühisriikide Valitsusele (\$)	—	1,4	—	—	540	—
Inglise firma „Power Securities Corporation“ Ltd (£)	—	100	—	—	182 000	—
Kokku				36 235	243 846	10 959
Riigi ja omavalitsuste poolt tegekkult tasutud võlaprotsendid.						
Ameerika-Ühisriikide Valitsusele (\$)	—	—	100,0	—	—	37 500
Prantsuse Valitsusele (Fr.)	319,8	148,2	—	6 776	2 467	—
Inglise Valitsusele (£)	22,6	12,5	49,0	39 555	22 815	39 336
Rootsi Valitsusele (Rkr.)	7,5	35,8	52,9	740	3 572	5 297
Inglise firmale „Power Securities Corporation“ Ltd (£)	—	3,8	—	—	6 825	—
Laen Londonist raudteematerjalide ostmiseks	—	—	2,5	—	—	4 556
Kokku				47 080	35 679	136 689

*) Mereasjanduse peavalitsuse andmeid. Ostetud laevade väärtus parandatud.

5. Side ja transpord.
Communications et transports.

Posti-telegraafi-telefoni ja raadio alal laieneb läbikäimine iga aastaga. Üksikute operatsioonide vahekorra iseloomustamiseks toome andmed meie poolt makstud ja saadud summade üle 1925 a. kohta (1924 a. kohta vastavaid kokkuvõtteid ei tehtud, 1926 a. andmed pole veel kokku võetud).

	Välisriikelt saadud	Neile makstud
Posttransfertide ja hinnaliste rahakaartide näol	33 124	5 649
Postpakside saatmiskulud	5 777	337
Rahvusvahelised vastuskupongid	—	27
Postivedu	48	178
Ajalehtede postibonemendid	186	1 269
Kahjutasa kaotsiläänud, rikutud ehk varastatud saadetiste eest	160	6
Välitelegrammid (telegraaf ja raadio)	1 534	7 936
Laevadega vahetatud raadiogrammid	313	79
Telefont kaugekõned	493	73
Kokku	41 635	15 596

Ülaltoodud pole muidugi arvestatud postpakside väärtust, mis kuulub väliskaubandusse.

Välismailt — väljarändajalt sugulasile — saadetud raha pole meil küll kaugeltki nii suureks sissetuleku allikaks, kui Poolas, Leedus ja isegi Lätis, kuid siiski on siin viimasel aastail juba mitmedkümnend miljonid rahasaadetiste näol sisse tulnud. Esikohal selles on Ameerika-Ühisriigid.

Kokkuvõttes on kõik posti jne. kaudu toimitud operatsioonid annud järgmise vahekorra:

	1924	1925	1926
Välisriikelt saadud	8 018	41 635	90 000
Välisriikele makstud	16 820	15 596	45 000
+ — 8 802 +26 039 +45 000			

Viimase aasta arvud on umbkaudsete eelkokkuvõtete alusel võetud, kuna täpsed arvud selguvad hiljem.

Raudteede rahaline vahekorra välisriikide raudteedega (ilma transiidita — tuh. mk. — Raudteevallituse andmed).

	1924		1925		1926	
	Saada	Maksta	Saada	Maksta	Saada	Maksta
Reisijate vedu						
Läti raudteed	2 830	4 722	2 634	4 716	4 526	6 796
Leedu "	76	603	123	850	123	1 362
Saksa "	—	50	—	45	—	67
N.S.V. Liidu	1 513	3 315	1 385	3 227	1 014	3 045
Kokku	4 419	8 690	4 142	8 838	5 663	11 270
Pagastivedu						
Läti raudteed	798	1 250	916	1 176	1 450	1 110
Leedu "	40	292	122	232	173	227
Saksa "	3	2	32	2	52	3
N.S.V. Liidu	158	434	113	552	103	527
Kokku	1 005	1 978	1 183	1 962	1 778	1 867
Kaubavedu						
Läti raudteed	0,4	381	—	495	259	951
Leedu "	35	237	21	207	27	384
Saksa "	35	27	27	174	77	518
N.S.V. Liidu	—	—	—	—	124	—
Kokku	70,4	645	48	816	487	1 851
Peale selle Pärnu-Tallinna raudtee						
	9,12	12	36	177	164	961
Üldse	5 503	11 325	5 409	11 793	8 092	15 949

¹⁾ 1926 a. on esialgne kokkuvõte. ²⁾ Maksuinspektori andmeid kokku võetud. ³⁾ Eriti Sõjaministeerium.

6. Transiid.
Transit.

Transiidist saadud summad on peale 1922 a. suurenemist üsna kokku kuivanud, vastupidiselt sellele, mida omal ajal oodati. 1924 a. saadi transiidist 61 130 tuh. mk., 1925 a. ainult 7 914 tuh. mk. 1926 a. suurenes see summa jälle 70 389 tuh. mk. Sellele tulevad juure aga kaudsel transiidist saadud summad, millised allpool arvestame.

7. Välisesindamine.
Représentation diplomatique et consulaire et dépenses similaires.

Eesti välisesinduste kulud väljamaal selguvad vastavaist riigirahandusaruandest. Kulusummadena oleme arvestanud: teenistustasu, kantseleikulud, majapidamine, sõidukulud, vallasvara, hoonete remont ja segakulud meie saatkondade ja konsulaatide peale. Siit tuleb aga maha arvata palgasaaajate poolt tulumaksu näol tagasi makstud summad. Viimase summa kohta oleme teinud kokkuvõtte maksuinspektori andmeil 1925 ja 1926 a. kohta, kuna 1924 a. arv on võetud ligikaudne, sama vahekorra oletades.

Kahtlemata tuleb veelgi osa kulutatud summadest tagasi Eesti (ametipuhkused Eestis, siit tellitud ajakirjandus jne.), kuid need võrdlemisi väikesed summad on igatahes rohkem kui tasakaalustatud nende summadega, mis Eestis asuvate välismaade esinduste kuludest läheb tagasi välismaile.

Eesti välisesinduste kulusid võime sellepärast järgmiselt arvestada (tuh. mk.):

	1924	1925	1926 ¹⁾
Välisesinduste peale kulutatud	71 468	66 012	61 018
Sellest tulumaksuna tagasi makstud ²⁾	420	495	350
Tegelik kulu	71 048	65 517	60 668

Täieliku pildi kuludest, mis meie esindamine ja suhted välisriikidega on nõudnud, saame siis, kui neile summadele arvame juure kulutused, mis tehtud esinduskulude, välismaaliste ametisõitude ja ümberpaigutuste näol, samuti kui konverentside ja erakorraliste esinduste kulud. Siia tuleb lisada veel kulud välisinformatsiooni peale.

Siis peame arvama ka kulud, mis muud asutised teinud iseseisvalt väljamaale komandeerimiste teel.³⁾ Kõik need kulud annavad kokkuvõetult (tuh. mk.).

1924 a. — 19 080
1925 a. — 24 904
1926 a. — 28 280

Välisriikide esinduste kulutuste kohta Eestis on vastavad andmed kogutud otseteed neilt esindusilt. 1925 a. kohta on andmed saamata ainult kahe konsulaadi kulude kohta, mis siiski ligikaudselt arvestatud. 1924 a. kohta saadi andmeid vähem, 1926 a. kohta oli võimalik saada seni ainult

kahe saatkonna arvusid. Kõik puuduvad arvud on siiski ligikaudselt arvesse võetud.

Üldsummad kujunesid järgmiselt (m. mk.):

1924 a. —	90 m. mk.
1925 a. —	110 „ „
1926 a. —	105 „ „

Välisriikide muid ametlikke kulutusi (muude—peale saakondade—ametnikkude ja poolametlikkude külaliste sõidud, erakorralised esinduskulud siin jne.) on muidugi täiesti võimatu täpselt arvestada, kuid mõningail aineil võiks oletada ligi 25% välisesinduste peale kulutatud summast. Siis oleks:

1924 a. —	22,5 m. mk.
1925 a. —	27,5 „ „
1926 a. —	26,0 „ „

Meie vastavad kulud olid 30—50% samasest summast, kuid kahtlemata peame meie kulutama rohkem välismaile komandeerimiste jne. peale kui välisriigid sõitodega meile. Alalised esindused siin aga on välisriikel palju arvurikkamad ning lähevad neile kokkuvõetult rohkem maksmata.

Need summad ei võiks liialdatud olla, kuna diplomaatiliste passidega väljamaalasi Eestis käib ja läbib ligi kolm korda rohkem, kui eestlasi välisriikes.

Eesti kodanikkude võõrsilt koju toomise peale on iga aasta järjekindlalt tulnud summe tarvitada neil juhtudel, kus tegemist tõelise viletsusse langemisega. Neist summest on tegelikult kulutatud (eelarvesse võetud Vämini eelarve järele):

1924 a. —	1 455 tuh. mk.
1925 a. —	1 527 „ „
1926 a. —	1 474 „ „

Rahvusvahelised maksud on viimastel aastail olnud järgmised:

	1924	1925	1926
	1000 mk.		
Üleilmlike posti- ja telegraafiliitude rahvusvaheliste büroode liikmemaks	212	202	286
Telefoni kaugühenduste pidamise rahvusvahelise nõuandva komitee sekretäriadi maks	—	122	102
Parlamentidevahelise ühingu liikmemaks	37	37	36
Muud rahvusvahelised maksud (Rahvasteliidu liikmemaks jne.)	6 089	5 128	6 100(E)

8. Komisjonid ja preemiad.
Commissions, primes etc.

Kindlustusseltside vahekorrald välisriikide seltsidega on meil kõigil kolmel aastal olnud viimaste kasuks. 1924 ja 25 a. kohta on juba tehtud täpsed kokkuvõtted, mis järgnevad:

	1925	1924
	1000 mk.	
Väljamaa kindlustusseltsidele makstud:		
Kahjud vastuvõetud edasikindlustust	86 315	81 330
Edasikindlustuspreemiad	154 735	139 328
Makstud komisjonid	8 950	6 795
Kokku	200 000	177 453
Väljamaa kindlustusseltsidelt saadud:		
Edasikindlustusseltside kahjude osa	94 023	86 636
Edasikindlustuspreemiad	45 700	44 395
Saadud komisjonid	33 524	29 743
Kokku	173 247	160 774
Rohkem makstud	26 753	16 679

Meie seltside edasikindlustused väljamaal ületavad kolmekordselt sealt saaduid. Ka sisuliselt on vahekorrald väljamaa kasuks: oma palju vähema edasikindlustuste preemiade summast said nad 4/5 kahjutasudena tagasi, kuna meie seltsid kahjutasudena said veidi üle 2/5 makstud preemiaist. Seda vahekorrald ei parandanud ka see, et komisjonidena väljamaalt saadi ligi neli korda suuremad summad, kui sinna maksti.

Kokkuvõtted on tehtud arvestusaja kohaselt; tegelik summade väljamaksmine võis kalendriaastaga mitte kokku langeda, kuid vaevalt võiks see arvudesse ehk suuri vahesid teha.

1926 a. kohta pole andmeid veel saadaval, kuid üldse on teada, et kindlustustegevuses, nagu majanduses üldse, teatud kriisi on märgata. Kindlustusega ollakse tagasihoidlikum rahanappuse tõttu. Ka edasikindlustamine on vähenenud. Vahet ei eksi me suurelt, kui sellel aastal väljamaale läinud summa ligi 20 m. mk. peale arvame. Täpne summa selgub tulevaastaks.

Teiste komisjonide ja vahetalituste näol saadud või makstud summade kohta pole andmeid, olgugi et mõned sarnased summad kahtlemata olemas (näit. Reisibüroo).

9. Välismaile müüdü liikumata varandused.
Biens immeubles vendus.

Liikumata varandusi on välismaalaste müüdü ainult Tallinnas. Enamjagu vähesest sellesarnaseist müüdest on tegelikult sisemaalise tähtsusega — ostjaks on siinsed välismaalased ning saadud raha on ka siit pärit. Ainult 2 juhul on kindlasti vastava summa sissetoomisega tegemist: Soome ja Saksa saatkondade poolt on ostetud päriseks majad, kus nad asuvad. Mõlemad ostud toimiti 1926 a. ning töid sisse kogusummas 86,5 m. mk., milline summa otseteed vastavate Valitsuste poolt on välja makstud.

10. Muud.
Autres.

„Muude“ all oleme arvestanud terve rea vähemaid tulusid, millede kohta korda läks saada kindlaid andmeid. Nii esinevad siin toetused ja annetused, mis Punane Rist, Noortemeeste ja -naiste ühingud, usulahkude kogudused jne. välismaalt saanud.

Suuremad summad on siin saadud 1925 a. (toetus N. M. K. Ü. maja peale) ja 1926 a. (üleilmlik karskuskongress Tartus).

Sarnased tulud olid:

1924 a. — 3 m. mk.

1925 a. — 7 „

1926 a. — 4 „

LIGIKAUDED ANDMED — DONNÉES APPROXIMATIVES.

11. Laevandus. Samal ajal, kui mitmed väiksed maksibilansi summad täpselt teada, on kaubalaevastiku sisetulek teadmata.

Osalt sellega on ka seletatav hurvipuudus seltskonnas, mille peale laevaomanikkude ringidest tihti kaevatakse. Samuti, nagu elava huviga jälgitakse väliskaubandust, letaks ka andmed laevamise sisetulekute ja kasude suurenemise ehk vähenemise üle vastukõla.

Süüdl on siin laevaomanikud ise, kes vastavalle järeleparimisile¹⁾ ei soovi vastata, ega ka ise oma organisatsioonide võimalust ei ole annud mingit ülevaatlitku kokkuvõtet teha kõige iseseisvuse aja kestel.

Ometi peaks meil väikse kaubalaevastiku kohta võrdlemisi kerge olema täielikke aastaandmeid kokku saada, sest seda suudavad teha suurema laevastikuga riigid—Norra, Rootsi, Taani jne. Meie naaberriik Lätti on juba nii kaugele jõudnud, et ta isegi maksud välismaade sadamais täpselt ja üksikasjalikult suudab anda.²⁾

Nüüd aga peame siin oletuste valda minema.

Juba C. Hobson, Inglise laevastiku sisetulekut hinnates, loelles neli meetodit, kuidas laevastiku sisetuleku kohta saada kaadseid andmeid.

Esimene viis oleks võrrelda väljavedu kõigisse riikesse kõigi riikide sisseveoga. Vahe sisseveetud ja väljaveetud kaupade väärtuses näitakski transpordikulusi, milledes võiks eritada iga riigi osa.

See meetod oleks kõlblik, kui väliskaubanduse arvestamine kõikjal sünniks ühtlaselt,—olukord, millest ka kaugemas tulevikus veel ei julge ennustada. Ja eriti transpordikulude suhtes ei saa soovitada tagajärge, sest on riike, kes ka sisseveo arvestavad fob võõrais sadamais (Ameerika-Ühisriigid ja Lõuna-Ameerika).

Eriti oleks meie kohta seda meetodit võimatu tarvitada, kuna, näiteks, peaaegu kõik transiitkaubad teiste riikide poolt meie sisse-väljaveona arvestatakse ja neid ei saa maha arvata—ei tea transiitkauba väärtust.

Kolmanda meetodi järele arvutatakse välja, mis läheks maksma praht, kui kõik kaubavedu oleks toimitud oma laevadel. Kõik prahiraha, ühes sõe- ja sadamamaksudega, arvatakse bruttosisetulekuks, millele lisatakse veel väljamaa laevade kulud meie sadamais. Sellest arvatakse maha kulud oma laevadest võõrais sadamais.

See on muidugi teatav fiktsioon—oletatatakse, et omad laevad ka võõral kaubaveol samuti teenivad ja umbes samu kaupu veavad, mildest koosneb oma kaubandus. Pealegi ei arvestata siin laevade seisakuvõimalustega.

Hoolimata sellest, leiab Inglise Kaubandusministerium selle kohasemaks viisiks ning on viimasel aastal teda eriti tarvitanud.

Meie oludes teeb selle viisi tarvitamise võimatuks prahihindade puudumine. Kui veel väljaveos on mõni väljakujunenud prahiliik, siis toimib enamjagu sisseveost juhuslikkude prahitena.

Samuti ebakõlblik on meile neljas viis—võtta tähtsamad laevaliigid ja arvestada kaupade liikumine neil, nende prahihindade järele.

Kui me mingist arvestamise surrogaadist võime mõelda, siis meetodist, mis Hobson teisena mainib: kasutada andmeid sisetuleku kohta tonni pealt, nende riikide kohta, kus nad kogutud (näit. Rootsi, Taani). Täienduseks on kõlblikud ka mõned saadavad omamaa andmed. Tegeva tonnaaži kasvatamine oletatud keskmise sisetuleku peale annab ligikaudse arvu.

Sellel meetodil põhjeneb ka ainus meil seni kompetentselt poolt avaldatud arvamine³⁾, mida mitmeti ajakirjanduses tsiteeritud,—ainult 1924 a. kohta eksisteeriv. See hindab laevastiku puhaskasu sellel aastal 500 m. mk. peale (sellest väljamaalt 350 m. mk.), väljamõnnes 15 000 tuh. mk. puhaskasust aastas brutto-registertoni peale. Meie laevastiku redutseeritud brutto-tonnaaž sel aastal oli 33 676 reg. tn.

Seda arvamist peame meie liialdatuks. Vaatleme võrdluseks teiste riikide andmeid.

Lätti kaubalaevastiku kohta on Rahaministerium kogunud põhjalikud andmed, mis lubavad kindlaks teha üksikasjaliselt laevade kulutusi välismaal, eritades kulusi laadimise, paranduste, kindlustuse, sadama- ja brokerimakse, kütte-, söögi- ja muude materjalide muretsemise peale välissadamais. Need kulud moodustasid 1925 a. 62,3% saadud brutto-teenistusest. Norra kaubalaevastiku teenistusest kulus samal teel 52,4%.

Meie olud ja teenistusvõimalused välisvetes on Lätiga niivõrd ühtlased, et samuti 50—60% tehnilisi kulusi peame oletama.

15 tuh. mk. puhaskasu juures tonni pealt aga peaks meie laevade brutto-teenistus võrduma 1 000—1 200 miljonile, ning tonnilt 30—36 tuh. mk.

Nii kõrged aga need summad olla ei saa. Ja kus on siis need 1 000 tonnilised laevad, mis igauks 36 miljonit aastas brutto sisse toovad!

Rootsi 955 tuh. netto-tonni suurusest kaubalaevastikust oli 1924 a. 880,9 tuh. tonni välisõidus ja teenis kaubaveo ja time-charter sõidu pealt 193,1 m. kr., mis tonni peale keskmiselt annab 219 kr., või umbes 22 tuh. Emk. Selle juures moodustas purjekate teenistus ainult 3,2%, kuna neid oli tonnaaži järele 6,7% laevastikust (63,9 tuh. tonni⁴⁾).

Norra 1 521,7 tuh. netto-tonni (reduts. ton.) suurune laevastik teenis 1924 a. 542,8 m. kr. (umbes 20 t. Emk.⁵⁾). Kahjuks pole võimalik eritada välisõidust osavõtnud laevu ühes ka Norra sadamais käinud laevadest. Puhtvälisõi-

¹⁾ Näiteks, 1926 a. talvel Keskbüroo poolt E. Masiku kaastegevusel laialisaadetud küsimuslehtle, milliseile sunnustlikku iseloomu ei lahetud anda, vastas vaevalt üks kümnendik.

²⁾ Andmed kogutakse seal Rahaministeriumi poolt.

³⁾ Ins. E. Masiku poolt (v. sadamad, veeteed jne. Eestis, Statistika Keskbüroo väljaanne ltk. 24).

⁴⁾ Kuna purjekate brutto-tonnaaž oli 124,5 tuh. tonni, siis ei ole siin nähtavasti redutseerimist toimitud, kuid see ei muudaks ka palju.

⁵⁾ Norra kr. keskmine kurss 1924 a. oli 56 Emk.

dus teenitud summad moodustasid 70,6% kogusummast, kuid neid teeninud tonnaaz on teadmata.

Läti 26 854 netto-tonni suurune kaubalaevastiku osa, mille kohta on olemas täpsed andmed, andis 1925 a. kogusissetulekuna 7 895 tuh. latti—294 tonnilt (21,1 tuh. *Emk.*).

Nii on kolme Baltimere riigi andmed kaunis hästi kooskõlas ja näitavad keskmise prahihinnana tonnilt 20–22 tuh. *Emk.* bruto-teenistusena.

Ainult sarnane sissetuleku tasapind võib ka meie laevastiku kohta kõne alla tulla. Pole meil mingit põhjust oletada, et meie mahajäänud, vanemaist laevadest koosnev laevastik rohkem suudaks teenida, kui Rootsi, Norra ehk Läti oma. Ka viimasel on melega võrreldes ajakohasemad ja välissõiduks kohasemad laevad¹⁾.

Kui oletame bruto-sissetulekuna 21 tuh. *Emk.* tonnilt, siis oleme arvamisel ühtlasi võtnud ka kõrgeima võimaliku normi, ning saadud summa peaks olema meie laevastiku maksimaalteenistus.

Prahtide liikumise indekseist on tuntuim ja kasutatavaim Economist'i indeks

See näitas (1913 = 100):

1924 a. —	113,4
1925 a. —	102,2
1926 a. —	110,5

Ümber samasuuri võnkeid konstateerisid ka teised tuntud indeksid. Prahid alanesid 1925 a. ligi 10% ja tõusid 1926 a. lõpul tunduvalt, mis aasta keskmise uuesti peaaegu 1924 a. tasapinnale viis. Oletades, et ka meie laevade keskmine teenistus üldnivooga ühtlaselt muutus, saaksime keskmise bruto-teenistusena tonnilt:

1924 a.	21 tuh. <i>mk.</i>
1925 „ ümmarg.	19 „ „ (18 925)
1926 „ „	20,5 „ „ (20 462)

Meie kaubaveo alal tegeva²⁾ laevastiku koosseis 1924 a., millel täielikumad andmed, on järgnevalt:

¹⁾ 1 jaan. 1925 a. olid kaubalaevastikud järgmised:

	Meil	Lätl
Aurulaevade arv	75	36
„ bruto-tonnaaz	31 980	42 907
„ netto-tonnaaz	16 409	25 547
Purjelaevade arv	316	52
„ bruto-tonnaaz	23 360	7 374
„ netto-tonnaaz	19 569	6 051

Olgugi et laevade arv meil suurem, pole vahet meie kasuks. Meil on suur hulk purjelaevu, millede tonnaaz redutseerimisel kolme-neljakorakselt väheneb, lätlastil on sellevastu palju suurema mahuga aurikuid.

1926 a. 1 jaan. oli lätlastil kogu tonnaaz tõusnud 66,6 tuh. ton. peale, meil isegi vähenenud 58,8 tuh. ton. peale.

²⁾ Jääõhkujad, puksiirid, tulelaevad ja töötä seisvad laevad arvamata.

³⁾ N. n. „auriktonnaaz“, võetud ühtlaselt 30% reg-tonnaazist, et ühtlast mahtu saada.

⁴⁾ 1925 a. veeti välissõidus Eesti laevadel 2 450 reisijat sisse ja 2 596 välja, kokku 5 046, 23 554-st üldlühikalgust.

⁵⁾ Laevade arvu muutumise tõttu aasta kestel on parim viis arvestada tonnaazi juuli algul — poole aasta pealt. Vastavate andmete puudumisel oleme aasta arvuks võtnud arvu aasta algul. Nagu näha, on muutused tühised, nõnda et ka see asjaolu tähtsusetu.

	Arv	Brutto-tonni	Netto-tonni
Aurulaevad	33	21 795	12 344
Mootorlaevad	8	232	104
Mootor-purjelaevad	29	4 695	3 271
Purjelaevad	315	23 180	19 409
Reg. kogutonnaaz	385	49 902	35 123
Redutseeritud purjelaevade tonnaaz ³⁾	315	6 954 ⁴⁾	5 823 ⁵⁾
Redutseeritud kogutonnaaz ³⁾	385	33 676	21 542

Kõne alla tulevad ainult viimased arvud, millede kohaselt ka teisis riikes andmed võetud.

Neid arvusid peame veelgi vähendama, kuna 11 laeva, — 1334 n.-ton. — ainult rannasõidus tegutses ja purjekad (keskmiselt 18,5 reg. tonni suured!) enamjagu kahtlemata ainult kodusadamaid külastas, peale Soome. Arvates maha purjekaid alla 100 reg. tonni (8 238 reg. ehk umbes 2,5 tuh. red. ton.) ja puht rannasõidu laevu, jääb meil ainult 17 737 netto-tonnine (reduts.) laevastik.

Ka neist laevadest sõitsid mõned, kahtlemata jaolt rannasõidus, kuid seda võime umbes tasakaalustatuks pidada reisijate ja postiveo tuludega.⁴⁾

Järgnevate aastate kohta pole vastavaid kokkuvõtteid laevastiku koosseisu üle tehtud, kokku on võetud ainult laevade üldarvu muutumine. Kuna muutused üksikute laevaliikide vahetõrre võrdlemisi vähe on puutunud, siis ei oksi me palju, kui redutseeritud ja ilma rannasõiduta tonnaazi arvud kalkuleerime samas vahetõrre üldisest netto-registertonnaazist. Siis oleks

	Üldine netto-ton.	Redutseeritud ja ilma rannasõiduta ton.
1 jaan. ⁵⁾ 1924	37 778	17 737
„ 1925	38 774	18 224
„ 1926	38 653	18 167

Ülaltoodud oletuste alusel oleks bruto-sissetulek:

1924 a.	372,5 milj. <i>mk.</i>
1925 „	346,3 „ „
1926 „	454,2 „ „

Netto-sissetuleku määramiseks püüame umbkaudset ettekujutust saada kuludest võõraisadamais. Norra ja Läti kohta disponeerime vastavaid andmeid. Arvutame nad % bruto-sissetulekust.

	Norra arvestus (1924)	Läti arvestus (1925)
Küte, toiduained ja muu varustus	20,1	21,2
Laadimine, lossimine jne.	18,8	18,9
Parandused	3,8	3,7
Komisionid	3,2	3,3
Kinnitus	6,5	3,8
Muud kulud	1,8	11,3 ¹⁾
Kokku	54,2	62,2

Võiks mõelda, et arvud üksteisest maha on kirjutatud, niivõrd ühtivad on nad. Suuremad on Lätil ainult sadamamaksud, mis ka loomulik, — käivad ju Läti laevad kallimate maksudega sadamais (jäälohkuja- jne. maksud) ning arvatavasti rohkemais sadamais keskmiselt.

Vaevalt suudavad meie laevad neis kuludes suuremat kokkuhoidu saavutada, kui kahe umbes samade sadamate vahel laevaja riigi laevad nii kooskõnaliselt näitavad. Meie sarnaseid kulusid 60% peale arvates, oleks:

	Netto-sissetulek	Kulud võõrais sadamais
1924 a.	223,5 milj. mk.	149,0
1925 „	207,8 „ „	138,5
1926 „	272,5 „ „	181,7

Need summad olekski siis ligikaudne netto-sissetulek. Ettevõtja seisukohalt tulevad küll veel juure mõned kulud, milliseid siit maha pole arvatud, nimelt:

a) omis sadamais ja üldse siseriigis tehtud kulud ja kulutused,

b) meeskonnale makstud palk, mis samuti siseriiki on jäänud, peale välismaal kulutatud, kahtlemata tähtsusetu osa. Mõlemad kulud ei mõjuta aga kuidagi maksuabilanssi, ega vähenda rahvamajanduse sissetulekut laevamisest.

*

Sellega oleks netto-sissetulek meie kaunis häatahtliku arvestuse järele kaugelt üle kahe korra väiksem, kui seda tihtilugu mujal arvestatud. Meie arvamisel on brutto-sissetulek väiksem kui enne arvestatud puhaskasu.

Muide, ka meie arvud on ligikaudsed. Ent kahtlemata on nad tõelisele olukorrale kaunis ligi.

Seda näeme muuseas ka kalkuleerides võimalikku sissetulekut teisel teel.

Merepiiri kaudu toimitud väliskaubanduses oli Eesti laevade poolt veetud kaupu (kaalu järele) 1925 a.

sisseveokaupu	17,5%
väljaveo „	23,7%

Oletades umbes võrdset vahekorda ka kaupade väärtuses ja prahtide maksumuses, saaksime sama aasta brutto-sissetuleku, proportsionaalselt jaotades Eesti laevadel veetud väljaveo prahirahadena 201 milj. mk. sisseveo „ 145 „ „ Vastava kaubahulga proportsionaalselt väljarvatud hind oleks

väljaveo	2 230 milj. mk.
sisseveo	1 610 „ „

Prahiraha moodustaks siis kaubahinnast

väljaveos	10,6%
sisseveos	9 % ²⁾

Tegelikult on need % muidugi madalamad, sest võtsime jagamisele kõik saadud summa, milles sisaldus ka teenistus võõraste kaupade veo pealt. Samuti pole kaubahind proportsionaalne, sest meie laevad veavad enamasti odavamaid ja suurema mahuga kaupu.

Küll aga võib selle järele sama kinnitada, mis ennemgi: meie arvestused on võimaliku ülemmäära ligidal.

12. Makse, mis välisriikide laevad Eesti sadamais maksavad, Dr des de port et autres dépenses des navires étrangers dans les ports estoniens.

on terve rida: tonnaaži-, tuletorni-, vee-, lootsi-, jää-, päästejaama-, tervishoiu-, meremeestekodujne. (ladu- ja kaalumaks siia ei kuulu).

Arvestamisel välisriikide ja Eesti laevade vahel seni vahet pole tehtud. Kuna peaaegu igal maksul on eriline arvestusviis, tuleks muidugi välisriikide maksude eraldamiseks kõik maksud üksikasjaliselt uuesti arvestada, mis aga nõuab erilist tööd.

Siiski, nagu praksis näitab, saame täiesti õiged tulemused, kui oletame kõigi maksude proportsionaalsust suurematega, millised on tonnaaži- ja tulitornimaksud. Nad annavad % kogu maksudest. Neid aga võetakse laadimata registertonniga pealt 25% võrra vähem kui laaditud.

Sarnast vahekorda oletades ja aluseks võttes tegelikke arve laaditud ja laadimata tonnaaži kohta, saame:

	Üldine laevamaksude summa ³⁾ (tuh. mk.)	Neist välisriikide laevadelt (ümarmarguselt) ³⁾
1924 a.	42,2	36
1925 a.	45,7	40
1926 a.	45,8	36

Võõraste laevade muude kulude üle meie sadamais puuduvad andmed.

Osaline kokkuvõtte laevade poolt ostetud moona kohta tehti esmakordselt 1926 a., kuid selles on sisetatud ainult teadaolevad ostud. See summa—13 970 tuh. mk. on kahtlemata väike. ⁴⁾ Ülal nägime, et laevade kulutused võõrais sadamais proviandi, süte jne. peale sadamamakse ligi 5—7 korda ületasid. Meie laevade poolt välisvetes kulutatavaid summe hindasime sa-

¹⁾ Sadamamaksud.

²⁾ Võrdluseks võiks mainida, et Ameerika-Ühisriikides arvati 1925 a. prahi keskmiseks % kaubahinnast väljaveos 7% sisseveos 4,5%. Sisseveo praht on võrdlevat odavam, sest võetakse ju võõraist sadamais tagasitulekul ka üsna olavaid prahte. Sama näitab ka meie ligikaudne vahekord.

³⁾ Ilma kaalu- ja ladumaksuta. J. Öisman'i arvestus.

⁴⁾ 1924 a. kohta andis sama summa ligikaudne kokkuvõtte 30 m. mk.

muti. Meie sadamais saadavad summad tulevad juba sellepärast madalamad, et meil, näiteks, suure sille ostmisega siin arvestada ei tule.

Kindlustusi meie seltsides harilikult ei toimita; samuti pole saada ka suuri komisjonimakse jne. Kuid, näiteks, meie odavaid toiduaineid jne. läheb välja küllaldaselt, samuti on mõõdapääsemata ka mitmed teised kulud (väiksed parandusedki). Vene järeleohkjad samuti varustuvad siin oma reisidel ja seisakull.

Oleme arvamisel, et küllalt ettevaatlikult talitame, kui sadamamaksudele võrdse summa võtame muude kulutuste peale. Ka see summa annab keskmiselt ainult 20—25 tuh. mk. laeva pealt.

Aastas viibivad meie sadamais lühemat—pikemat aega ligi 60 000 välisriigi meremeest, sõjalaeva madrust jne. Mingisugune väike kulu tekib pea igaühel. Läbisegamini ainult 100 mk. kulusid (karp paberosse, pudel õlut jne.) isiku pealt arvates, saaksime 6 m. mk.

Nii arvame muid, peale laevamaksude, võõraste laevade kulutusi ümardatult:

1924 a. —	40 m. mk.
1925 a. —	45 „ „
1926 a. —	40 „ „

13. Transiidiga ühenduses saadud sissetulekud.

Recettes accessoires du transit, du trafic de perfectionnement etc.

Täienduseks eelpool toodud transiidist saadud summadele võime juure arvata veel transiidiga ühenduses olevad sissetulekud, nagu: aitade ehitamise sada-

mas venelaste poolt; sadamaelevaatori kordaseadmise kulud; meie tolliartelli teenistuse; vene sadamatöölise artelli palgad; vastavate vene organisatsioonide kuludest enamosa, mis kahtlemata Eestis kulutatud jne.

Kõik need kulud osalt täpsete, osalt ligikaudsete andmete alusel, olid:

1924 a. —	35 m. mk.
1925 a. —	25 „ „
1926 a. —	30 „ „

Transiitkaupade täiendava ümbertöötamise (hanede toimine ja tapmine; pekoni valmistamine; metsamaterjalide ümbertöötamine jne.) pealt saadud tulused võib samuti osalt täpsete, osalt ligikaudsete andmete järele arvata:

1924 a. —	6 m. mk.
1925 a. —	23 „ „
1926 a. —	12 „ „

Edasi tulevad kõne alla mitmesuguste välisriikidele türitud ruumide ja ehituste eest saadud summad (Vene kaubaladude eest Tallinnas ja mujal jne.). Ümmarguselt võime neid hinnata 10 m. mk. peale (8,5 m. on kindlalt teada).

14. Kinofilmid. Kinofilmide üürimise eest väljaminevaid summe on meil ühel ehk teisel juhul liig kõrgelt hinnatud.

On räägitud 100 milj. jne. Ainukene tõsisemana üüiv arvestus*) hindab aastast läbikäiku 50 milj. mk. peale. See summa aga on kindlasti vähem.

Meil läks korda andmeid koguda 1924 a. kohta, mille juures paljudelt kinodelt saime täpsed andmed, mõnede kohta ligikaudsed, mitmete kohta aga tuli teha oletusi, mis aga tõest kaugel ei peaks olema.

Tallinna 14 kinost oli kolm suuremat, kellele kallimad estmesklassi programmid, selle järele kolm umbes ühlast veidi odavamate estmesklassi ja osalt teise ekraani filmidega. Sellele järgnevad neli suuremat ja neli vähemat kino, kus peamiselt teise ekraani ja odavamad esimese ekraani filmid jooksmas.

Filmide eest on makstud kõige mitmekesisemaid hindu, paaristkümnest tuhandest kuni 300—400 tuhandeni filmi eeskava eest esimesel ekraanil, ja isegi ainult 1000—2000 mk. eeskava eest, kui film juba mitmel pool demonstreeritud. Sama mitmekesisust näeme ka eeskavades. Kuna suuremais kinodes eeskava harilikult nädal ja vahel rohkemgi kestab, aastas 40—52 programmi andes, püüavad vähemad eeskavade hulgaga publikut rohkendada. On kinosiid, kus 90 eeskava aastas läbi näidatud, rekordne arv on aga koguni 130 vahetust aastas.

Tallinna kinode poolt filmide eest 1924 a. väljamaale makstud kogusummat võib hinnata ligikaudselt 26,5 milj. mk. peale.

Provintsi linnades asuvaist kinodest oleks 8 esimesjärgu kino võrdlemisi suure kulusummaga, kes saavad filmid otse teed peale Tallinnas demonstreerimist; siis 7 suuremat ja 18 vähemat võrdlemisi vähese läbikäiguga. Kokku võiks provintsi kinode poolt väljamakstud summe hinnata 12,2 milj. mk.,— üle kahe korra vähemaks sellest, mis Tallinn üksi välja annab.

Kokku saaksime üldväljaminekuna filmide eest 38,7 m. mk., millises summas pole arvatud sisemaal produseeritud filmid.

Siit tuleb maha arvata filmikontorite kulud, veod, post, maksud jne. Eestis, mille kohta täpseid andmeid võimatu saada. Pole arvatavasti liialdatud, kui neid 2 m. mk. peale arvame. Arvestades veel Eesti filmide pealt väljamaalt saadud summe, mis küll võrdlemisi väiksed, kuid siiski juba olemas, saame ümmarguselt 36 m. mk. väljaminevaid summe.

1925 ja 1926 a. näib, osaliste andmete järele otsustades, kino võidukäik veel täielikum olevat. Majanduslik kitsikus viib osa endist teatri-publikut kinodesse. Programmid asuvad umbes samal tasapinnal kui 1924 a., selle kõrval tuleb kinosisid aga juuregi. 1926 a. lõpul avatakse luksus kino „Gloria“. Eksitus ei peaks suur olema, kui 1925 a. kohta sama väljamineku summa arvame kui 1924 a., 1926 a. aga 5% suurema (37,8 m. mk.).

UMBKAUDED ANDMED. — ÉVALUATIONS.

Eelneva osa kohta olid siiski ühed-teised andmed, mis lubasid teatud arvestusi teha. Võime arvata, et seal tehtud vead kuigi suured ei peaks olema, arvatavasti mitte üle 10%. Mõni neist on aga tõelikule arvule veelgi kahtlemata ligemal.

Järgmise osa kohta — meie reisijate kulud välismaal, välismaalaste kulud Eestis ja välja-

*) Ajakirjas „Ronk“ 1925.

rändajate poolt väljaviidud raha — puuduvad meil kindlamad tugipunktid.

Meie oludes on paremate andmete saamine täiesti võimalik, nagu alpool näeme, kuid jällegi sellekohasel korraldusel. Seni aga peame tegema umbkaudseid oletusi.

15. Reisijate kulud välismail.

Dépenses des voyageurs à l'étranger.

jaan. väljasõitn. 129 isik., viibinud välism. 5 758 p., s. o. keskm. 44 p.

veebr. " 125 " " " 5 607 " " 45 "
juunis " 1 189 " " " 23 980 " " 20 "
juulis " 800 " " " 13 209 " " 16 "

Üldse sel aastal välismail käinuist ligi 9 500 (arvestamata väljarännanud ja diplomaatiliste passidega sõitnud) annavad need 2243 üle 1/2 seega kaunis iseloomustav osa. Ka paistab silma teatud järjekindlus arvudes: talvekuudel väljasõitnuid on vähe ja kõik nad on pikemaks ajaks — keskmiselt 1,5 kuuks sõitnud, kuna suvekuudel on palju lühikeseajalisi sõite.

Kuna meie välismaile sõitjate kontingendis eriti jõukaid võrdlemisi vähe, rohkem aga äriasjus, tervise parandamiseks, õppimiseks sõitvaid jne. isikuid, ning enamjagu sõite on ette võetud meist elumaksumuse suhtes mitte väga erinevaise riikesse (eriti naaberriikesse), siis ei või kulutatud summe mitte väga kõrgeks arvata. Kauemajaliste viibijate kohta ületaks ta vaevalt 700 mk. päevas, lühemajaliste kohta võiks keskmiselt 1000 mk. päev arvata, sõidukulusid ühes arvates.

Lugedes maist septembrini lühemajaliste sõitude ajaks (keskm. 20 p.) (5220 isik.) ja ülejäänud ajal pikemaid sõite oletades (keskm. 45 p.), saaksime üldise väljamaal viibitud ajana ligi 297 tuhat päeva ja kulutatud summana ligi 265 milj. mk.

Samasuguseid arvestusi tehes 1925 ja 1926 a. kohta, saaksime ümmarguselt Eesti riikondsusest reisijate poolt välismail kulutatud summadena:

1924 a.	265 m. mk.
1925 a.	355 " "
1926 a.	320 " "

Siia ei kuulu muidugi ametlikud väljamaale komandeerimised ja väljarändajad, kes eraldi arvestatud.

Keskmiselt oleme arvanud seega 28 tuh. mk. reisi pealt. Lätis on samase arvustuse juures keskmine kulu reisi pealt arvatud 1 000 L. (72 tuh. mk.), kuna üldkulu tõusis 1925 a. 10,5 m. L. (756 m. mk.) 10 500 väljamaal käinu kohta.

16. Välismaalaste kulutused Eestis.

Dépenses des étrangers en Estonie.

Välismaalaste siinviibimise kestuse kohta lubab oletusi teha peatuslubamaks. Seda võetakse nimelt 20 mk. nädalas iga välismaalase (ja iga perekonnaliikme pealt üle 18 a. vanuses, olgugi ühisel passil) ja 10 mk. neilt välismaalasilt, kes enne 1 jaan. 1919 Eestis elama asunud.

Venelaste — Nansen'i passi omanikkude arvu meil arvab politseiosakond 16 000 peale. Arvates teiste riikide kodanikke, kes enne 1919 a. siin asusid, samuti ümmarguselt 2 000 peale, saaksime ligi 18 000 neid, kes nädalas 10 mk. peatuslubamaksu maksavad. Selle maksu aastasummat (1924 a. 9 360 tuh. mk.) peatuslubade eest üldse saadud summaast (14 462 tuh. mk.) maha

*) Lätlaste arvestuses on välismaalased peamiselt Lätis kaupade ostjad ja läbisõitjad venelased, kes riietusega

arvates, saaksime 5 102 tuh. mk. ülejäänud välismaalaste kohta Arvates 20 mk. nädalas, annab see 255 tuh. nädalat.

Selle hulgas on arvatavasti veel ligi 2 000 välismaalast, kes siia tulnud peale 1919 a., kuid enam-vähem kestvas teenistuses, äritegevuses jne. tegutsevad, oma sissetulekut siit saades, kelle siinviibitud aeg (104 tuh. näd.) maha arvame.

Meie oludes ühes sõidukuludega keskmiselt ainult 500 mk. kulusid päevas arvates, saaksime 151 tuh. ülejääva nädala kohta kulutatud summana ligi 530 milj. mk.

Siin pole veel arvestatud summad, mis saadud neilt välismaalasilt, kes Eestist ainult läbi sõitsid, ehk peatusid 1—5 päeva ja keda oli ligi 12,2 tuh. Sellevastu muidugi mitte kõik välismaalased ei viibinud siin peatusloa iganemise viimse päevani. Need mõlemad summad arvatavasti tasakaalustuvad.

1925 ja 1926 a. kohta peatuslubade maks on arvestatud kahjuks ühes registreerimismaksuga nii, et analoogilise kalkulaatsiooni võimalus puudub.

Ligikaudset muutumist kõigil aladel summade vähenemise järele ühtlaselt oletades, võiksime välismaalaste poolt Eestis kulutatud summe võtta järgmiselt:

1924 a.	530 m. mk.
1925 a.	500 " "
1926 a.	450 " "

*

Raske on mingit seisukohta võtta ülalpool toodud reisijate läbikäigu kohta. Meie ei või isegi võimaliku vea suurust aimata: võimalik, et tehtud arvestused on üsna tabavad, võib olla ka väga kaugel tõelikkusest.

Selleks, et midagi öelda, peaks ligikaudugi teada olema, kes on need välismaalased, kes meil käivad; kes on välismail rändavad eesti kodanikud ja millised on nende tüübilised võõrasmaail viibimise ajad. Juba ühegi aasta andmete läbitöötamine annaks selles mõttes palju. Kahjuks on see võimalik ainult politseiosakonna kartoteegi reorganiseerimise järele (praegu on seal kõigi viimaste aastate kaardid segamini — tühistiku järjekorras ning kartoteegi sisu muutub iga päev).

Lätis, kus elumaksumus umbes samane, on maksubilansi koostamisel keskmine kuluna arvatud päevas 20 L. (1440 mk.). Sissetulekut välismaalasilt, kes seal kokku 1541 tuh. päeva arvatakse veetnud olevat, arvati 1925 a. 31 m. L. (2232 m. mk.). Ühtlasi on seal sissetulek välismaalasilt suurim punkt, peale väliskaubanduse (291 m. L. üldbilansist).

Kui see arvestus liialdatuna tundub*), siis on meie poolt võetud arvud pigemini alla hinnatud.

Selge on aga, et ka meie bilansis reisijate läbikäik väikse tähtsusega pole. Kui meie arvestused õiged peaks olema, on reisijate poolt siin kulutatud summad umbes võrdsed meie kaubalaevastiku brutto-teenistusele.

Sarnane suur ala nõuab selgitamist, uurimist, et vajalikku ettenägelikkust avaldada. Muide, ei tarvitse me veel korraldama hakata järjekindlat statistikat reisijate liikumise ja võõras-temajade koormatuse kohta, nagu on seda teinud turismist eriti huvitatud maad. Küll aga vääriski ala, mis rahvamajandusele 50—100 miljoni puhatulu annab (10—20% brutto-läbikäigust), vähemalt ühe aasta kohta olevate andmete läbitöötamist.

17. Väljaränd. Emigratsioon.

Kuipalju meil rahvavarandus on kaotanud väljarännu tagajärjel, ei saa muidugi täpselt öelda. Viimaste

Läti kaupade ostjad ja läbisõitjad venelased, kes riietusega

kokkuvõtete järele (v. käesolev kuukiri) on väljarännanuid meil olnud:

1924 a.	1 222
1925 a.	2 676
1926 a.	2 426

Eriti suur tung avaldus 1925 a. Brasiiliasse, kuhu 1 637 isikut sõitis. Et enamuse meretaguseile maile asujaist moodustavad töölised ja teenijad, ning need välja rännanud just majandusliku kitsikuse tõttu, siis ei ole muidugi juttu suurte kapitalide väljaviimisest. Peamiselt tuleb arvestada sõidu- ning maandumisrahaga. Maandumisraha on mõnes riigis (Austraalias) võrdlemisi kõrge, kuid mitmed saavad selle laenuna, või saavad vastavalt maalt kutsed. Pealegi on üldtoodus ühes arvatud kalapsed, ja neid on ligi 1/3.

Mitmesuguste kaalutluste põhjal, arvesse võttes sõiduraha maksumust jne., oleme järgmised ligikaudsed keskmised ühe väljarändaja kohta üles seadnud:

Austraalia	100 t. mk.
Kaanada ja Ühisriigid	50 t. „
Brasiilia	30 t. „
Mujale keskmiselt . . .	20 t. „

Muidugi läheb sõit mitmele palju kallimaks, näit. Austraaliasse maksab sõit keskmiselt 65 tuh. mk., maandumisraha 73 tuh. mk., kokku ligi 140 tuh. mk., kuid ülalmainitud asjaolude tõttu on keskmine summa vaevalt kõrgem. Brasiiliasse sõitjast oli enamjaol sõit prii ja arvestada tuli ainult oma rahanatukesega. Vaevalt aga võis see summa ka vähem olla, kuna igauks ikkagi asju ühes viis, ning mahajääva vara realiseeris.

Sarnase minimaalarvestuse järele võrdus väljarändajate poolt väljaviidud raha ümmarguselt:

Üldse	
1924 a.	20 m. mk.
1925 a.	60 „ „
1926 a.	50 „ „

Samal ajal, kui väljaränd nii elavaks muutunud, on käimas siiski ka sisseränd. Opteerijaid Venemaalt, kes nüüd lihtreisijaina tulevad, oli vahest mõned üksikud. Kuid mujalt on kahtlemata siiski hulk isikuid sisse rännanud ja endale siin kestvama asupaiga loonud, kas siin teenistuses olles, agendina tegutsedes jne.

Kahjuks on ka siin täpsemate andmete saavutamine tuleviku küsimus. Igatahes aga ei ole nende poolt ühestoodud varandus nimetamisväärne.

Meie seniste arutuste tulemused oleme kokkuvõtlikult mahatanud Rahvasteliidu nomenklatuuri kohaselt toodud tabelisse (v. tab. 1).

18. Punktid, mille kohta meil andmed puuduvad. kuid millel kahtlemata oma suurem-vähem koht ka meie maksubilansis, oleks:
Articles concernant lesquels aucunees suppositions n'ont pas été faites.

- Kreediti alal:
- 1) Eraettevõtete poolt välismailt saadud laenud ja väliskapitalide mahutused Eestis.
 - 2) Pankade poolt välismailt saadud % ja komisjonid.

- 3) Salakaubitsemisega teenitud summad.
- 4) Sisserännanud ja Eestis peatuma jäänud isikute ühestoodud väärtused ja raha.
- 5) Eesti kunstnikkude, näitlejate jne. poolt välismailt Eesti toodud raha.
- 6) Eesti kirjanduse, ajakirjanduse ning raamatute tellimised välismailt.
Deebetl alal:
- 7) Väliskapitalide eest makstud %.
- 8) Muud makstud % ja komisjonid.
- 9) Salakaubana sissetoodud kauba eest väljaläinud summad.
- 10) Välismailt tellitud kirjandus ja ajakirjandus.
- 11) Teadete puudumisel arvestamata jäänud väike osa riigiste välismailt.

Nende kohta võiks teha mõned märkused.

Välismailt saadud laenude ja kapitali mahutuste kogusummat arvestavad mõned riigid ligikaudselt, eelmiste aastate kogemusil ja rahaturu seisukorda silmas pidades. See on aga ainult seal võimalik, kus võib kõnelda enam-vähem järjekindlast kapitalide juurevoolust. Meil mingisuguseist kindlaist tendentsist rääkida on raske — vähemalt puuduvad andmed nende olemasolust — ja sellepärast jääb ikkagi ainukeseks võimaluseks juuretunud kapitalide kohta ülevaadet saada see tee, mida enamjagu riike tarvitavad: otsekohene andmete kogumine seltsidelt ja ettevõtelt. Poola, Läti, Soome koguvad sarnaseid andmeid ja võivad täpseid kokkuvõtteid teha. Meil keeldutakse seni sarnaseid andmeid varustamast, ja puudub vastav seaduslik alus.

Tagajärjeks on see, et keegi siia paigutatud väliskapitali suurust ei tea. Ainukeseks katteks sinnapoole on ühe erapanga poolt liikvele lastud oletus (võib olla ka kindlam kokkuvõte!), et meil aastas välismalle umbes 150 tuh. naela % tasuda tuleb¹⁾. Millised kapitalid siin arvatud, kas ehk ka kaubakrediidid arvestatud jne., ei tea.

Iseendast tundub umbes sarnane % summa kaunis usaldusväärseks, sest oletades keskmiselt 8—12% maksmist, oleks siia mahutatud kapitali kogusumma 2,3—3,5 miljardit mk., mis kaugelki väga suur arv pole. Meie eneste rahalised ressursidest on teatavasti seni üldse rahakapitali sisemaale mahutatud ligi 13,5 miljardit, mida aga kapitali nälg mitmekordselt ületab, nii et ligi 3 miljardilise summa paigutamine üsna kergelt võis sündida, kui teda aga saada oli.

Et meil väliskapitali tõesti kaunis palju sisse on tulnud, seda näitavad muuseas selgesti pankade korrespondentide arved, milleis aasta algu ja aasta lõpu võrdlus on enamjaolt kaunis suurelt meie kahjuks. Kahjuks aga on paljudel pankadel välis- ja sisemaa korrespondendid

¹⁾ Estonian Economic Review (Scheel'i panga väljaanne nr. 4).

Tab. 1. EESTI MAKSUBILANSI TÄHTSAMAD ELEMENDID 1924—26 a. milj. mk.
ÉVALUATION DE LA BALANCE DES PAIEMENTS DE L'ESTONIE 1924—26 (millions de marks).

Tüpsed arvud on antud 1 kümnendikmärgiga; ligikaudsed — ilma selleta.

Les données exactes sont désignées avec un nombre décimal; les estimations en chiffres ronds. Chiffres indiqués sont des chiffres bruts.

A. KREEDIT (saadud summad).	1924	1925	1926	MOUVEMENT DES ENTRÉES OU DU CRÉDIT. (Exportations).
I. Kaubad.				I. MARCHANDISES.
1. a) Väljavedu kalendriaastal — fob — ühes arvatud postpakid; riigi müügid (peale alp. maia.); kingitused — ilma allpool loetletu	7 865,8	9 664,6	9 623,6	1. a) Exportation de marchandises.
b) Müüdnud laevade eest saadud (seni puudunud arvud ¹⁾)	9,1	21,5	18,9	b) Navires vendus, (chiffres non publiés).
c) Välja veetud hõbedat	10,1	5,4	10,8	c) Exportation de l'argent.
Kokku väljavedu	7 894,0	9 691,5	9 653,3	Total de l'exportation.
Peale selle: kulla väljavedu (v. p. 4), lõõtsa transiitkaupade täiendava ümberlõõtsamise eest (v. p. 19), välisriikide laevadele müüdnud varustus jne. ja nende kulutused sadamais (v. p. 18), sissetulekud transiidist (v. p. 19)				2. Correction au chiffre indiqué en p. 1 pour obtenuir la valeur commerciale f. o. b.
2. Kauba fob väärtuse väljaarvamiseks teha p. 1 antud arvus vastav parandus	—	—	—	3. Contrebande.
3. Salakaup	+...	+...	+...	II. LINGOTS, ESPÈCES & BILLETS.
II. Kulla ja raha väljavedu.				II. LINGOTS, ESPÈCES & BILLETS.
4. Kulda (müntimata ja münditud) väljamaale viidud	0,4	0,8	5,3	4. Lingots & espèces d'or exportés.
5. Muust metallist rahade väljavedu	—	—	—	5. Espèces (autres qu'en or) exportées.
6. Paberraha väljavedu	—	—	—	6. BILLETS n. i. a.
7. Kauba fob väärtuse väljaarvamiseks teha p. 4 ja 5 antud arvudes vastavad parandused	—	—	—	7. Correction pour obtenir la valeur commerciale f. o. b.
III. Kapitalide liikumine.				III. MOUVEMENT DES CAPITAUX.
8. Välisriikide ja nende omavalitsuste poolt tasatud võlad	6,0	24,0	—	8. Rentrées afférentes à l'amortissement d'emprunts contractés par les gouvernements étrangers.
9. Muude võlgade kustutus	—	—	—	9. Rentrées afférentes à l'amortissement d'autres emprunts.
10. Välismaale müüdnud siseväärtapaberid (juba väljaantud)	—	—	—	10. Titres d'emprunts intérieurs (déjà existants) vendus à l'étranger.
11. Välisväärtapaberite tagasimüük välismaale	—	—	—	11. Titres étrangers revendus à l'étranger.
12. a) Välisriikidelt Valitsuse vastutusele saadud laenud	180,0	—	234,8	12. a) Emprunts contractés sous responsabilité du Gouvernement.
b) Välisriikidelt Valitsuse vastutusele saadud kaubakrediidid	42,6	30,7	19,1	b) Crédit commercial contracté par le Gouvernement.
13. Sisemaal asuvad liikumata varandused, mis välismaalasilile müüdnud	—	—	36,5	13. Biens immeubles sis au pays et vendus à des étrangers.
14. Muud Eestisse paigutatud väliskapitalid	+...	+...	+...	14. Autres capitaux étrangers placés en Estonie.
IV. Protsendid ja dividendid.				IV. INTÉRÊTS ET DIVIDENDES.
15. Välisriikide ehk nende omavalitsuste võlgade (tegelikult tasatud) protsendid	—	—	—	15. Intérêts afférents à des emprunts émis par des municipalités ou des gouvernements étrangers et effectivement perçus.
16. Välismaale paigutatud kapitalidelt saadud protsendid ja dividendid	—	—	—	16. Autres intérêts et dividendes afférents à des capitaux placés à l'étranger et effectivement perçus.
V. Muud.				V. DIVERS.
17. Prahid, aja peale üllritud laevade tasu, reisijate veoraha ja t. s. oma laevade sissetulekud meretranspordi ja väliskaubanduse alal ¹⁾	373	316	454	17. Frets ¹⁾ , loyer des navires loués par chartepartie, frais de transport des voyageurs et recettes similaires, réalisées par des navires nationaux dans toutes opérations de commerce extérieur.
18. Välisriikide laevade poolt Eesti sadamals				18. Dépenses des navires étrangers dans les ports nationaux:
a) Makstud sadamamaksud	85	40	36	a) Droits de port acquittés.
b) Muud laevade ja nende meeskonna poolt tehtud kulutused	40	45	40	b) Provisions, matériel et autres dépenses des navires étrangers et de leur personnel dans les ports nationaux.
19. Saadud				19.
a) Transiitkaupade transporteerimisest raudteel	61,1	7,9	70,4	a) Transport des marchandises transit. par chemins de fer.
b) Transiitkaupade laadimine, lossimine; aljade ja elevaatori kordaseadmine jne.	35	25	30	b) Transbordement; entrepôts etc.
c) Vene kaupade täiendav ümberlõõtsamine	6	23	12	c) Perfectionnement des march. transit.
20. Komisjonid, kindluspreemiad, kuriaaz ja muud sarnased sissetulekud:				20. Commissions, primes d'assurance, courtage et recettes similaires n. i. a.
a) Kindlustuseltside komisjonid, preemiad ja kahjude tasumine	160,8	173,2	175	a) Sociétés d'assurance.
b) Ruumide üür välisorganisatsioonidele, vene kaubaladudele jne.	10	10	10	b) Loyers divers.
c) Mitmesugused muud komisjonid	+...	+...	+...	c) Commissions diverses.
21. Saadud välisriikelt posti-, telegraafi- ja telefoniperatsioonide eest ja postiga saadud rahasaadetsed	8,0	41,6	90,1	21. Recettes postales, télégraphiques et téléphoniques, n. i. a.
22. Sisserändajate ja tagasitunud väljarändajate poolt sissetoodud summad	+...	+...	+...	22. Fonds importés par des immigrants et par des émigrants revenus dans le pays.

¹⁾ Omamaa laevadel sisseveetud kaupade prahiraha, mis esineb nii käesolevas artiklis kui ka sisseveos (p. 29) on tõusnud aasta jooksul kuni 145 m. mk. — ¹⁾ Le fret des marchandises importées par des navires nationaux qui est compris dans le présent article ainsi que dans le p. 29 des importations, s'est élevé au cours de l'année à une somme d'environ 145 millions de mk.

	1924	1925	1926	
23. Väljarännanute poolt Eesti saadetud summad ja Eesti tulnud rahalised kingitused				23. Sommes envoyées par les émigrants et dons en espèces provenant de l'étranger n. i. a.
24. Välismaaliste reisijate ja turistide poolt Eestis tehtud kulutused	530	500	450	24. Sommes dépensées par les touristes et voyageurs étrangers.
25. Välisriikide poolt tehtud kulutused diplomaat- ja konsulaaresinduste peale Eestis; ametisõidud, ümberpaigutused, konverentsid ja erakorralised esindused	113	138	131	25. Dépenses des agents diplomatiques, consulaires et autres en Estonie.
26. Välismaail asuvalle "isikulle" Eestis ülesnäidatud teenete eest saadud tasu	—	—	—	26. Rémunération des services rendus en Estonie à des "personnes" domiciliées à l'étranger, n. i. a.
27. Viisade eest maksu saadud a) Eestis välismaalaste käest	0,6	0,9	0,6	27. Sommes perçues par le Gouvernement à l'étranger, n. i. a.
b) Eesti konsulaatide ja saatkondade poolt välismaail	10,1	9,2	5,7	28. Autres articles courants.
28. Muud jooksvad tulud	6,2	9,8	7	
Kokku	9 511,8	11 121,9	11 460,8	TOTAL GÉNÉRAL.
B. DEEBET (makstud summad).				MOUVEMENT DES SORTIES OU DU DÉBIT. (Importsions).
I. Kaubad.				I. MARCHANDISES.
29. a) Sissevedu — erikaubandus kalendriaastal — cif — (ühes arvatud postpakid, riigi ostud (peale altp. nimet.); kingitused; kallismetallid — ilma allpool loetletu	8 192,3 ¹⁾	9 645,8 ¹⁾	9 541,9 ¹⁾	29. Importsions de marchandises, (y compris les lingots d'argent sans les navires acquis).
b) Ostetud laevade eest makstud (parandatud arvud ¹⁾)	18,0	20,7	17,2	b) Navires achetés à l'étranger (chiffres corrigés).
Kokku sissevedu	8 210,3	9 672,5	9 559,1	Totale l'importation.
Meie laevade kulutused välissadamais v. p. 46	—	—	—	30. Correction pour obtenir la valeur commerciale c. i. f.
30. Kauba cif väärtuse väljaarvamiseks teha p. 29 antud arvus vastav parandus	—	—	—	31. Contrebande.
31. Salakaup	—	—	—	II. LINGOTS, ESPÈCES & BILLETS.
II. Kulla ja raha sissevedu.				II. Lingots et espèces d'or importées (v.p.29).
32. Sisseveetud müntimata ja münditud kuld arvestatud p. 29	—	—	—	32. Espèces (autres qu'en or) importées (v. p. 29).
33. Sisseveetud münditud hõbe ja muud metallid arvestatud p. 29	—	—	—	33. Billets n. i. a.
34. Paberraha mujal nimetatamata	—	—	—	35. Correction pour obtenir la valeur commerciale c. i. f.
35. Kauba cif väärtuse väljaarvamiseks teha p. 32 ja 33 antud arvudes vastavad parandused	—	—	—	III. MOUVEMENT DES CAPITAUX.
III. Kapitalide liikumine.				III. Mouvement des capitaux.
36. Riigi ja omavalitsuste poolt välisriikele tasatud võlad	30,2	61,9	11,0	36. Versements effectués pour l'amortissement de dettes contractées à l'étranger par l'État et par les municipalités.
37. Välisriikidest Valitsuse vastutusel saadud laenude tasumine	—	182,0	—	37. Versements effectués pour l'amortissement d'autres emprunts émis à l'étranger (dettes contractées sous respons. du Gouvernement).
38. Sise-väärtpaberite tagasiosid välismailt	—	—	—	38. Rachat de titres d'emprunts intérieurs détenus précédemment à l'étranger.
39. Välismaail väljaantud väärtpaberite ost	—	—	—	39. Achat de titres étrangers émis à l'étranger.
40. Uue emissiooni väärtpaberite ost välismailt saadud laenude puhul	—	—	—	40. Souscription à de nouvelles émissions étrangères de capital.
41. Välismailt ostetud liikumata varandus	—	—	—	41. Biens immeubles achetés à l'étranger.
42. Muud välismaile paigutatud kapitalid	—	—	—	42. Autres capitaux placés à l'étranger.
IV. Protsendid ja dividendid.				IV. INTÉRÊTS ET DIVIDENDES.
43. Riigi ja omavalitsuste välisvõlgade tegelikult tasatud %	47,1	35,7	136,7	43. Intérêts afférents aux emprunts émis par l'État ou par les municipalités à l'étranger et effectivement versés.
44. Eestisse paigutatud väliskapitalidelt tegelikult tasatud protsendid ja dividendid (ligikaudselt arvestatud allpool, v. tab. 2)	—	—	—	44. Intérêts et dividendes afférents aux capitaux étrangers placés en Estonie et effectivement versés (estimation approximative v. tab. 2).
V. Muud.				V. DIVERS.
45. Prahirahad, reisijate veo tasu ja muud sarnased tulud, mis välismaade laevad saanud (arvestatud väliskaubanduses)	—	—	—	45. Frais de port et autres dépenses (d'approvisionnement en combustibles etc.) des navires étrangers dans toutes opérations du commerce intérieur et extérieur ²⁾ autres que les importations (les march. sont indiquées etc.)
46. Sadamamaksud ja muud meie laevade poolt tehtud kulutused (kütte-, söögi- jne. materjalid, parandused jne.) võõrais sadamais	149	138	182	46. Droits de port et autres dépenses (d'approvisionnement en combustibles etc.) des navires étrangers dans les ports étrangers.
47. Välismaade transpordiaagentidele makstud transporditasu	—	—	—	47. Frais de transport payés à des agents de transport étrangers, n. i. a.

¹⁾ Mereasjanduse peavalitsuse andmeil ostetud laevade väärtus parandatud.

	1924	1925	1926	
48. Komisjonid, kindlustuspreemiad, kurtaaz ja muud sarnased väljaminekud:				48. Commissions, primes d'assurances, courtage et paiements similaires, n. i. a.
a) Kindlustusseltside komisjonid, preemiad ja kahjude tasumine	177,5	200,0	195	
49. Makstud välisriikele posti-, telegraafi-, telefoni- ja raadiooperatsioonide eest ning posti kaudu saadetud raha	16,8	15,6	45	49. Redevances postales, télégraphiques et téléphoniques, n. i. a.
50. Väljarändajate ja väljasõitnud immigrantide poolt väljavõidud summad	20	60	50	50. Fonds exportés par des émigrants ou par des immigrants retournant dans leur pays.
51. Immigrantide poolt välismaile saadetud summad ja välismaile saadetud rahalised kingitused	arvestatud p. 49			51. Sommes transférées à l'étranger par des immigrants et dons en espèces envoyés à l'étranger, n. i. a.
52. Reisijate ja turistide poolt väljamaal tehtud kulutused	265	355	320	52. Dépenses effectuées à l'étranger par les touristes et les voyageurs nationaux.
53. Välismaal tehtud kulutused				
a) Eesti välisesinduste ülalpidamiseks	71,0	65,6	60	53. Dépenses effectuées à l'étranger par les agents diplomatiques, consulaires, etc.
b) Ametsõidud, ümberpaigutused, konverentsid ja erakorralised esindused välismaal	19,1	24,9	28,2	54. Rémunération des services rendus dans des pays étrangers à des «personnes» domiciliées en Estonie, n. i. a.
54. Tasu välismaal asuvalle isikule ülesnäidatud teenete eest	—	—	—	55. Sommes dépensées par le Gouvernement à l'étranger, n. i. a.
55. Muud Valitsuse poolt välismaal tehtud kulutused, mis mujal nimetamata:				a) Dépenses pour les émigr. retournant dans l'Estonie
a) Eesti kodanikkude võõrsilt kojutoomine	1,5	1,5	1,5	b) Droits internationaux.
b) Rahvusvahelised maksud	6,3	5,5	6,6	c) Différentes acquisitions non comprises dans l'importation.
c) Mitmesugused väliskaubanduse arvestamata ostud	35,6	105,8	73,5	56. Autres articles courants.
56. Muud kulud				a) Films cinématographiques.
a) Kinosilmade üürimine väljamaalt	36	36	36	b) Divers.
b) Muud mitmesugused kulud	2	2	2	
Kokku	9 093,4	10 962,0	10 708,6	TOTAL GÉNÉRAL.

Tab. 2. MAKSUBILANSI LIGIKAUDNE LÖPPKOKKUVÕTE — CALCUL FINAL DE LA BALANCE DES PAIEMENTS.

Kreedit (saadud)	9 511,8	11 121,9	11 460,8	Crédit (entrées).
Deebet (makstud)	9 093,4	10 962,0	10 708,6	Débet (sorties).
Ülejääk	+ 418,4	+ 159,9	+ 752,2	Différence.
Sellest arvatavasti tasutud eriväliskapitali %/100	250	275	300	Somme approximative des %/100 versés pour les capitaux étrangers privés.
Maksubilansi tulemus	+ 168,4	— 115,1	+ 452,2	DIFFÉRENCE (BALANCE DES PAIEMENTS).
Peale selle välismaalt aasta jooksul saadud erakapitalid, komisjonid ja kasu salakaubitsemisest	+ ...	+ ...	+ ...	En plus les capitaux étrangers placés en Estonie au cours de l'année, commissions perues et contrebande.

koos arvatud ja muid erinevusi arvestusviisis; 1924 a. kohta puuduvad meie suurima erapanga — Scheeli — andmed jne., nii et ka siit mingid järeldusi ei saa teha.

Kuid ühtlasi, kuna väliskapitali paigutused enamjaolt tööstusesse ja kaubandusse sünnivad, ei tee see meile takistusi lõppkokkuvõtte tegemiseks. Need arvud tulevad kõne alla niipalju, kui võrd kreediti summasid ei jatku deebet omade kätteks. Muidu aga võime selle punkti kohta teadmiseks võtta, et peale meie poolt arvestatu, on veel olemas teatav sissetulekute osa — kapitalide juurevool, — mis aga tulevikus jälle välja maksta tuleb ja sellepärast sisuliselt, nagu J. Piekalkiewicz ütleb, „rahvamajandustompu vähendab“. Loodetavasti läheb korda neid arvusid tulevikus saavutada.

Pankade poolt välismaalt saadud % ja komisjonide teadmatusest on samuti kahju. Meil on põhjusi oletada, et selles punktis meil rohkem sissetulekuid oli, kui vastavaid väljaminekuid (venelasilt saadud

komisjonid), ja need on juba puhas teenistus, rahvamajanduslik pluss. Kahjuks ei anna praegused pankade aruanded selle kohta mingit ülevaadet. Ka sarnaste andmete kogumine on iseendast kergelt organiseeritav, kui ainult andmeid varustada tahetakse.

P. p. 4—6 (sisserahnanute ja Eestis peatuma jäänud isikute poolt ühestoodud väärtused ja raha, samuti kui kunstnikkude poolt jne. ja kirjanduse jne. eest saadud summad) pole muidugi kuigi suured.

Mis aga jälle tõsist tähelepanu väärrib, on salakaubitsemine. Siin on kaks ala — piiritusega kaubitsemine, mis enamjaolt sissetulekut annab, ja kõrgete tollide tõttu sisemaale valguv salakaup, mis väliskaubandusele täienavalt raha välja viib. Piirikaubitsemisel tähtsust enam pole.

Esimese kohta on ligikaudne kokkuvõtte tehtud ajakirjanduses³⁾. Piiritusega hangeldaja trusti 1926 a. puhastulu arvatakse seal 150 m. mk. peale. Kui võrd tõele see kokkuvõtte vastab, on

³⁾ „Vaba Maa“ 5 apr.

sama raske õelda, kui see, palju sellest puhastulust välismaalt saadud, ehk kuipalju sarnasest puhastulust rahvamajanduslikult tegelikku sissetulekut saadud, — viiakse ju suur osa sellest kahtlemata välismaa rahaasutisisesse, priisatakse läbi või hoitakse kusagil peidetult.

Üks on aga kindel — et see sissetulek katab meie „luksus“- ja muude kaupade salajase sisseveo ja teatav osa ülegi jääb, mis loodetavasti vähemalt ka muud väikesed meie poolt arvestamata kulutused tasakaalustab.

19. Lõppkokkuvõtte. Kui nüüd suurima puuduva deebetipunkti — eraväliskapitalide eest makstud % — summana võtame ülalmainitud pangandustegelase arvamise järele 150 t. £ — umbes 275 m. mk., siis võiksime teha ligikaudse lõppkokkuvõtte.

Muidugi võis viimane, aasta keskmisena oletatud summa aastate kestel kõikuda. Oletades enamjao kapitalide saamist meie „Gründertum“ ajajärgul — 1921–23 a. — ja umbes ühtlast juurevoolu 1924–26 a., saaksime ümmarguselt selle summa suurenemise umbes 250–275–300¹⁾, mille ka võtame. Lõppkokkuvõtte on toodud tab. 2.

*

Meie käesolevaid arvestusi ei saa muidugi pidada täpseiks, ent praktilisiks otstarbeiks omavad nad küllaldase täpsuse, ning pole halvemad, kui enamjao riikide analoogilised arvestused. Seda näeme järgnevast kaalutlusest. Hulk toodud andmeid on saadud täpsetena. Kuivõrd kõik riigid väliskaubanduse andmeid loevad täpsete hulka, oleme ka meie õigustatud seda tegema. Jääb rida ligikaudseid andmeid, millede kõikumise arvame 10% peale, olgugi et mõned neist tõelikkusele palju ligemal. Arvates reisijate kulude võimaliku vea 30% peale, saame, näiteks, 1926 a. kohta kogu võimaliku kõikumisena ligi 230 m. mk., s. o. umbes 2% arvestatud üldbilansist (11 460,8 m. mk. Kui meie poolt arvestamata väliskapitalide juurevoolu, komisjonid ja kasu salakaubaveost arvame umbkaudselt ja laiatatult 300 m. mk. peale, ka siis oleks võimalik kõikumine ainult ligi 5–6%.

Üldiselt aga loetakse kuni 10% võimaliku veaga maksubilansid esimesjärgu täpsusega.

Muidugi oleks võimalikul veel suurem tähtsus siis, kui ta meie kahjuks oleks. Ülaltoodu alusel aga võime kindlasti oletada, et täpne tulemus bilanssi veelgi meie kasuks võiks

muuta, kuigi ei tea kui palju. Sellepärast võime neid arve üldiseks orienteerumiseks pidada täiesti rahuldavaiks.

*

Kui eelmisi arvestusi olukorrale vastavaiks lugeda, on meie maksubilanss olnud 1924 a. üle poolteistsaja m. mk. aktiivne ja 1925 a. 115,1 m. mk. võrra passiivne. 1926 a. aktiivsus aga viib kaugelt tasakaalu ka eelmise aasta passiviteedi. Kolme aasta keskmisena saame ligi 170 m. mk. aastast aktiviteeti.

Muidugi pole see aktiviteet kuigi suur — 11 miljardilise bilansist vaevalt üle 1%, nõnda et *praktiliselt juht on öieti ainult tasakaalust noatera peal*, kuid ometi kalduvusega meie kasuks.

Sarnane asjaolu seletab ka otseteed, kuidas meie rahakursis stabiliteet viimasel aastail on säilinud ilma mingisuguste erakorraliste abinõudeta ja kuludeta, peale 1924 a. kriisi võitmist; raha väljavool on rohkem kui tasakaalu viidud sissevooluga.

*

Mida meie ise sellel alal oleme suutnud, näeme kohe, kui kõrvaldame laenude ja % tasumiste mõju, et näha, kuidas oleks kujunenud maksubilanss, kui laenusid poleks tehtud ega nende % tasutud (arvestamata erakapitale)

	1924	1925	1926
Laenu saadud	222,6	36,7	253,9
Laenusid ja % tasutud	83,3	279,5	147,7
Rohkem laenatud	139,3	—	106,2
Rohkem tasutud	—	242,9	—
Maksubilanss	+168,4	-115,1	+452,2

Maksubilansi kuju, kui

laenusid poleks tehtud

eiga nende % tasutud . + 29,1 + 127,8 + 346,0

1924 a. aitasid tasakaalu päästa välislaenuid (eriti Tallinna veevärgi laen, mis nähtavasti sellepärast ka ebasoodsail tingimustel tehti). Ilma nendeta oleks tasakaalu saavutamine olnud küsitav, sest kokkuvõttes ülejääv väike aktiviteet võis kriitilisel silmapilgul veel mitte eksisteerida (ja nii vist ka oli).

1925 a. kõveneb seisukord. Poleks me sel aastal välislaene nii suure summa peale tasunud, oleks sellel aastal passiviteedi asemel sama suur aktiviteet olnud. Ent just selle tõttu tundus meie rahanduslik seisukord sedavõrd tugevana, et ebasoodsat veevärgi laenu ei kardetud tasuda.

Ning 1926 a. ka ilma välislaenuideta oleks meie olnud seisukorra peremehed, kuid läks korda peale selle saavutada kaubakrediidi taolist, sisuliselt siiski kapitalilaenu raudteematerjali ostmiseks.

*

¹⁾ Muidugi on see viimane võte oletatav fiktsioon, mingisuguse progressiooni saamiseks; pole mingisuguseid vastavaid andmeid.

Sisulise ettekujutuse saame, kui vaatleme milliseil aladel bilanss meie kasuks ja kahjuks oli.

	1924	1925	1926
Väliskaubanduse aktiivsus + või passiivsus—	-316,3	+ 19,0	+ 94,2
Teiste, peale võlgade ja võlatasumiste, maksubilansi osade aktiivsus	+345,1	+108,3	+251,8
Üldbilansi aktiivsus või passiivsus (ilma võlgade ja võlatasumisteta)	+ 29,1	+127,3	+346,0
Üldbilanss (ühes võlgade ja võlatasumistega) . .	+168,4	-115,1	+452,2

Vaatamata sellele, et väliskaubandusbilanss 1924 a. oli kõvasti passiivne, viisid mõned krediidipunktid maksubilansi umbes tasakaalu. Järgneval aastal oli küll nii väliskaubanduses kui ka mujal saavutatud väike aktiivteet, aga võlgade tasumine tegi maksubilansi siiski passiivseks. 1926 a. aktiivteet mõlemas osas andis üldise aktiivteedi suurenemise.

Muud meie maksubilansi alad, peale väliskaubanduse, näitavad pidevalt aktiivteedi tendentsi, mis isegi väliskaubanduse vähemat passiivteeti üle võib kaaluda. Väliskaubanduse aktiivteedi korral aga näib meie maksubilanss alati soodsaks kujunevat.

Võib ainult kahjatseda, et need „muud aktiivad“ võrdlevalt nii väikesed on. Väliskaubanduse % üldbilansist (meie arvud) oli:

	Väljaveol	Sisseveol
1924 . . .	82,0	86,9
1925 . . .	87,1	86,9
1926 . . .	84,2	83,4

Paljuil riikel, ka meie naabril Lätil, on väliskaubanduse tähtsus palju vähem*). Võimalik, et ka meil see vahekord veidi teisem on (reisijate kulutused jne.), mis paremate andmete saamisel selgub, kuid igatahes suuri üllatusi küll oodata ei maksa: *meie maksubilanssi mõjutab peamiselt väliskaubandus*. Ja kui teisel aladel suuremad ülejäägid tuleks, läheks nad kahtlemata eeskätt ja enamjaolt suurendamiseks sisseveole, mis nüüd kokku surutud. Pole kahtlust, et 1926 a. võrdlemisi soodus maksubilanss on ühtlasi 1927 a. sisseveo suurenemise põhjuseks.

*

„Soodus“ väliskaubandusbilanss ei näita veel maksubilansi soodsat vahekorda. Vähe sellest — ta ei näita ka väliskaubandusbilansi soodsust või ebasoodsust täpselt; lihtne kaupade väljamaale toimetamine ja nende eest raha saamine ei näita veel, et sellega ka teenitud

oleks. Kasu oleneb hääl tingimusil vastusaadud kaupast, rahast ehk muist väärtusist ja teeneist.

„Soodus“ kaubabilanss näitab ainult, et maksubilansis kaup ei bilansseeru mitte kaubaga, vaid osa kaupa on vahetatud teiste väärtuste ja teenete vastu.

Umbes samane puudus on ka maksubilansil. Muidugi näitab meie kasuks olev saldo, et vastava summa on meie rahvamajandus rohkem saanud; kui sellest veel maha arvata laenatud summad, siis näitab ülejääk rohkem teenitud summat. Kuid sellest summast ei selgu veel, kas on ta puhas teenistus, rikastumine, või ainult kokkuhoid, mis saavutatud äärmiste jõupingutustega, kõiksuguste kitsenduste tagajärjel ja jättes ostmata paljuid väga tarvilikke esemeid.

Kuna suurimaks mõjuriks 1926 a. bilansi aktiivteedile oli väliskaubanduse aktiivteet, väliskaubandus aga eelmise 1925 aasta omaga võrreldes tagasiminekut näitas, eriti sissevedu, siis järgneb sellest, et siin tegemist küll lihtsalt kokkuhoiduga.

Seda olukorda süvendab veel asjaolu, et 1926 a. kvantitatiivselt palju suurem hulk kaupa väljaveoks produtseeriti, kui eelmisel aastal, kuid hindade languse tõttu saadi raha selle kauba eest vähem. Ainult kolme aine — liha, või ja munade — väljaveo alal oleks me 1925a. hindadega ligi 500 m. mk. rohkem saanud, kui nüüd tegelikult saadi. Arvates ühes ka teisi aineid, ei jää summa, mille peale 1925 a. turu konjunktuuri juures võis kalkulasioone teha, mitte palju miljardist mk. alla. Muidugi ei või selle kui reaalse kahjuga arvestada, kuid ometi on 1926 a. nende kaupade produtseerimiseks palju rohkem kapitale kulutatud, kui 1925 a. ja mõnikord võis saadud raha minna ainult äratarvitatud kapitali asetamiseks.

Kõiki neid asjaolusid arvestades, ei tule 1926 a. maksubilansis kahtlemata olnud ülejääki käsitada kui mingit rikastumist, vaid see on kokkuhoid, mida on teostatud suurte kitsenduste ja jõupingutustega, ebasoodsa turukonjunktuuri kiuste.

Muidugi ei taha me sellega öelda, et see kokkuhoid teadlik oleks olnud — ta järgneb iseendast elamisstandardi kokkutõmbamisele, kaubamüügi vähenemisele ja kapitali puudusele, mis meil viimaseil aastail märgata. Väliskaubandusse võis paiskuda ainult see osa kapitali, mis äramüüdüd kaubast vabanes.

*

*) 1925 a. Liitis väljavedu 56% ja sissevedu 85% arvatud maksubilansist. Ameerika-Ühisriikel oli see samal aastal 66 ja 78%.

Kõige meie vaesuse juures paistab silma, et meie laenusid mitte ainult ei tee, vaid neid kõik aeg ka tasunud oleme. Kuid ühes sellega on *võlgade tasumine meie teine suurim probleem.*

1926 a. algas meie välisvõlgade % järjekindlam tasumine. Vaatamata kaunis suure summa peale, polnud see veel võla ja kapitali % täisnorm, vaid järgnevail aastail suureneb ta tunduvalt. Ühtlasi tulevad sellele lisaks neil aastail tehtud võlgade tasumised.

Kui eespool erakapitalide protsentideks arvatud ligi 300 m. mk. sellele juure arvame, tõusevad lähemal aastail meie rahvamajanduse poolt välisriikele makstavad % ligi 500 m. mk., arvamata Rahvasteliidu toetusel kavatsatud laenu %. Ühes sellega tõusevad need % aga tõenäoliselt üle 800 m. mk.

Meil pole mingit põhjust oletada tunduvalt saldo suurenemist meie kasuks ühelgi sarnasel alal, mis *oleneb ka välisriikest*—ei reisijate liikumises, ei transiidis, ega sadamamaksudes, komisjonides jne. ei oska oletada meie sissetulekute suurenemist. Ainsad alad, mis peamiselt meist olenevad — väliskaubandus ja laevamine — on need, millede peale *kavatsusi* võib teha. *Täiendav sissetulek neilt aladelt peab vähemalt juure-tulevate % võrra—300 m. mk. kasvama.*

Kui seda ei sünni, kannatab maksubilansi tasakaal.

Nii võitlevad meil siin imperatiivne *vajadus* maksubilansi tasakaalu säilida ja *püüd* suuremaks sisseveoks, tarvidus välismaa saadusid ning toiduaineis.

*

Selles võitluses, mis ühtlasi on ka võitlus meie raha stabiilsuse ja selle kõtkuvuse vahel, ning mis niivõrd noateral sünnib, peame kiiremas korras varustuma samade mõõduabinõudega, mis teisel riigil juba olemas. — algama korralikkude maksubilansside koostamist. Lf ig kalliks läheb bilansi tasakaalu kaotamist ainult rahaturu võngetes leida, kui juba kaugele üle mindud.

Mell on see ka võrdlemisi lihtne. Vaja ainult rohkem usaldust. Kõiki andmeid laevanise sissetulekute, välismaalt saadud kapitalide, sinna makstud % ja dividendide, kaubakrediitide jne. kohta on kõigelihtsam otsused ja üksikasjaliseid kokku võtta, kui algmaterjalid kompetentse asutise (kaub.-tööstuskoja) poolt, kas või usaldusmeeste läbi, kogutud.

Nagu mitme suurema riigi kogemused näitavad, saab sarnaseid andmeid täpselt kokku võtta. Oletuslikuks jääks ainult reisijate kulud. Ent ka siin võib vastav uuring nende koosseisu kohta anda paremat alust oletusiks, kui praegu olemas.

Kuna reisijate kulud moodustavad umbes 5% üldbilansist, ja ainult nende arvude kõtkuvus oleks 10%, siis võiks vea meie maksubilansis suruda alla 1%. Oletades siiski mõnede andmete mittesaamist, võiks võtmalikku viga arvestada 3—5% — s. o. saavutaksime sellel alal senini vaevalt oletatava täpsuse.

EESTI LINNADE JA ALEVITE TULUD JA KULUD 1925 a. RECETTES ET DÉPENSES DES VILLES ET DES BOURGS EN 1925.

S i s u : 1) Linnade ja alevite korrallised ja erakorralised büdžetid koondatult, lhk. 257. 2) Linnade ja alevite erakorralised büdžetid, lhk. 258. 3) Linnade korrallised kulud, lhk. 258. 4) Linnade korrallised tulud, lhk. 263. 5) Linna ettevõtted, lhk. 264. 6) Alevite korrallised kulud, lhk. 266. 7) Alevite korrallised tulud, lhk. 267.

1. Linnade ja alevite korrallised ja erakorralised büdžetid koondatult.
(tab. 1)

Budgets des villes et des bourgs en général.

Linnade majanduslik seisukord areneb niihästi tulude kui ka kulude ulatuses, nagu seda tõendavad järgmised andmed:

1923 a. — 10 571 tuh. ja 1922 — 15 845 tuh. mk., mis kasutatakse peamiselt tagavarakapitali suurendamiseks või laenude tasumiseks. Nelja aasta vältel kujunes büdžetite arenemine järgmiselt:

	Tulud	Kulud
1925 a.	853 747 tuh. mk.	818 511 tuh. mk.
1924 „	776 433 „ „	766 895 „ „
1923 „	713 482 „ „	702 911 „ „
1922 „	459 762 „ „	443 917 „ „

tulud 100 : 158 : 168 : 186
kulud 100 : 158 : 173 : 184

Seega saavutati büdžetite ülejääke kogusummas 1925 a. — 35 236 tuh., 1924 a. — 9588 tuh.,

Järelikult ei kohanenud esimese kahe aasta kestel tuluallikad tarviduste kasvule, kuna 1925 a. neid leidis rohkem kui vaja. Selles näib tõenduvat linnade paranemine majanduslikult.

Tab. 1. Linnade ja alevite büdžetid 1925 a. (tuh. mk.).—Budgets des villes et des bourgs en 1925 (milliers de marks).

	Korrallised — Ordinaires		Erakorralised — Extraordinaires		Kokku — Total		Erakorraliste kulude % üldkuludest Dépenses extraordinaires en % au total des dépenses
	Tulud Recettes	Kulud Dépenses	Tulud Recettes	Kulud Dépenses	Tulud Recettes	Kulud Dépenses	
Linnad—Villes							
Tallinn	356 287	334 295	130 712	134 345	487 009	468 640	28,7
Tartu	108 091	94 051	21 743	23 392	129 834	117 443	19,9
Narva	42 197	40 759	21 700	21 354	63 897	62 113	31,4
Pärnu	53 214	50 898	4 379	6 062	57 593	56 980	10,6
Valga	16 355	16 357	1 000	1 031	17 355	17 388	5,9
Viljandi	23 544	23 542	—	—	23 544	23 542	—
Rakvere	18 207	15 109	1 250	2 127	19 457	17 236	12,3
Võru	12 602	12 673	1 404	1 323	14 006	13 996	9,5
Haapsalu	7 056	7 056	680	680	7 736	7 736	8,7
Kuressaare	6 535	7 954	3 827	2 360	10 412	10 314	22,9
Paide	6 847	7 214	3 703	3 703	10 550	10 917	33,9
Petseri	6 538	6 023	3 500	3 776	10 038	9 799	38,5
Paldiski	2 336	2 427	—	—	2 336	2 427	—
Kokku — Total 1925	659 849	618 358	193 898	200 153	853 747	818 511	24,5
1924	602 187	571 845	174 246	195 050	776 433	766 895	27,2
1923	558 241	473 074	155 241	229 837	713 482	702 911	32,7
1922	427 816	399 443	31 946	44 474	459 762	443 917	10,0
Alevid—Bourgs							
Nõmme	5 029	5 029	—	—	5 029	5 029	0,0
Mustvee	1 677	1 305	620	980	2 297	2 285	42,9
Türi	3 905	3 850	—	120	3 905	3 970	3,0
Tapa	3 387	2 807	2 568	3 148	5 955	5 955	52,9
Narva-Jõesuu	2 282	2 282	—	—	2 282	2 282	0,0
Põltsamaa	2 748	2 441	—	100	2 748	2 541	3,9
Kunda	1 534	1 617	—	—	1 534	1 617	0,0
Tõrva	2 784	2 565	500	388	3 284	2 933	12,5
Otepää	941	796	—	127	941	923	13,8
Mõisaküla	1 867	1 506	—	231	1 867	1 737	13,3
Sindi	545	508	—	—	545	508	0,0
Kallaste	565	569	—	—	565	569	0,0
Jõhvi	2 690	2 669	—	—	2 690	2 669	0,0
Kärdla	762	654	—	—	762	654	0,0
Elva	1 853	1 834	—	—	1 853	1 834	0,0
Antsla	1 776	1 589	122	329	1 898	1 868	17,6
Kilingi-Nõmme	1 220	813	—	212	1 220	1 025	20,7
Suure-Jaani	1 303	850	—	—	1 303	850	0,0
Jõgeva	1 292	1 274	—	—	1 292	1 274	0,0
Võõbusu	658	454	—	100	658	554	18,1
Keila	540	502	—	—	540	502	0,0
Kokku — Total 1925	39 358	35 804	3 810	5 715	43 168	41 519	13,8
1924	31 870	28 021	9 759	15 588	41 629	43 609	35,7
Üldse—Gr. total 1925	699 207	654 162	197 708	205 868	896 915	860 030	23,9
1924	634 057	599 866	134 005	210 638	818 062	810 504	25,9

Ka alevite olukord on paremaks läinud, sest tulud väljendusid 43 168 tuh. *mk.*, eelmisest aastast rohkem 1539 tuh. *mk.* võrra, kulud aga osutusid 41 519 tuh. *mk.*, 1924 aastast vähem 2090 tuh. *mk.*

Linnade ja alevite üldkulusid kõrvutades, võib näha et kolmeteistkümne linna väljaminekud (818 511 tuh. *mk.*) on kahekümne ühe alevi omast (41 519 tuh. *mk.*) 19,7 korda suuremad. Tallinnas olid suuremad väljaminekud — 468 640 tuh. *mk.* ja Tapa alevis 5955 tuh. *mk.*, — Tallinn, kelle rahvaarv 45,2 korda suurem, ületab Tapa alevi kulu 78,6 korda. On olemas ka vastupidiseid nähtusi, kus alevite kulud ületavad linna (Paldiski) omi, kutsudes esile alevite nimetamist linnadeks.

Linnade ja alevite koondatud tulud ja kulud kahe viimase aasta eest olid:

	Tulud	Kulud
1925	896 916 tuh. <i>mk.</i>	860 080 tuh. <i>mk.</i>
1924	818 062 „ „	810 504 „ „

Ühe linna ja alevi elaniku peale ulatub keskmine kulu 1925 a. 2587 *mk.* Võrdluseks võiks tähendada, et riigi 1925 a. tegelikkude korralliste ja erakorralliste kulude osa ühe elaniku peale osutus 6742 *mk.*, s. o. 2,65 korda suuremaks.

2. Linnade ja alevite erakorrallised büdžetid.

Budgets extraordinaires des villes et des bourgs.

Erakorrallised kulud ei olnud pidevas vahekorras korralliste kuludega. 1922 a. langes erakorralliste kulude arvele ainult 10% üldkulu-dest, 1923 a. — 32,7%, 1924 a. — 27,3% ja 1925 a. — 24,5% linnadel ja 1924 a. — 35,7%, 1925 a. — 13,8% alevitel. Üksikul linnadel ja alevitel ulatub korralliste kulude osa: linnadel — 38,5% (Petseri) ja alevitel — 52,9% (Tapa), kuid samal ajal minimaalne % linnadel väljendub 5,9%, kuna kahel linnal (Viljandi ja Paldiski) ja üheteistkümnel linnal see puudub koguni.

Nii siis osutus erakorralliste kulude % 1925 a 23,9% ja 1924 a. 25,9% linnade ja alevite üldkulu-dest. Erakorralliste kulude arvel tehti väljaminekuid peamiselt ettevõtete ehitamiste ja laiendamiste otstarbeks (näiteks, Tallinnas uue filter-veevärgi püstitamiseks tarvitati ära välislaenu saadud 96 milj. *mk.*), kui ka elu- ja koolimajade ehitamiseks (Narvas 17 milj., Paides 3,7 milj., Petseris 3,5 milj., Tapal 2,6 milj., Tõrvas 0,5 milj.) ning kinnisvara omandamiseks.

Arvesse võttes, et erakorralliste kulude tege- miseks kasutati ka Eesti pangast, Riigikassast, või riiklikust koolimajade ehituse fondist laenu- saadud summad, kui ka osalt korraliste büdžetite ülejäägid, ning pannes tähele, et niimoodil saadud tegevussummasid tasutakse ikka korralliste büdžetite kaudu, omandavad

eritäähtuse ainult linnade ja alevite korrallised büdžetid, mis ka alamal arutusele võetud.

Korralliste kuludena arvestati kolme- teistkümnnes linnas:

3. Linnade korrallised kulud (tab. 2—3)			%	ühe elaniku peale
<i>Budgets ordinaires des villes.</i>	1925 a.	618 358 tuh. <i>mk.</i>	154	2120
	1924 „	571 845 „ „	143	1966
	1923 „	478 075 „ „	118	1695
	1922 „	399 444 „ „	100	1499

Nagu ikka, langeb lõviosa kuludest Tallinnale (334 295 tuh. *mk.* ehk 54,1%) ja väikseim Paldiskile (2427 tuh. *mk.* ehk 0,4%).

Üksikul tegevusaladel on kulud niihästi absoluutselt kui ka suhteliselt suurenenud, välja arvatud vähest riiklikud asutised ja haridus, mille peale kulutati veidi vähem.

Nimelt kulutati hariduse alal 1925 a. — 25,0%, 1924 a. — 28,1%, 1923 a. 30,0% ja 1922 a. — 29,4% väljaminekute kogusummast.

Suurt tõusu näitavad hoolekande- ja tervishoiukulud, mis kokku moodustavad umbes 1/3 tervest kulubüdžetist (1925 a. — 32,2%, 1924 a. — 30,4%). Eriti osutus hoolekandekulude juurekasv, eelmise aastaga võrreldes, 12,6 milj. *mk.*, suuremalt jaolt vaeste toetuseks (üle 7 milj. *mk.*) ning vaestemajade ja lastekodude ülalpidamiseks (üle 5 milj. *mk.*). Tervishoiu alal suurenesid kulud 5,4 milj. *mk.* võrra ja seda peamiselt haigemajade alal.

Kulud heakorral alal on 1925 a. tõusnud tunduvalt, nimelt 13,4 milj. *mk.* võrra, ehk 10,7%. Kuna järjest kasvavate sunduslikkude kulude tõttu meie linnade heakorral teostamine endisil aastail peaaegu kängu pidi jääma, siis on 1925 a. heakorral kulude tõus seletatav eeskätt riigi ning maavalitsuste poolt suuremate toetusummade andmisega teede tegemiseks, näiteks: Tallinnale — 3,6 milj., Pärnule — 2,2 milj., Paidetele — 1 milj. kõigile — üle 8 milj. *mk.*

Rahandusoperatsioonide kohta peab tähendama, et need on tõusnud eelmisest aastast 6,4 milj. *mk.* võrra. Suurenemist on märgata võlgade ja võlaprotsentide tasumise alal Tallinnas, kus see võrreldes 1924 a. tõusis 11 milj. *mk.*, vähe suurenes võlgade kustutamine Narvas (380 tuh. *mk.*), Pärnus (1,5 milj. *mk.*), ja Kuressaares (1670 tuh. *mk.*). Teisel linnadel on see kulu kas jäänud muutmata, või isegi tunduvalt vähenenud, nagu Tartus (1,2 milj. *mk.* võrra), Viljandis (2,2 milj.) ja Haapsalus (600 tuh. *mk.*). Kui mõnel linnal võlgade ja nende protsentide tasumine veidi vähenes, siis sündis see pidevalt kasvavate tarviduste tagajärjel, mille tõttu ei suudetud laenusid vastaval määral kustutada. Samuti osutus mõnelgi linnal raskeks lühiajalise riikliku varustuslaenu kustutamine Eesti pangale, millist võlga kõigil linnadel kokku umbes 100 milj. *mk.* Selle

Tab. 2. Linnade korralised kulud (tuh. mk.).—Dépenses ordinaires des villes (milliers de mk.).

	Taidesnivad organid ja statistika büroo <i>Organes exécutifs et bureau de statistique</i>	%	Sotsiaalsed asutised, tööhõbe, vaestelas-kohtus, juridiiline büroo jms. <i>Institutions sociales; bureau du travail, tri-bunal des orphelins, bureau juridique etc.</i>	%	Riiklikud asutised kor-tekohustus, vang- majad jms. <i>Institutions du Gov- vernement, obligation locale, prisons etc.</i>	%	Heakord ja tuletõrje <i>Services publics et pom- piers</i>	%	Haridus <i>Instruction publique</i>	%
Tallinn	12 894	3,8	1 172	0,3	3 939	1,2	60 829	20,9	76 426	22,9
Tartu	5 859	6,2	1 302	1,4	122	0,1	20 698	22,0	24 911	26,5
Narva	2 929	7,2	183	0,4	163	0,4	3 490	8,6	16 497	40,5
Pärnu	3 361	6,6	78	0,2	418	0,8	14 144	27,8	19 402	26,3
Valga	1 889	11,5	90	0,6	11	0,1	1 951	11,9	6 855	42,5
Viljandi	1 969	8,4	278	1,3	29	0,1	3 618	15,3	5 946	25,3
Rakvere	1 799	11,9	34	0,2	39	0,3	2 539	16,8	5 159	34,2
Võru	1 825	14,4	—	—	289	2,3	1 442	11,4	3 647	28,8
Haapsalu	1 350	19,1	—	—	10	0,1	1 611	22,8	1 346	19,1
Kuressaare	1 419	17,8	—	—	6	0,1	1 825	22,9	1 158	14,6
Paide	933	12,9	—	—	14	0,2	1 449	20,1	2 090	29,1
Petseri	1 615	26,8	—	—	—	—	2 373	39,4	1 273	21,1
Paldiski	376	15,5	1	—	—	—	126	5,2	1 496	61,6
Kokku—Total 1925	38 218	6,2	3 188	0,5	6 040	1,0	125 095	20,2	160 315	25,9
Ühe elaniku peale	181	—	10	—	21	—	428	—	549	—
1924	36 226	6,3	2 830	0,5	6 974	1,2	112 988	19,8	160 784	28,1
Ühe elaniku peale	125	—	10	—	24	—	388	—	552	—
1923	34 622	7,3	5 448	0,4	7 589	1,5	89 680	19,0	141 751	30,0
Ühe elaniku peale	124	—	20	—	27	—	321	—	508	—
1922	25 076	6,3	1 644	0,4	6 779	1,7	76 824	19,2	117 251	29,4
Ühe elaniku peale	94	—	6	—	25	—	288	—	440	—

	Hoolekannad, pensionid ja tervishoid <i>Assistance publique, pensions et hygiène</i>	%	Rahandusoperatsioonid <i>Opérations financières</i>	%	Mitmesugused kulud <i>Dépenses diverses</i>	%	Kokku—Total	Ühe elaniku peale (mk.) <i>Sur habitant (mk.)</i>			
								1925	1924	1923	1922
Tallinn	110 535	33,1	57 557	17,2	1 943	0,6	334 295	2 612	2 439	2 011	1 800
Tartu	33 718	35,8	5 063	5,4	2 378	2,6	94 051	1 812	1 490	1 461	1 302
Narva	14 969	36,7	1 983	4,9	545	1,3	40 759	1 510	1 365	1 117	992
Pärnu	14 868	29,3	3 493	6,7	1 184	2,3	50 898	2 399	1 932	1 791	1 654
Valga	4 528	27,7	624	3,8	309	1,9	16 857	1 150	1 297	1 310	1 018
Viljandi	6 363	27,0	4 965	21,1	374	1,6	23 542	2 211	2 142	1 522	1 279
Rakvere	3 896	25,8	1 087	7,1	556	3,7	15 109	1 522	1 525	1 383	1 293
Võru	3 822	30,2	1 474	11,6	174	1,3	12 673	2 229	2 265	1 493	1 222
Haapsalu	1 195	16,9	1 042	14,8	502	7,2	7 056	1 832	1 518	1 316	943
Kuressaare	2 269	28,5	812	10,2	465	5,9	7 954	1 756	1 700	1 374	935
Paide	2 439	33,8	201	2,8	79	1,1	7 214	2 223	1 767	1 423	1 388
Petseri	411	6,9	39	0,6	312	5,2	6 023	1 830	1 001	1 564	1 197
Paldiski	198	8,2	63	2,6	167	6,9	2 427	1 891	1 717	1 122	1 236
Kokku—Total 1925	199 211	32,2	78 403	12,7	8 938	1,3	618 358	2 120	—	—	—
Ühe elaniku peale	683	—	268	—	30	—	2 120	—	—	—	—
1924	173 885	30,4	72 021	12,6	6 137	1,1	571 845	—	1 986	—	—
Ühe elaniku peale	597	—	248	—	22	—	1 986	—	—	—	—
1923	146 462	31,0	39 953	8,4	7 570	1,6	473 075	—	—	1 695	—
Ühe elaniku peale	525	—	143	—	27	—	1 695	—	—	—	—
1922	123 484	30,9	42 813	10,7	5 573	1,4	399 444	—	—	—	1 499
Ühe elaniku peale	463	—	161	—	22	—	1 499	—	—	—	—

võla tasumine nõuab sageli linnadelt ebanormaalselt toimimist, nimelt uute laenude tegemist erarahaasutisilt, sest et vastandina väljamaa linnadele võivad Eesti linnad oma korraliste kulude ulatust eelarveis määrata ainult tuluallike suuruse järele, neid aga jätkub harva erakorraliste laenude katteks. Paindivate omavalitsuste maksude puudusest (näiteks linnade tulu- või isikumaksu, millist tõstes või vähendades tasakaalustatakse tarvilikke väljaminekuid) oleneb meie linnade kulude büdžet ainult oma maksimumini pingutatud ebaelastseist tuluallikaist. Kui vajatakse katta mõnda uut sundus-

likku kulu, on omavalitsused sunnitud seks kas valitsuselt toetust nõutama, ehk äärmisel juhul, kui dotatsiooni saamine ei õnnestu, loobuma muude kohaliku tähtsusega ülesannete täitmisest ning kärpima tarbeid.

Tähendatud kulude hulka arvates ka 1925 a. heakorralikusid, endast mõista arvates maha samal ajal väljaminekuid erakorraliseks teede- paranduseks riiklikul toetusel, ulatub linnade väljaminek heakorra alal möödunud aastail koguni 20 %-ni kõigist korralisist kuludest. Ise- seiselt toimimine kestis Eesti linnadel ainult lühikest aega, kuna normaalse Euroopa linna

Tab. 3. Kulud (tuh. mk.)—Dépenses (milliers de mk.).

	Tallinn	Tartu	Narva	Pärnu	Valga	Viljandi	Rakvere	Võru	Haapsalu	Kõne- saare	Paide	Petseri	Paldiski	Kokku	%			
															1925	1924	1923	1922
Ehitusosakond—Service des constructions	8 975	9 271	—	4 556	59	57	—	1 922	54	—	—	—	—	10 720	9,3	10,6	11,5	9,4
Tänavate sildade, aedede, platside korraldus ja uute teemine— Entret. et constr. des rues, ponts, jardins, places et squares	40 604	8 797	1 523	10 262	378	1 709	1 750	3 15	453	316	1 313	1 939	20	69 904	60,4	55,6	52,9	42,4
Tänavate ja platside valgustus—Éclairage des rues et des places publiques	12 549	4 523	571	1 473	426	722	417	468	206	216	60	250	102	21 983	19,0	20,0	22,9	31,0
Kaevude ja puutavete torustiku korraldus—Entretien des puits et des conduites à eau potable	—	—	—	228	11	—	113	—	30	13	—	—	1	396	0,3	0,6	1,0	0,5
Suvisuutkonna parandamine ja asendamine—Perfectionnement des stations balnéaires, établissements des bains de mer	309	—	—	300	21	—	50	728	888	—	—	—	—	2 294	2,0	2,2	1,3	1,6
Muuseumi kanalisatsioon korraspidamine—Égouts	2 147	2 873	298	660	190	795	31	183	167	—	—	3	—	7 347	6,3	6,0	9,3	5,5
Muuseumi ja prügi kõrvaldamine—Purgage et balayage	1 049	235	83	60	26	71	—	60	8	—	—	—	—	1 685	1,4	1,4	1,8	5,5
Korralduste üldkulu ja mitmesugused tööd—Services et travaux divers	61	326	648	14	67	—	16	—	130	119	16	60	—	1 457	1,3	0,5	0,6	0,3
Kokku — Total	65 694	17 701	3 128	13 464	1 678	3 354	2 327	1 274	1 607	1 725	1 389	2 269	126	115 736	100	100	100	100
Ühe elaniku peale (mk.)—Sur habitant (mk.)	513	303	116	635	113	315	234	224	429	381	428	689	98	397	—	—	—	—
Koolivalitus—Service des écoles	1 995	712	780	407	480	259	957	195	1 068	770	12	12	—	5 057	3,2	3,2	2,5	2,4
Alg-, kesk- ja erikoolid—Écoles primaires, secondaires et spéciales	58 050	20 942	14 736	10 066	5 696	4 944	4 134	2 589	1 163	770	1 813	1 233	1 486	128 149	79,9	81,5	82,8	84,5
Lasteaiad ja mänguplatsid—Écoles pour petits enfants et places à jouer	4 605	—	—	587	376	213	25	395	140	—	—	—	—	6 506	4,1	3,3	2,8	1,5
Raamatukogud, arhiivid ja muuseumid—Bibliothèques, archives et musées	4 630	2 001	275	415	187	—	273	109	10	—	—	25	10	7 955	4,9	4,1	3,5	2,9
Abrahamad ja toetused hariduse otstarbeks—Secours pour la propagation de l'instruction	5 697	150	530	721	116	240	258	339	31	331	40	15	—	8 468	5,3	5,1	5,6	5,1
Abrahamad ja toetused isikute ja asutiste—Secours aux personnes et aux institutions	1 509	1 106	174	666	100	285	212	40	2	37	49	—	—	4 180	2,6	2,8	3,0	3,6
Kokku — Total	76 426	24 911	16 497	13 402	6 955	5 946	5 159	3 647	1 346	1 158	2 099	1 273	1 496	160 315	100	100	100	100
Ühe elaniku peale (mk.)—Sur habitant (mk.)	597	427	611	682	469	558	519	642	297	256	647	387	1 166	549	—	—	—	—
Hooletuseosakond—Service de l'assistance publique	1 874	852	1 028	274	154	59	—	135	—	—	—	—	—	4 371	4,4	5,5	3,9	3,9
Vanadekodud ja vaestamajad—Asiles de vieillards et établissements de charité	11 112	5 718	2 167	2 465	1 318	1 834	781	475	292	565	543	—	125	27 395	27,8	28,0	28,0	28,1
Õnnemajad—Asiles de nuit	1 254	35	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 289	1,3	1,4	0,8	1,9
Lastekodud—Orphelins	17 338	5 225	2 394	1 442	1 054	1 370	434	—	—	813	—	—	—	30 570	31,1	33,5	35,8	36,4
Vaeste toetus ja abrahamad—Subsidés aux pauvres	17 566	8 085	1 274	2 108	1 000	1 352	712	1 025	330	443	242	141	—	34 278	34,8	31,6	31,5	29,7
Töötamajad—Maisons de travail	—	625	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	625	0,6	—	—	—
Kokku — Total	49 144	21 095	6 893	6 289	3 526	4 615	1 927	1 635	622	1 821	785	141	125	98 528	100	100	100	100
Ühe elaniku peale (mk.)—Sur habitant (mk.)	364	360	255	236	238	433	194	287	166	402	242	43	97	338	—	—	—	—
Tervishoiuosakond—Service de l'hygiène	1 466	1 293	395	284	163	258	230	216	—	—	—	—	—	4 293	5,2	5,4	5,7	5,3
Helgemuksed, ambulatooriumid, vaivakodud ja enesde nõuandekodud—Hospitaux, ambulances, postes de secours et de consultation	46 112	8 366	6 501	6 124	488	704	1 310	1 651	449	219	1 495	130	49	73 598	88,6	85,0	88,4	91,1
Eraduamajad—Maisons d'isolement	346	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	346	0,4	0,3	0,5	0,5
Desinfitseerimiskambriid ja laboratooriumid—Désinfectoires et laboratoires	1 585	—	—	515	42	4	—	5	—	—	—	—	—	2 370	2,9	2,7	2,6	2,0
Kirabid—Secours immédiats	284	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	284	0,3	0,3	0,3	0,5
Taudele vastu võitlemine—Lutte contre les épidémies	578	392	47	120	3	23	5	—	—	—	—	—	—	1 173	1,1	1,1	1,1	0,5
Loomade arstimine—Traitement des bestiaux	179	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	179	0,2	0,1	0,2	0,1
Abrahamad ja mitmesugused kulud—Subsidés et dépenses diverses	110	281	—	—	—	480	—	—	1	—	—	—	—	822	1,0	5,0	1,2	0,2
Kokku — Total	50 690	10 332	7 106	7 043	696	1 419	1 545	1 857	458	219	1 543	130	49	83 069	100	100	100	100
Ühe elaniku peale—Sur habitant	396	177	263	332	47	133	155	323	122	48	475	39	38	284	—	—	—	—

Tab. 4. Tulude jaotus liikidesse (tuh. mk.)—Répartition des recettes (milliers de mk.).

	Maksud <i>Impôts</i>	Varanduste kasutamine <i>Exploitation des propriétés municipales</i>	Ettevõtted <i>Entreprises</i>	Mitmesugused tulud (ka rahandusoperatsioonidest) <i>Recettes diverses (incl. des opérations financières)</i>	Kokku—Total
Tallinn	208 166	20 118	19 826	108 192	356 297
Tartu	73 504	10 044	8 235	16 308	108 091
Narva	25 451	3 593	3 474	9 679	42 197
Pärnu	21 812	16 864	1 485	13 053	53 214
Valga	11 145	2 906	1 020	1 264	16 335
Viljandi	15 498	1 806	1 038	5 114	23 544
Rakvere	9 891	1 784	2 595	3 937	18 207
Võru	7 799	— 473	962	4 314	12 602
Haapsalu	4 351	1 337	423	895	7 056
Kuressaare	3 372	1 100	1 579	534	6 585
Paide	3 789	401	483	2 174	6 847
Petseri	4 808	677	230	823	6 538
Paldiski	1 233	478	1	624	2 336
Kokku—Total 1925	390 817	60 770	41 351	166 911	659 849
1924	385 750	47 742	29 529	136 223	599 250
1923	357 508	37 802	38 278	104 631	538 219
1922	261 187	29 742	58 864	78 023	427 816

Tab. 5. Maksud (tuh. mk.)—Impôts (milliers de mk.).

	Varanduslikust seisukorrast olenevad <i>Impôt sur les biens</i>	Tööstus-kaubanduslikud <i>Taxes industrielles et commerciales</i>	Tarvitusõiguslikud <i>Taxes sur les droits d'usage</i>	Mitmesugused maksustused <i>Taxes et droits divers</i>	Kokku—Total
Tallinn	122 961	59 141	12 866	13 198	208 166
Tartu	42 822	23 235	3 783	3 664	73 504
Narva	12 399	10 059	1 037	1 956	25 451
Pärnu	9 496	7 187	2 493	2 636	21 812
Valga	5 475	4 189	451	1 067	11 145
Viljandi	8 804	5 249	599	844	15 498
Rakvere	3 430	4 969	608	884	9 891
Võru	3 983	3 121	256	439	7 799
Haapsalu	1 415	2 083	397	456	4 351
Kuressaare	1 191	1 595	353	233	3 372
Paide	912	2 196	150	591	3 789
Petseri	577	2 955	759	517	4 808
Paldiski	474	289	46	424	1 233
Kokku—Total 1925	213 942	126 248	23 778	26 849	390 817
1924	213 325	118 335	21 784	32 306	385 750
1923	181 078	117 943	18 278	40 209	357 508
1922	106 565	110 911	13 357	30 355	261 187

Tab. 6. Varanduslikust seisukorrast olenevad maksud (tuh. mk.)—Impôts sur les biens (milliers de mk.).

	Kinnisvara ja tühjade kruntide maks <i>Impôts immobiliers et fonciers</i>	Tulu- ja puhaskasumaks <i>Impôts sur le revenu et le bénéfice net</i>	Suvitusmaks <i>Droit balnéaire</i>	Isikumaks <i>Impôts personnels</i>	Kokku—Total
Linnad—Villes					
Tallinn	93 147	29 814	—	—	122 961
Tartu	31 688	11 134	—	—	42 822
Narva	6 157	6 242	—	—	12 399
Pärnu	5 907	3 589	—	—	9 496
Valga	3 678	1 800	—	—	5 478
Viljandi	6 282	2 522	—	—	8 804
Rakvere	1 925	1 505	—	—	3 430
Võru	2 614	1 369	—	—	3 983
Haapsalu	538	598	284	—	1 415
Kuressaare	336	666	187	—	1 191
Paide	213	699	—	—	912
Petseri	220	357	—	—	577
Paldiski	309	165	—	—	474
Kokku—Total 1925	153 011	60 460	471	—	213 942
%	71,5	28,2	0,3	—	100
1924	101 611	111 206	475	33	213 325
%	47,6	52,1	0,3	—	100
1923	83 978	94 596	450	2 054	181 078
%	46,4	52,2	0,2	1,2	100
1922	61 586	41 024	234	3 695	106 565
%	57,7	38,5	0,3	3,5	100

Tab. 7. Tüüsitus-kaubanduslikud maksud (tuh. mk.) — Taxes industrielles et commerciales (milliers de mk.)

	Käitumist- maks Patentes des établissements industriels et commerciaux	Trahleri- maks Restaurants	Lõbustus- maks Fouissances publiques	Sildi, kuulutus- te ja reklaami- maks Enseignes, annonces et réclame	Maks käru- meestelt Charrriage	Maks lehe- müüjalt Vente des journaux	Maks saapa- puhaste- jalt Cireurs de boites	Maks laada- jaturukaup- lejalt Marchands forains	Maks kala- püüjalt Pêcheurs	Õllelähde maks Vente de la bière	Piljardi- maks Billard	Mitmesug- sed maksud Diverses	Kokku Total
Tallinn	10 108	30 945	11 583	1 254	54	100	29	5 068	—	—	—	—	59 141
Tartu	3 256	12 204	3 914	187	—	278	—	3 396	—	—	—	—	23 235
Narva	1 128	6 522	836	394	—	205	—	1 179	—	—	—	16	10 059
Pärnu	1 472	3 909	1 240	162	—	21	—	183	—	55	—	—	7 187
Valga	708	2 005	700	167	—	61	—	513	57	—	—	—	4 109
Viljandi	3 259	788	454	78	—	61	—	562	—	—	—	—	5 249
Rakvere	755	2 355	491	147	—	—	—	1 181	—	—	—	—	4 969
Võru	1 410	1 410	278	28	—	—	—	1 768	3	—	—	—	3 121
Haapsalu	295	1 278	122	77	2	22	—	224	—	—	—	6	2 083
Koossaares	263	873	67	15	2	—	—	370	—	—	—	—	1 563
Paide	367	1 081	94	60	—	8	—	618	—	—	—	—	2 196
Petseri	400	1 198	155	75	—	—	—	1 116	—	—	—	—	2 955
Paldiski	55	223	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	289
Kokku—Total 1925	20 168	67 217	19 938	2 646	58	690	23	15 168	63	238	11	22	126 248
o/o	16,0	53,2	15,8	2,1	0,1	0,5	0,0	12,0	0,1	0,2	0,0	0,0	100
1924.	20 534	56 449	21 985	2 271	62	303	25	13 668	7	71	10	—	118 335
o/o	17,4	50,2	16,5	1,9	0,1	0,3	0,0	11,5	0,0	0,1	0,0	—	100
1923.	20 566	59 233	21 643	2 065	75	313	38	13 652	278	73	75	—	117 943
o/o	17,4	50,2	16,3	1,8	0,1	0,3	0,0	11,6	0,2	0,1	0,0	—	100
1922.	17 764	58 972	18 712	1 501	72	224	41	13 580	9	26	—	—	110 911
o/o	16,0	53,2	16,9	1,4	0,1	0,2	0,0	12,2	0,0	0,0	—	—	100

Tab. 8. Maksud tarvitussõugaste pealt (tuh. mk.) — Impôts et taxes sur les droits d'usage (milliers de mk.)

	Hobuste ja sõduristade pealt ning voorjärdidel Chevaux, véhi- cules et camio- nage	Koerte pealt Chiens	Omibuste, autote ja moo- torraaste pealt Omnibus, automobiles et moteurs	Mootorsõude, laevade, jahi- te ja paatide pealt Bateaux à moteur, jachts et embarcations	Jalgtraaste pealt Vélocipèdes	Jahi- ja laske- ristade ning jahilubade pealt Armes à feu, sur les bateaux, droit de chasse	Silla- ja palgi- parvetusmaks Droit de quai	Suvennuisika ja murtonisika tarvitamiseks Musique pour la saison d'été et place de taub-tennis	Meremuda ja merevee tarvitusest Exploita- tion de la boue et des eaux de mer	Puudamaks Taxes par pounds	Kokku Total
Tallinn	3 841	2 381	5 219	17	1 200	208	—	—	—	—	12 866
Tartu	1 242	826	1 045	388	269	61	—	—	—	—	3 783
Narva	360	196	102	47	87	20	—	—	—	—	1 037
Pärnu	96	63	121	—	164	34	—	—	—	—	2 483
Valga	156	119	81	—	63	12	—	—	—	—	589
Viljandi	167	109	237	—	74	12	—	—	—	—	608
Rakvere	126	126	121	—	73	13	—	—	—	—	256
Võru	39	39	48	—	53	11	—	—	—	—	397
Haapsalu	104	24	16	1	32	7	—	—	—	—	353
Koossaares	63	56	68	—	37	4	—	—	—	—	150
Paide	28	52	52	—	12	6	—	—	—	—	150
Petseri	35	4	48	—	8	4	—	—	—	—	759
Paldiski	17	12	—	—	5	1	—	—	—	—	46
Kokku—Total 1925	6 426	4 069	7 153	461	2 077	393	2 325	109	160	665	23 778
o/o	27,0	16,9	30,1	1,9	8,7	1,7	9,8	0,5	0,7	2,7	100
1924.	7 370	2 826	7 460	426	1 732	435	1 246	11,1	150	—	21 784
o/o	33,8	13,0	34,4	2,0	8,0	2,0	5,7	0,5	0,6	—	100
1923.	7 361	2 048	6 136	305	941	394	757	9,6	180	—	18 278
o/o	34,3	11,2	33,5	2,2	5,1	2,2	4,1	0,5	0,8	—	100
1922.	6 898	1 489	3 067	298	615	10	970	—	—	—	13 957
o/o	51,6	10,8	23,1	2,5	4,6	0,1	7,3	—	—	—	100

välisilme saavutamine nõuab suuremaid ohvreid ja niisuguseid kulusid, mis kaetakse kindlaist korrallisist tuluallikaist. Millises seisukorras need püsivad, näitab järgnev arutus.

4. Linnade korralised tulud
(tab. 4).
Recettes ordinaires des villes.

Vaatamata kulude tõusu peale, tuluallikad on jäänud endiseks, s. o. umbes samal kujul, nagu neid kasutati 1917 a. I poolel, mõistagi hilisemate täienduste ja parandustega Eesti seadusandluse poolt. Korraliste tuludena arvestati:

			%
1925 a.	659 849 tuh. mk.	154	
1924 „	599 250 „ „	140	
1923 „	538 219 „ „	126	
1922 „	427 816 „ „	100	

Kõrvutades tulud kuludega,

tulud	100 : 126 : 140 : 154
kulud	100 : 118 : 143 : 154

näeme et korralise büdžeti täitmisel talitavad linnad täitsa normaalselt, tasakaalustades oma kulude kasvu tulude arenemisega.

Arvutades tulusid võrdset kahe viimase aasta eest nelja sissetulekute pealligi järele, tuleb tähendada, et neid 1925 a. saadi umbes 60,6 milj. mk. võrra rohkem eelmisest aastast. Kuid suurem osa sellest (80,7 milj. mk.) kuulub mitmesuguste sissetulekute, ka rahandusoperatsioonide arvele; varanduste kasutamisest tuli 13 milj. mk., ettevõtteist — 11,8 milj. mk., maksumedest aga ainult 5,1 milj. mk. rohkem.

Tab. 9. Mitmesugused muud maksustused (tuh. mk.)—Autres droits et taxes diverses (milliers de mk.).

	Vitvitus- traivid <i>Amendes sur paie- ments arriérés</i>	Kantslei- maks <i>Taxes de bureau</i>	Plaanide läbi- vaatamise ja registreerimise maks <i>Vérification et enregistrement des plans</i>	Maksokso- jonte pealt <i>Ventes publiques</i>	Maks piri- tuselubade pealt <i>Cartes d'alcool</i>	Mitmesugused juhulikulud ja ettenägemata tulud <i>Recettes diver- ses et non prévues</i>	Kokku <i>Total</i>
Tallinn	2 220	118	714	35	9 999	103	13 198
Tartu	16	47	—	12	3 238	351	3 664
Narva	—	69	168	5	1 519	195	1 956
Pärnu	465	—	98	10	1 198	865	2 636
Valga	64	333	—	—	580	90	1 067
Viljandi	—	—	—	—	554	290	844
Rakvere	134	2	13	—	505	230	884
Võru	—	1	—	—	316	122	439
Haapsalu	14	2	10	3	180	247	456
Kuressaare	8	2	—	9	140	74	233
Paide	48	4	7	1	169	302	531
Petseri	107	1	22	—	313	74	517
Paldiski	—	—	—	—	85	330	424
Kokku—Total 1925	3 085	579	1 032	75	18 796	3 282	26 849
<i>o/0</i>	11,5	2,2	3,8	0,3	70,0	12,2	100
1924	2 867	215	1 044	131	21 533	6 516	32 306
<i>o/0</i>	8,9	0,7	3,2	0,4	66,7	20,1	100
1923	3 055	104	1 245	88	30 293	5 434	40 209
<i>o/0</i>	7,6	0,3	3,1	0,2	75,3	18,5	100
1922	2 179	30	606	223	21 152	6 165	30 355
<i>o/0</i>	7,2	0,1	2,0	0,7	69,7	20,3	100

Tab. 10. Puhaskasu linnade varanduste kasutamiset (tuh. mk.)
Bénéfice net de l'exploitation des propriétés municipales (milliers de mk.) Kasu—bénéfice; kahju—déficit.

	Majadest (ühes majandusosa- konna kuludega) <i>Immeubles (y comprises les dépenses pour le service écono- mique de la vil.</i>	Kruuntidest, heina- ja karja- maadest <i>Propriétés fon- cières, prés et pâturages</i>	Metsadest <i>Bois et forêts</i>	Mõisadest <i>Domaines agricoles</i>	Liiva-, saviauku- dest ning kivi- murdudest <i>Sablères, glai- sières et carrières</i>	Kokku — Total			
						1925	1924	1923	1922
Tallinn	10 416	6 964	1 402	986	345	20 113	14 516	14 642	11 789
Tartu	995	2 180	569	6 310	—	10 044	10 692	4 290	2 304
Narva	— 1 898	719	—	4 772	—	3 593	435	1 817	2 329
Pärnu	1 963	2 412	10 151	2 306	27	16 864	14 701	11 006	8 928
Valga	913	78	1 279	619	17	2 906	2 695	1 989	2 514
Viljandi	506	1 376	14	—	—	1 896	1 954	376	54
Rakvere	699	206	136	732	11	1 784	947	1 400	758
Võru	— 624	151	—	—	—	473	451	320	368
Haapsalu	319	452	616	—	—	1 387	1 268	408	528
Kuressaare	724	293	22	58	3	1 100	655	832	150
Paide	237	152	—	—	12	401	180	252	10
Petseri	— 18	695	—	—	—	677	489	21	26
Paldiski	203	86	—	— 3	192	478	601	491	144
Kokku—Total 1925	14 440	15 764	14 179	15 780	607	60 770	—	—	—
<i>o/0</i>	23,8	26,0	23,3	25,8	1,1	100	—	—	—
1924	12 321	13 179	12 740	9 617	— 115	—	47 742	—	—
<i>o/0</i>	25,8	27,6	23,7	20,1	— 0,2	—	100	—	—
1923	8 474	9 013	10 312	9 369	634	—	—	87 802	—
<i>o/0</i>	22,4	23,9	27,2	24,8	1,7	—	—	100	—
1922	4 082	7 239	7 347	10 740	344	—	—	—	29 742
<i>o/0</i>	13,7	24,3	24,4	36,2	1,1	—	—	—	100

Väärrib tähelepanu, et 1923 a. tuli viimaseid 96,3 milj. *mk.*, 1924 a. 28,2 milj. *mk.* rohkem eelmisest aastast. Seega jõudis maksude pinevus praeguse maksustamise korra juures arvata-vasti haripunktini.

Neljast maksurühmast on tähtsamad varanduslikust seisukorrast olenevad maksud, millega kaetakse linnades rohkem kui kolmandik kulu-dest. Selle rühma kogusumma — 213 milj. *mk.* võrdub peaaegu ka eelmisele 1924 a. Kaks tähtsamat maksuliiki on tunduvalt muutunud, nimelt kinnisvaramaks suurenes 51,4 milj. *mk.*, kuna tulu- ja puhaskasumaksud umbes selle võrra (50,8 milj. *mk.*) vähenesid. Kinnisvara-maksu juurekasvust sai Tallinn 39,9 milj. *mk.*, Tartu 7,8 milj. *mk.*, Viljandi 1,8 milj. *mk.*, kuna teisel linnadel see maks kas vähe tõusis või jäi koguni muutmatuks. Sellevastu aga vähenesid Tallinnal tulu- ja puhaskasumaksud ümmargu-selt 55,3 milj. *mk.* võrra, peaaesjalikult tulumaksu-seaduse muutmise tagajärjel. (V. tab. 6).

Teiselt maksurühmas on väiksemad muutu-sed. Nii tuli tööstus-kaubanduslikke maksusid sisse umbes 8 milj. *mk.*, rohkem (eelmisel aasta 118 milj. *mk.*), peaaesjalikult trahterimaksu arvel. Lõbustusmaks väheneb, nähtavasti selle tõttu et osa sellest tulust 1925 a. alates eraldatakse ka kultuurkapitaleile, kuna seni seda tehti ainult Punase Risti heaks. (V. tab. 7).

Tarvitusõiguslikke maksusid saadi 2 milj. *mk.*, rohkem, kuna mitmesugused muud maksud vä-henesid umbes 5,5 milj. *mk.* võrra, selle hulgas piirituslubade pealt vähem 2,7 milj. *mk.* (V. tab. 9)

Tab. 6—9 on näidatud 32 koondatud maksu-liiki. See arv tõestab näitlikult, et maksusüs-teem on laiulatuslikult väljakuunenud, mis-pärast ka uute tuluallikate leidmine osutub ras-kemaks. Selle ülesande lahendamiseni peitub väljapääsutee arvatavasti varanduste ja ette-võtete kasutamise arenemises.

Puhaskasu sellest allikast kujunes välja:

		%
1925 a.	60 77 tuh. <i>mk.</i>	204
1924 „	47 742 „ „	161
1923 „	37 802 „ „	127
1922 „	29 742 „ „	100

Esimesel kohal seisab Tallinn, teisel — Pärnu ja kolmandal — Tartu, kelle sissetulekud olid 20,1 milj., 16,9 milj. ja 10 milj. *mk.* Võru kasutas oma varandusi juba kahe viimase aasta jooksul umbes poolemiljonilise kahjuga. 1925 a. jaotusid tulud nelja pearühma vahel peaaegu ühtlaselt 23,3—26,0 protsendini. Linnamajade ja -kruntide kasuta-mine on iseäranis tulutoov Tallinnas (kokku 17,3 milj. *mk.*), metsaasjandus — Pärnus 10,2 milj. *mk.*) ning mõisade ekspluateerimine Tartus (6,3 milj. *mk.*) ja Narvas (4,8 milj. *mk.*). Viima-ses sellevastu ebaõnnestus hoopis majade eks-

pluateerimine, tuues kahju üle 1,3 milj. *mk.* Selle põhjused peituvad peamiselt sõjaaegsete linna-hoonete rikete kõrvaldamises, mis kõiki sisse-tulekuid majades ära tarvitab, nõudes veel täi-endavaid krediite.

5. Linna ettevõtted Ettevõtete intensiivsema ka-sutamise peale on linnad

(tab. 11).
Entreprises municipales. viimasel aastal hakanud pöö-rama rohkem tähelepanu. Kuna eelmisel 1924 a. kogu puhaskasu ettevõteteist tõusis kuni 29,5 milj. *mk.*, võib 1925 a. puhaskasu 41,3 milj. *mk.* juba rahuloldavaks lugeda, sest see vas-tab 40% juurekasvule. Ent tuleb arvesse võtta, et sageli ettevõtete puhaskasu vähendatakse kunstlikult, viies kapitaaltõid ja ehituskulusid ettevõtte tegevuskulude hulka, kuna nad õiguse pärast peaksid kuuluma erakorraliste kulude hulka ja neid peaks eraldi arvestatama. Eriti patustab sel teel Tallinn, võttes näiteks tänav-raudtee ekspluateerimise arvele kahjuna ter-velt 4,5 milj. *mk.*, kuna siin saadi üle 7 milj. *mk.* puhaskasu, mis aga kõik tänavraudtee võrgu laiendamiseks ja muudeks kapitaal-kor-raldustöödeks, t. s., erakorraliselt ära kulutati. Kõrvaldades üksnes Tallinna poolt lubatud ebatäpsust, tuleks 41 351 tuh. *mk.* asemele võtta puhaskasuna üle 52 850 tuh. *mk.*, s. o. ületaks ettevõtete kasu juurekasv 78%.

Üldse tegutsesid ettevõtted suure kasuga pea kõigis linnades, välja arvatud Valga, Pet-seri ja Paldiski, kus puhaskasu eelmise aastaga võrreldes langes, peaaesjalikult elektriijaamade tulude vähenemise tõttu.

Arutamisele tuli 27 ettevõtteliiki; nendest mõned tegutsesid katsena, teised ajutiselt kerkinud tarviduste lahendamiseks ja ainult teatud osa ettevõteteist võib lugeda elujõulisiks, näiteks apteegid, pandimajad jne., mis aga paljus linnades pole veel võetud ekspluateeri-misele. Samuti leiduks vahest alapid, kus linna-valitsused esineksid tugevate ettevõtete oma-nikuna. Sel puhul pole põhjusega lootus, et tulevikus linnadel võimaldub leida rahakitsi-kusest väljapääsuteed, mitte maksukoormat raskendades, vaid ettevõtteid arendades.

Mitmesuguste tulude hulka, mille kogusumma tõuseb 167 milj. *mk.*, kuuluvad järgmised sis-setulekud:

Valitsuse toetused heakorralike kulude katteks ja sotsiaalsete asutiste ülalpidamiseks <i>Mk.</i>	8290 tuh.
Õppemaksud õpilasilt	„ 24079 „
Toetusrahad vabariigi valitsuselt ja maavalitsuselt:	
hariduse alal	„ 4924 „
hoolekande alal	„ 5236 „
tervishoiu alal	„ 7189 „
Haigemajade tulud	„ 42040 „
Sissetulekud hoolekande alal	„ 6797 „

Tab. 11. Puhaskasu lunade ettevõtteist (tuh. mk.) — *Bénéfice net des entreprises municipales (milliers de mk.)*

	Tallinn	Tartu	Narva	Pärnu	Vaiga	Viljandi	Rakvere	Võru	Haapsalu	Kuressaare	Paide	Petseri	Paldiski	Kokku Total
Linnapank—Banque municipale	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 000
Pandimaja—Mont-de-piété	tasak.	tasak.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gaasitehas—Usine à gaz d'éclairage	3 404	720	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 124
Elektrijaam—Usine électrique	13 039	6 002	1 186	337	582	58	1063	263	tasak.	302	72	—391	—51	22 462
Veevõrk—Conduite d'eau	3 536	—	1 147	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 683
Tapamaja—Abattoir	Tasakaalus	—	—	38	tasak.	—	165	387	—11	—24	—63	—	—	215
Apteek—Pharmacie	3 707	tasak.	—	—	—	—	455	550	—	—	—	129	—	4 712
Turbatööstus—Tourbière	—2 511	—	—	67	—	—	42	—	—	—	6	—	—	—2396
Veovoor—Camionage	4	—906	36	—	58	—	3	16	tasak.	25	—22	—	—	—742
Materjalide ladu—Entrepôt des matér.	1 083	—	—	333	16	—	16	90	—	263	—	—	—	1 801
Piiritusepoed—Vente de l'alcool	2 298	748	371	600	380	1 026	569	—	149	—	313	492	—	6 946
Kütte- ja ehitusmaterjali ladu— Entrepôt des matériaux de construction et de chauffage	—178	301	734	—	—	—	29	55	—	148	41	—	52	1 182
Rahvaköögid—Cuisines populaires	—191	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—191
Tänavraudtee—Tramways	—4 530	—	—	—	—	—	—	—	—	138	—	—	—	—4932
Rõugekaitseimaj—Poste de vaccin	—	145	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	145
Supelmajad—Bains froids	—	—	—	91	—	—	14	—	—	10	790	—	—	695
Korstnapühkimine—Ramoneurs	—	—	—	—	—	—	—	—11	—	—	—	—	—	—11
Toidu- ja tarbainete poed—Vente des denrées alimentaires	—	—	—	—	—	—	—	—	—	264	2	—	—	266
Atapidamine—Jardinage	—	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—	—	—	37
Kivilõõv—Carrière	—	—	—	—	—	—	36	—	—	—	—	—	—	71
Lubjaahi—Chaufour	—	—	—	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102
Pudretitehas ja mustusevedu—Entre- prise de vidange, fabrication d'engrais	—1 374	1 142	—	9	—	—	24	tasak.	—	—	11	—	—	—206
Sepikoda—Forge	—	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	26
Saaveski—Scierie	—	—	—	—	—	—	—	—	tasak.	—	—	—	—	—
Kaalukoda—Poids publics	—	539	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	555
Rahvasaun—Bains publics	—	—	—	184	—	—	—	—	—	—	—	—	—	184
Pesukoda—Lavoir	—	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83
Kokku—Total 1925	19 826	8 235	3 474	1 485	1 020	1 038	2 595	962	423	1 579	483	2 190	1	41 351
1924	14 734	7 411	3 148	2 057	1 785	634	617	1 214	117	1 450	88	289	101	29 529
1923	40 949	7 034	868	2 937	2 458	425	2 869	620	610	1 455	325	536	132	38 278
1922	35 160	12 161	2 685	2 278	1 063	1 440	1 639	475	240	1 325	518	199	—319	58 664

Tab. 12. Mitmesugused sissetulekud erilisesannete täitmisei (tuh. mk.)

Recettes diverses (milliers de mk.)

	Lõivud (krepostimaksud) Limbres: mutations, timementes et droits immobiliers		Sotsiaalsusutiste sissetulekud (kodan. registr. nõuandmised jne.) Institut. sociales (enreg. civit., conseils etc.)		Haekorral ja tulesõrje alal Services publics et pompiers		Hariduse alal Instruction publique		Hoolekande alal Assistance publique		Tervishoiu alal Hygiène publique		Rahandusoperatsioonidest ja muudest toimingust Opérations financières et autres	Kokku—Total
	Toetusel valitsuselt Subventions du Gouvernement	Muud tulud Autres recettes	Toetusel valitsuselt Subventions du Gouvernement	Muud tulud Autres recettes	Toetusel valitsuselt ja maavalitsuselt Subventions du Gouvernement et des administrations d'arrondissements	Muud tulud Autres recettes	Toetusel valitsuselt ja maavalitsuselt Subventions du Gouvernement et des administrations d'arrondissements	Muud tulud Autres recettes	Toetusel valitsuselt ja maavalitsuselt Subventions du Gouvernement et des administrations d'arrondissements	Muud tulud Autres recettes	Toetusel valitsuselt ja maavalitsuselt Subventions du Gouvernement et des administrations d'arrondissements	Muud tulud Autres recettes		
Tallinn	100	95	3 606	484	2 569	13 615	504	4 576	4 807	27 536	50 800	108 192		
Tartu	399	41	—	454	—	791	3 880	494	277	5 686	4 286	16 308		
Narva	50	2	120	—	1 510	2 850	—	715	—	3 990	442	9 679		
Pärnu	40	—	2 200	600	20	3 299	—	4	—	3 807	2 914	13 053		
Vaiga	40	—	—	46	—	323	—	337	—	—	323	1 264		
Viljandi	25	—	—	6	—	1 527	—	378	200	—	2 585	5 114		
Rakvere	10	—	—	—	20	1 239	—	99	935	—	1 634	3 937		
Võru	—	—	—	43	300	149	160	—	1 225	—	2 437	4 314		
Haapsalu	—	—	—	12	27	—	—	26	95	—	53	895		
Kuressaare	—	—	—	54	—	4	304	79	—	—	93	534		
Paide	—	—	1 000	6	30	61	—	94	150	—	801	2 174		
Petseri	—	—	700	60	20	—	—	—	—	—	—	823		
Paldiski	—	—	—	—	400	221	—	—	—	—	—	624		
Kokku—Total 1925	169	664	138	7 626	1 765	4 924	24 079	5 236	6 797	7 189	42 040	66 284	166 911	
1924	109	564	204	1 088	—	8 814	25 120	280	6 910	10 888	80 244	57 057	136 228	

Rahandusoperatsioonidest:

Laenuid rahaasutisilt, kui ka kapitalidest	„	50800	„
Mitmesugused vähemad ettenägemata tulud	„	17556	„
		<i>Mk.</i>	166911 tuh.

Väärrib tähelepanu, et nimetatud vabariigi valitsuse ja maavalitsuste alalised ja ajutised toetused tõusevad 1925 a. kuni 25639 tuh. *mk.* (1924 a.—15496 tuh. *mk.*), mis teeb 3,9% kõigist linnade tuludest (eelmisel aastal—2,6%), t. s. ei saa valitsuste toetusi liiga ülehinnata.

6. Alevite korralised kulud (tab. 13). 1925 a. alevite arv suurenes ühe võrra (Keila) poolemiljoni margalise büdžetiga, nii et käesolevale arutamisele võeti 21 alevi aastaaruannet. Korraliste kulude kogusummad:

	%	ühe elaniku peale
1925 a. 35804 tuh. <i>mk.</i>	128	757
1924 a. 28021 „ „	100	690

Arutamisest kõrvaldades Keila alevi kulusid (502 tuh. *mk.*), saame kulude juurekasvuks 26%, mis igatahes tõestab alevite majandusliku seisukorra tunduvat arenemist.

Väljaminekute suuruse poolest tuleb esimesele kohale Nõmme, teisele Türi, kolmandale Tapa; viimasest jäävad maha Jõhvi, Tõrva, Põltsamaa ja Narva-Jõesuu, kus büdžet ületab 2 milj. *mk.*

1924 aastaga võrreldes, kulud on absoluutselt suurenenud 15 alevil ja veidi vähenenud viiel.

Üksikuid kululike eelmise aastaga kõrvutades, näeme et alevivalitsuse ja majanduskulude keskmine % on langenud 1,9% võrra. Üle keskmine % annavad 14 alevit. Elval isegi 50,4%, alla aga Tapa, Narva-Jõesuu, Tõrva, Jõhvi, Antsla, Keila ja Türi, s. o. alevid suurema büdžeti ulatusega.

Nagu linnadelgi, tõusevad ka alevite haridus-, hoolekande- ja pensionikulud ja nii pidevalt, et selle tagajärjel ei jatku neil võimalust oma heakorra tõstmise peale pöörata vastavat tähelepanu. Viimased kulud langesid nii absoluutselt kui ka suhteliselt (1925 a.—10,7, 1924—14,5%). Üksikuist alevitest jõngub see kulu neljal—Narva-Jõesuu, Jõhvi, Jõgeva ja Keila—23,2 ja 25,5% vahel, mis enam-vähem rahuloldavaks võiks tunnistada, kuna mõnel teisel see kujunes kaugelt madalamaks, keskmisest (10,7%) isegi vähemaks. Täiesti puudub heakorra teostamine kolmel väiksel alevil—Sindil, Kallaste ja Võõpsul.

Sellevastu tõusevad hariduskulud, mis keskmiselt 1925 a. väljendusid 34,9%, ehk rohkem eelmisest 1924 aastast 3,1% võrra. Üksikuil ale-

veil neelavad hariduskulud suurema osa korralisest büdžetist, nagu Tapal (53,4), Kundal (51,6), Jõhvil (48,4), Narva-Jõesuul (40,8), Antslal (40,5%), mis sellega seletatav, et maavalitsuste poolt ei anta lisatoetust õpetajate palkadeks (Narva-Jõesuu, Jõhvi, Kunda), ehk neil lasub peale algkoolide ka keskkoolide ülalpidamine.

Võrdlusele võttes hoolekande-, pensioni- ja tervishoiukulusid, selgub et selle rühma kulud, eriti hoolekande alal, sarnanevad 1924 a. kuldetele, kuna suurenemine seletatakse peamiselt summade ülekandega pensionikapitali tasumiseks. Tervishoiu peale langevad tähtsuseta summad ja sedagi ainult Nõmmel (185 tuh. *mk.*), Türil (12 tuh. *mk.*), Tapal (8 tuh. *mk.*), Põltsamaal (34 tuh. *mk.*), Mõisakülas (42 tuh. *mk.*), Sindil (1,5 tuh. *mk.*), Jõhvil (47 tuh. *mk.*) ja Antslal (1,5 tuh. *mk.*), kokku 331 tuh. *mk.*

Mis puutub rahandusoperatsioonesse, mis omakord ka tunduvalt tõusnud (1113 tuh. *mk.* võrra), siis kuuluvad sinna suuremalt jaolt laenuid ja nende protsentide tasumine rahaasutisile, kui ka tagasimaksud oma tagavarakapitalile. Erakordselt koormavaks osutub see kulu Türil, nõudes keskkoolimaja ehituslaenu kustutamiseks ja nende protsentide tasumiseks ligi 47% tervest büdžetist.

7. Alevite korralised kulud (tab. 14-17). Kulude suurenemisega on ka tulud paisunud, väljendudes kogusummas 39358 tuh. *mk.*, rohkem eelmisest aastast (31869 tuh. *mk.*), 7489 tuh. *mk.*, ehk 23,5% võrra. Lõviosa tuludest, nimelt 79,6%, langes maksudele, 6,4% varanduste kasutamisele, 0,5% ettevõtete puhaskasule, ning mitmesuguseile tuludele—13,5%.

Sissetulek maksudest ulatub 31318 tuh. *mk.*, eelmisest aastast 5570 tuh. *mk.* võrra rohkem. Vastupidiselt linnade maksudele, tööstus-kaubanduslikud maksud on esimesel kohal (51,1%), teisel kohal varanduslikust seisukohast olenevad maksud (28,7%); tarvitusõiguste maksud on tähtsuseta (3,5%), ülejääv osa (16,7%) kuulub muile mitmesuguseile maksustusele.

Varanduslikust seisukorrast olenevad maksud suurenesid rohkem kui 1½ korda (51,2%). Eri-line juurekasv on märgata isikumaksul (3105 tuh. *mk.*) selle tõttu, et 1925 a. alates algas isikumaksu võtmine järgmises alevis: Nõmme, Mustvee, Türi, Tõrva, Mõisaküla, Sindi, Kallaste, Jõhvi, Kärkla, Elva ja Keila.

Tööstus-kaubanduslike maksude suurenemine (13,6%) on sündinud peamiselt tähtsaima selle rühma liigi—trahterimaksu kõrgendamise, milline maks ka 1924 a. oli samasuguses vahekorras (1925 a.—62,9%, 1924 a.—62,5%) rühma tulust. Maksudel tarvitusõiguste pealt on oma ulatuse, kui ka väikese tõusu tõttu kõrvaline tähtsus.

Tab. 13. Alevite korraldused kultud (üh. mk.) — Dépenses générales des bourgs (milliers de mk.).

	Alevitavõime ja majanduskultud		Sotsiaalaseutised (vaestelasestekohad)		Riiklikud titesanded (vangide vedu ja toitmise)		Heakord ja tuletõrje		Haridus		Hoolekannepensioonid ja tervishoid		Rahandusoperatsioonid		Mittesugused kultud		Ühe elaniku peale	
	Administritsioonid	%	Institutsioonid	%	Transport ja ettevõtteid	%	Services	%	Instruktsioonid	%	Assistance publique, pensions et hygiène	%	Operatsoonis	%	Dépenses diverses	%	1925	1924
Nõmme	1577	31,4	—	—	81	1,6	517	10,3	1 629	32,3	742	14,8	—	483	9,6	5 029	518	386
Musvee	490	32,9	—	—	20	1,5	154	11,8	935	25,7	52	3,9	—	117	2,4	1 305	456	315
Turi	588	15,3	—	—	8	0,2	29	0,7	1 200	31,2	126	3,3	188	99	2,1	3 850	1 400	709
Tapa	688	25,4	—	—	42	1,5	199	7,1	1 500	53,4	203	7,3	1 140	65	1,3	2 807	992	851
Narva-Jõesuu	543	23,8	—	—	34	1,4	481	28,2	982	40,8	158	7,0	—	104	2,1	2 282	674	812
Põltsamaa	739	30,3	—	—	34	1,4	481	18,5	821	17,2	380	14,7	286	178	3,6	2 441	946	1 057
Kunda	506	31,3	—	—	10	0,4	8	0,5	834	51,6	198	12,2	—	67	1,3	1 617	708	898
Tõrva	379	23,8	—	—	—	—	218	8,5	766	29,9	117	4,6	184	689	14,2	2 565	1 076	610
Otepää	476	29,0	—	—	72	4,8	74	4,8	496	32,9	158	12,3	120	22	0,4	1 506	742	498
Mõisaküla	456	29,0	—	—	—	—	—	—	82	16,1	139	10,5	—	150	3,1	1 508	286	217
Sindi	231	45,5	—	—	—	—	—	—	194	38,1	28	5,4	26	56	1,1	2 669	1 577	1 364
Kaifaste	231	45,5	—	—	—	—	—	—	1 292	48,4	192	10,2	86	13	0,2	654	416	344
Jõhvi	502	18,8	—	—	2	0,3	82	24,6	254	38,8	152	9,9	86	144	2,8	1 834	1 166	765
Karula	236	38,1	—	—	16	1,0	176	9,6	503	27,4	87	10,7	137	206	4,3	1 539	1 010	883
Elva	495	50,4	—	—	11	1,4	124	15,2	258	31,7	148	17,4	24	13	0,2	850	778	827
Antsila	332	21,6	—	—	8	0,6	307	24,1	328	25,7	19	1,5	85	30	0,6	1 274	1 179	1 248
Kilingi-Nõmme	277	34,1	—	—	—	—	—	—	183	36,5	19	3,8	—	39	0,7	454	873	889
Suure-Jaani	371	43,6	—	—	—	—	—	—	128	25,5	—	—	—	—	—	502	627	—
Jõgeva	447	35,1	—	—	—	—	—	—	12 495	34,9	3 088	8,6	3 159	2 603	7,3	95 804	757	—
Võõbus	173	38,1	—	—	—	—	—	—	265	—	64	—	67	55	—	757	—	—
Kella	133	26,5	—	—	—	—	—	—	8 900	31,8	2 149	7,7	2 046	1 959	6,9	28 021	—	680
Kokku—Total 1925	10 324	28,8	19	0,1	304	0,8	3 892	10,7	12 495	34,9	3 088	8,6	3 159	2 603	7,3	95 804	757	—
Ühe elaniku peale 1924	8 608	30,7	19	0,1	282	1,0	4 058	14,5	8 900	31,8	2 149	7,7	2 046	1 959	6,9	28 021	—	680
Ühe elaniku peale	194	—	1	—	6	—	91	—	200	—	48	—	46	44	—	630	—	—

Tab. 14. Alevite tulude jaotus liikidesse (üh. mk.) — Répartition des recettes des bourgs (milliers de mk.).

	M a k s u d — I m p ô t s		Kokku Total		Varanduste kasutamine		Ettevõteted		Mittesugused		Üldse	
	Varanduslikust seisukorrest olenevad	Tarvitusõigused	Mittesugused muud maksused	Tarvitusõigused	Exploitation des propriétés municipales	Entreprises	(ka rahandusoperatsioonid)	Receettes diverses (incl. les opérations financières)	Grand total			
Nõmme	2 120	1 646	918	4 945	637	—1090	537	5 029	5 029			
Musvee	451	688	240	1 341	78	163	95	1 677	1 677			
Turi	681	1 269	191	2 167	109	687	1 029	3 905	3 905			
Tapa	489	1 146	191	1 894	32	40	74	3 387	3 387			
Narva-Jõesuu	785	1 107	198	2 145	8	—	94	2 282	2 282			
Põltsamaa	516	1 253	360	2 212	152	tasakalus	384	2 748	2 748			
Kunda	933	1 170	217	1 384	133	17	—	1 534	1 534			
Tõrva	318	1 175	778	2 302	380	—	102	2 784	2 784			
Otepää	176	886	198	885	58	—	—	941	941			
Mõisaküla	472	895	398	1 732	61	74	—	1 967	1 967			
Sindi	201	176	118	535	—	—	10	545	545			
Kaifaste	191	248	88	565	—	—	—	565	565			
Jõhvi	516	1 118	143	1 840	126	—	227	2 690	2 690			
Elva	278	69	63	415	131	—	216	762	762			
Antsila	280	1 017	392	1 742	301	122	—	1 853	1 853			
Kilingi-Nõmme	73	981	173	1 385	8	60	—	1 776	1 776			
Suure-Jaani	131	745	136	1 225	112	—	—	1 403	1 403			
Jõgeva	84	630	58	799	20	100	—	1 092	1 092			
Võõbus	110	148	111	378	260	—	—	658	658			
Kella	104	371	30	536	4	—	—	540	540			
Kokku—Total 1925	9 004	16 010	5 221	31 315	2 533	173	5 334	39 358	39 358			
Ühe elaniku peale 1924	5 954	14 088	4 848	25 748	1 742	1 381	2 990	31 869	31 869			

Tab. 15. Alevite varanduslikkust seisukorrast olenevad maksud (tuh. mk.)—*Impôts sur les biens (milliers de mk.)*.

	Kinnis- varamaks	Tulu- ja puhaskasu- maks	Suvitus- maks	Isikmaks	Muud (na- turaalko- hustused)	Kokku		Impôts immobi- liers	Impôts sur le revenu	Droit bâtimaire	Impôts personnels	Diverses	Total
Nõmme	222	165	204	912	617	2 120	Kärdla	64	45	3	144	22	278
Mustvee	54	52	—	345	—	451	Elva	13	33	39	175	—	260
Türi	107	138	—	276	—	631	Antsla	9	46	—	110	—	165
Tapa	62	123	—	304	—	489	Kilingi-Nõmme	14	59	—	—	—	73
Narva-Jõesuu	251	100	434	—	—	785	Suure-Jaani	70	61	—	—	—	131
Põltsamaa	397	119	—	—	—	516	Jõgeva	6	78	—	—	—	84
Kunda	885	48	—	—	—	933	Võõbsu	6	43	—	—	40	21
Tõrva	14	53	—	251	—	318	Keila	—	—	—	73	81	110
Otepää	24	22	—	130	—	176	Kokku—Total 1925	2544	1596	680	3331	803	9 004
Mõisaküla	69	74	—	329	—	472	%	23,3	17,7	7,6	37,5	8,9	100,0
Sindi	93	80	—	29	—	202	1924	2365	2151	590	276	552	5 954
Põltsamaa	20	10	—	161	—	191	%	89,5	36,6	9,9	4,7	9,3	100,0
Jõhvi	104	197	—	102	112	515							

Tab. 16. Alevite tööstus-kaubanduslikud maksud (tuh. mk.)—*Taxes industrielles et commerciales dans les bourgs (milliers de mk.)*.

	Äritunnistus- maks <i>Patentes des établissements industriels et commerciaux</i>	Trahterimaks <i>Restaurants</i>	Lõbustusmaks <i>Jouissances publiques</i>	Sildi-, kuulu- tuste ja reklaam- maks <i>Enseignes, annonces et réclame</i>	Maks laada- ja turukauplejailt <i>Marchands forains</i>	Mitmesugused (õlleladude maks, lastimis- maks, kande- kauplusilt) <i>Diverses (vente de la bière, fret, colportage)</i>	Kokku <i>Total</i>
Nõmme	223	1 213	153	57	—	—	1 646
Mustvee	145	330	26	—	137	—	638
Türi	166	857	81	38	127	—	1 269
Tapa	163	535	71	22	335	—	1 146
Narva-Jõesuu	138	726	102	15	68	58	1 107
Põltsamaa	170	750	100	17	216	—	1 253
Kunda	62	60	1	1	—	46	170
Tõrva	144	708	102	37	122	62	1 175
Otepää	92	300	34	8	42	10	486
Mõisaküla	64	650	61	7	53	—	835
Sindi	40	35	62	6	33	—	178
Kallaste	88	125	3	1	30	1	248
Jõhvi	130	656	34	34	264	—	1 118
Kärdla	50	6	4	7	—	3	70
Elva	90	722	38	—	158	—	1 017
Antsla	123	539	21	15	229	4	961
Kilingi-Nõmme	74	562	46	6	94	—	782
Suure-Jaani	70	610	35	—	30	—	745
Jõgeva	151	350	27	7	95	—	630
Võõbsu	—	85	16	3	44	—	148
Keila	—	208	43	7	112	—	370
Kokku—Total 1925	2212	10 077	1 060	288	2 189	154	16 010
%	13,8	62,9	6,6	1,8	13,7	1,2	100,0
1934	2 066	8 781	953	177	1 891	230	14 068
%	14,6	62,3	6,8	1,3	13,4	1,6	100,0

Tab. 17. Maksud tarvitussõjaste pealt alevitel (tuh. mk.) — *Impôts et taxes sur les droits d'usage dans les bourgs (milliers de mk.)*.

	Maks hobuste ja sõiduristade pealt; vooritari- maks <i>Chevaux, véhi- cules et camionage</i>	* Maks koerte pealt <i>Ochiens</i>	Maks omnibuste, autoide ja mootor- ratatate pealt <i>Omnibus, auto- mobiles et motoscycles</i>	Maks mootor- paatide, laevade, jahtide ja paatide pealt <i>Bateaux à mo- teur, yachts et embarcations</i>	Maks jalgratate pealt <i>Vélocipèdes</i>	Mitmesuguseilt tööstusliit <i>Industries diverses</i>	Kokku <i>Total</i>
Nõmme	60	24	141	—	36	—	261
Mustvee	4	5	—	—	3	—	12
Türi	9	43	—	—	24	—	76
Tapa	22	20	25	1	—	—	68
Narva-Jõesuu	12	28	—	3	12	—	55
Põltsamaa	33	13	18	—	19	—	83
Kunda	29	14	13	3	6	—	65
Tõrva	—	—	—	—	31	—	31
Otepää	13	6	—	—	6	—	25
Mõisaküla	8	9	5	—	5	—	27
Sindi	6	4	21	2	6	—	39
Kallaste	19	3	—	16	—	—	38
Jõhvi	21	20	9	—	13	—	63
Kärdla	—	3	6	—	7	—	16
Elva	37	19	6	2	8	—	72
Antsla	7	5	—	—	5	—	17
Kilingi-Nõmme	13	9	—	—	6	—	33
Suure-Jaani	18	6	—	—	5	—	29
Jõgeva	—	11	19	—	2	—	32
Võõbsu	4	4	—	—	2	—	10
Keila	9	7	—	—	15	—	31
Kokku—Total 1925	329	253	263	27	211	—	1 083
%	80,4	23,4	24,2	2,5	19,5	—	100,0
1924	221	245	181	13	188	12	858
%	25,7	28,3	21,1	1,5	21,9	1,5	100,0

Mis puutub mitmesuguseisse maksudesse ja maksustussisse, siis on ka siin märgata väikest töusu—üldiselt 337 tuh. *mk.* Tähtsamad osad selle liigi maksudel on järgmised: sissetulek piirituselubadelt 1628 tuh. *mk.*, kantselei- ja isikutunnistuste ning hobusepasside maksu 145 tuh. *mk.*, kuna muude ettenägemata juhuslikkude sissetulekute hulka ülejääv summa 3561 tuh. *mk.* kuulub.

Alevite varanduste kasutamine, eeskätt maa- de väljarentimine, andis üldiselt 2533 tuh. *mk.* puhaskasu (1924 a. 1742 tuh. *mk.*). Üksnes Elval, Kilingi-Nõmmel ja Jõgeval on puhaskasu asemele väikesed puudujäägid ilmunud.

Kümne alevi ettevõttest saadi puhaskasu 173 tuh. *mk.* Kui arvestusest eraldada Nõmme elektriamaa puudujääki 1060 tuh. *mk.*, mis elektrivõrgu laiendamiskuluna oleks pidanud viidama üle erakorralisse büdžeti, siis tõuseks ettevõtete puhaskasu 1233 tuh. *mk.*, mis teeks 3,1% korralisist tuludest. Ettevõtete seast andsid piiritusepoed suurima puhaskasu: Nõmmel—126 tuh. *mk.*, Mustveel—120 tuh. *mk.*,

Tapal—144 tuh. *mk.*, Kundal—14 tuh. *mk.*, Elval—122 tuh. *mk.*, Kilingi-Nõmmel—60 tuh. *mk.* ja Jõgeval—77 tuh. *mk.*, kokku 663 tuh. *mk.* Teisel kohal seisavad kahe alevi elektriamaad: Tapa—543 tuh. *mk.* ja Mõisaküla—74 tuh. *mk.*; Kolmanda koha omavad tapamajad ja lihajä- järevalve: Mustveel—43 tuh. *mk.* ja Kundal—2,4 tuh. *mk.*; Põltsamaal on selle ettevõtte tulud ja kulud tasakaalus, kuna Nõmmel saadi 153 tuh. *mk.* kahju. Viimaks andis korstnapühkimine alevi ettevõttena Jõhvis puhaskasu 22910 *mk.*

Käesolevaist arutustist võiks järeldada, et Eesti linnaomavalitsused oma majapidamises jõudsid niisuguse seisukorrani, et kulude edaspidisel kasvamisel tuleks kas leida kohalikke uusi tuluallikaid, või muretseda välismailt kergendatud tingimusil laenusid. Alevil, aga, kus tööstus-kaubanduslikud ärid on vähe arenenud, jääb, kui kulused mitte ei peaks vähendama, kuni oodatava maksusüsteemi uuendamiseni tugeida büdžeteid ka isikumaksu tarvitusele võtmisele, millisel alal 1925 a. on juba algatus tehtud mitmes alevis.

Linnade ja alevite tulude ja kulude kohta ennem Keskbüroo väljaandeks ilmunud artiklid ja andmed:

Eesti linnade sissetulekud ja väljaminekud 1922 a. H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 25 (4), Iisa, 1924 a.

Seesama 1923 a., H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 40 (7), 1925 a.

Eesti linnade ja alevite sissetulekud ja väljaminekud 1924 a., H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 52 (27), 1925 a. Ihk. 1—13.

VILJAKASVATUSE VALDKONNAD EESTIS. RÉGIONS DES CULTURES AGRICOLES EN ESTONIE.

Sisu: 1) Viljakasvatuse valdkondade tuletusviis, lhk. 270. 2) Toiduviljakasvatuse valdkonnad, lhk. 270. 3) Söödaviljakasvatuse valdkonnad, lhk. 272. 4) Teraviljakasvatuse valdkonnad, lhk. 273. 5) Kartulikasvatuse valdkonnad, lhk. 274. 6) Põlluheinakasvatuse valdkonnad, lhk. 275. 7) Linakasvatuse valdkonnad, lhk. 276. 8) Üldised viljakasvatuse valdkonnad Eestis, lhk. 277. 9) Niiduheinakasvatuse valdkonnad Eestis, lhk. 278.

1. Viljakasvatuse valdkondade tuletusviis.

Méthode de l'établissement des régions de culture.

tuur võimalused, tööjõu saadavus ning muud tingimused. Sellepärast näeme, nagu üksikute viljade saakide võrdlusel avaldus, et mitte igal pool pole suudetud eriti rõhutada selle vilja kasvatamist, mis antud maakoha oludes kõrgemat saaki annab, vaid on sunnitud olnud eeskätt rahuldama majapidamise sisetamis nõudeid. Näiteks valdkonnis, kus veel maksev 3 ja 4 vilja külvikord, kasvatatakse suuremal määral rukist ning kolmandik ehk neljandik põllust on aiati kesas. On selge, et teise süsteemi juures on võimalik samalt põllult rohkem saaki koguda, kui kesaks jäetakse ainult kuuendik ehk seitsmendik põllu- maast. Kuid toiduvilja, peaaegalikult rukki, suure kohaliku nõudmise tõttu on sunnitud teda rohkem kasvatama ning et rukist mustale kesale külitakse, millal ta ka paremat saaki annab, teostub üleminek teisele kasulikumale külvikorrale tagasihoidlikult. Viljakuse ja viljakasvatuse valdkondade võrdlusest selgub nii mõnigi erijoon, milliseid tingitud põllunduse organisatsioon praegusel kujul.

Viljakasvatuse valdkondi võib piiritada kahe viisil — viljade kasvupindade ehk saakide alusel.

Külvipinna järele rühmitusel võetakse aluseks antud vilja kasvupinna suhe viljade kasvupindade summale ehk kogu põllu- maale; kasvupinna suhe määrab ära vilja kasvatamise rohkuse.

Saakide järele valdkondi moodustades, võetakse aluseks antud vilja kogusaagi suhe kõigi viljade kogusaakide summale.

Nende kahe meetodi tulemusel on siiski ka suurem sisuline lahkiminek. Kasvupindade alusel koostatud viljakasvatuse valdkonnad sisaldavad ainult ühe vormilise tunnuse — kasvupinna; neis ei kajastu maaviljakuse. Kui, näiteks, mõnes Saaremaa ja mõnes Viljandimaa vallas on sama vilja all suhteliselt võrdne osa põllumaast, siis kuuluvad need vallad selle vilja suhtes ühtlase valdkonda; kuid Saaremaal annab see vill 25% vähem kui Viljandimaal, mis saakide vahekorras selle vilja osatähtsust tunduvalt võib vähendada, ning seega võib ühtlase kasvupinna juures olla suurem lahkiminek selle vilja kogusaakes.

Saagi alusel valdkondi moodustades, võtame arvesse ühes kasvupinnaga ka maaviljakuse. Põllupidamise organisatsiooni seisukohalt annavad ka külvivaldkonnad üsna selge pildi, kuid kui tahta pilku heita peale puhtorganisatsioonilise seisukoha tootmise ja tarvitamise vahekorras, siis tuleb eelistada valdkondade moodustamist saakide alusel. Täieliku ülevaate saamiseks on vajalik käsitlus neilt mõlemilt seisukohtelt, sest nende tulemused vastastikküki täiendavad ja parandavad pilti.

Käesolevas ülevaates on viljakasvatuse valdkonnad tuletatud saakide alusel. Iga kihelkonna kohta on arvatud iga üksiku vilja saak toiduksüsteemis ning on võetud suhtarvud saadud toiduksüsteemi üldarvust kihelkonnas; nii leiti iga vilja ehk viljade rühma kohta tema suhteline suurus kihelkonnas produtseeritud toiduksüsteemi hulga. Siin piirdume ainult viljade rühmade ja mõne tähtsama vilja kasvatuse valdkondade kirjeldusega, kuna iga üksiku vilja kohta kasvatuse valdkonna toomisest

loobume, pidades käesoleva käsitelu sihiks anda maaviljakuse ja viljakasvatuse valdkonnist ainult üldkujutust.

Eraldi toome viljakasvatuse valdkondade kirjelduse järgmiste viljarühmade ja viljade kohta:

toiduvili (rukis, nisu, tatar, hernes, uba, lääts),
söödavili (oder, kaer, segavili),
teravili (toidu- ja söödavili),
juurvili (kartul ja söödajuurikad),
põlluhein,
lina.

2. Toiduvilja- kasvatuse valdkonnad.

Régions des cultures alimentaires.

Toiduvili annab 20% põllu kogusaagist riigis. Toiduvilja kogusaagi suhteline osa põllu üldsaaigist kõigub ekstensiiv-

sema ja intensiivsema toiduviljakasvatuse valdkondade vahel 14,1% kuni 36,9%. Umbes kaks kolmandikku riigi üldpinnast kuulub valdkonda, kus toiduvilja kogusaak annab alla 18% viljade kogusaagist.

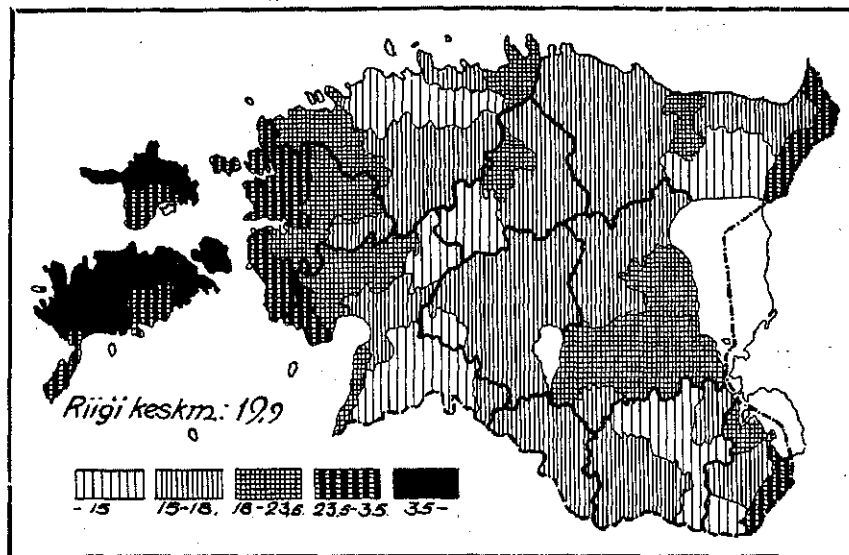
Toiduvilja madalkasvatuse valdkond (15,0—18% kogusaagist) ning miinimumkasvatuse valdkond (alla 15,0%) võtavad oma alla suurema osa Eestist; kõrge- maisse valdkonnisse kuuluvad Saare- ja Läänemaa täielikult, suurem osa (lõunapoolne) Tartu- maast ning ainult mõni kihelkond teistist maadest.

Toiduvilja miinimumkasvatuse valdkondi leiame madalkasvatuse valdkonna keskel. Kagu- Eestis moodustavad miinimum-valdkonna Võrumaal — Kanepi, Põlva ja Vastseliina khlk. ning Pangevitsa raioon Pelterimaal. Edela-Eesti toiduvilja miinimumkasvatuse valdkonda kuuluvad Halliste, Saarde ja Kõpu khlk. Nimetatud valdkonnaga ühtuvad ka põhjapool asuvad Vändra ja Türi khlk. Harjumaal annavad miinimumi Keila, Jüri ja H-Jaani, Virumaal — Iisaku khlk.

Toiduvilja keskkasvatuse suuremaid valdkondi on kaks — Loode-Eestis ja Tartumaal. Loode-Eesti keskkasvatuse valdkond moodustub kihelkonnist — Risti, Nissi (Harjumaal); Kullamaa, Märjamaa, Lihula (Läänemaal) ning Audru ja Pärnu (Pärnumaal). Selles valdkonnas annab toiduvilja kogusaak 20—23% üldsaaigist. Teine toiduvilja keskkasvatuse valdkond võtab oma alla Tartumaa kuni Emajõe ja põhjapoolt Emajõe M.-Magdaleena ja Kodavere khlk. Lõunapiirilt jääb ära ainult Otepää khlk., kus

toiduviljakasvatuse madal. Toiduvilja keskkasvatuse valdkonna annavad veel eraldi seisvad kihelkonnad — Häädemeeeste (Pärnumaal), Madise (Järva-), Kuusalu (Harju-), Lüganuse (Viru-) ja Lobotka (Petserimaal).

Toiduviljakasvatuse valdkonnad Eestis (1924-25 a. saagi andmeid). Toiduviljasaagi %, üldsaagist.
Régions des cultures alimentaires en Estonie données du rendement de 1924-25.
Production en % des cultures alimentaires à la production totale.

Toiduvilja kõrgekasvatuse valdkond asub Lääne-rannikul. Selle valdkonna moodustavad L-Nigula, Noarootsi, Ridala, Martna, Karuse ja Varbla khlk. Läänemaal ning Tõstamaa khlk. Pärnumaal. Neis kihelkonnas toiduvilja kogusaak annab 26—31% üldsaagist. Sama valdkonda kuuluvad veel saartel asuvad Käina, Püha ja Anseküla khlk. (32—34%). Kõrgekasvatuse normi annavad veel Narvatagused vallad (27,6%) ja Irboska raioon (26,5).

Toiduvilja maksimumkasvatuse valdkonda kuulub Saaremaa (peale eespool nimetatud Püha ja Anseküla khlk.) ning Pühalepa khlk. Hiiumaalt. Siin tõuseb toiduvilja kogusaak 35—39% üldsaagist.

Saaremaal ja suuremas osas Läänemaal annab toiduvilja kogusaak üldse umbes kolmandiku üldsaagist.

Toiduviljakasvatuses enam kui teiste viljade juures on määravaks teguriks kohalik elanikkude arv ning sellest tingitud toiduvilja tarvitus. Kuidas suhtub toiduvilja kogusaak kohaliku elanikkude arvuga, näeme toiduviljamäärast ühe maaelaniku kohta.

Kartogrammis toodud keskmiste normide tulemusel oli aluseks kahe aasta (1924—25) keskmine toiduvilja kogusaak. Kogusaagist on arvatud maha seeme 1925 a., kui normaal-aasta, seemnemäär piires. Elanikkude arv

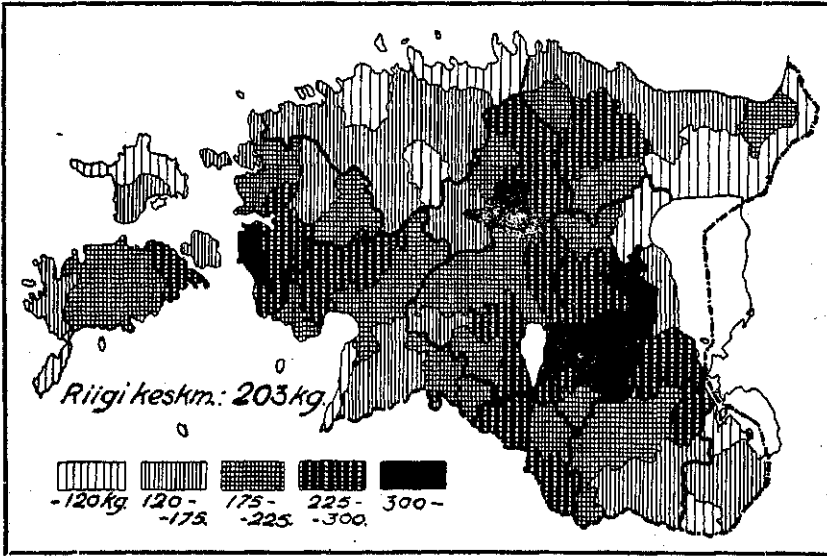
on võetud 1922 a. rahvalugemise andmeist. Arvesse on võetud valdade ja alevikkude elanikkude arv, kuna kihelkonnas asuvate alevite elanikkude arv on jäetud välja; loomulikult ei tule siin arvesse ka linnade

elanikud. Toiduviljakasvatuse ja toiduviljasaagi suhet elanikkude arvule valdkondade viisi kõrnutades, leiame et laialdasemale toiduviljakasvatusele ei vasta suurem toiduviljamäär elaniku kohta, nagu seda oletada võiks. Toiduvilja madalkasvatuse valdkonnas leiame laiemaid kesk- ja kõrgemäära valdkondi. Nii annavad kihelkonnad — Räpina (Võrumaal), Karula, Helme (Valgamaal), Karksi (Pärnumaal), Tarvastu, Viljandi, Põltsamaa (Viljandimaal), Peetri, Koeru, J.-Jaani, Ambla (Järvamaal) ja Väike-Maarja, V.-Jaagupi ja Rakvere (Virumaal) khlk. kõrge-

määr (225—300 kg) toiduvilja ühe maaelaniku kohta, kuna toiduviljakasvatuse osas neis kihelkonnas suhteliselt teisile madal. Toiduvilja maksimumkasvatuse valdkonnas — Saaremaal — on toiduviljamäär ühe elaniku kohta aga madal (kuni 175 kg.) ehk keskmine (175—225 kg). Toiduvilja keskkasvatuse valdkonnas Tartumaal saame elaniku kohta toiduvilja maksimummäär — üle 300 kg. Kohati leiame ka valdkondi, kus toiduvilja madalkasvatuse vastab madalale normile, nagu Harjumaal, Viru-rannikul, üksikuis kihelkonnas Petseri- (Pangevitsa, Petseri), Võru- (Rõuge, Vastseliina) ja Pärnumaal (Saarde).

Üldjoonis võib panna tähele, et toiduviljakasvatuse osas on tingitud suurimal määral rahvastiku tihedusest, misjuures on ülesandeks eeskätt rahuldada kohalikke nõudeid. Toiduvilja ülejääke kohalikust tarvitusest, mida võiks loota alevite ja linnade varustuseks, korralikel saagisaastail võiks leida ainult maksimummäär valdkonnas — Rannu, Puhja, Nõo, Kambja, T.-Maarja ja M.-Magdaleena khlk. Tartumaal ja Peetri khlk. Järvamaal ning vähemal määral Valga-, Viljandi-, Järva- ja Virumaal asuvais kõrgemäär valdkonnas. Lääne-Pärnu kõrgemäär valdkonnas (P.-Jaagupi, Audru, Varbla, Karuse, Lihula, Martna khlk.) võivad ka olla ülejäägid, kuid sellel valdkonnal on tagamaaks väga nõrgalt toiduvilja poolest varustatud Hiiumaa, Noa-

Toiduviljasaak (ilma seemnet) ühe maaelaniku kohta 1924-25 a. andmell.
Production des cultures alimentaires (semences déduites) par habitant rural d'après les données de 1924-25.

rootsi ja ka osa Harjumaad, kuhu suur osa ülejääkest võiks minna, mida ka üsna tõenäoliselt võib pidada, kuigi vilja siselikumise kohta meil igasugused andmed puuduvad.

3. Söödaviljakasvatuse valdkonnad.

Régions des cultures fourragères.

Söödavili annab üldiselt palju ühtlasema osa üldsaaigist, kui see toiduviljakasvatuse juures avaldus. Toiduvilja miinimum- ja maksimumkasvatuse valdkonnad andsid keskmise kõikumise 14,1–36,9% (äärmused 12,8% ja 38,9%), söödavilja juures on miinimum- ja maksimumkasvatuse valdkondade keskmised 17,2% ja 32,3% (äärmused 19,2%–33,9%).

Söödavilja miinimumkasvatuse (kuni 20,0%) annavad kihelkonnad — Anseküla, Kihelkonna (Saaremaal), Pühalepa (Läänemaal), Risti (Harjumaal), Lobotka ja Irboska (Petserimaal). Nagu näha, leidub vähese söödaviljakasvatusega kihelkondi mitmes maas ning ühtlast suuremat valdkonda nad ei kujuta. Kõik need kihelkonnad on rannäärised, kus suurel osal elanikest kõrvaliseks tööalaks on kalandus ning kus loomapidamine ainult piiratud koduse tarvituse ulatuses arenenud.

Söödavilja madalkasvatuse valdkondi leiame Eesti edela-, kirde- ja kagunurkes. Edela-Eesti söödavilja madalkasvatuse valdkonna moodustavad Kesk-Pärnumaa kihelkonnad lõunapiirilt kuni Järvamaa piirini — Saarde, Häädemeeste, Pärnu, Tori ja Väandra. Siin ligiduses asuvad veel Vigala (Läänemaal), Paistu ja Tarvastu khk. (Viljandimaal), mis, samuti kui intensiivse linakasvatuse valdkonda kuuluvad, nimetatud kihelkondadega ühtivad. Selles valdkonnas annab söödavili 20–25% üldsaaigist.

Kirde-Eesti söödavilja madalkasvatuse valdkond võtab oma alla V.-Nigula, Lüganuse, Iisaku, Jõhvi khk. ja Narvatagused vallad Virumaal. Siin kõigub söödavilja kogusaagi % üldsaaigist 22–25% vahel. Keskel asuv Vaivara khk. ei ühti selle valdkonnaga andes 28,4%, seega kuuludes juba söödavilja kõrgekasvatuse valdkonda.

Kagu-Eesti madalkasvatuse valdkonna moodustavad Pangeviitsa ja Petseri raioonid Petserimaal; siia kuulub ka Peipsiäärne Räpina khk. Võrumaalt. Nimetatud raioonid Petserimaalt

kuuluvad intensiivsema linakasvatuse valdkonda, Räpina khk. kasvatatakse keskmisest rohkem toiduvilja ja põlluheina, mis ka suhteliselt söödavilja osa põllu üldsaaigist alandavad.

Söödavilja madalkasvatusega kihelkondi leiame veel Saartel — Käria ja Karja khk. Saaremaal ning Käina khk. Hiiumaarel.

Söödavilja keskkasvatuse valdkonnad (25–28% üldsaaigist) moodustavad kolm vööd. Suurem keskkasvatuse valdkond, alates Valgamaal, läheb põhjapoolsele üle Karksi, Halliste, Kõpu, Viljandi, S.-Jaani, Türi khk. lõppedes Madise khk. Järvamaal. Selle valdkonnaga olude ühtluses liigeneb põhjapoolne Pärnumaa (P.-Jaagupi, Audru, Tõstamaa khk. Pärnumaal ja Varbla khk. Läänemaal), mis moodustab nagu peavöö lääneharu, olles lahutatud ainult Väandra khk.

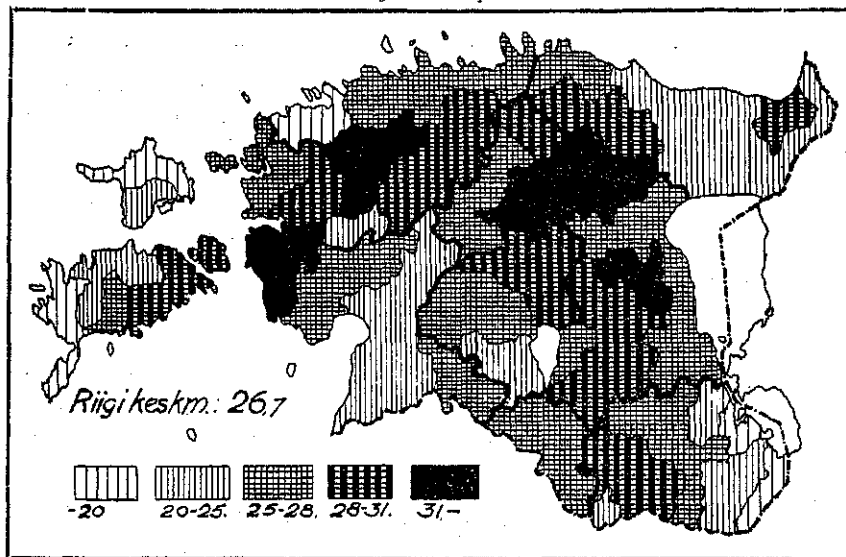
Teine söödavilja keskkasvatuse valdkond, alates Võrumaal Vastselinast, läheb põhjapoolsele rööbastikku Peipsirannale kuni Torma kihelkonnani Põhja-Tartumaal. See valdkond võtab oma alla kihelkonnad — Vastseliina, Põlva, Kanepi (Võrumaal), Võnnu, Kodavere, Torma ja Laiuse (Tartumaal). Selle valdkonna lõuna- ja põhjapoolne osa kuuluvad intensiivse linakasvatuse valdkonda, kuna keskel asuv Kodavere khk. on rikas põlluheina poolest.

Kolmas söödavilja keskkasvatuse vöö võtab oma alla mereäärised kihelkonnad Keilast kuni Haljalani (Keila, Jüri, Jõeletme, Kuusalu ja Haljala khk.). Siin tõrjub söödavilja teisele kohale rohke kartulikasvatuse. Selle vöö järjena territoriaalselt tunduvad ka L.-Nigula ja Ridala khk. Läänemaal; olude suhtes ühtib selle valdkonnaga L.-Nigula, kui kartuli kõrgekasvatuse

valdkonda kuuluv kihelkond, kuna Ridala khlk. tunduvalt erineb toiduviljakasvatuse poolest selles valdkonnast.

Söödaviilja kõrge- (28–31%) ja maksimumkasvatuse (üle 31%) valdkonnad moodustavad teravnurgelise vinklikujulise vöö—Saaremaa idaosast läbi Lääne-, Harju- ja Järvamaa kuni Kesk-Virumaani ning Kesk-Virumaalt läbi Viljandi-, Tartu- ja Võrumaa kuni riigi lõunapiirini. Söödaviilja maksimumkasvatuse valdkonnad selles vöös moodustavad Läänemaal Karuse ja Lihula khlk., Nissi ja Hageri khlk. Harjumaal, milledele seltsib veel Märjamaa khlk. Läänemaal; see osa söödaviiljakasvatuse valdkonnast kuulub teraviljakasvatuse valdkonda; ühegi muu vilja kasvatuse ei ületa siin üleriiklikku keskmist normi.

Söödaviiljakasvatuse valdkonnad (1924–26 a. andmell). Söödaviiljasaagi % üldsaagist.
Régions des cultures fourragères (d'après les données de 1924–26). Production en % des cultures fourragères à la production totale.

Suurema maksimumkasvatuse valdkonna koostavad Peetri, J.-Jaani, Koeru (Järvamaal), V.-Maarja ja Simuna (Virumaal) khlk. Söödaviilja annab siin kolmandiku üldsaagist; söödaviiljadest kasvatatakse eriti rohkesti segaviilja. Vähema söödaviilja maksimumkasvatuse valdkonna moodustavad veel Palamuse ja M.-Magdaleena khlk. Tartumaal.

Söödaviiljakasvatuse valdkondade mahutuses eriti paistab silma järk-järguline söödaviilja osatähtsuse vähenemine üldsaagis mandri keskelt äärte poole; kõrgekasvatuse valdkonda pealigalt poolt piiravad keskkasvatuse valdkonna vööd, mis omakord kaugemais nurkes ruumi annavad madalkasvatuse valdkonnile.

Kui kogusaagis jätta arvestamata lina, kui mitte toiduks ega söödaks mineva vilja, siis saaksime üldjoonis samasuguse pildi, ainult

intensiivsema linakasvatuse valdkonda kuuluvad kihelkonnad tõuseks söödaviilja suhtes ühe intervalli võrra — siin antud keskkasvatusega kuuluksid kõrge- ja madalkasvatusega kihelkonnad keskkasvatuse valdkonnisse.

4. Teravilja-kasvatuse valdkonnad.

Régions de culture des céréales.

Ülevaate teraviljakasvatuse valdkonnist saame, võttes kokku toidu- ja söödaviilja. Et peale terasaagi ka suvevilja-põhk suurema arvu toiduüksusi annab, mis peasjalikult ka loomasöödaks läheb, siis võtame teravilja ühes suveviljapõhuga. Nagu eelmisist kartogrammist selgus, ei ühti toidu- ja söödaviiljakasvatuse valdkonnad kaugelki, vaid nende viljarühmade kasvatuses kohati valitseb isegi teatav vastupidisus, mis-

pärast koguni peist erineva pildis aameteravilja valdkonnist. Teravilja, kui suurema osa üldsaagist andva rühma, kasvatuse ulatusest on osalt tingitud ka teiste viljade kasvatuse valdkondade paigutus.

Teravilja madalkasvatuse valdkonnad (52,0–58,0% üldsaagist) asuvad P.-Eestis intensiivsema kartulikasvatuse, L.-Eestis põlluheina- ja linakasvatuse valdkondade piires, mis ka mõistetav, sest kokku moodustavad nad üldsaagist enamuse.

Kagu-Eesti teravilja madalkasvatuse valdkond võtab oma alla

Petseri- ja Võrumaa täielikult ning peale selle veel Võnnu, khlk. Tartumaalt.

Teravilja miinimumkasvatuse valdkond (kuni 40% üldsaagist) annab Petserimaalt Petseri ja Irboska raioonid. Miinimumi annavad veel Kanepi ja Hargla khlk. Edela-Eesti teravilja madalkasvatuse valdkond võtab oma alla suurema osa Pärnu- (peale P.-Jaagupi, Audru ja Tõstamaa) ja Viljandimaast (peale Pilistvere, Kolga-Jaani ja Põltsamaa khlk.).

Põhjapoolt ulatub ta kuni Türini. Suurem osa sellest valdkonnast kuulub miinimumkasvatuse valdkonda, kus teravilja kogusaak ei anna üle 52% üldsaagist; Vändra khlk. annab teravilja osa üldsaagist 46,0% vähem kui kuskil mujal Eestis.

Põhjaranniku teravilja madalkasvatuse valdkond algab Harjumaal Risti kihelkonnaga, läheb

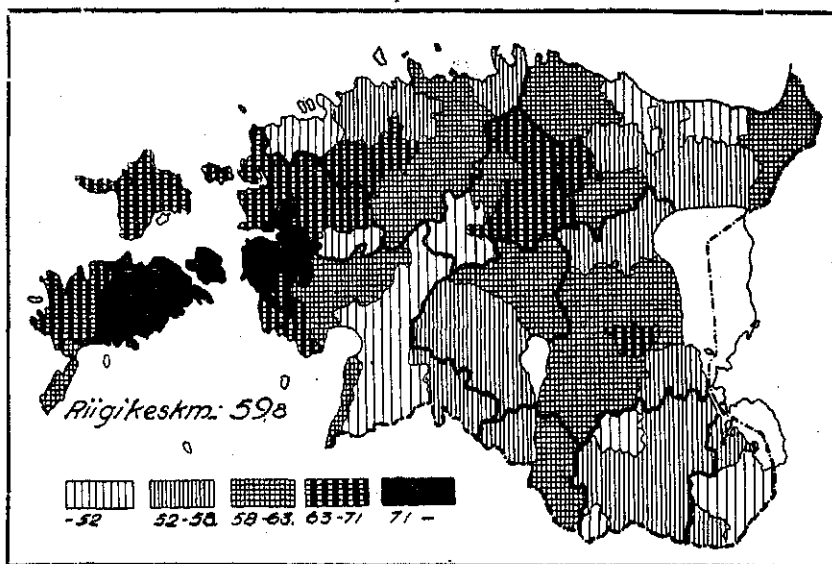
kuni Narvajõeni, vaheldudes teravilja keskkasvatuse valdkondadega. Kirdeosas laieneb ta lõunapoole kuni Laiuse ja Torma khk.

Teravilja keskkasvatuse valdkond (58—63% üldsaagist) algab Karula khk. Valgamaal ning põhjapoole ulatub kuni Piilistvere - Põltsamaa - Kodavere jooneni. Ainult T.-Maarja khk. eraldub selles võõs oma kõrgekasvatuse normiga. Teine teravilja keskkasvatuse võõ läheb Pärnulahest läbi Pärnu- ja Harjumaal kuni Jõeletmeni; siia kuuluvad kihelkonnad — Audru ja P.-Jaagupi Pärnumaalt, Rapla, Juuru, Kose, Harju-Jaani ja Jõeletme Harjumaalt ning Madise khk. Järvamaalt. Vähemaid keskkasvatuse valdkondi leiame veel Virumaal: Kadrina, Rakvere, Haljala, Vaivara khk. ja Narvatagused vallad) ning üksikult seisev Simuna khk.

Teravilja kõrge- (63—71% üldsaagist) ning maksimumkasvatuse (üle 71%) valdkonnad moodustavad Saare- (peale Anseküla) ja Läänemaa (peale Vigala khk.). Siin tõuseb teravilja kogusaagi osa üldsaagist kohati üle 80%. Suure osa ülejäänud saagist annab siin kartul, nii et muude viljade kasvatust siin suuremat tähtsust ei oma. Teine teravilja kõrgekasvatuse valdkond võtab oma alla suurema osa Järva- ja Peetri, Koeru, J.-Jaani ja Ambla khk., milledega ühtib teraviljakasvatuse suhtes V.-Maarja khk. Virumaal.

Kui teraviljakasvatuse valdkondade kujundamisel võtta ainult toiduks ja söödaks minevad viljad, s. o. jätta välja lina, moodustuksid üldjoones teraviljakasvatuse valdkonnad: madalvaldkond — Viljandi- (peale Tarvastu ja Põltsamaa), Pärnumaa (peale Halliste, Karksi, Tõstamaa, Audru ja Pärnu-Jaagupi), Läänemaal Vigala khk., Harju- (peale Nissi ja Hageri) ning Virumaa (peale V.-Maarja, Simuna khk. ja Narvataguste valdade); keskvaldkond — Petserimaa, Vastseliina ja Röpina khk. Võrumaal, Valgamaal (peale Sangaste khk.), Pärnumaalt — Karksi, Halliste ja Audru khk., Viljandimaalt — Tarvastu ja Põltsamaa, Tartumaa — Võnnu, Laiuse ja Torma khk., Järvamaalt (peale Türi ja Madise khk.), Virumaalt — V.-Maarja, Simuna

Teraviljakasvatuse valdkonnad Eestis (1924-26 a. andmeid). Teravilja %, üldsaagist. Régions de culture des céréales en Estonie (d'après les données de 1924-26). Production en % des céréales à la production totale.

khk. ja Narvatagused vallad, Harjumaalt Hageri ja Nissi, Läänemaal Noarootsi, Pühalepa ja Käina ning Saaremaal — Kihelkonna; kõrgekasvatuse valdkonnad: Kagu-Eestis — Võrumaal Rõuge ja Urvaste, Valgamaal Sangaste kihelkonnad, ning Tartumaa peale keskkasvatuse valdkonnas nimetatud kihelkonnad; Lääne-Eestis — Saare- ja Läänemaa peale teisis valdkonnas nimetatud kihelkonnad ning Tõstamaa ja Pärnu-Jaagupi khk. Pärnumaalt.

Lina muudab tunduvalt pilti Lõuna-Eestis, kus teravilja annab kogusaagist üksikuis kihelkonnas ilma linata kuni 60—64%, aga ühes linaga — 40—44% kogusaagist.

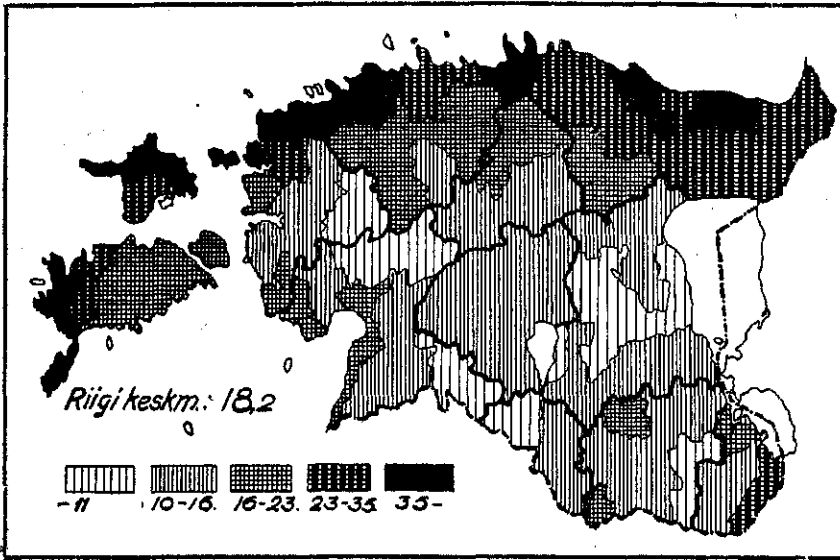
5. Kartulikasvatuse valdkonnad¹⁾. Régions de culture des pommes de terre.

Kartuli, kui soodsa turukauba, kasvatamine on levinud peaaegajalikult P.-Eestis, kus kartulikasvaks siin lasuv kuiv rühk-muld eriti soodus. Lõuna-Eestis aga piirduv kartulikasvatust peaaegajalikult majapidamise sisetarvituse piires — inimestoitudes ja loomasöödaks mineval määral, kuna turule ilmub üsna väike osa.

Kogu maa-alal lõunapoole otsejoont Haapsalu-Paide-Peipsi põhjaots kuulub kartuli madalkasvatuse valdkonda (kuni 15% üldsaagist). Ainult saartena leiame siin üksikuid tiheda rahvastikuga valdu, kus kartulikasvatust ületab nimetatud madalmäär, nagu Lobotka ja Irboska raioonid Petseri-, Kanepi ja Hargla khk. Võru-, Häädemeeste, Pärnu ja Tõstamaa khk. Pärnu- ja Varbla khk. Läänemaal.

¹⁾ Kartogramm on võetud ühes kartuliga ka söödajuurikad; kartuli valdkondi muu juurvilja tunduvalt ei muuda.

**Kartulikasvatuse valdkonnad (1924-26 a. andmeil). Kartulisaagi % üldsaa-
gist. Régions de culture des pommes de terre et des racines fourragères (d'après les données de
1924-26). Production en % des pommes de terre à la production totale.**

Kartuli madalkasvatuse valdkonnad (kuni 11,0% üldsaa-
gist) moodustavad Kesk-
Tartumaal Kursi, Palamuse, Äksi, Nõo, T-Maarja
ja Kodavere khlk., Kagu-Pärnumaal Halliste,
Karksi ja Helme (Valgamaa) khlk., ning Pärnu-
ja Läänemaa piiril asuvad P.-Jaagupi, Vändra,
Vigala ja Märjamaa khlk.

Kartuli keskkasvatuse valdkond
(16-23% üldsaa-
gist) moodustab vöö Harjumaalt
Nissi khlk. idapoole läbi Harju- ja Järvamaa,
lõppedes Simuna khlk. Virumaal. Teise kartuli

Irboska raioon Petserimaal, kus kartuli kogu-
saak annab 24,6% üldsaa-
gist; siin on kartuli
kõrgekasvatus tingitud tihedast rahvastikust.

6. Põlluheina- kasvatuse valdkonnad.

*Régions de culture du
foin des prairies artifi-
cielles.*

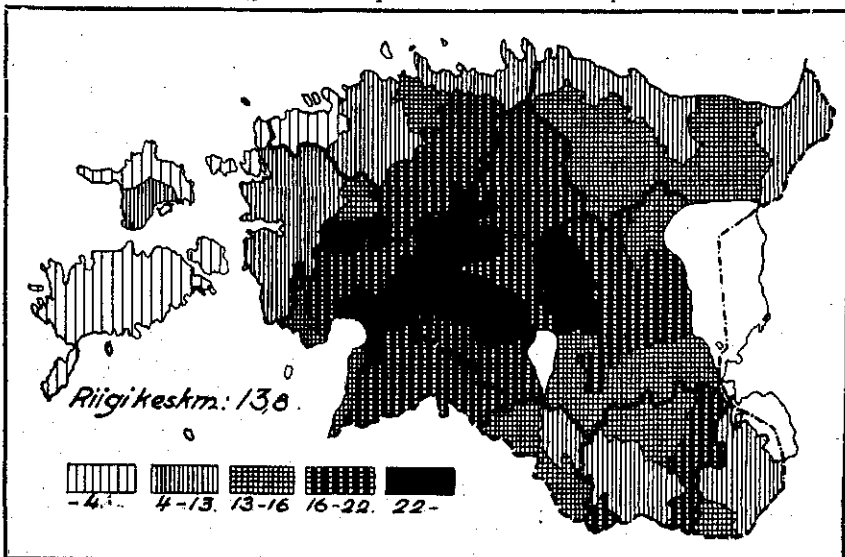
põlluheina ainult 2,2% üldsaa-
gist, maksimum-
kasvatuse valdkonnas aga 24,1%, s. o. üle

Põlluheinakasvatuses on
valdkondade vahelised kõi-
kumised väga suured. Üsna
laialdases miinimumkasva-
tuse valdkonnas saadakse
kümne korra enam.

Põlluheina mi-
nimumkasvatuse
valdkond (alla 4,0%
üldsaa-
gist) võtab
oma alla kogu Saare-
maa, Pühalepa ja Noa-
rootsi khlk., Lääne- ning
Risti khlk. Harjumaast.
Selles valdkonnas ei tule
põlluhein, kui laialdasem
loomasööt, peaaegu üld-
se arvesse, kuigi ta sel-
les valdkonnas annab
üsna korralikku saaki.

Põlluheina ma-
dalkasvatuse vald-
kond (kuni 13,0% üld-
saa-
gist) võtab oma
alla Läänemaa (peale
Märjamaa ja Vigala
khlk.) ning läheb sealt
edasi mööda mereäär-
seid kihelkondi kuni riigi

**Põlluheinakasvatuse valdkonnad (1924-26 a. saagi andmeil). Põlluheinsaagi % üldsaa-
gist. Régions de culture du foin des prairies artificielles (d'après les données de 1924-26).
Production en % du foin des prairies artificielles à la production totale.**

kagupiirini. See vöö katkestub ainult kahes kohas — Jüri khlk. (Harjumaal) ning Jõhvi khlk. (Virumaa), kus põlluheina kasvatatakse keskmisel määral.

Põlluheina keskkasvatuse valdkondi (13,0—16,0% üldsaa- gist) leiame kaks: Kirde-Eesti keskkasvatuse valdkonda kuulub Virumaa peale rannikul asuvate kiheikondade; teine põlluheina keskkasvatuse valdkond asub Tartu- ja Võrumaa piiril ning moodustub kihelkonnist — Rannu, Puhja, Rõngi, Otepää, Kambja, Võnnu, Kanepi ja Põlva; sellesse valdkonda kuuluvaiks võib pidada ka Helme ja Karula khlk. Valgamaal.

Põlluheina kõrge - (16 — 22% üldsaa- gist) ja maksimum - (üle 22%) valdkonnad võ- tavad oma alla Pärnu - (peale Häädemeeste ja Tõstamaa khlk.), Viljandi- ja Järvamaa ning Läänemaalt Vigala, Märjamaa khlk., Harju- maalt — Rapla, Juuru, Kose ja H.-Jaani khlk. ning põhjapoolse osa Tartumaast kuni Ema- jõeni. Peale nende annavad kõrgemäära Räpina, Vastseliina ja Hargla khlk. Võrumaalt ning Pangevitsa raioon Petsjerimaalt.

Maksimumkasva- tuse valdkond asub nimetatud suure vald- konna keskel, võttes oma alla Pärnu, Tori, Vändra (Pärnumaal), Türi (Järva- maal), Vigala (Lääne- maal), Suure-Jaani, Vil- jandi, Põltsamaa (Viljan- dimaal) ja Kürsi khlk. Tartumaalt. Selles vald- konnas annab põlluhein 22 kuni 28% üldsaa- gist. Kõigeenam kasvata- takse põlluheina Tori (27,9%) ja Vändra (28,4%) khlk. Pärnumaal.

Kui tuletada valdkon- nad ainult inimtoiduks ja loomasöödaks mine- vast saagist, s. o. üldsaa- gist jätta välja lina, siis annab põlluhein pea täpselt samasuguse pildi. Ainult põlluheina suhteline osa tõuseb tunduvalt: miinimumkasvatuse valdkond kuni 5%, madal- 5—15%, kesk- 15—21%, kõrge- 21—28% ja maksimum- üle 28%.

7. Linakasvatuse valdkonnad.

Régions de culture du lin.

Linakasvatus on teinud vii- maseil aastail suuremaid hüppeid, reguleerides end vastavalt turu muutusile.

Lina kasvupinna tõus ja langus viimase kolme aasta jooksul on vähe kerkinud ja jälle alane- nud kolmandiku võrra. Kuid linakasvatuse

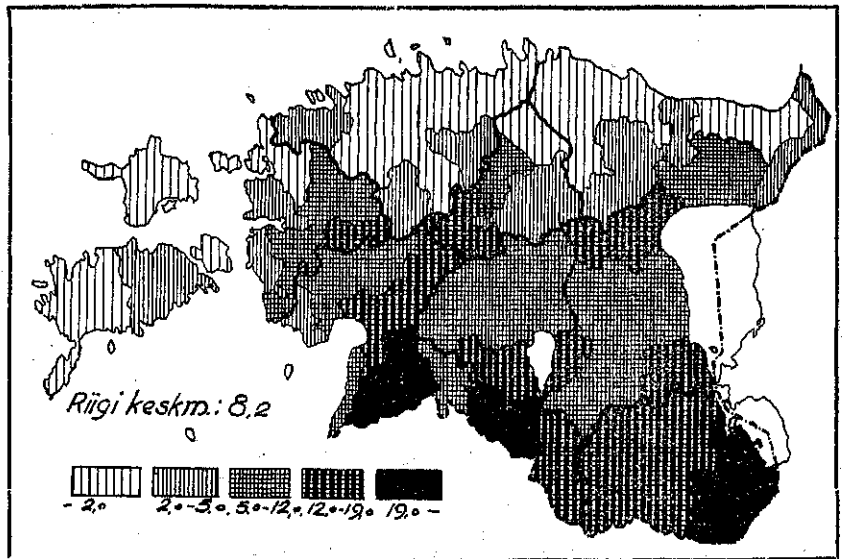
valdkonnad selle tõttu veel üle aasta tunduvalt ei muutu; ainult 1925 a. avaldus nõrk tendents laiendada linakasvatust ka põhjapoolseis val- dades, kus harilikult lina vähe kasvatatakse. Selleks andis tõuke linakasvatuse kõrge tulu- kus, kuid hindade tagasimineku normaalsete vahekorjade juure maailma turul surus ka lina- kasvatuse tagasi endisisse piiresse.

Lina miinimum- (kuni 2%) ja madal- kasvatuse (2,0—5,0%) valdkonnad võtavad oma alla Saaremaa, rannaäärsed Läänemaa khlk., Harju-, Järva- (peale Madise ja Türi khlk.) ning Virumaa (peale Iisaku khlk.). Suuremas osas nimetatud valdkonnist kasvatatakse lina minimaalsel määral — lina annab alla 2% põl- lumaa üldsaa- gist. Selles valdkonnas annab lina väikse ja madalväärtusliku saagi.

Lina keskkasvatuse suurem vald- kond (5,0—12,0% üldsaa- gist) asub Tartu- ja Viljandimaal. Teise keskkasvatuse valdkonna leiame Läänemaalt — Kullamaa, Märjamaa, Lihula, Varbla khlk.; neile seltsivad veel Audru ja P.-Jaagupi khlk. Pärnumaal.

Lina kõrge - (12,0—19,0% üldsaa- gist) ja maksimumkasvatuse (üle 19,0% vald)

Linakasvatuse valdkonnad (1924-26 a. andmeid). Linasaagi % üldsaa- gist. Régions de culture du lin (d'après les données de 1924-26). Production en % du lin à la production totale.

konna ala asub lõunapoolse otsejoont Pärnula- hest üle Virtsjärve Peipsini. Keskkasvatuse kihelkonnist ainult Pärnumaal Halliste ning Tar- tumaal — Nõo, Kambja, Rõngu ja Otepää khlk. tungivad nimetatud otsejoont lõunapoolse. Põhjapool nimetatud otsejoont asuvad kõrge- kasvatuse valdkonda kuuluvad Tori, Vändra, Türi ja Vigala ning Põhja-Tartumaal Laiuse ja Torma khlk.

Lina osasuurus üldsaa- gist on vast kõigi teh- tud korrektiivide peale vaatamata veidi kõrgem tegelikust tasapinnast, kui seda tasapinda võtta,

nii ütelda, põllusaagi omahinna seisukohalt. Lina on tunduvalt suurema töömahuga viii kui teised, ning linaväärtuses on ka lisatöö väärtus juba võetud arvesse. Nii ei ole, näiteks, Rääpinas, kus lina ja põlluheina osasuured üldsaa- gist võrdsed (17,8%), lina- ja põlluheinasaa- gi tulu mitte võrdne, sest põlluhein on palju vähema töömahuga kui lina ning seega on majapida- mises põlluheinast saadud 17,8% üldsaa- gist tunduvalt odavam kui sama suur linast saadud osa. Muidugi ei muuda see väike sisuline lah- kumine valdkondade piire, kuid majanduslik- kude ja organisatsiooniliste kalkulatsioonide tegemisel tuleb sellega teataval määral arves- tada.

Muidugi, ka teiste viljade vahekorris on samasisulised lahkuminekud, kuid tunduvalt vähemad, võrreldes linaga.

8. Üldised vilja- kasvatuse vald- konnad Eestis.

Régions générales des cultures en Estonie.

Toodud ülevaateist üksikute viljade ja viljarühmade kasvatuse valdkon- nist selgus, et on kujune- nud välja enam-vähem

kindlad maa-alad, kus ühte ehk teist vilja kas- vatatakse keskmisest suuremal määral. Kõrge- mast kasvatusmäärast välja minnes, võime nime- tada valdkondi enamkasvatava vilja kasva- tusvaldkonnaks. Et teravili meil igal pool

viljad ei ületa siin üleriiklikku keskmist normi; selle järele kanname Halliste khlk. teravilja- põlluheina kasvatuse valdkonda. Halliste piiril asuvas Karksi khlk. kasvatatakse teravilja, kõr- gemal määral põlluheina ja ka lina — seega kuulub see valdkond teravilja-põlluheina-lina kasvatuse valdkonda. Kartogrammile võtame ainult kolmerühmalise teravilja-põlluheina-lina valdkonna; leidub ka üksikuid kihelkondi, kus tuleb ette teisi viljade kombinatsioone, näiteks, teravili-lina-kartul, kuid need on üksikud juhud ning neid märgime ära tekstis. Peale selle lei- dub valdkondi, kus ühtegi vilja ei kasvatata kõrgemal määral, vaid mitut vilja enam-vähem ühtlasel keskmisel määral; sarnased valdkonnad märgime segavaldkondadena.

Sarnaselt võttes, saame Eestis kuus tähtsamat viljakasvatuse valdkonda:

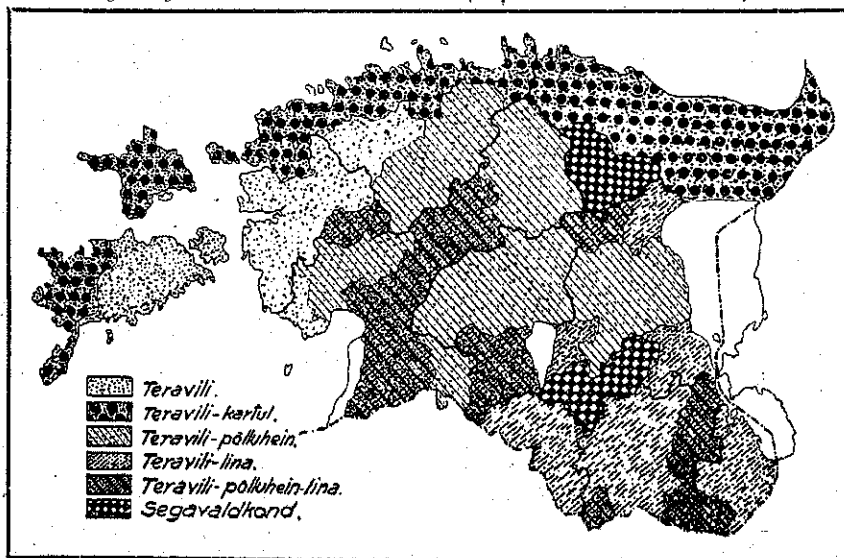
1. Teraviljakasvatuse valdkond.
2. Teravilja-kartuli kasvatuse valdkond
3. Teravilja-põlluheina " "
4. Teravilja-lina " "
5. Teravilja-põlluheina-lina " "

Üldised viljakasvatuse valdkonnad omis pii- res ühtuvad, nagu tuletusmeetodist selgus, vas- tava vilja kõrge- ja maksimumkasvatuse vald- kondadega; sellepärast pole vajalik kirjeldada nende piirjooni täpsemalt ning piirdume vald- kondade üldise iseloo- mustusega, andes ainult

uuesti moodustatud vald- konnast (teravili-põllu- hein-lina- ja segavald- konna) täpsema piirit- luse.

Teraviljakasva- tuse valdkond võ- tab oma alla suurema osa Saare- ja Lääne- maast. Siin annab tera- vili pool kuni kaks kol- mandikku — keskmiselt 71,5% üldsaa- gist. Teisi vilju üleriikliku keskmisega võrreldes kasvata- takse siin vähe, ainult üksikuis kihelkonnis keskmiselt. Ei või öelda, et selle valdkonna kõrge teraviljakasvatus oleks tingitud üldiselt suurest

Üldised viljakasvatuse valdkonnad Eestis (1924-26 a. saagi andmeil).
Régions générales des cultures en Estonie (d'après les données de 1924-26).

laiemalt kasvatusel ning annab üle poole üldsaa- gist, siis võtame teravilja üldiselt kõigis valdkon- nis kui enamkasvatatava vilja, märkides ära ainult teraviljaga need teravilja kõrgekasvatuse vald- konnad, kus teisi vilju üldse kõrgemal määral ei kasvatata. Näiteks, Halliste khlk. kasvatatakse teravilja ja kõrgemal määral põlluheina, teised

kohalikust toiduvilja tarvitusest, sest osa sellesse valdkonda kuuluvaist kihelkonnist annab elaniku kohta kõrge määra, Karuse khlk. isegi maxi- mummäära toiduvilja; ka maaviljakus ei näita siin erilisi soodustusi teraviljale. Otstarbekoha- semale, produktiivsemale külvikorrade ülemine- kuks ei näi siin ülesaatuid raskusi olevat.

Teravilja-kartuli valdkond võtab oma alla kogu põhja- ja looderanniku, laienedes ka saartele. Kõrge kartulikasvatuse on siin tingitud soodsaist looduslikest tingimustest; valdav asutus enamuses lasuvad rühkmullad annavad siin üldiselt kõrge kartulisaagi, kaaluliselt kui ka väärtuslikult. Kartul annab selles valdkonnas keskmiselt 31,4% üldsaagist. Teravilja-kartuli-lina valdkonnana esineb Irboska raioon Petserimaal. Siin on keskmisest kõrgem kartulikasvatuse tingitud suurest kohalikust tarvitusest.

Teravilja-põlluheina valdkond on laialdaseim — võtab oma alla Pärnu-, Viljandi-, Järva- ja suurema osa Tartumaad ning veel mõned kihelkonnad teisist maadest. Siin annab põlluhein umbes viiendiku, maksimumkasvatusega kihelkonnas isegi kuni neljandiku üldsaagist.

Teravilja-lina valdkond on ka üsna laialdane; katab Petseri-, Võru- ja Valgamaa ja mõned kihelkonnad Tartumaal. Põlluhein, mida Pärnu- ja Viljandimaal kõrvuti linaga suurel määral kasvatatakse, ei anna siin kõrget saaki. Parema põlluheinasaagiga kihelkonnad, nagu Rāpina, Vastelliina, Pangevitsa, annavad ka juba teravilja-põlluheina-lina valdkonna. Ka teravilja ei anna siin kuigi head saaki. Nii on lina selles valdkonnas, seni kui turutingimused seda veel võimaldavad, üldiselt võttes paremaks saagiandjaks.

Teravilja-põlluheina-lina suurem valdkond asub põlluheina maksimumkasvatuse valdkonnas, moodustub Saarde, Pärnu, Tori, Vändra ja Türi kihelkonnist. Siia seltsib ka põlluheina maksimumkasvatusega Vigala khk. Vähemad teravilja-põlluheina-lina valdkonnad moodustavad Karksi, Paistu ja Tarvastu khk., Rāpina, Vastelliina khk. ja Pangevitsa raioon ning üksikult seisvad Hargla khk. Võru- ja Laiuse khk. Tartumaal.

Põlluheina ja lina suuremal määral kasvatamine ühes-samas valdkonnas tõendab, et need viljad ei tõrju üksteist välja. Laialdane põlluheinakasvatuse eeldab karjatoidusaakide suurendamist ning seega karjapidamise arendamist, kuna lina vastuoksa karjapidamise arenemist teataval määral pidurdab. Tuleb aga panna tähele, et need viljad töömahu suhtes on vastupidised; põlluhein nõuab tunduvalt vähem jõudu, kui näiteks teravilja, lina vastuoksa nõuab teraviljast tunduvalt suuremat tööhulka. Pealegi linaturu seisukorra poolest soodsa aastail andis lina head sissetulekut, ning suhteliselt põllupinnale tunduvalt rohkem kui teised viljad. Need sissetulekud võimaldasid omakord karjale lisatoitu muretseda ning sel viisil kompenseerida puudusi, mis linakasvatusel on karjapidamise suhtes. Neid vahekordi arvesse võttes ei paista sugugi ebaloomulik nende kahe sihiliselt vastu-

pidise vilja suuremal määral kasvatamine ühes-samas valdkonnas.

Viljakasvatuse segavaldkondi leiame kahe ehk kolme kindlalt väljakujunenud lahkumiseva valdkonna piiiril. Segavaldkonnad on nagu ülemineku vormid ühest valdkonnast teise. Kui tuletada valdkondi vähemate territoriaalüksuste järele, võimalik et segavaldkonnist kuuluks osa ühte, teine osa teise valdkonda; kuid käesoleva rühmituse juures pole alust neid kanda ei ühte ega teise valdkonda. Niisuguse segavaldkonna moodustavad V.-Maarja ja Simuna khk. Virumaal. Asudes nelja erineva valdkonna piiiril teravilja-kartuli, teravilja-põlluheina, teravilja-lina ja teravilja-põlluheina-lina piiiril, ei ületa nad ühegi nimetatud viljade kasvatamises üleriiklikku keskmist määra. V.-Maarja khk. on teraviljakasvatuse kõrge, nii et võiks teda peaaegu omaette puht teraviljakasvatuse valdkonnana võtta, kuid sisuliselt läheb siin põllupidamine, arvestades külvikorruga, karjapidamise arenguga ning muude tingimustega, väga palju lahku Lääne-Eesti teraviljakasvatuse valdkonnist, nii et kuni andmestiku täienemiseni tulevikus arvame ta siiski segavaldkonda.

Teise segavaldkonna moodustavad Rõngu, Otepää ja Kambja khk. See valdkond asub teravilja-põlluheina ja teravilja-lina valdkondade piiiril, ning siin kasvatatakse ka neid vilju, kuid ainult keskmisel määral.

9. Niiduheinakasvatuse valdkonnad.

Régions de culture du foin des prés naturels.

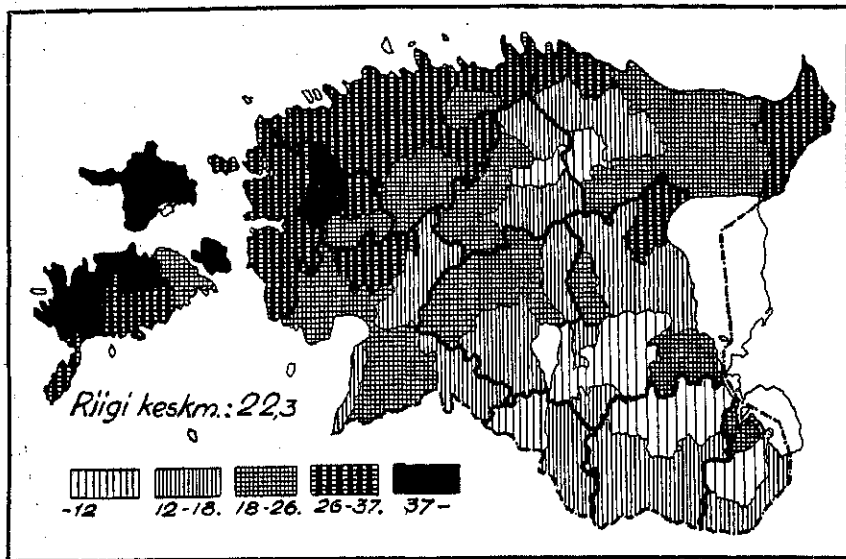
Täienduseks põlluviljade kasvatuse valdkonnile toome veel niiduheinakasvatuse valdkonnad, mis on tuletatud suhtelise osa jä-

rele põllu- ja heinamaa kogusaagist. Kuigi sõna „kasvatuse“ niiduheina kohta tundub varasena, sest niiduhinasaagi rõhkuse ehk vähesus on peamiselt tingitud alalistest heinamaade rohkususest, mitte aga külvist, nagu põlluviljade saagis, siiski on ühtluse mõttes soovitatav ka niiduheina valdkondade kokta tarvitada „kasvatuse valdkonna“ nimetust, sest põllupidamise arenemisega iika enam ja enam muutub ka heinamaa kultuuralaks.

Niiduheina kogusaak annab riigis keskmiselt ühe viiendiku (22,3%) põllu- ja heinamaa kogusaagist; kuid üksikuis kohtes tõuseb niiduheina kogusaagi osasuurus üle 40% põllu- ja heinamaa kogusaagist, kohati on ta aga sellest alla 10%.

Üldiselt võttes niiduheina- ja üldsaagi vahetavad ühtuvad heinamaa suhtega põllumajanduslikust maast, sest mida rohkem on heinamaad seda suurem on ka heina kogusaagi osa põllu- ja heinamaa kogusaagist. Kuid üksikuis kohtes saagi suuruse vahe muudab tunduvalt neid vahekordi.

Niiduheinakasvatuse valdkonnad (1924-26 a. saagi andmel). Niiduheinasaagi % põllu- ja heinamaa kogusaagist. — *Régions de culture du foin des prés naturels (d'après les données de 1924-26). Production du foin des prés naturels à la production totale.*

Niiduheina madalkasvatuse valdkond (12,0%—18,0%) põllu- ja heinamaakogusaagist) võtab oma alla Võru-, Petseri- (peale Lobotka) raioonid, Tartu-, (peale Võnnu, Kursi ja Torma khlk.) ja Järvamaa (peale Türi ja Madise khlk.); peale selle Pärnumaalt — Karksi, Halliste, Tori ja Vändra khlk., Viljandimaalt — Paistu, Tarvastu, Viljandi ja Põltsamaa khlk., Virumaalt — Kadrina, V.-Maarja, Rakvere ja Viru-Jaagupi khlk. Nagu näeme, on niiduheina osa kogusaagist madal väga laialdasel maa-alal. Niiduheina miinimumkasvatuse valdkonnad, kus niiduheina kogusaak annab alla 12,0% üldsaa- gist, asuvad Võru- ja Lõuna-Tartumaal.

Niiduheina keskkasvatuse suu- rem valdkond (18,0—26,0%) moodustab ringi ümber Pärnu jõgikonna (Tori-Vändra). Sii- a kuuluvad kihelkonnad: Pärnumaalt — Saarde, Pärnu, Audru, Tõstamaa (20,0—24,0%), Läänemaalt — Vigala (19,0%), Harjumaalt — Rapla, Juuru ning põhjapool asuv H.-Jaani (22,0—24,0%), Järva- maalt — Madise ja Türi (19—21%) ning Viljan- dimaalt Pilstvere, S.-Jaani, Kõpu ja Kolga-Jaani khlk. (21—26%). Teine keskkasvatuse valdkond asub Kesk-Virumaal, võttes oma alla V.-Nigula, Lõganuse, Jõhvi, Iisaku ja Simuna khlk. Peale selle üksikud kihelkonnad Tartu- (Kursi, Võnnu), Petseri- (Lobotka) ja Saaremaal (Põide).

Niiduheina kõr- gekasvatuse vald- konnad (26,0—37,0% üldsaa- gist) võtavad oma alla Saare- (peale Põide khlk.), Lääne- (peale Vi- gala khlk.) ja Harjuma- (peale Rapla, Juuru ja H.-Jaani khlk.) kõrge- kasvatuse määra anna- vad veel Haljala, Vai- vara khlk. ja Narva- tagused vallad Viru- maal, Torma khlk. Tartu- maal ning P.-Jaagupi khlk. Pärnumaal.

Niiduheina maksimum- kasvatuse määra anna- vad põhjapoolsed kihel- konnad Saaremaal — Hiisasaar ning mandril Kullamaa khlk. Siin ula- tub niiduheina kogusaak kuni 48% põllu- ja hei- namaa üldsaa- gist.

Niiduheina ja põllusaagi vahetud suurel määral on mõjutanud põllukasvatuse organisa- tsiooni kujunemist. Valdikkonnad, kus suure arvu heinamaade tõttu heinasaak suurem, loomulikult võivad vähem ruumi põllul anda otsekohe loo- masöödaks minevatele viljadele, eeskätt põllu- heinale. Nii näeme, et suure heinasaagiga Saare- ja Läänemaal palju kasvatatakse toidu- vilja, aga koguni vähe põlluheina. Ka suuremad põlluheina kõrgekasvatuse valdkonnad suures osas langevad ühte niiduheina madalkasvatuse valdkondadega. Ainult Võru- ja Petserimaal üldiselt suhtuvad nad vastupidiselt, sest siin on vähe heinamaid ning ka põlluhein ei anna igal- pool korralikku saaki.

Toodud lühikesest ülevaatest maaviljakuse (ilmus „Eesti Statistika“ eelmises numbris, 63) ja viljakasvatuse valdkonnist selguvad nii mõnedki üldjooned põllumajanduse tähtsama tootmisala- viljakasvatuse organisatsioonist. Loomulikult andmete täienemisel aastate jooksul kõrvaldu- vad siin kasutatud andmestiku võimalikud puu- dused ning üksikasjades võib tulla muutusi; kuid loodame et seni ka antud andmestiku alusel võib teha nii mõnegi korrektiivi ning täienduse meie põllumajanduse praeguse seisukorra tundmises.

Viljade saagi % kogusaagist — Production des cultures agricoles en % au total de la production.

Table with columns for regions (VIRUMAA, PÄRNUMAA, VILJANDIMAA, TARTUMAA, LÄÄNEMAA, VALGAMAA, VÕRUMAA, SAAREMAA, PETSERIMAA) and sub-columns for crop types (Teravilli Céréales, Kokku ühes põlvnaga Ensemble avec itinère, Juurvilli-Légumes, Linna-Lin, Põlluhein-Foin des prairies artificielles, Kokku Total, Niiduhein uldsaagist Foin des prés naturels au total de la product.).

Keskbiroo väljaandeks ennet raloneerimise ilmunud artiklid:

Maaviljakuse valdkonnad Eestis, J. Janusson. Eesti Statistika Nr. 65 (4), 1927 a., lk. 165-179.

A. Lepp.

TARTU ÜLIKOOLI ÕPPEJÕUD, ÜLIÕPILASKOND JA MAJANDUS 1922—26 a. PERSONNEL ENSEIGNANT, ÉTUDIANTS DE L'UNIVERSITÉ DE TARTU ET SOMMES DÉPENSÉES PAR L'UNIVERSITÉ 1922—26.

S i s u : 1) Ülikoolis õppijate koosseis 1922—26 a., lhk. 261. 2) Üliõpilaste arvuline liikumine 1922—26 a., lhk. 285. 3) Ülikooli-haridusega isikute arv Eestis, lhk. 285. 4) Ülikooli õppejõud 1923—26 a., lhk. 286. 5) Ülikooli majandus 1922—25 a. lhk. 287.

Käesolevas kirjutuses võtame vaatlusele:

1) Tartu ülikooli õpilaste demograafilise koosseisu ja liikumise,

2) õppejõudude koosseisu ja

3) ülikooli majanduse.

Allikatenä artikli kokkuseadel oleme kasutanud Tartu ülikooli ametlikke väljaandeid ja Haridusministeeriumilt, tehnikumilt ning muilt asutisilt saadud andmeid.

1. Ülikoolis õppijate koosseis 1922—26 a.

Composition des étudiants 1922-26.

a) Üldarv ja sugu. Ülikoolis õppijate koosseisu kuuluvad: üliõpilased, rohuteaduse kuulajad ja vabakuulajad.

Rohuteaduse kuulajaid oli ülikooli õpilaste üldarvus 1922 a. 1,9% (64 isik.), 1926 a. oli neid suhteliselt veelgi vähem — 1,4% — 66 isikut, kuna üliõpilasi samal ajal 4 651.

Vabakuulajaid oli 5 aastat tagasi — 1/XII 1922 a. — 6,5% ülikooli õpilaste üldarvust. Praegu on ülikoolis neid veel mõned üksikud: 1/XII 1926 a. 6 meest ja 3 naist, ehk 0,2% õpilaste üldarvust.

Edaspidiselt arvutuses käsitame ainult üliõpilasi, kuna kuulajad (rohuteaduse ja vabakuulajad), kes üliõpilaste üldarvust moodustavad tähtsuseta %-di, hoopis välja jätame.

Naisüliõpilaste % kõigub viimase viie aasta jooksul 30 ümber üliõpilaste üldarvust, kusjuures meesüliõpilaste järjekindlat, kuigi väikest, suhtelist kasvu võib märkida:

1922 a. — 70,6%, 1926 a. — 71,9%.

Tartu ülikoolis õppijate koosseis 1922—26 a.—*Nombre des étudiants et des étudiantes de l'Université de Tartu 1922—26.*

	Üliõpilasi <i>Étudiants et étudiantes</i>			Rohuteaduse kuulajaid <i>Étudiants et étudiantes en pharmacie</i>			Vabakuulajaid <i>Auditeurs libres</i>			Üldse— <i>Grand total</i>		
	M.-H.	N.-F.	K.-T.	M.-H.	N.-F.	K.-T.	M.-H.	N.-F.	K.-T.	M.-H.	N.-F.	K.-T.
1/XII 1922 . . .	2200	915	3115	60	4	64	138	83	221	2398	1002	3400
" 1923 . . .	2730	1177	3907	66	12	78	136	57	193	2932	1246	4178
" 1924 . . .	3085	1258	4343	58	13	71	58	25	83	3201	1296	4497
" 1925 . . .	3250	1275	4525	56	13	69	11	12	23	3317	1300	4617
" 1926 . . .	3842	1309	4651	50	16	66	6	3	9	3998	1328	4726
	%											
" 1922 . . .	70,6	29,4	91,6	93,7	6,3	1,9	62,4	37,6	6,5	70,5	29,5	100%
" 1923 . . .	69,9	30,1	93,5	84,6	15,4	1,9	70,5	29,5	4,8	70,2	29,3	100%
" 1924 . . .	71,0	29,0	96,6	81,7	18,3	1,8	69,9	30,1	1,8	71,2	28,8	100%
" 1925 . . .	71,8	28,2	98,0	81,2	18,8	1,5	47,3	52,2	0,5	71,8	28,2	100%
" 1926 . . .	71,9	28,1	93,4	75,8	24,2	1,4	66,7	33,3	0,2	71,9	28,1	100%

b) Üliõpilased teaduskondade järele.

Arvuliselt kõigesuurem on püsinud ülikooli algusest peale õigusteaduskond, moodustades viimase nelja aasta jooksul pea poole üliõpilaskonna üldisest arvulisest koosseisust (1/XII 1926 a. — 46%). Sellele järgneb filosoofiateaduskond (1/XII 26 a. — 17,8%), matemaatikaloosteaduskond (12,6%), pea võrdsed põllumajandusteaduskond (9,7%) ja arstiteaduskond

(8,3) ja kaks väiksemat arvuliselt ühesuurust teaduskonda — usu- (2,5%) ja loomaarstiteaduskond- (2,6%).

Viis aastat tagasi võistlesid üliõpilaste arvuga teise koha pärast matemaatika-loodusteaduskond (17,1%) ja arstiteaduskond (16,6%), nüüd on aga teise koha omandanud filosoofiateaduskond, kus üliõpilaste arv on tõusnud 11,8% pealt 1922 a. 17,8% peale 1926 a. kuna arstiteadus-

kond viienda kohaga peab leppima, vähenedes suhteliselt ligi kaks korda (enne 16,8%, nüüd 8,8%). Arstiteaduskond on ainuke, mis ka üliõpilaste absoluutarvu 20,7%-list kahanemist näitab: 1922 a. 517 ühüp., 1926 a. — 410. Meessool on ülekaal kõigis teaduskonnas, välja arvatud filosoofiateaduskond, milles ülikooli algusest peale naisi enam kui kaks korda rohkem meestest (1926 a. — 268 m., 560 naist).

Meeste üldarvust oli 1926 a. üle poole (54,1%) õigusteaduskonnas, üks neljandik — pea võrdsest — põllumajandus- ja matemaatika-loom-

dusteaduskonnas. Ülejäänud meesüliõpilased jaotuvad teiste — arvult nelja — teaduskondade vahel

Naiste üldarvust oli 1926 a. suurem osa — 42,8% — filosoofiateaduskonnas, sellele järgneb õigusteaduskond (24,6%), matemaatika-loomusteaduskond (14,8%) ja arstiteaduskond (12,0%).

Üksikasjalisema võrdlusvõimaluse üliõpilaste arvu ja sugupoolte kohta teaduskonnas mõõdunud 5 aasta jooksul annab järgnev tabel.

Tartu ülikooli üliõpilaste arv teaduskondade ja soo järel 1922—26 a.
Étudiants de l'Université de Tartu d'après les facultés et le sexe 1922—26.

	1/XII 1922 a.			1/XII 1923 a.			1/XII 1924 a.			1/XII 1925 a.			1/XII 1926 a.		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.
Usuteaduskond	51	7	58	63	7	70	78	13	91	98	14	112	102	16	118
Õigusteaduskond (ühes majandusteadusosak.)	1025	274	1299	1412	350	1762	1652	357	2009	1752	344	2096	1818	322	2140
Arstiteaduskond (ühes rohudusteadusosak.)	330	187	517	338	212	550	322	191	513	291	177	468	253	157	410
Filosoofiateaduskond	109	250	359	159	370	528	199	468	667	223	502	725	269	560	828
Mat.-loomusteaduskond (ühes keemiaosak.)	382	151	533	428	190	618	435	195	630	418	199	617	392	194	586
Loomaarstiteaduskond	50	6	56	70	6	76	96	7	103	101	8	109	111	8	119
Põllumajandusteaduskond (ühes metsaasjandusosak.)	244	40	284	260	33	293	303	27	330	367	31	398	398	52	450
Kokku — Total ..	2200	915	3115	2730	1177	3907	3085	1258	4343	3250	1275	4525	3342	1309	4651
	‰ ‰														
Faculté de théologie	2,3	0,8	1,9	2,3	0,6	1,8	2,5	1,0	2,1	3,0	1,1	2,5	3,1	1,2	2,5
Faculté de droit (avec la section économique)	46,6	29,9	41,7	51,7	29,7	45,1	53,6	28,4	46,2	53,9	27,0	46,3	54,4	24,6	46,0
Faculté de médecine (avec la section de pharmacie)	15,0	20,4	18,6	12,4	18,0	14,1	10,4	15,2	11,8	9,0	13,9	10,3	7,6	12,0	8,8
Faculté de philosophie	4,9	27,3	11,5	5,8	32,2	13,8	6,5	37,2	15,4	6,9	39,4	16,0	8,0	42,8	17,8
Faculté des mathématiques et de l'histoire naturelle (avec la section chimique)	17,4	18,5	17,1	15,7	16,2	15,8	14,1	15,5	14,5	12,8	15,6	13,7	11,7	14,8	12,6
Faculté vétérinaire	2,7	0,7	2,1	2,0	0,5	1,9	3,1	0,8	2,4	3,1	0,6	2,4	3,3	0,6	2,6
Faculté d'agriculture (avec la section forestière)	11,1	4,4	9,1	9,5	2,8	7,3	9,8	2,1	7,6	11,3	2,4	8,8	11,9	4,0	9,7
Kokku — Total ..	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

c) Üliõpilaste rahvus. Üliõpilaste rahvuslik koosseis oli 1926 a. lõpul järgmine: (klambriks Eesti rahvuslik koosseis 1922 a. lõpul rahvatugemise andmeil)

Eestlased	— 82,8% (87,7%)
Sakslased	— 5,9% (1,7%)
Venelased	— 4,8% (8,2%)
Juudid	— 4,0% (0,4%)
Muud	— 2,7% (2,0%)

1922 a. lõpul tuli iga 1000 vastavast rahvusest elaniku peale Eestis:

üliõpilasi-eestlasi	2,58 = 100%
„ venelasi	1,85 = 72%
„ sakslasi	12,77 = 495%
„ juute	29,58 = 1146%
„ muist rahvusist	3,13 = 121%

Teiste sõnadega: Eestis asuvaist vähemrahvusist annavad üliõpilasi sakslased 5 korda ja juudid koguni 12 korda rohkem kui pärismaalased-eestlased.

1922 a. võrreldes on eestlaste-üliõpilaste arv

1926 a. suhteliselt suurenenud 2,3% võrra, peaaegselt sakslaste ja venelaste arvel.

Kui oletada, et rahvuslik vahekord püsib 1926 a. samasugune nagu rahvatugemisel, tuleks 1926 a. lõpul iga 1000 vastavast rahvusest elaniku kohta:

üliõpilasi-eestlasi	3,96 = 100%
„ venelasi	2,37 = 60%
„ sakslasi	14,90 = 376%
„ juute	41,17 = 1040%
„ muist rahvusist	5,54 = 140%

Ehkki kõik vähemrahvused viimases võrdluses tagasihinnakut näitavad, ületavad siiski sakslased ja juudid eestlasi: sakslased umbes nelja- ja juudid umbes kümnekordselt ka 1926 a.

Üliõpilaste rahvusliku koosseisu vahekordade juures etendab tähtsat osa nii nende vanemate tööala kui asukoht linnas või maal, ent nendeks eritelluiks puuduvad meil andmed. Samuti oli võimatu kõrvaldada rahvusliku koosseisu vaatlusel väljamaalast üliõpilasi.

Tartu ülikooli üliõpilaste jaotus rahvuse järele 1922–26 a. — *Étudiants de l'Université de Tartu d'après la nationalité 1922–26.*

	Arv 1/XII — Nombre au 1/XII					%				
	1922	1923	1924	1925	1926	1922	1923	1924	1925	1926
Eestlased — <i>Estoniens</i>	2507	3225	3545	3091	3850	80,5	82,5	81,6	81,6	82,8
Sakslased — <i>Allemands</i>	234	248	300	309	273	7,5	6,3	6,9	6,8	5,9
Venelased — <i>Russes</i>	169	202	221	233	216	5,4	5,2	5,1	5,2	4,6
Juudid — <i>Juifs</i>	135	157	177	176	188	4,3	4,0	4,1	3,9	4,0
Lätlased — <i>Lettons</i>	25	22	28	35	42	0,8	0,6	0,6	0,8	0,9
Soomlased — <i>Finois</i>	5	6	21	27	32	0,2	0,2	0,5	0,6	0,7
Rootslased — <i>Suèdois</i>	15	15	16	23	21	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5
Leedulased — <i>Lithuaniens</i>	10	12	7	5	4	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1
Poolakad — <i>Polonais</i>	4	7	10	11	10	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Muud — <i>Autres</i>	11	13	18	15	15	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Kokku — Total	3115	3907	4343	4525	4651	100	100	100	100	100

Eestlaste arv on loomulikult valdav kõigis teaduskonnas ja tõuseb üksikuis kuni 92% -ni (filosoofiateaduskond). Alla 75% teaduskonna üliõpilaste arvust on eestlasi ainult arstiteaduskonnas (60%) ja loomaarstiteaduskonnas (52,9%). On tunda, võrreldes 1923 a., eesti üliõpilaste koosseisu võrdlevat suurenemist, eriti usuteaduskonnas.

Sakslasi on kõigerohkem usuteaduskonnas (17,8%, 1923 oli koguni 28,6%), siis arstiteaduskonnas (14,4%) ja matemaatika-loodusteaduskonnas (10,9%). Neis kolmes teaduskonnas ületavad nad kõik teised rahvused, peale eestlaste muldugi.

Venelasi leiame protsendiliselt rohkemal arvul loomaarsti- (10,9%, 1923 a. 15,8%) ja arsti-

teaduskonnas (9,8%). Ka põllumajandusteaduskonnas on neid 6,2%.

Juute on kõigerohkem arstiteaduskonnas (12,7%), siis loomaarstiteaduskonnas (5,9%, 1923 a. — 1,3%), õigusteaduskonnas (4,0%). Absoluutarvudes vaadeldes (juutide üldarv ülikoolis 1926 a. — 188 is.) on juudid koondunud peaaesjalikult kahte: õigus- (104) ja arstiteaduskonda (52).

Muistrahvusist võiks märkida loomaarstiteaduskonnas õppivate soomlaste arvu, mis 1926 a. ulatus 18,5%. 1923 a. oli samas teaduskonnas 13,2% leedulasi.

Üldse on loomaarstiteaduskonnas, võrreldes teiste teaduskondadega, kõigerohkem muulasi: 1926 a. oli seal eestlasi 52,9%, muulasi 47,1%.

Tartu ülikooli üliõpilaste rahvuslik koosseis üksikuis teaduskonnas 1/XII 1923 ja 1/XII 1926 a. — *Nationalité des étudiants de l'Université de Tartu d'après les facultés au 1/XII 1923 et 1/XII 1926.*

	Absoluutarvud — Nombre absolu										%													
	Eestlased <i>Estoniens</i>		Sakslased <i>Allemands</i>		Venelased <i>Russes</i>		Juudid <i>Juifs</i>		Muid <i>Autres</i>		Kokku <i>Total</i>		Eestlased <i>Estoniens</i>		Sakslased <i>Allemands</i>		Venelased <i>Russes</i>		Juudid <i>Juifs</i>		Muid <i>Autres</i>		Kokku <i>Total</i>	
	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	23	26
Usuteaduskond — <i>Faculté de théologie</i>	48	94	20	21	1	1	—	—	1	2	70	118	68,6	79,7	28,6	17,8	1,4	0,8	—	—	1,4	1,7	100	100
Õigusteaduskond (ühes majandusteadusosak.) — <i>Faculté de droit (avec la section économique)</i>	1519	1834	90	80	61	79	72	104	20	48	1762	2140	86,2	85,7	5,1	3,7	3,5	3,7	4,1	4,9	1,1	2,0	100	100
Arstiteaduskond (ühes rohuteadusosak.) — <i>Faculté de médecine (avec la section de pharmacie)</i>	359	246	60	59	60	38	59	52	12	15	550	410	65,3	60,0	10,9	14,4	10,9	9,3	10,7	12,7	2,2	3,6	100	100
Filosoofiateaduskond — <i>Faculté de philosophie</i>	495	782	17	33	10	15	3	5	13	18	538	828	92,0	92,0	3,2	4,0	1,5	1,8	0,8	0,6	2,5 ¹⁾	1,6	100	100
Mat.-loodusteaduskond (ühes keemiasosak.) ²⁾	488	444	40	64	50	43	21	17	13	18	618	538	79,0	75,8	7,4	10,9	8,1	7,3	3,4	2,9	2,1	3,1	100	100
Loomaarstiteaduskond — <i>Faculté vétérinaire</i>	46	63	3	9	12	13	1	7	14	27	76	118	60,6	52,9	3,9	7,6	15,8	10,9	1,3	5,9	18,4 ³⁾	22,7 ⁴⁾	100	100
Põllumajandusteaduskond (ühes metsasaajandusosak.) ⁵⁾	270	407	12	7	8	28	1	3	2	5	293	450	92,2	90,4	4,1	1,6	2,7	6,2	0,3	0,7	0,7	1,1	100	100
Kokku — Total	3225	3850	248	273	202	217	157	188	75	123	3907	4651	82,6	82,8	6,3	5,9	5,2	4,7	4,9	4,0	1,9	2,6	100	100

Sellest: 1) rootslasi 1,1%, 2) leedulasi 13,2%, 3) soomlasi 18,5%, 4) *Faculté des mathématiques et de l'histoire naturelle (avec la section chimique)*, 5) *Faculté d'agriculture (avec la section forestière)*.

d) Üliõpilaste riikkondsus teaduskondade järele. Eestiriikkondsusest üliõpilaste arv tõusis 1926 a. kõigis teaduskonnas, peale arsti- ja loomaarstiteaduskondade, üle 95%. Arsti- ja loomaarstiteaduskonnas, milleis üle 40% muulasi, langes ka Eesti kodanikkude arv kuni 86% teaduskonna üliõpilaste üldarvust, kuna üliõpilasi-väljamaalasi seal vastavalt umbes 14%. Muus teaduskonnas on väljamaalaste arv kõigis alla 5% (1,3%—4,9%). Väljamaalaste

arv on kahanenud, võrreldes 1923 aastaga, tunduvalt loomaarstiteaduskonnas (1923 a. — 23,7%, 1926 a. — 13,4%); veidi tõusnud arstiteaduskonnas (14,1%, 1923 a. — 11,3%) põllumajandusteaduskonnas (2,4%, enne 0,7%).

Siiski võib märkida tildist, kuigi väikest üliõpilaste-väljamaalaste arvu vähenemist: 1923 a. oli neid 4,6% üliõpilaste üldarvust, 1926 a. — 4,1%.

Eesti riikkondsusest üliõpilasist on suur enamus — 91% — Eestis sündinud.

Tartu ülikooli üliõpilaste riikkondsus 1/XII 1923 ja 1/XII 1926 a. teaduskondade järele.
Sujetion des étudiants de l'Université de Tartu d'après les facultés au 1/XII 1923 et 1/XII 1926.

	Eesti kodanikud Sujets estoniens						Väljamaalased Étrangers		Kokku Total		%											
	Sünnikoht Eestis Nés en Estonie		Sünnikoht väljasp. Eestist Nés à l'étranger		Kokku Total		1923	1926	1923	1926	Eesti kodanikud Sujets estoniens			Väljamaalased Étrangers			Kokku Total					
	1923	1926	1923	1926	1923	1926					Sünnikoht Eestis Nés en Estonie	Sünnikoht väljasp. Eestist Nés à l'étr.	Kokku Total	1923	1926	1923	1926	1923	1926			
	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926						
Usuteaduskond— <i>Faculté de théologie</i>	61	110	6	4	67	114	3	4	70	118	86,8	93,2	8,9	3,4	95,7	96,6	4,8	3,4	100%	100%		
Õigusteaduskond (ühes majandusosak.)— <i>Faculté de droit (avec la section économique)</i>	1580	1903	146	180	1706	2063	56	77	1762	2140	88,5	88,9	8,3	7,5	96,8	96,4	3,2	3,6	100	100		
Arstiteaduskond (ühes rohuteadusosak.) — <i>Faculté de médecine (avec la section de pharmacie)</i>	427	316	61	36	488	352	62	58	550	410	77,6	77,1	11,1	8,8	88,7	85,9	11,3	14,1	100	100		
Filosoofiateaduskond — <i>Faculté de philosophie</i>	494	741	37	76	531	817	7	11	538	828	92,7	89,5	6,0	9,2	98,7	98,7	1,3	1,3	100	100		
Matemaatika-loodusteaduskond (ühes keemiaosak.) — <i>Faculté des mathématiques et de l'histoire naturelle (avec la section chimique)</i>	528	498	60	59	588	557	30	29	618	586	85,4	85,0	9,7	10,1	95,1	95,1	4,9	4,9	100	100		
Loomaarstiteaduskond— <i>Faculté vétérinaire</i>	49	77	9	26	58	103	18	16	76	119	60,8	64,7	15,5	21,0	76,3	86,6	23,7	13,4	100	100		
Põllumajandusteaduskond (ühes metsasajandusosak.)— <i>Faculté d'agriculture (avec la section forestière)</i>	272	406	19	33	291	439	2	11	293	450	92,8	90,3	6,5	7,3	99,3	97,6	0,7	2,4	100	100		
Kokku—Total	3391	4051	338	394	3729	4445	178	206	3907	4651	86,8	87,1	8,6	8,5	95,4	95,6	4,6	4,4	100%	100%		

e) Üliõpilaste vanus. Neli viiendikku ehk 80% üliõpilasist kuuluvad normaal 20—29 a. vanusrühma, kuna tiivad, alla 20 a. vanused ja üle 30 a. vanused, ümmarguselt à 10% moodustavad üliõpilaste üldarvust.

Vaadeldes eraldi naisüliõpilaste vanust n. n. normaal vanusrühmes (20—24 ja 25—29 a.) võib

konstateerida vanema 25—29 a. rühma kasvu noorema 20—24 a. rühma arvel: 1923 a. oli 20—24 a. vanuseid 65,7%, 1926 a. — 59,7% ja ümberpöörduvalt: 1923 a. oli 25—29 a. vanuseid 15,1%, 1926 a. — 22,5%. Meesüliõpilaste juures seda tendentsi märkida ei saa.

Tartu ülikooli üliõpilaste vanuslik koosselt 1/XII 1923 ja 1/XII 1926 a. — *Âge des étudiants de l'Univers. de Tartu au 1/XII 1923 et 1/XII 1926.*

	Üliõpilaste üldarv Nombre total des étudiants														
	Vanus — <i>Âge</i>														
	Kuni 20 a. Moins de 20 a.			20—24 a.			25—29 a.			30 a. ja van.— t plus					
	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.
1/XII 1923 a.	2780	1177	3907	218	172	390	1513	773	2286	688	178	866	311	54	365
1/XII 1926 a.	3342	1309	4651	277	167	444	1827	781	2608	840	295	1135	398	66	464
	%														
1/XII 1923 a.	100%	100%	100%	8,0	14,6	10,0	55,4	65,7	58,5	25,2	15,1	22,2	11,4	4,6	9,3
1/XII 1926 a.	100%	100%	100%	8,3	12,8	9,5	54,7	59,7	56,1	25,1	22,5	24,4	11,9	5,0	10,0

Alla 20 a. ja üle 30 a. üliõpilased jaotuvad 1926 a. veel järgmiselt:

	M.	N.	K.
Alla 20 a.	17	15	28
18—19 „	262	154	416
Üle 30 a.	393	66	459
50 ja üle	5	—	5

50 a. ja üle vanuste meesüliõpilaste hulgas on üks 64 aastane (usuteaduskonnas), 1—60 a. (arstitead.), 2—54 a. (õigus- ja põllumaj.) ja 1—51 (usut.).

Naisüliõpilasist on üle 40 aastaseid 9: 1—46 a. (õigust.) 1—45 a. (fil.), 2—44 (fil.), 1—41 a. (fil) ja 2—40 a. (1 fil., 1 õigust.).

2. Üliõpilaste arvuline liikumine 1922—26 a.

Mouvement du nombre des étudiants 1922—26.

1. Üliõpilaste arvuline liikumine. Tuleb konstateerida eeskätt üliõpilaste üldarvu õigeintensiivset kasvu viimase viie aastajooksul: 1. XII 1922 a. oli ülikoolis 3115 üliõpilast, 1. XII 1926 a. 4631, ehk ümarguselt 50% rohkem.

Jälgides aga üliõpilaste arvu juurekasvu üksikuil aastail, näeme, et kuna 1923 a. jooksul üliõpilaste arv tervelt 25,4% võrra kasvas, viimase 1926 aasta juurekasv enam kolme

protsendinigi ei ulatu. See on tingitud sellest, et ülikoolist lahkunute ja ülikooli sisseastunute vahekorra tasakaalustamine, millest oleneb üliõpilaste koosseisu arvuline stabiilsus, muutub ikka normaalsemaks. 1923 a. oli lahkunute % sisseastunute arvust ainult 41,6, kuna 1926 a. ulatus juba 91-ni.

Viimaseil 1925, 1926 aastail ülikooli kursuse lõpetanute arv moodustab aasta jooksul lahkunute üldarvust ümarguselt umbes 30%, kuna 70% ümber lahkunute üldarvust enne kursuse lõpetamist ülikoolist välja astuvad. Üliõpilaste arvu suhteline kasv, võrreldes elanikkude üldarvuga, näitab nelja viimase aasta jooksul, nagu juba märkisime, 50%-list tõusu: iga 100 000 elaniku peale tuli 1923 a. üliõpilasi 283, 1926 a. — 423.

Nende arvude võrdlevaks hindamiseks võtme üliõpilaste arvud meie lähemate uute naaberriikide Läti ja Leedu ja paari vanema kultuurriigi — Soome, Rootsi ja Saksamaa kohta.

Iga 100 000 elaniku peale tuli 1926 a. algul üliõpilasi *):

Lätis	340
Leedus	124
Soomes	130
Rootsis	147
Saksamaal	145

Tartu ülikooli üliõpilaste arvuline liikumine 1922—26 a. — *Mouvement du nombre des étudiants de l'Université de Tartu 1922—26.*

	Oli 1/XII Au 1/XII		Sisseastunud Entrés		Lahkunud — Ont quitté																Oli järgneva a. 1/XII — Au 1/XII de l'année suiv.				
					Enne kursuse lõpetamist Avant de terminer le cours				Kursuse lõpetanud Le cours terminé				Kokku — Total												
													% sisseastunute arv. en % au total des entr.				M. N. K. %							M. N. K. % kasv aasta jooksul — Augmentation	
					M.	N.	K.	%	M.	N.	K.	%	M.	N.	K.	%	M.	N.	K.	%				M.	N.
1/XII 1922—1/XII 1923 a.	2200	915	3115	100	904	451	1355	43,5	270	165	435	14,0	104	24	128	4,1	374	189	563	18,1	41,6	2790	1177	3967	35,4
1/XII 1923—1/XII 1924 a.	2730	1177	3907	100	885	361	1246	31,9	351	244	595	15,2	179	36	215	5,5	530	280	810	20,7	55,0	3085	1258	4343	11,2
1/XII 1924—1/XII 1925 a.	3085	1258	4343	100	868	352	1220	28,1	452	266	718	16,5	251	69	320	7,4	703	335	1038	23,9	85,1	3250	1275	4525	4,2
1/XII 1925—1/XII 1926 a.	3250	1275	4525	100	1018	379	1397	30,9	646	275	921	20,4	280	70	350	7,7	926	345	1271	28,1	91,0	3342	1309	4651	2,8
Kokku—Total . . .	—	—	—	—	3675	1533	5218	—	1719	950	2669	—	814	199	1013	—	2533	1149	3682	—	70,6	—	—	—	—

3. Ülikooliharidusega isikute arv Eestis.

Nombre en Estonie des personnes ayant passé le cours universitaire.

1923—26 a. jooksul 1013 isikut. Seega oleks Eestis 1. I 1927 a. 5190 ülikooliharidusega isikut. Arvestades aga loodusliku (surnud) ja mehaanilise (Eestist lahkunute ülekaal) rahvalikumise 1923—26 a. jooksul, tuleks Keskbüroo oletuste põhjal seda arvu vähendada umbes 290 isiku võrra, nii et kõrgema (ülikooli) haridusega isikuid võiks olla Eestis 1. I 1927 a. ligi

kaudu 4 900 ehk iga 1 000 el. kohta 4,46. 1923 a.—rahvalugemise ajal — oli see arv 3,80, seega kõrgema (ülikooli) haridusega isikute arvu juurekasv viimase 4 aasta jooksul 17%. Üldise üliõpilaste arvuga võrreldes lõpetas ülikooli 1923 a. 4,1%, 1926 a. oli see arv peaaegu kahekordne — 7,7%.

Ülikooli sisseastujate arv kõigub viimase 4 aasta jooksul keskmiselt 1 300 ümber aastas. Sisseastujad on peaaesjalikult äsja keskkooli lõpetanud isikud, sellepärast pakub teatud huvi keskkooli lõpetanute ja kõrgemaise õppeasutisisesse sisseastunute arvuline võrdlus. Need andmed on olemas 1925 a. kohta.

*) Arvestatud on, nagu Eestiski, ainult kõrgemate õppeasutiste, välja arvatud kõrgemad kunstikoolid, immatrikuleeritud üliõpilastega, ilma vabakuulajateta.

Üldharidusliku keskkooli (sifn hulgas ka seminarid, kolledž, eksternid), on 1925 a. Eestis lõpetanud 2384 isikut. Tartu ülikooli on astunud sisse samal aastal 1220 isikut, Tallinna tehnikumi (v. järgnev kirjutus) — 144, kokku meie kõrgemaisse õppeasutisisesse 1364 isikut ehk 62,3% samal aastal keskkooli lõpetanute arvust. Kui veel arvestada sõjakooli (62 is.) ja konservatooriumi (25 is. ümber) sisseastunutega ja ka nendega, kes peale keskkooli lõpetamist välja- maale end täiendama sõitnud (2—3% keskkooli lõpetanute üldarvust—umbes 70 isikut),—saame 1925 a. kohta 1521 isikut (umbes 65% keskkooli lõpetanute arvust), kes õppimist jätkavad, kuna 813 (2384—1521) ehk 35% otse ellu astuvad.

Ülikoolist ja tehnikumist lahkeb viimaseil aastail umbes 90% sisseastunute arvust. 1925 a. oli ülikoolist (1088) ja tehnikumist (131) lahku- nute — elluastunute — arv 1169.

Ühes nendega, kes samal aastal keskkooli lõpetanud, kuid kellel edasiõppimise võimalus puudub, saame paljuütleva arvu — 1982, nende hulgas ülikooli lõpetanudid 323 isikut, ehk 16,3%.

4. Ülikooli õppe- jõud 1923—26 a. Personnel enseignant de l'Université 1923—26.

a) Õppejõud, assis- tendid ja muud abi- jõud 1923—26 a. tea- duskondade järele. Õppe- ja abijõudude arvu-

line koosseis ja vahekorrad üksikuis teaduskon- nis on kahe viimase aasta jooksul pea muutusetu.

Kõigesuuremad teaduskonnad õppejõudude— ühes abijõududega — arvu poolest on arsti- ja matemaatika-loodusteaduskond. Nende kahe tea- duskonna peale, kus õpib 21,4% üliõpilasist, lan- geb tervelt 57,2% õppepersonaali üldarvust.

See on seletatav peaaesjalikult abijõudude rohkusega nimetatud teaduskonnis. Jättes välja abijõud — assistendid ja muud — muutub pilt. Esikohale õppejõudude arvu poolest tuleb siis filosoofiateaduskond — 27,5% (üliõpilasi 17,8%); järgnevad matemaatika-loodusteaduskond — 19,7% (üliõpil. 12,6%), arstiteaduskond — 19,0% (8,8%), õigusteaduskond — 12,0% (46%) jne. Nagu ülaltoodud võrdlusist näha, ei määra õppejõudude arvu mitte üliõpilaste arvuline koosseis, vaid muud asjaolud. Õigusteaduskon- nas, näiteks, tuli 1926 a. ühe õppejõu peale õpi- lasi 102, arstiteaduskonnas ainult 5 (4,7).

Tartu ülikooli õppejõud, assistendid ja muud abijõud 1923—26 a. teaduskondade järele.
Corps enseignant de l'Université de Tartu d'après les facultés en 1923—26.

	1/XII 1923				1/XII 1924				1/XII 1925				1/XII 1926				%										
	Õppejõud ¹⁾	Abijõud ²⁾	Kokku	Total	Õppejõud	Abijõud	Kokku	Total	Õppejõud	Abijõud	Kokku	Total	Õppejõud	Abijõud	Kokku	Total	Õppejõud	Abijõud	Kokku	Total							
Usuteaduskond — Faculté de théolog.	8	—	8	8	1	9	8	1	9	8	1	9	8	1	9	8,2	—	3,4	6,1	0,8	3,6	5,8	0,8	3,4	5,6	0,7	3,3
Õigusteaduskond — Faculté de droit	14	2	16	10	4	20	16	5	21	17	4	21	10,9	1,9	6,8	12,1	3,4	8,0	11,6	4,0	8,0	12,0	3,0	3,0	7,6		
Arstiteaduskond — Faculté de médecine	23	51	74	25	53	78	27	57	84	27	61	88	17,8	47,7	31,3	19,0	45,0	31,2	19,6	45,6	31,9	19,0	45,5	31,9			
Filosoofiateaduskond — Faculté de philosophie	39	2	41	35	5	40	38	4	42	39	4	43	30,2	1,9	17,9	26,5	4,2	16,0	27,5	3,2	16,0	27,5	3,0	15,6			
Matemaatika-lood. — Faculté des mathém.	27	36	63	26	39	65	28	38	66	28	42	70	20,9	33,0	26,7	19,7	33,1	26,0	20,3	30,4	25,1	19,7	31,4	25,3			
Lomaarstiteaduskond — Faculté vétérinaire	9	9	18	9	9	18	9	10	19	10	11	21	7,0	8,4	7,6	6,8	7,6	7,2	6,5	8,0	7,2	7,0	8,2	7,6			
Põllumajandustead. — Faculté d'agricult.	9	7	16	13	7	20	12	10	22	13	11	24	7,0	6,5	6,8	9,8	5,9	8,0	8,7	8,0	8,4	9,2	8,2	8,7			
Kokku—Total	129	107	236	132	118	250	133	125	263	142	134	276	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

b) Õppejõud³⁾ rahvuse, riikkond- suse ja vanuse järele 1923 ja 1926 a.

Eraldades õppepersonaali üldarvust abi- jõud — assistendid ja muud — anname allpool ülevaate ülikooli õppejõudude rahvuse, riik- kondsuse ja vanuse kohta kahel momendil: 1923 ja 1926 a. II semestri algul.

Rahvus. 1923 a. II semestri algul oli meil eesti rahvusest professoreid, dotsente ja muid õppejõude alla poole ülikooli õppejõudude

arvust, nimelt 48,8%. 1926 a. sügisel oli neid 60,9%. Kasv on sündinud kõigerohkem saksa, siis vene, soome ja rootsi rahvusest õppejõu- dude kahanemise arvel.

Võttes ainult kandvamaid õppejõude — pro- fessoreid ja professori kohusetäitjaid — tuleb konstateerida veel jõudsamat eesti õpetlaste juurekasvu: eesti rahvusest professoreid oli 1923 a. pea sama palju kui saksa rahvusest, 1926 a. aga ületab professorite-eestlaste arv (61,3%) sakslasi (31,3%) juba pea kaks korda.

¹⁾ Õppejõud = teaduste õpetajad ja abiõppejõud.

²⁾ Abijõud = assistendid ja muud abijõud.

³⁾ Professorid, dotsendid ja muud õppejõud — ilma abijõududeta.

Tartu ülikooli õppejõud rahvuse järel 1923 a. ja 1926 a. septembril.
Corps enseignant de l'Université de Tartu d'après l'nationalité en septembre 1923 et 1926.

	Eestlased Estoniens		Sakslased Allemands		Venelased Russes		Soomlased Finnois		Rootslased Suédois		Ungarlased Hongrois		Helveetslased Suisse		Prantslased Français		Lätlased Lettons		Loedulased Lithuaniens		Kokku Total	
	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926	1923	1926
Professorid ja professori k. t.	28	41	26	21	4	2	3	1	3	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	66	67
Dotsendid ja dotsendi k. t.	22	15	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	21
Muud õppejõud *)	11	25	10	10	6	6	2	1	—	—	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	33	45
Kokku	61	81	40	36	10	8	5	3	3	—	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	125	133
	% %																					
Professeurs et leurs remplaçants	42,5	61,2	39,4	31,3	6,1	3,0	4,5	1,5	4,5	—	1,5	1,5	1,5	1,5	—	—	—	—	—	—	100	100
Chargés de cours et leurs remplaçants	84,8	71,4	15,4	23,8	—	—	—	4,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100
Autres	33,4	55,6	30,3	22,2	18,2	13,4	6,1	2,2	—	—	3,0	2,2	—	—	3,0	2,2	3,0	2,2	3,0	—	100	100
Total	48,8	60,9	32,0	27,0	8,0	6,0	4,0	2,2	2,4	—	1,6	1,5	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	—	100	100

Riikkondsus. Ka eesti riikkondsus näitab, analoogiliselt rahvusele, erilist tõusu just professorite rühmas: 1923 a. oli professoreid — eesti kodanikke 68,2%, 1926 a. — 82,1%, kuna professorite-väljamaalaste arv on vastavalt 31,8%

pealt 1923 a. langenud 17,9% peale 1926 a. Üldiselt on kõigi väljamaalaste-õppejõudude arv vähenenud kolme viimase aasta jooksul ühe kolmandiku võrra.

Tartu ülikooli õppejõud riikkondsuse järel 1923 ja 1926 a.—Corps enseignant de l'Université de Tartu d'après la sujétion en 1923 et 1926.

	Eesti kodanikud Sujets de l'Estonie		Väljamaalased Étrangers		Kokku Total		% %					
	1923	1926	1923	1926	1923	1926	Eesti kodanikud Sujets de l'Estonie		Väljamaalased Étrangers		Kokku Total	
							1923	1926	1923	1926	1923	1926
Professorid ja professori k. t.	45	55	21	12	66	67	68,2	82,1	31,8	17,9	100	100
Dotsendid ja dotsendi k. t.	25	20	1	1	26	21	96,2	95,2	3,8	4,8	100	100
Muud õppejõud	27	38	6	7	33	45	81,8	84,4	18,2	15,6	100	100
Kokku—Total	79	113	28	20	125	133	77,6	85,0	22,4	15,0	100	100

Vanus. Kandvama osa õppejõudude üldarvust moodustab 1926 a. 30—49 a. vanusrühm—66,2%. 32,5% õppejõududest on vanuses üle 50 a. Vanusrühma kuni 30 a. kuulub ainult 1,5%.

Vaadeldes eraldi professoreid, selgub et suurem osa—82,6%—nende arvust on vanuses 40 a. ja üle. Dotsentide (75%) ja muude õppejõudude (68,2%) enamus kuulub 30—49 a. vanusrühma.

Tartu ülikooli õppejõud vanuse järel 1926 a.—Corps enseignant de l'Université de Tartu d'après l'âge en 1926.

	Kuni 30 a. Moins de	% %				Kokku Total	% %					
		30—39 a.	40—49 a.	50—59 a.	60 ja üle et plus		Kuni 30 a. Moins de	30—39 a.	40—49 a.	50—59 a.	60 ja üle et plus	Kokku Total
	1926	1926	1926	1926	1926	1926	1926	1926	1926	1926	1926	
Professorid ja professori k. t.	—	12	31	15	11	69	—	17,4	44,9	21,8	15,9	100
Dotsendid ja dotsendi k. t.	—	11	4	3	2	20	—	55,0	20,0	15,0	10,0	100
Muud õppejõud	2	17	13	5	7	44	4,5	38,6	29,6	11,4	15,9	100
Kokku—Total	2	40	48	23	20	133	1,5	30,1	36,1	17,3	15,0	100

5. Ülikooli majandus 1922—25 a. Dépenses de l'Université 1922—25.

Keskbürool on olemas täpsed andmed nelja möödunud 1922—1925 a. eest ainult ülikoolile antud riigisummade kulutamise kohta.

Suure osa — 1924 a. järele otsustades umbes 40% — majanduslikest kuludest aga katab ülikool oma erisummadest. Selle tõttu, et ülikool oma erisummade aastaaruandeis ei näita

tegeliku tulu ja kulu kokkuvõtteid, vaid ainult erisummade läbikäike, pole meil ka võimalik valgustada ülikooli majandust täies ulatuses.

Ainult 1924 a. kohta on, väljavõtte teel ülikooli erisummade aruandeist ja dokumentest kohapeal Tartus, saavutatud andmeid ka ülikooli erisummade tegelikkude tulude ja kulude kohta.

*) Teaduslike õppeülesannete täitjad, eradotsendid, lektorid, erialnete õpetajad, prosektorid, astron.-observaator ja kõik muud abiõppejõud.

Riigi- ja erisummade vahetõrude võrdlus, mis toodud 1924 a. kohta, võimaldab ligikaudse, kuigi loomulikult puuduliku orienteerumise ülikooli majanduskuludes ja -tuludes ka vaatluse alla võetud aastail, mille kohta erisummade andmed puuduvad.

Tartu ülikooli riigi- ja erisummade tegelikud tulud-kulud olid 1924 a. järgmised:

A. Tulud.

1. Eelarve korras saadud riigi-summad	Mk. 112 968 820 ¹⁾	— 58%
2. Ülikooli erisummad	„ 80 942 575	— 42%
Kokku . Mk. 193 911 395 — 100%		

Erisummade koosseis:

1. Mitmesugused õppemaksud	Mk. 23 938 320	— 29,6%
2. Õppur-sõdurite õppeabinõud	„ 1 548 200	— 1,9%
3. Erastipendiumid	„ 2 630 619	— 3,2%
4. Kapitali % ₁₀	Mk. 58 603	— 0,1%
5. Kliinikud	„ 36 583 363	— 45,2%
6. Kabinetid, instituudid ja muud asutised	„ 15 927 110	— 19,7%
7. Mitmesugused sissetulekud	„ 254 295	— 0,3%
Kokku . Mk. 80 942 575 — 100%		

B. Kulud.

1. Eelarve korras saadud riigi-summad	Mk. 112 968 820 ¹⁾	— 60%
2. Ülikooli erisummad	„ 75 446 255	— 40%
Kokku . Mk. 188 415 075 — 100%		

1924 a. oli ülikoolis 4343 üliõpilast. Ühe üliõpilase peale langeks seega, kulude üldsumma arvestades, keskmiselt Mk. 43 383.

Ülikooli 1924 a. erisummade tulude osa analüüsid, leiame et suuremaiks ülikooli sissetulekute allikaiks on õppemaks (30% sissetulekuist), kliinikute (45%) ja kabinetide, instituutide ja muude asutiste sissetulekud (20%). Kliinikute sissetulekud (Mk. 36 583 363) on 1924 a. ligikaudu tasakaalus väljaminekutega (Mk. 36 788 393), kuna teaduslike kabinetide, instituutide ja muude asutiste ülalpidamiseks juure on makstud Mk. 9 197 331. Selle juuremaksu, kui ka teised erisummade eelarves ettenähtud jooksvad kulud katab õppemaks, mis 1924 a. ulatus Mk. 23 938 320.

Erisummade ülejääkest moodustub kapital, mis täielikult ülikooli kasutuses. 31. XII 1924 a. oli ülikooli erisummade deposiidi arvel Mk. 17 656 576.

1922—1925 a. riigilt saadud summade tegelikust tarvitamisest annab täpse ülevaate järgnev tabel.

Tartu ülikooli riigisummade tegelikud kulud 1922—1925 a. (tuh. markades).

Dépenses réelles des sommes assignées par l'État pour l'Université de Tartu (milliers de marks) 1922—25.

	1922 a.	1923 a.	1924 a.	1925 a.	% ₁₀			
					1922 a.	1923 a.	1924 a.	1925 a.
Palgad—Salaires	42 147	62 982	66 400	68 397	54,8	64,0	58,8	60,0
Ametnikkude—Voyages d'office	109	99	150	110	0,1	0,1	0,1	0,1
Ametnikkude ja teenijate laste abiraha, arstiabi ja toetus — Allocations, traitement médical et secours aux enfants des employés et du service	614	500	580	2 985	0,8	0,5	0,5	2,6
Kantsleikulud—Frais de bureau	332	312	446	361	0,4	0,3	0,4	0,3
Majapidamine (majateenijad, kütte, valgustus, vesi, korrashoid jne.)—Frais éconóm. (services domestiques, chauffage, éclairage, conduite d'eau, entretien de l'ordre etc.)	9 313	11 168	13 062	12 961	12,1	11,3	11,6	11,4
Veokulud — Frais de transport	—	220	132	179	—	0,2	0,1	0,2
Vallasvara soetus ja korrashoid—Achat et entretien du mobilier	1 690	1 918	466	239	2,2	1,9	0,4	0,2
Hoonete remont ja uuendused—Réparation et construction des bâtiments	3 768	6 159	8 322	11 376	4,0	6,3	7,4	10,0
Kultuuriline toetus (stipendiumid ja toetusd harid. alal)—Subventions pour les étudiants	3 411	3 699	4 850	5 550	4,5	3,8	4,3	4,9
Loodusvarade uurimine — Étude des richesses naturelles	—	—	577	578	—	—	0,5	0,5
Instituutide, kabinetide ja kliinikute ülalpidamine — Entretien des instituts, cabinets et cliniques	9 293	11 348	11 703	11 196	12,0	11,5	10,3	9,8
Kinnisvara omandamine — Achat des immeubles	6 250	—	5 200	—	8,1	—	4,6	—
Sega- ja erakorralised kulud — Dépenses mixtes et extraordinaires	50	90	1 081 ²⁾	40	0,1	0,1	1,0	0,0
Kokku—Total	76 917	98 488	112 969	113 972	100,0	100,0	100,0	100,0

1924 a. erisummadest on kulutatud suurim summa, 61 616 tuhat, s. o. 82,1%₁₀, instituutide, kabinetide ja kliinikute ülalpidamiseks; peale selle on erisummadest kulutatud: hoonete remontideks ja ehitusiks — 4 247 tuhat (5,6%₁₀),

stipendiumeks ja toetusiks hariduse alal — 3 630 tuhat (4,8%₁₀), majanduslikeks otstarbeiks 1 675 tuhat (2,2%₁₀) ning vähemad summad teiste eelmises tabelis tähendatud aladel.

Keskbüroo väljaandis ennem ülikooli kohta ilmunud artiklid ja andmed:

Riigi kulud haridusasutiste peale. Eesti Statistika Nr. 3—4, 1922 a., lhk. 39—42.
Kõrgemad õpeasutused, Eesti Demograafia, v. I, „Haridus Eestis“, lhk. 245—254.

¹⁾ Üksikasjalisem jaotus järgnevas tabelis.
²⁾ Selles maaparandustõiks Raadimõisas Mk. 1.009.932.

TALLINNA TEHNIKUMI ÕPILASED, ÕPPEJÕUD JA MAJANDUS 1922—26 a.
PERSONNEL ENSEIGNANT ET ÉTUDIANTS DE L'ÉCOLE TECHNIQUE SUPÉRIEURE À TALLINN 1922—26 ET SOMMES DÉPENSÉES PAR L'ÉCOLE.

S i s u : 1) Üliõpilaste koosseis, lhk 289. 2) Tehnikumi üliõpilaste liikumine, lhk 289. 3) Tehnikumi õppejõud, lhk 289. 4) Tehnikumi majandus, lhk 289.

1. Üliõpilaste koosseis.
Composition des étudiants.
 Tallinna tehnikumi õpilaste arv moodustab umbes ühe kümnendiku meie ülikooli õpilaste arvust. Viimase viie 1922—26 a. jooksul on tehnikumi õpilaste arv kasvanud õige intensiivselt—79,3% võrra, kuna ülikoolis juurekasv sama aja jooksul oli 50%.

Tehnikumis õpivad peaaesjalikult mehed. Naised moodustavad tehnikumi üliõpilaste perest ainult 4% ümber (ülikoolis on naisüliõpilasi 30%).

Üliõpilasi oli tehnikumis 31/XII:

	M.	N.	Kokku	M.	N.	Kokku
1922 . . .	259	11	270	95,9	4,1	100%
1923 . . .	355	8	363	97,8	2,2	100%
1924 . . .	434	16	450	96,4	3,6	100%
1925 . . .	445	18	463	96,1	3,9	100%
1926 . . .	463	21	484	95,7	4,3	100%

Aastate järele on üliõpilaste arv kasvanud järgmiselt:

1922—100	1925—172
1923—134	1926—173
1924—167	

Tehnikumi üliõpilaste rahvus ja riikkondsus 1925 ja 1926 a.

Eesti rahvusest üliõpilaste arv on Tallinna tehnikumis suhteliselt suurem kui Tartu ülikoolis ja vastavalt vähem selle tõttu ka Eesti riikkondsusesse mitte kuuluvate üliõpilaste-väljamaalaste arv. 1926 a. oli tehnikumis eesti rahvusest üliõpilasi 86,4% (ülikoolis 82,8) ja eesti riikkondsusesse kuuluvaid üliõpilasi 97,7% (ülikoolis 95,6%).

1925 a. oli suhteliselt eesti rahvusest ja riikkondsusest üliõpilasi veelgi rohkem.

Riikkondsus:	31/XII 25	31/XII 26	31/XII 25	31/XII 26
Eesti kodanikud . . .	456	473	98,5%	97,7%
Väljamaalased . . .	7	11	1,5	2,3%
Kokku . . .	463	484	100%	100%
Rahvus:				
Eestlased	415	418	89,7%	86,4%
Venelased	27	46	5,8	9,5
Sakslased	16	10	3,5	2,1
Juudid	2	3	0,4	0,6
Lätlased	1	3	0,2	0,6
Muud	2	4	0,4	0,8
Kokku	463	484	100%	100%

2. Tehnikumi üliõpilaste liikumine.
Mouvement du nombre des étudiants.
 Tehnikumi üliõpilaste arvu-lise liikumise iseloomustuseks toome andmed kahe möödunud aasta kohta (k'ambreis 1925 a. arvud):

1/I 1926 a. oli tehnikumis 463 isikut =100% (1/I 25 a. 450 is.)
 Sisse astunud 1926 a. jooksul . . . 144=31,1% (144)
 Lahkunud 1926 " " . . . 123=26,0% (131)
 31/XII 1926 a. oli tehnikumis . . . 484 is.=104,5% (31/XII 25—463)

Juurekasv 1925 a. jooksul 4,5%; lahkunute arv (123) moodustab sisseastunuist (144) 85,4%. Kursuse on lõpetanud insenerina 1926 a.—13 is., 1925 a.—3 isikut. Üldse on insenerina tehnikumi lõpetanud kuni 31/XII 1926 a.—86 isikut. Esi-mesed lõpetajad saatis välja tehnikum 1923 a septembris.

3. Tehnikumi õp-pejõud.
Personnel enseignant.
 Tallinna tehnikumi õppejõu-dude koosseis näitab, vaata-mata üliõpilaste arvu jõudsa kasvu peale, vii-mase viie aasta jooksul järjekindlat arvulist kahanemist.

Õppejõudude arv oli 31/XII:

1922 —	57 = 100%
1923 —	44 = 77,2%
1924 —	36 = 63,2%
1925 —	34 = 59,6%
1926 —	32 = 56,1%

b) Õppejõudude rahvus ja riik-kondsus. Kuna Tartu ülikooli õppejõudude hulgas 1926 a. leidub veel 15% väljamaalasi, on Tallinna tehnikumi õppejõud kõik—ilma erandita—eesti riikkondsusest.

Tehnikumi õppejõudude rahvuslik koosseis 31/XII 1925 a. oli järgmine:

Eestlasi	88,8%
Sakslasi	8,8%
Venelasi	2,9%

4. Tehnikumi ma-jandus.
Recettes et dépenses de l'École.
 Oma majanduslikud kulud katab tehnikum, nagu Tartu ülikoolgi, osalt riigisumma-dest ja osalt tehnikumi eri-summadest, mis moodustuvad õppemaksudest, toetusist ja muist sissetulekuist.

Andmed on Keskbürool olemas nii riigisummade, kui ka erisummade kohta. Ülikooli 1924 a. tulude osas moodustavad riigilt saadud summad, nagu eespool nägime, 58%, erisummad 42% tulude üldsummast. Tehnikumi 1924 a. tulude hulgas on aga riigilt saadud summe kaugelt rohkem, nimelt 86,7%, kuna erisummad näitavad tulusid ainult 13,3% üldsummast. Samasugune nähtus peegeldub ka teisis vaatlusele võetud aastais: riigisummad katavad tulude

osas keskmiselt 86,5%, tehnikumi erisummad 13,5%.

Kulusid langes keskmiselt 1 tehnikumi üliõpilase peale:

1922 a. *Mk.* 45 420

1923 a. „ 45 635

1924 a. „ 40 310 (ülikoolis *Mk.* 43 388).

1925 a. „ 38 623

1922—1925 a. tulude—kulude vahetordi selgitab üksikasjalisemalt järgnev tabel.

Tallinna tehnikumi tegelikud tulud-kulud 1922—1925 a. — *Recettes et dépenses de l'école technique supérieure à Tallinn 1922—25.*

	Tuhanded markades <i>En milliers de marks</i>				% 0/0			
	1922	1923	1924	1925	1922	1923	1924	1925
a) Tulud— <i>Recettes.</i>								
Riigisummad eelarve korras— <i>Sommes assignées par l'État</i>	11 576	14 031	16 344	14 749	87,3	88,3	86,7	83,3
Tehnikumi erisummad— <i>Sommes spéciales de l'école technique</i>	1 684	1 851	2 512	2 964	12,7	11,7	13,3	16,7
Sellest— <i>Donc:</i> a) õppemaks— <i>rétribution scolaire</i>	916	7327	7 780	2 307	7,7	8,4	9,4	13,0
b) toetused ja muud sissetulekud — <i>subventions et autres recettes</i>	738	524	732	663	5,6	3,3	3,9	3,7
Kokku — <i>Total</i>	13 260	15 892	18 856	17 713	100	100	100	100
b) Kulud— <i>Dépenses.</i>								
Riigisummad— <i>Sommes assignées par l'État</i>	11 576	14 030	16 344	14 749	94,4	84,7	90,1	82,5
Tehnikumi erisummad— <i>Sommes spéciales de l'école technique</i>	688	2 535	1 796	3 133	5,6	15,3	9,9	17,5
Kokku — <i>Total</i>	12 264	16 565	18 140	17 882	100	100	100	100

Keskbüroo väljaandis ennem Tallinna tehnikumi kohta ilmunud artiklid ja andmed: (v. lhk. 288).

H. Reiman.

VÄLJARÄND EESTIST 1926 a. ÉMIGRATION EN 1926.

Oleme toonitanud raskusi, millega on seotud väljarännustatistika üldse ja eriti meil Bestis (E. Stat. Nr. 57, 12 lhk. 1—2). Siin peame seda veel kord rõhutama, eriti seotises suure tööjõu koondamisega Keskbüroos mõeldud aastal. Viimane asjaolu ei luba kasutada seal ainult võimalust—välispasivõtjate hulgaat välja rännata soovijate eraldamist ja piiripunktidest ülesõitnute nimekirjade järele nende tõelise väljarännu jälgimist.

See toimimisviis aga eeldab, et kõik välja rännata soovijad avameelselt oma kavatsuse välispasivõtmisel kirjalikult nõutaval teatelehel avaldaksid. Kuna aga meil väljarännu piütakse kaudselt piirata, mõni maa tingivalt koguni keelu all seisab (Brasillia), siis ei ole sugugi kindlust, et kõik Eestist välja sõita soovijad õieti näitaksid sõidu sihtma ja otstarbe.

Paranevad võimalused korralikuks väljarännustatistikaks vaid siis, kui riik väljarännu ise korraldama hakkaks ja erilise ametliku väljarändajate registreerimise teostuks nii piiril kui välissaatkonnas.

Seal aga peame lihtsustatud viisil katsuma selgitada ligikaudselt väljarändajate arvu ilma täpsema eritluseta sihtmaade järele.

Mõeldud aasta eeskujul võtame ka 1926 a. väljarännu vaatluse lähtekohaks üle piiri sisse- ja väljasõitnute arvud. Teatavasti oli 1926 a. Eestist väljasõitnuid rohkem sissesõitnuist 2 857 võrra, kuna 1925 a. sarnaste arv oli 3 225, 1924 a. aga ainult 404 (v. E. Statistika Nr. 61, lhk. 98). Kui võrdleme aga üle piiri sõitnud Eesti kodanikke, siis saame väljasõitjate ülekaaluks 1926 a. 2 319, 1925 a. aga 2 566 in.,—seega 1926 a. 9,7% vähem eelmisest aastast. Oletusel, et väljarändajaid oli 1926 a. suhteliselt üle piiri sõitjate

ülekaalule sama palju kui eelmisel aastal, saaksime eelmise 1925 a. kohta kindlakstehtud väljarändajate arvu—2 676—alusel 1926 a. kohta 2 418 väljarändajat.

Et eeltoodud väljarändajate arvud vähe suuremaks osutuvad, kui Eesti kodanikest üle piiri väljasõitnute ülekaalu arvud vastavalt aastail, on seletatav arvestamata tagasirännuga, s. t. varemalt aegul Eestist lahkunute ja väljamaal pikemalt peatunud isikute osalise tagasituleku mõjuga. Kui suur oli tagasitulekute arv, samuti kui suur oli Eestisse väljamaalaste elama asumine, selle kohta statistiliste andmete saavutamiseks puuduvad Keskbürool võimalused. Eeltoetatud 1926 a. arvu võib võrdlemisi täpseks lugeda. Seda lubavad välja arvud, mis on saavutatud Eestist väljasõiduks välispasivõtmise nõutand isikute poolt täidetud teatelehtede andmeil. Maha arvates ühispasivõtmise ja passide pikendusi, oli võetud 1926 a. 4 525 välispasivõtmise, 1925 a. 6 643, kuid ilma Lätimaale võetud passideta, kuhu 1926 a. sisepassidega liikumise võimaluste tõttu välispasivõtmise väga vähe vajati—4 247. Seega pidi 1926 a. Eestist välispasivõtmise ja väljasõitjate arv eelmisest aastast suurem olema, samuti vastavalt ka võimalik väljarändajate arv. Ent mainitud passinõudjate teatelehtede alusel selgub, et

väljarändajate liiki arvatavate isikute arv 1926 a. eelmisest aastast siiski vähe väiksem oli, nii kui näitab järgnev tabel.

Väljaränd Eestist 1924—1926 a.
Émigration d'Estonie en 1924—1926.

	1926	1925	1924
Lääne-Euroopa— <i>Europe de l'Ouest</i> . . .	436	150	355
N. S. V. L. (Venemaale)— <i>U. R. S. S.</i> . . .	1145	532	116
Ameerika— <i>Amérique</i>	472	1886	682
Austraalia— <i>Australie</i>	223	62	36
Muud maad— <i>Autres pays</i>	16	46	33
Selguseta— <i>Inconnu</i>	134	—	—
Kokku—Total	2426	2676	1222

1926 a. kohta toodud arvudest kõik, peale N. S. V. Liidu arvu, näitavad isikuid, keda teatelehtede andmeil välja rännata soovijaiks võis lugeda; kas nad kõik 1926 a. jooksul välja rändasid, või tegi seda väike osa veel 1927 a. algul, on tööjõu puudusel võimatu selgitada. N. S. V. L. arv on võetud 1926 a. väljaantud välispasside arv alusel vastavalt 1925 a. väljaantud välispasside ja tähtaja möödumisel neid Siseministeeriumi tagasi mittetoonute arvu vahekorrale. N. S. V. Liidu suhtes erandlik toiming on tingitud sellest, et sinna sõita soovijaist väheste, nimelt 454 kohta, enam-vähem kindlakujuliselt otsustada võis väljarännu eesmärki, kuna neid, kelle kohta seda lehel leiduvail andmeil suure tõenäolikkusega oletada võib, võimatu oli eraldada asjatoimetuseks N. S. V. Liitu sõitjate seast.

N. S. V. Liidu kohta saavutatud arvu kõrgust kinnitavad ka üle Narva piiripunkti sõitjate arvude vahekorrad: nimelt väljasõitjate ülekaal seal oli 1926 a. 1450, 1925 a. 740. Osa sellest langeb muidugi Venemaale jäänud või sealt läbi sõitnud väljamaalaste, osa Venemaale asjatalituseks sõitnute, kuid veel tagasi tulemata Eesti kodanikkude arvele,—mis järjest kasvava liikumise tõttu vastavalt eelmisel aastal väljasõitnute tagasitulekuga ei kattu; ent suurem hulk jääb siiski N. S. V. Liitu väljarännanute

arvele, kellest on valdav osa töölisi ja N. S. V. Liidus elavate isikute perekonnaliikmeid.

Väljarännus ookeanitaguseisse riikidesse näitavad 1926 a. arvud Ameerika suunas langust, Austraalia suunas tõusu. Ent ookeani tahe—eeskätt arvatavasti Ameerikasse—väljarändajate arvele peab kandma ka osa, kuigi täpselt määrata, L.-Euroopasse ja selguseta märgitute arvust, sest osa väljarändajaid näitavad sihtmaa kahtlemata ebatäpselt, näiteks Hollandisse 173 isikut.

Lõpuks, eelmiste arvude täienduseks toome Siseministeeriumi kokkuvõttel andmed väljaantud välispasside arvust 1926 a.

Antud välispasside 1926 a. sõiduks:

Hollandisse	213
Inglismaale	98
Itaaliasse	72
Leedumaale	89
Prantsusmaale	326
Rootsimaale	111
Saksamaale	1024
Soome	754
Venemaale	1202
P.-Ameerikasse	240
L.-Ameerikasse	116
Austraaliasse	179
Teisisse riikesse	759

Kokku 5183

Viimases arvus on passide tähtaja pikendusi 608, ühispasside 50; ent ka ülejäänud 4525 passi juures tuleb silmas pidada, et paljud neist, eriti väljarändajail, ühised on kogu perekonnale, nii et väljasõitjate arv tundub suurem on passide arvust üldse, samuti üksikute sihtmaade suunas.

Ühtlasi toonitame, et välispasside andmete kasutamisel kindlasti vahet tuleb teha Eestist väljasõitjate üldarvu ja eriti n. n. väljarändajate vahel; sest üldarvus esinevad peale väljarändajate ka kõik teised mitmesugusiks asjatoimetuseks, äri-, huvi-, õpi- jne. otstarbel ajutiselt väljasõitjad isikud.

Väljarännu kohta ennem Keskbüroo väljaandeks ilmunud artiklid:

Väljaränd Eestist, H. Reiman, Eesti Statistika Nr. 57 (12), 1926, lhk. 1—5.

Välja- ja sisserränd ilmus 1220—1924 a., A. Tooms, Eesti Statistika Nr. 57 (12), 1926, lhk. 5—10.

Tab. 1. Sissevedu märtsis 1927 a. — Importation en mars 1927.

Dans les chiffres du tableau les marchandises passées en transit ne sont pas comprises. L'importation comprend les marchandises destinées à la consommation intérieure et celles comme telles de douanes étrangères, mais les marchandises importées en Estonie pour y subir une transformation supplémentaire, les produits réimportés etc. C'est à dire toutes les marchandises passées en douanes excepté celles qui ont été en vue de leur transit.	A. Tonnes — En tonnes.															Kokku	%										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			16	17	18							
	Belgique	Hollandi	Pays-Bas	Angleterre	Lätti	Lettonia	N. S. V. L.	U. R. S. S.	Poola	Pologne	Prantslane	Suède	Saksaa	Alamaine	Soome	Finlande	Taani	Daanmarike	Tšehhoslovakkia-Tšehho	Ustariigid	Muud riigid	Teised riigid	Dont: India	Kokku	%		
1. Tera- ja jahvatatud viin, kartul, loomatoit	31	2	251	—	2 495	5	—	—	—	—	—	56	102	0,6	2	0,1	0,2	0,8	—	1 609	180	—	—	—	4 791	21,7	
2. Toitudained—karjasaadused	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3. Kaab ja kalakaup	—	—	277	0,4	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4. Muud toidu- ja maitseained, piiritus ja joogid	—	—	18	2	447	1 388	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5. Elusloomad ja linud (arv) (nombr)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6. Nahk, nahkkaup ja muud loomasaadused	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7. Seemned ja elustaimed	0,0	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8. Puit- ja puutööstussaadused	9	2	0,9	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9. Paber, paberkaup ja trükitöö	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
10. Puit- ja muud kütad	6	0,1	11	1	27	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11. Teksstiiltootussaadused	0,3	18	38	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
12. Metallid	732	118	49	10	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
13. Metallikaup	0,5	0,0	9	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14. Põhutootamine ja riistad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
15. Muud toidu- ja joomisain, transportabimud (arv) (nombr)	1	0,2	14	8	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16. Instrumentid, aparatuurid, laskeristad	0,1	—	0,8	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
17. Kivid, mullid ja nende saadused	20	—	691	131	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
18. Kivisai, koks, põlevkivi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
19. Õlid, rasvad, vaigud ja nende saadused	7	3	14	10	1019	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20. Väetisained, värvud, spieegikaup	1 203	2	200	41	16	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21. Keemiatained, värvud, spieegikaup	2	0,0	20	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
22. Kunstikaup, muusikar, ja m. eesp. nim. kaup	19-0	210	1 599	324	4 098	3 984	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku—Total	3 768	880	13 740	712	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110	18 110
1/1—31/III 1927 a.	788	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Veebruar — Février 1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

1. Créales, pimentes de terre, fourrage
 2. Denrées alimentaires d'origine animale
 3. Poissons et leurs produits
 4. A. Prod. alim., alcool et boissons
 5. Animaux vivants et oiseaux
 6. Peaux, cuirs, poils, cheu. et autr. mat. anim.
 7. Semences et plantes
 8. Bois et ouvrages en bois
 9. Papiers et imprimés
 10. Coton, lin et autres matières filamenteuses
 11. Produits de l'industrie textile
 12. Métaux bruts et travaillés en partie
 13. Autres ouvrages en métaux
 14. Machines et outillage agricoles
 15. Autres machines, moteurs et moyens de transp.
 16. Instruments, appareils, armes à feu
 17. Pierres, terres, poteries, verres etc.
 18. Combust. minéraux (charbons, schistes comb.)
 19. Huiles, graisses, résines et leurs produits
 20. Engrais
 21. Produits chimiques, teintures, drogues
 22. Ouvr. à art., inst. de musique et autr. artiel.
 Kokku—Total %
 1/1—31/III 1927 a.
 Veebruar — Février 1927

Selleist: Dont: 1) Austria (Austria) 8 tn.—048 tuh. mk.; 2) Egiptus (Egypte) 111 tn.—19 723 tuh. mk.; 3) Helveetia (Suisse) 4 tn.—584 tuh. mk.; 4) Itaalia (Italie) 41 tn.—4079 tuh. mk.; 5) Kanada (Canada) 172 tn.—5785 tuh. mk.; 6) Norra (Norvège) 123 tn.—3047 tuh. mk.; 7) Türgi (Turquie) 18 tn.—307 tuh. mk.; 8) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 9) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 10) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 11) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 12) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 13) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 14) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 15) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 16) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 17) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 18) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 19) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 20) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 21) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.; 22) Ühisriikidele (Royaume-Uni) 10 000 tuh. mk.

Tab. 3. Tähtsamate ainete sisse- ja väljavedu märtsis 1927 a. (järg).
 Importation et exportation des principaux articles en mars 1927 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.		1000 kg	1000 mk	Järjek. nr. täielikute üksikainete nomenklat.		1000 kg	1000 mk	
1		2	3	4		5	6	
SISSEVEDU								
517	Vikatid	4,9	1 180,0	XIX. Õlid, rasvad, vaigud ja nende saadused				
519	Ern. käsitööriistad	13,4	1 884,8	781	Kivisööõrv	—	—	
521	Vasktorud	—	—	739	Nafta toores	297,0	2 880,0	
522	Vasktraat isoleer. Ø 0,5—12,5 mm	1,9	347,1		Sel.: N.S.V.L.	222,7	2 138,0	
526—527	Vaskkaup igasugune	3,1	1 269,4		Saksa	49,3	492,0	
536	Alumiiniumkaup ern.	1,6	694,5	740	Petrooleum	1 066,8	10 900,0	
XIV. Põllutöomasinad ja -riistad					Sel.: N.S.V.L.	700,7	7 582,7	
547—548	Viljajeksugarnituurid jõumasi-	139,1	8 005,0		Uhisriigid	156,1	1 717,3	
	naga ja ilma	—	—		Saksa	150,0	1 620,0	
551	Traktorid	—	—	742	Bensiin	267,8	7 456,1	
554	Põllutöomasinate osad	7,4	298,0		Sel.: Poola	136,0	3 780,0	
XV. Muud töö- ja jõumasinad, transportabinõud					Uhisriigid	102,8	2 776,1	
555	Aurumasinad, lokomobiilid	—	—		Saksa	30,0	900,0	
556	Plahvatusjõumasinad	55,3	6 895,0	746	Määrdeõli ern.	134,3	5 228,8	
562-a	Separatorid ja m. piimandus-	12,8	1 476,0		Sel.: N.S.V.L.	61,6	2 462,9	
	masinad	11,7	1 250,0		Saksa	35,3	1 218,6	
570	Õmblus- ja pilutusmasinad ja	—	—		Poola	21,5	891,8	
	nende osad	2,8	1 236,0	751	Parafiin	0,510	32,7	
	Sel.: Saksa	2,4	1 117,0	755	Kampol	66,8	3 337,4	
565, 561	Igasugused tööstusmasinad ja	105,2	16 183,0		Sel.: Uhisriigid	64,3	3 236,0	
	abinõud rauast, malmist, teha-	26,8	4 302,0		Saksa	2,0	99,4	
	seest	28,8	4 902,0	761	Kookosõli	5,6	530,2	
566, 568-a	Masinad ja aparaatide osad	28,8	4 902,0		Sel.: Saksa	5,1	488,0	
573—577	Veesõiduriistad	10,3	6 889,0		Belgia	0,5	42,2	
578—580-a	Sõiduaudod	3,2	1 075,0	770	Loomarasv tehniliseks tarbeks	26,5	1 829,5	
585	Jalgrattad	0,4	893,0	787, 792—	Pehmest kummist asjad ühend.	—	—	
595	El.-dünamod, -mootorid, trans-	0,4	893,0	793	kiudainetega	12,7	6 295,9	
	formaatorid	8,1	1 893,0	790	Kummist jalanõud	5,3	3 001,8	
602	El.-lambid metallnõudiga	5,1	632,0		Sel.: Läti	1,8	948,9	
607—608	El.-juhed isoleeritud	7,0	8 109,0		Saksa	1,4	745,7	
609	El.-ja telef.-kaablid metallpantse-	—	—	794	Veoaudote massiiv-kummishiinid	0,5	149,0	
	riga	—	—	XX. Väetisained				
610	Telegr.-, telef.-, raadioaparaadid,	9,4	6 733,7	798	Toomasslaak jahvatatud	4 002,8	25 706,8	
	-tarbensjad, osad	—	—	802	Superfosfaat	500,0	2 403,1	
XVI. Instrum., aparaad. ja lasker.					Sel.: Rootsi	2 346,9	12 297,8	
617	Arstiriistad, aparaadid ja tarbe-	2,2	1 717,0	803	Kaalisool	2 051,4	10 749,4	
	asjad	0,792	961,0	804	Tshillisaalpeeter	903,2	6 322,4	
621—627	Kellad	0,439	443,0	808	Väähelhapu ammoniaak	200,8	4 578,9	
641—643-b	Laskeriistad	—	—	808	Väähelhapu aluminiium	1,7	22,1	
XVII. Kivid, mullad ja nende saad.					811	Kaustiksooda puhastamata	0,1	0,1
644	Vabrik. ja ehit. tarvitatav savi	911,8	8 405,4		Sel.: N.S.V.L.	17,3	468,5	
661	Tulekindlad kivid ja tahvlid	700,0	2 730,0	866	Pesusooda	79,2	468,5	
	(shamotkivid)	3,0	29,1	873	Sõehap. (vedel)	2,3	122,0	
700—702	Fajansskaup	10,5	617,9	890	Väähel toores, tükkides	609,6	6 621,6	
703—706	Portselankaup	11,3	1 286,1	977	Valmistatud arsiitrohud	1,0	2 002,0	
707—725	Tahvelklaas ja klaaskaup	23,3	2 387,6	979—985	Lõhna- ja kosmeetikaained	1,1	1 816,4	
XVIII. Kivisüsi, koks, põlevkivi					986—998	Mineraalvärvid	71,0	2 195,7
726	Kivisüsi	2 427,0	5 570,0	1003	Aniliinvärvid	6,7	2 144,7	
		2 427,0	5 570,0	1031	Parkimisekstraktid	45,0	1 935,4	
				1040	Saapamääre	1,4	101,4	
XIX. Keemiaain., värv., apteegikaup					XXII. Kunstikaup, muusikariistad ja muu eespool nimetatamata kaup			
				1048—1053	Muusikariistad	9,2	7 932,7	
				1054	Kirjutusmaterjal ern.	5,8	4 580,7	
						0,574	401,8	
VÄLJAVEDU								
I. Tera- ja jahvatatud vili, kartul, loomatoit				IV. Muud toidu- ja maitseained, piiritus ja joogid				
22	Kartul toores	1915,0	12 851,0	66	Teralib, pain normal	15,3	614,0	
	Sel.: Prantsuse	1 625,0	11 051,0		Sel.: Läti	15,3	614,0	
II. Toiduained—karjasaadused				77	Õunad	—	—	
30	Sealiha värsked ja soolatud	0,108	10,0	130	Kartulijahu	74,0	2 225,0	
30-a	Pekon	103,8	16 194,0		Sel.: Soome	50,0	1 500,0	
	Sel.: Inglise	103,8	16 194,0		Rootsi	21,5	645,0	
31	Sealiha suitsut. (singid, küljed)	2,0	335,0		Taani	2,5	80,0	
32	Loomaliha	15,5	1 181,0	149	Shokolaad	4,0	1 411,0	
	Sel.: Rootsi	8,4	632,0	V. Elustoomad (arv)				
34	Lambaliha	1,4	108,0	185	Hobused (arv)	58	1 462,0	
	Sel.: Soome	0,9	71,0		Sel.: Läti	58	1 450,0	
38	Sea- ja loomarasv sulatatud	—	—	186	Veised (välja arvatud vasikad) (arv)	1	10,0	
42-a	Kohupiim	11,7	467,0	189, 190	Sead, p. r. (arv)	1	2,0	
43	Või	408,8	111 612,0	VI. Nahk, nahkkaup ja muud loomasaadused				
	Sel.: Saksa	398,5	107 416,0	193	Loomanahad kuivalt soolatud	39,7	9 581,0	
	Inglise	11,4	3 124,0		Sel.: Läti	39,1	9 401,0	
	Taani	3,9	1 072,0		Saksa	0,638	180,0	
45	Munad	—	—	III. Kala ja kala kaup				
47—49	Värsked kalad	10,7	1 207,0	III. Kala ja kala kaup				
57—59	Kalakonservid	0,057	6,0	III. Kala ja kala kaup				

Tab. 3. Tähtsamate ainete sisse- ja väljavedu märtsis 1927 a. (järg).
Importation et exportation des principaux articles en mars 1927 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	1000 kg	1000 mk	Järjek. nr. tüütelikus üksikainete nomenklat.	1000 kg	1000 mk
1	2	3	4	5	6
VÄLJAVEDU					
194 Loomanahad määrjalt soolatud	20,7	3 547,0	388 Takud	176,4	10 992,0
Sel.: Saksa	16,6	2 850,0	Sel.: Inglise	81,9	5 240,0
Läti	4,0	607,0	Belgia	46,9	2 813,0
201 Suured parknahad	1,5	549,0	Saksa	20,4	1 402,0
Sel.: Läti	1,5	549,0	Soome	10,1	557,0
213-223 Karusnahad	2,3	3 108,0	XI. Tekstiilööstussaadused		
227 Jõhvõid	2,3	1 007,0	350-352 Puuvillaniit ja lõng	451,2	138 179,6
235 Soolad	3,3	275,0	Sel.: Saksa	114,5	30 352,0
VII. Seemned ja elusaiamed			Leedu	86,7	23 045,0
238 Linaseemned	127,8	2 918,0	Läti	14,5	3 750,0
Sel.: Inglise	127,8	2 918,0	Rootsi	19,2	3 557,0
Läti	61,6	1 603,0	Saksa	201,4	89 592,0
Saksa	49,4	900,0	Leedu	62,4	15 400,0
VIII. Puidu- ja puutöödussaadused			Saksa	36,6	31 832,0
247-251 Paldid, prussid, pakud, latid	5 662,9	60 000,0	Leedu	35,9	14 900,0
252 Lõõrid	80 124 k. j.	8 374,0	382 Pakkimis- ja kotirite	24,6	11 073,0
253-256 Lauad ja plangud	332,78 st.	6 498,0	Sel.: Taani	54,9	4 211,0
Sel.: Inglise	313,76 "	6 058,0	Rootsi	26,8	2 013,0
257 Propsid	136 837 k. j.	7 722,0	387 Purjerite	24,9	1 850,0
Sel.: Inglise	124 500 "	6 490,0	Sel.: Rootsi	43,5	6 387,0
Hollandi	12 337 "	1 232,0	Taani	14,4	2 100,0
250 Krohvimispeerud	—	—	Inglise	12,7	1 767,0
270 Vineer	881,7	22 257,0	397-399 Villane riie	9,5	1 287,0
Sel.: Inglise	835,6	20 800,0	Sel.: Soome	0,698	975,0
Hollandi	23,7	664,0	Läti	0,248	418,0
Taani	10,8	323,0	Saksa	0,179	230,0
271 Vineerist tootlõõhid	185,5	10 082,0	Saksa	0,169	229,0
Sel.: Saksa	113,2	5 980,0	XII. Metallid		
Belgia	37,8	2 110,0	456 Vanaraud	608,1	2 432,1
Inglise	22,8	1 300,0	Sel.: Saksa	601,6	2 120,0
272 Tikutraat	90,8	2 450,0	Poola	556,9	1 950,0
275-a Uksed	11,1	556,0	463 Vanavask	44,7	170,0
Sel.: Inglise	11,1	556,0	Sel.: Saksa	2,8	170,5
275-b Mõõbid	2,5	113,0	XVII. Kivid, mullad ja nende saad.		
Sel.: Inglise	2,4	97,0	619 Tsement	2 031,6	8 555,7
IX. Paber, paberkaup ja trükiöö			Sel.: Läti	1 594,5	6 405,0
295 Kalksüd igasugus. (peale villaste)	2 932,3	86 047,0	Rootsi	1 083,3	4 437,0
315 Pakkimispaber	133,4	2 017,0	650-a Kips	506,7	1 998,0
Sel.: Inglise	206,9	8 216,0	Sel.: Soome	436,0	1 535,0
Saksa	108,2	4 155,0	659 Telliskivid vaapamata	436,0	—
316 Rotatsioonipaber	98,7	4 091,0	XIX. Õlid, rasvad, vaigud ja nende saadused		
Sel.: N.S.V.L.	1 506,0	37 651,0	764 Värv	55,0	540,5
322 Kirjutus- ja trükipaber	1 506,0	37 651,0	XXI. Keemiaain- värv-, apteegikaup		
Sel.: N.S.V.L.	1 055,1	37 980,0	924 Kaselin	217,4	12 393,0
X. Puvvill, lina ja muud kiudained			1 026 Tuletkud	11,1	968,0
337 Lina	1 411,5	116 760,0	Sel.: Inglise	206,0	11 356,0
Sel.: Belgia	1 173,5	104 578,0	Õhisriigid	106,5	4 876,0
Inglise	488,0	41 482,0	Õhisriigid	99,5	6 480,0
Saksa	408,6	39 226,0			
	211,1	17 043,0			

Tab. 4. Välikaubandus märtsis 1927 a. (toillamette järele). — *Commerce extérieur en mars 1927 (par les bureaux de douane).*

	Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Haapa-	Kuresa-	Kunda	Paldiski	Kokku
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1000 kg { Sissevedu—Importation	20 092	1 497	62	485	—	—	—	—	—	22 116
Väljavedu—Exportation	14 410	1 182	40	191	—	—	—	475	—	16 278
Üldtähtkalk—Total de l'importation et de l'export.	34 502	2 659	102	656	—	—	—	475	—	38 394
1900 mk. { Sissevedu—Importation	616 427	39 789	3 419	48 507	—	—	—	—	—	708 142
Väljavedu—Exportation	554 913	37 291	7 516	5 451	—	—	—	1 847	—	607 021
Üldtähtkalk—Total de l'importation et de l'export.	1 171 340	77 083	10 935	53 958	—	—	—	1 847	—	1 315 163

Tab. 5. Tollasutuste tulud märtsis 1927 a. (tuh. mk.). — *Recettes douanières en mars 1927 (1000 marks).*

	Märts—Mars			Tulud 1 aprillist kuni 1 aprillini		
	1927 a.	1926 a.	1925 a.	1926/27 a.	1925/26 a.	1924/25 a.
Sisseveotoll—Droit d'importation	138 039 829	115 992 231	92 509 600	1 676 502 832	1 459 721 878	1 202 358 766
Väljaveotoll—Droit d'exportation	7 954 645	9 031 937	5 420 829	145 713 859	115 132 444	128 466 650
Lisatoll—Accidents	420 408	561 185	291 199	5 638 520	4 161 324	4 512 932
Kantselismaks—Taxes de bureau	179 825	189 832	122 122	3 533 705	2 375 667	2 455 782
Trahvid—Amendes	253 882	43 630	431 250	2 926 777	2 741 085	943 314
Mittesugused—Autres recettes	2 366 106	892 049	588 934	13 112 185	60 418 533	13 636 333
Kokku—Total	149 216 495	126 715 914	89 363 934	1 847 427 908	1 644 550 981	1 352 373 777
Ladumaks—Droit de magasinage	1 051 772	768 775	842 520	10 820 248	12 689 444	13 262 540
Sadamamaks—Droits de port	4 974 335	4 894 424	6 010 092	94 982 537	90 627 025	83 534 733
Kraana tarvit. m.—Droits pour l'emploi des grues	—	—	—	30 500	—	—
Kokku—Total	6 026 107	5 663 199	6 852 552	105 833 235	103 316 469	96 797 273

Tab. 6. Ühendatud riigraudteede tegevus veebruaris 1927 a.

Chemins de fer unis en février 1926.

1. Tähtsamad andmed piirkondade järele — Données principales d'après les districts du réseau.

	Rongide arv Nombre de trains	Ärakasutad liiblaske võimuluse % % de l'exploit. de la capacité	Reisijate üldarvu (tuh.) Voyageurs-km (milj.)	Sellest III kl. (tuh.) Dont III cl. (milj.)	Istekohade arvu kasutamise % % des places occupées	Tühjade kaubavagunite kaubavagunite üldarvust % des wagons à marchandises au nombre total des wagons à marchandises	Laaditud kaubavag. keskmise teljekoorem Charge moyen d'essieux pour un wagon à marchand. chargé	Kaubarongi keskmine kaal Poids moyen d'un train de marchandises	Kaubarongi keskmine telgede arv Nombre moyen d'essieux pour un train de marchand.
a) Laiarööplised teed — Voie large									
Paldiski—Keila	58	14,3	39	39	13,1	23,31	0,64	—	—
Haapsalu—Keila	124	22,1	539	519	30,3	29,04	3,68	230	45,78
Keila-Tallinn	1 923	—	2 395	2 384	51,0	32,28	4,78	400	81,80
Sellest: Keila—Nõmme	1 586	51,0	563	556	42,1	—	—	—	—
Nõmme—Tallinn	1 923	58,3	1 892	1 829	55,5	—	—	—	—
Neist: elektrirong. (Pääsk.-Tal.)	1 606	—	1 664	1 664	47,1	—	—	—	—
Tallinn—Tapa	543	62,8	2 481	2 260	44,6	29,69	5,33	593	85,52
Tapa—Narva	296	47,9	1 555	1 470	33,6	30,9	3,95	424	69,88
Tapa—Tartu	251	29,8	2 320	2 116	44,8	17,75	4,09	388	59,19
Tartu—Valga	313	—	1 526	1 422	38,8	17,13	3,27	346	65,17
Sellest: Tartu—Elva	197	61,1	714	682	52,2	—	—	—	—
Elva—Valga	197	39,3	812	740	31,7	—	—	—	—
Valga—Irboska	118	22,6	701	661	31,4	27,6	4,09	278	48,84
Kokku — Total	2 963	—	11 557	10 867	38,2	27,2	4,41	465	71,87
Jaanuvar — Janvier 1927	3 061	—	12 238	12 053	38,0	29,76	4,68	486	73,11
Veebruar — Février 1927	3 121	—	11 802	11 384	39,5	28,67	4,67	548	81,46
Jaan.-Veebr. — Janv.-Févr. 1927	6 024	—	23 795	22 920	44,3	28,36	4,53	473	78,46
1/IV 1926—28/II 1927	35 470	—	187 682	179 600	48,4	26,04	4,42	497	78,89
b) Kitsarööplised teed — Voie étroite									
Tallinn—Pärnu	746	—	2 419	2 146	41,7	24,78	2,96	158	70,52
Sellest: Tallinn—Türi	407	—	1 200	1 063	41,9	25,77	3,30	233	99,09
Türi—Mõisaküla	346	—	806	712	42,5	25,34	2,54	106	51,31
Mõisaküla—Pärnu	274	—	414	371	39,6	20,00	2,83	142	61,47
Haruteedel	1 109	—	811	—	35,5	23,71	2,50	90	40,73
Sellest: Iiiva—Nõmme	114	—	54	51	25,3	39,14	3,30	—	—
Lelle—Eldapere	51	—	12	12	52,3	27,29	2,67	15	12,00
Türi—Tamsalu	251	—	327	315	43,7	30,36	1,65	71	40,19
Riiselja—Orajõe	110	—	64	64	42,6	28,97	2,95	144	58,75
Mõisaküla—Valga	118	—	143	129	26,0	36,94	2,68	79	43,33
Valga—Mõniste	106	—	83	83	22,8	18,59	2,54	118	48,85
Sonda—Mustvee	347	—	128	128	53,6	8,31	3,08	99	77,73
Üldse — Grand total	1 695	—	3 231	2 925	39,9	24,51	2,85	139	60,05
Jaanuvaris — Janvier 1927	1 810	—	3 531	3 308	34,7	24,78	2,52	134	63,43
Jaan.-Veebr. — Janv.-Févr. 1927	3 505	—	6 762	6 231	37,0	24,65	2,68	137	62,76

	Laiarööplised teed — Voie large				Kitsarööplised teed — Voie étroite	
	Veebruar — Février		Jaan.-Veebr. 1927 — Janvier-Février		Veebr. 1927	Jaan.-Veebr. 1927
	1927	1926	1927	1/IV 1926—28/II 1927	1927	1927
2. Kaubavedu — Transport des marchandises						
Saadetiste arv — Nombre des envois	31 558	32 389	64 274	446 794	19 403	37 436
kaal — poids (tuh. ton.)	107	121	194	1 209	49	89
tn-km (tuh.)	12 463	15 638	23 309	137 012	3 657	6 982
Sellest: erakaupad — Dont marchandises privées						
arv — nombre	30 871	29 371	62 861	435 042	19 313	37 246
kaal — poids (tuh. ton.)	101	94	182	1 122	49	89
tn-km (tuh.)	11 490	10 033	21 003	120 283	3 644	6 950
Erakaupadest väikekiirus. — Marchand. privées à petite vitesse						
arv — nombre	23 208	21 367	46 156	311 328	12 881	25 024
kaal — poids (tuh. ton.)	200	93	179	1 097	48	87
tn-km (tuh.)	11 336	9 871	20 682	117 265	8 585	6 829
Erakaupadest N.S.V.L. — Marchandises privées pour U.R.S.S.						
arv — nombre	389	4 023	861	7 487	—	—
kaal — poids (tuh. ton.)	5	42	11	70	—	—
tn-km (tuh.)	893	9 277	2 158	14 556	—	—
3. Pagasivedu — Transport des bagages						
Pakkide arv — nombre	18 786	19 226	37 292	250 438	7 635	15 407
kaal — poids (tuh. ton.)	0,5	0,6	1	7,5	0,2	0,4
tn-km (tuh.)	46	52	93	610	15	33
4. Reisijate vedu — Transport des voyageurs.						
Reisijate üldarv — Nombre total de voyageurs	264 423	245 394	548 404	4 263 545	79 145	161 729
Sellest: Välisühendus — Communiqué avec l'étranger	3 990	2 836	6 958	44 494	239	496
Dont: Kohalik liikumine — Mouvement local	261 033	242 558	541 446	4 219 051	78 906	161 233
Sellest: I klassis	79	19	138	1 449	—	—
II	5 080	3 535	7 917	57 654	3 197	5 441
III	259 264	241 840	540 349	4 204 442	75 948	156 288
Reisijate üldarv — Voyageurs-km.	11 557 122	11 801 638	23 795 205	187 681 744	3 230 535	6 761 552
Sellest elektrirongid — Dont trains électriques	1 663 942	1 604 171	3 518 576	20 664 402	—	—
Reisijad ühe tee-km. peale — Voyageurs par km exploité	17 173	17 586	35 357	278 873	6 410	18 395
Keskmine sõidukaugus — Parcours moyen	43,7	48,1	43,4	45,2	40,8	41,7
Magamiskaartide üldarv — Cartes pour wagon-lits vendues	3 242	3 486	6 627	46 478	540	1 076
Jaamaesise-piletite üldarv — Tickets d'entrée vendus	8 902	8 053	20 189	156 564	1 265	3 193
5. Veevevkoosseltsu kasutamine — Exploitation du matériel roulant.						
Rongide üldarv — Nombre total de trains	2 963	3 121	6 024	35 470	1 695	3 505
Rong-km üldarv — Trains-km.	151 032	173 734	322 934	1 787 441	119 823	248 443
Sellest reisirongides — Dont trains de voyageurs	119 088	111 181	250 183	1 447 994	71 920	150 718
Vedur-km üldarv — Locomotives-km.	169 608	166 292	330 825	2 069 800	127 197	284 763
Telg-km üldarv — Essieux-km.	6 931 776	7 842 807	13 590 130	86 085 875	5 613 592	11 557 702
Sellest: Reisivaguneis — Voitures à voyageurs	2 581 066	2 834 023	5 510 124	35 508 797	576 720	3 437 856
Dont: Kaubavaguneis — Wagons à marchandises	4 350 710	5 158 784	8 080 006	50 577 088	4 036 872	8 119 846
Keskmine telgede arv rongis — Moyenne des essieux par train	45,87	45,14	39,8	45,88	46,84	46,33
Sellest: Reisirongides — Trains de voyageurs	29,45—7,9	30,99	30,07—7,85	33,04—8,4	44,21	44,0
Dont: Segarongides — Trains mixtes	35,29	39,12	36,85	38,01	33,78	33,63
Kaubarongides — Trains de marchandises	71,87	81,46	72,38	73,91	60,05	62,76
Kesk. kaubar. kaal — Poids moyen d'un train de marchand.	485	548	466	487	139	137

Tab. 7. Tallinna sadama tegevus veebruaris 1927 a.

Mouvement du port de Tallinn en février 1927.

	Sellest—Dont																Laevadega veetud Transport de	
	Üldse Grand total				Rootsimaalt-le De-vers Suède				Saksamaalt-le De-vers Allemagne				Soomemaalt-le De-vers Finlande					
	AFV Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditult (*)		Maht Ton. net	Neist laaditult		Maht Ton. net	Neist laaditult		Maht Ton. net	Neist laaditult		Maht Ton. net	Neist laaditult		Retsijaid (arv) Voyag. (nombre)	Kaupu (tonnides) Marchan. (tonnes)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
I. SISSE TULNUD — VALISSÖIT — I. ENTRÉES — GRAND CABOTAGE																		
Rahvuslik lipp Pavillons nationaux																		
Festi	4	2314	3	1943	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4058
Sell. aur.—Dont bat. à vap.	2	1572	2	1572	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3878
Inglise	4	3027	4	3027	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	523
Norra	1	1015	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	207
Prantsuse	1	813	1	813	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4766
Rootsi	7	3897	7	3897	2	861	2	861	15	9268	15	9268	2	571	2	571	52	8986
Saksa	22	14184	17	10834	1	438	1	438	1	686	1	686	6	2904	4	1632	127	323
Soome	7	3540	4	1632	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2073
Taani	2	1500	2	1500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2794
N. S. V. L.	3	3308	2	1981	—	—	—	—	2	1981	2	1981	—	—	—	—	2	—
Kokku—Total	51	33548	40	25127	3	1299	3	1299	18	11885	17	11249	10	5619	6	2203	183	23680
1/I—28/II 1927	124	72747	91	54462	12	4112	12	4412	41	25842	35	21760	23	12492	12	4825	500	50737
Jaauar 1927	73	39199	51	29335	9	3113	9	3113	23	13957	18	10511	13	6873	6	2622	317	27057
Veebruar 1926	39	31758	33	27105	1	1254	1	1254	11	5988	11	5988	—	—	—	—	28	34731

I. VALJA LAINUD — VALISSÖIT — II. SORTIES — GRAND CABOTAGE

Eesti	4	2969	4	2969	1	563	1	563	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3708
Sell. aur.—Dont bat. à vap.	3	2598	3	2598	1	563	1	563	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3407
Inglise	3	2722	3	2722	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1720
Prantsuse	1	813	1	813	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	235
Rootsi	9	4902	5	2141	0	3292	4	1518	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2127
Saksa	22	14411	14	8594	—	—	—	—	11	6788	10	6340	3	2743	—	—	—	43	2224
Soome	7	3540	7	3540	—	—	—	—	2	1272	2	1272	5	2268	5	2268	108	595	
Taani	3	1951	1	781	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	209
N. S. V. L.	3	3307	2	1981	—	—	—	—	2	1923	1	506	—	—	—	—	—	2	710
Kokku—Total	52	34675	37	23541	7	3855	5	2081	15	9983	13	8208	8	5011	5	2268	156	11537	
1/I—28/II 1927	114	71089	82	48234	9	4300	7	2610	31	20687	27	17008	24	11472	14	4876	510	26908	
Jaauar 1927	62	36414	45	24693	2	535	2	535	16	10704	14	8800	16	6461	9	2608	354	15371	
Veebruar 1926	51	41946	32	24898	—	—	—	—	16	12093	18	5402	3	1520	2	946	113	16223	

Tab. 8. Eesti Panga ärisels 31. XII. 1926 — 31. III. 27.

Situation financière de la Banque d'Estonie le 31. XII. 1926 et 31. III. 27.

Trad. franç. voir „Re- cueil“ N. 56 (11), p. 30.	31. III. 27		28. II. 27		31. I. 27		31. XII. 26		31. III. 27		28. II. 27		31. I. 27		31. XII. 26	
	milj. mk.	o/o	milj. mk.	o/o	milj. mk.	o/o	milj. mk.	o/o	milj. mk.	o/o	milj. mk.	o/o	milj. mk.	o/o	milj. mk.	o/o
Aktiva:	Passiva:															
Riigikassatähed, vahetus- raha	443,4	5,4	490,3	5,9	559,5	6,9	510,8	6,4	250,0	3,0	250,0	3,1	250,0	3,1	250,0	3,1
Kuld kangides	507,2	6,1	506,0	6,2	506,0	6,2	504,7	6,3	250,0	3,0	250,0	3,1	250,0	3,1	250,0	3,1
Välisvaluuta	24,9	0,3	23,0	0,3	22,8	0,3	23,2	0,4	86,7	1,0	—	—	—	—	—	—
Väliskorrespondendid	659,6	7,9	550,1	6,7	415,2	5,1	341,6	4,3	22,0	0,3	—	—	—	—	—	—
Välisvekslid	90,4	1,1	89,7	1,1	88,8	1,1	91,1	1,2	10,3	0,1	10,3	0,1	10,3	0,1	10,3	0,1
Sisevekslid	1753,7	21,1	1725,0	21,0	1736,4	21,4	1751,4	21,9	2000,9	24,1	1952,0	23,8	1904,5	23,5	1905,9	23,8
Konto-korrentlaenuid	3834,1	46,2	3719,2	45,3	3605,6	45,2	3682,0	46,0	248,5	3,0	2393,8	29,2	2393,8	29,5	2391,6	29,9
Mitmesugused kindlustat- tud laenuid	206,9	2,5	344,1	4,2	358,4	4,4	362,4	4,5	2393,8	29,9	699,5	8,5	723,5	8,9	559,7	7,0
Akkreditiiv. ja garant. deebitorid	348,5	4,2	354,3	4,3	365,6	4,6	361,1	4,5	430,9	5,2	821,3	10,0	904,3	11,2	910,7	11,4
Väärpaberid	146,4	1,8	144,9	1,8	135,0	1,7	139,0	1,7	668,9	8,1	610,8	7,4	522,8	6,4	588,4	7,4
Muud aktivad	281,6	3,4	267,1	3,2	249,4	3,1	227,7	2,8	149,8	1,8	95,4	1,2	61,9	0,8	60,2	0,8
	8296,7	100	8214,3	100	8108,7	100	8000,9	100	359,6	4,3	365,5	4,4	380,4	4,7	372,7	4,6
									217,0	2,6	258,2	3,1	251,6	3,1	247,5	3,1
									264,0	3,2	264,0	3,2	264,0	3,2	264,0	3,2
									1926 a. puhaskasu							
	8296,7	100	8214,3	100	8108,7	100	8000,9	100	8296,7	100	8214,3	100	8108,7	100	8000,9	100

*) Avec cargaison.

Tab. 12. Riigi sissetulekud veebr. (1000 mk.)
Recettes de l'Etat en février (en 1000 mk.)

	1927	1926
Korrallised tulud—Recettes ordinaires:	582 803	595 686
I. OTSEKOHESED MAKSUD — CONTRIBUTIONS DIRECTES:		
1. Tulumaks— <i>Impôt sur le revenu</i>	58 616	51 250
2. Äri- ja tööstusmaksud — <i>Impôts sur bénéfices industriels et commerciaux</i>	24 941	18 938
3. Maa- ja hoonetmaksud — <i>Contributions foncières</i>	18 899	23 184
4. Maks kapitali % pealt — <i>Impôt sur les intérêts</i>	1 757	2 171
5. Kinnituskaks — <i>Mutacions, immeubles et droits immobiliers</i>	4 771	1 902
6. Päranduskaks — <i>Impôt sur les successions</i>	5 781	3 328
7. Päranduskaks — <i>Impôt sur les successions</i>	2 477	1 727
II. LÕIVUD JA TASUMAKSUD — TIMBRES ET ENREGISTREMENTS:	32 634	28 309
7. Tõeltemaks ja muud lõivud — <i>Timbres</i>	29 056	25 014
8. Patentid ja proovid — <i>Contributions des patentes, droits de vérification</i>	659	1 298
9. Mitmesugused tasumaksud — <i>Enregistrements</i>	2 919	1 997
III. KAUSDSED MAKSUD — IMPÔTS INDIRECTS:	147 908	133 882
10. Tollid — <i>Douanes</i>	106 853	108 171
11. Aktsiisid — <i>Droits et taxes (accises)</i>	41 050	25 711
IV. RIIGIMONOPOOLID — MONOPOLES DE L'ÉTAT:	106 760	89 019
12. Piirituse monopol — <i>Monopole de l'alcool</i>	106 760	89 019
V. RIIGI EITEVÕTETUD JA VARANDUSED — ENTREPRISES ET PROPRIÉTÉS DE L'ÉTAT:	237 847	280 041
13. Riigi kapitalid — <i>Fonds de l'Etat</i>	202	124
14. Maad, hooned, metsad ja veed — <i>Domaines, forêts et eaux de l'Etat</i>	94 481	68 879
15. Raudteed — <i>Chemins de fer</i>	89 262	108 558
16. Sadamad ja laod — <i>Ports et dépôts</i>	7 052	7 020
17. Post, telegraaf, telefon — <i>Postes, télégraphes, téléphones</i>	39 510	37 628
18. Mitmesugused riigi eitevõtetud — <i>Entreprises diverses de l'Etat</i>	2 474	60 914
19. Mitmesugused riigi varandused — <i>Propriétés diverses de l'Etat</i>	4 860	1 018
VI. SEGATULUD — RECETTES DIVERSES:	—	13 974
20. Segatulud — <i>Recettes diverses</i>	—	13 974
Kokku—Total	533 765	596 475
Eelmisel kuulend p. 20 all saadud tuludest tagasi makstud	79	—
Sellest tagasi makstud eelmiste aastate maksu — <i>Reversements des années précédentes</i>	883	789
Erakorralised tulud — <i>Recettes extraordinaires</i>	—	10 000
Riigi kaubagentuuri puhaskasu — <i>Bénéfice net de l'agence commerciale d'Etat</i>	—	10 000
Üldse sissetulekud — Total des recettes	582 803	605 686

Tab. 14. Vabariigi piiridest ülesõitnute arv aprillis 1927 a.
Nombre des personnes passées les confins de la République en avril 1927.

	Sisse sõitnud <i>Entrées</i>			Välja sõitnud <i>Sorties</i>		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.
Välispassidega <i>Passeports pour l'étranger</i>	Riiklõikude järele <i>D'après la sujétion</i>					
Eesti — <i>Estonie</i>	397	181	578	35	329	1 061
Ameerika — <i>États-Unis</i>	16	7	23	19	6	25
Austria — <i>Autriche</i>	7	2	9	8	2	10
Belgia — <i>Belgique</i>	4	1	5	4	1	5
Helveetsia — <i>Suisse</i>	12	—	12	10	2	12
Hollandi — <i>Pays-Bas</i>	11	4	15	16	8	19
Inglise — <i>Angleterre</i>	38	8	46	41	4	45
Itaalia — <i>Italie</i>	6	2	8	5	2	7
Leedu — <i>Lithuanie</i>	30	12	42	36	8	44
Läti — <i>Lettonie</i>	269	115	384	265	143	408
N. S. V. L. (Vene) — <i>U. R. S. S.</i>	131	50	161	154	49	203
Poola — <i>Pologne</i>	35	19	54	41	17	58
Prantsuse — <i>France</i>	17	5	22	18	3	21
Rootsi — <i>Suède</i>	44	6	50	42	6	48
Saksa — <i>Allemagne</i>	145	37	182	177	40	217
Soome — <i>Finlande</i>	98	30	128	109	36	145
Taani — <i>Danemark</i>	26	7	33	16	7	23
Tshehhoslovakkia — <i>Tchécoslovaquie</i>	11	4	15	10	2	12
Ungari — <i>Hongrie</i>	7	4	11	14	8	22
Muud riigid — <i>Autres états</i>	22	8	30	24	9	33
Riiklõikuseta — <i>N'ayant auc. sujét.</i>	56	18	74	52	19	71
Sisepassidega — <i>Passeports ordinair.</i>	—	—	—	—	—	—
Eesti — <i>Estoniens</i>	—	—	8 034	—	—	8 023
Läti — <i>Lettons</i>	—	—	5 427	—	—	5 451

Välispassidega <i>Passeports pour l'étranger</i>		Piiripunktide järele — <i>D'après les cordons de la frontière.</i>					
Tallinn	396	142	538	530	166	696	
Valga	678	224	902	933	323	1 256	
Narva	178	88	266	208	136	544	
Mõisaküla	45	25	70	34	24	58	
Koikküla	—	—	—	—	—	—	
Mõniste	1	1	2	2	1	3	
Pärnu	5	—	5	2	1	3	
N.-Jõesuu	—	—	—	7	1	8	
Irbooska	—	—	—	1	1	2	
Piirivalvepunktid — <i>D'après les cordons de la garde-frontière.</i>	79	40	119	78	43	121	
Kokku — Total	1382	520	1 902	1796	696	2 492	
Neist — Dont							
Transiit — <i>Transit</i>	133	47	180	132	42	172	
Diplom. passiga — <i>Pass. dipl.</i>	48	13	61	62	13	75	
Sisepassidega — Passeports ordinair.							
Valga	—	—	1 228	—	—	1 257	
Mõisaküla	—	—	3 477	—	—	3 45	
Koikküla	—	—	139	—	—	235	
Mõniste	—	—	89	—	—	97	
Piirivalvepunktid	—	—	11 660	—	—	11 540	
Kokku — Total	—	—	13 461	—	—	13 474	
Üldse — Gr. total	—	—	15 363	—	—	15 966	
1/I—30/IV 1927	—	—	48 151	—	—	49 576	
Märts 1927	—	—	12 479	—	—	12 735	
Aprill 1926	2000	915	2 915	2235	1109	3 394	

Tab. 14. Vabariigi piiridest ülesõitnute arv märtsis 1927 a.
Nombre des personnes passées les confins de la République en mars 1927 a.

	Sisse sõitnud <i>Entrées</i>			Välja sõitnud <i>Sortis</i>		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.
Välispassidega <i>Passeports pour l'étranger</i>	Riiklõikude järele <i>D'après la sujétion.</i>					
Eesti — <i>Estonie</i>	458	194	652	558	243	801
Ameerika — <i>États-Unis</i>	12	4	16	14	6	20
Austria — <i>Autriche</i>	7	2	9	9	—	9
Belgia — <i>Belgique</i>	4	1	5	3	2	5
Helveetsia — <i>Suisse</i>	13	2	15	16	2	18
Hollandi — <i>Pays-Bas</i>	13	4	17	8	5	13
Inglise — <i>Angleterre</i>	36	14	50	40	12	52
Itaalia — <i>Italie</i>	3	1	4	4	1	5
Leedu — <i>Lithuanie</i>	27	5	32	36	10	46
Läti — <i>Lettonie</i>	233	60	293	230	68	298
N. S. V. L. (Vene) — <i>U. R. S. S.</i>	93	42	135	104	45	149
Poola — <i>Pologne</i>	35	15	50	45	23	68
Prantsuse — <i>France</i>	18	3	21	15	5	20
Rootsi — <i>Suède</i>	24	4	28	27	6	33
Saksa — <i>Allemagne</i>	140	33	173	134	36	170
Soome — <i>Finlande</i>	79	17	96	75	20	95
Taani — <i>Danemark</i>	15	3	18	18	8	26
Tshehhoslovakkia — <i>Tchécoslovaquie</i>	10	1	11	11	2	13
Ungari — <i>Hongrie</i>	3	—	3	1	1	4
Muud riigid — <i>Autres états</i>	55	6	61	65	4	69
Riiklõikuseta — <i>N'ayant auc. sujét.</i>	35	11	46	32	14	46
Sisepassidega — <i>Passeports ordinair.</i>	—	—	—	—	—	—
Eesti — <i>Estoniens</i>	—	—	6 623	—	—	6 624
Läti — <i>Lettons</i>	—	—	4 121	—	—	4 153
Välispassidega <i>Passeports pour l'étranger</i>	Piiripunktide järele — D'après les cordons de la frontière.					
Tallinna	310	95	405	324	79	403
Valga	642	182	824	800	282	1 082
Narva	247	105	352	211	113	324
Mõisaküla	38	9	47	32	6	38
Koikküla	1	—	1	—	—	—
Mõniste	1	—	1	—	—	—
Piirivalvepunktid — <i>D'après les cordons de la garde-frontière.</i>	74	31	105	77	33	110
Kokku — Total	1313	422	1 735	1445	513	1 958
Neist — Dont						
Transiit — <i>Transit</i>	183	31	164	118	32	150
Diplom. passiga — <i>Pass. dipl.</i>	46	10	56	52	15	67
Sisepassidega — Passeports ordinair.						
Valga	—	—	739	—	—	740
Mõisaküla	—	—	214	—	—	229
Koikküla	—	—	140	—	—	202
Mõniste	—	—	57	—	—	65
Piirivalvepunktid	—	—	9 593	—	—	9 541
Kokku — Total	—	—	10 744	—	—	10 777
Üldse — Gr. total	—	—	12 479	—	—	12 735
1/I—31/III 1927	—	—	32 788	—	—	33 610
Veebruar 1927	—	—	10 003	—	—	10 257
Märts 1926	1852	630	2 482	2031	789	2 814

Tab. 13. Valuuta ja väärtpaperite hinnad Tallinna börsil aprillis 1927 a.
Cours du change à Tallinn (Reval) en avril 1927.

Table with exchange rates for various currencies including Dollar, Pound, German Mark, Estonian Mark, French Franc, Belgian Franc, Swiss Franc, Italian Lira, Swedish Krona, and Danish Krone.

Table with exchange rates for various currencies including Norwegian Krone, Czechoslovakian Koruna, Hungarian Pengő, and others.

Tab. 15. Elanikkude arvu liikumine adresslaudade andmeil linnades märtsis 1927 a.
Mouvement de la population dans les villes en mars 1927.

Table showing population movement in various cities (Tallinn, Tartu, Narva, etc.) in March 1927, categorized by birth, death, and migration.

1) Tehtud ei olnud. 2) Ostjaid ja müüjaid ei olnud.

Tab. 16. Liikvel olev paberraha ja selle kate (kuu 1-ks) — Billets en circuit et l'encaisse au 1-er du mois.

	Kokku Total	Sellest Eesti panga tähtedest <i>Don't bil. de la Banque d'Eston.</i>		Kate % Couverture en %
		milj. mk. ²⁾	milj. mk. ²⁾	
Keskmine kuus 1922	3 427	687
kuus 1923	3 662	1 567
Moyenne mensuelle 1924	3 272	1 717	33.2	...
1925	3 422	1 797	34.0	...
Moyenne mensuelle 1926	3 427	1 838	35.9	...
1926 a. Novemb.	3 499	1 926	33.7	...
Detsemb.	3 419	1 921	34.6	...
1927 a. Jaanuar	3 354	1 906	40.3	...
Veebruar	3 309	1 905	42.9	...
Märts	3 426	1 932	44.4	...
Aprill	3 524	2 001	44.8	...

Tab. 17. Liikvel olev vahetusraha Change en circulation.

	Milj. mk. Millions de marks
Keskmine kuus 1922	13
kuus 1923	97
Moyenne mensuelle 1924	117
1925	121
Moyenne mensuelle 1926	133
1926 a. Novemb.	141
Detsemb.	140
1927 a. Jaanuar	141
Veebruar	136
Märts	135
Aprill	134

Tab. 18. Pankade vaheline arvukoda — Mouvements de la chambre de compensation.

	Tšekide arv Nombre de chèques	Summa Montant
Keskmine kuus 1922	1 733	346
kuus 1923	3 104	577
Moyenne mensuelle 1924	3 751	711
1925	4 447	855
Moyenne mensuelle 1926	5 032	893
1926 a. Novemb.	5 380	780
Detsemb.	5 306	880
1927 a. Jaanuar	4 957	752
Veebruar	4 656	755
Märts	5 432	784
Aprill	5 147	769

Tab. 19. Protestitud veksolid — Effets protestés.

	Arv Nombre de chèques	Summa Montant milj. mk. ²⁾
Keskmine kuus 1922
kuus 1923	1 038	45
Moyenne mensuelle 1924	2 147	100
1925	2 457	95
Moyenne mensuelle 1926	3 400	85
1926 a. Novemb.	3 801	109
Detsemb.	4 737	101
1927 a. Jaanuar	3 851	93
Veebruar	3 956	81
Märts	4 382	105

Tab. 20. Kapitall emissioonid — Emissions des capitaux.

Aktiaseltsid ja osatühisused ¹⁾ — Nombre des sociétés par actions et anonymes								
Asutatud Sociétés fondées		Kapitall suur-rendat — Augmentatsioon de capitaux		Likvideeritud Liquidations		Kapitali vähendat. — Diminution de fonds		
Arv Nombre	Summa Montant milj. mk. ²⁾	Arv Nombre	Summa Montant milj. mk. ²⁾	Arv Nombre	Summa Montant milj. mk. ²⁾	Arv Nombre	Summa Montant milj. mk. ²⁾	
Keskmine kuus 1922
kuus 1923
Moyenne mensuelle 1924
1925
Moyenne mensuelle 1926	2.3	15.2	0.7	17.9	0.7	5.5	0.1	0.3
1926 a. Novemb.	3	11.5	1	12.9	1	5.5	—	—
Detsemb.	7	45.0	1	10.0	1	3.0	—	—
1927 a. Jaanuar	3	18.5	2	4.5	1	5.0	—	—
Veebruar	2	8.0	1	2.0	1	18.0	—	—
Märts	2	13.0	—	—	—	—	—	—

Tab. 21. Tööstustoodang — Production de quelques industries.

	Virret (tuh. ltr.) Moût (milli- ers de lîtres)	Pärmid (kg) Levure (kg)	Paber- rosse (tuh. tk.) Cigarettes (mille)	Tu- bakat (kg) Tabac (kg)	Tuletikke (tuh. toosi) Allumets (milli- ers de boîtes)	Hülse (tuh. tk.) Tubes à cigarettes (mille)	Liköör (litr.) Liqu- eurs (lîtres)	Veini (litr.) Vin (lîtres)	Põlevkivi (tuh. kg.) Schiste combusti- ble (milli- ers de kg)
Keskmine kuus 1921	246	5 992	9 484	17 231	3 215	27 521	10 881	2 152	7 960
kuus 1922	725	10 280	26 708	31 652	5 213	44 752	13 190	6 473	11 577
Moyenne mensuelle 1923	1 096	13 437	55 435	37 020	6 141	38 738	13 519	9 216	17 051
1924	1 202	14 593	55 659	35 032	10 244	38 267	10 959	9 376	19 603
Moyenne mensuelle 1925	1 229	13 617	81 141	24 999	17 253	38 578	12 932	22 935	19 838
1926	894	13 959	69 119	24 233	13 959	38 356	15 573	11 732	27 814
1926 a. Oktoober	863	13 891	58 207	23 255	16 886	40 677	17 884	18 537	32 310
Novemb.	859	13 484	58 789	23 598	16 495	46 200	20 113	4 747	34 620
Detsemb.	892	22 174	73 906	19 883	12 911	41 921	17 322	8 898	26 424
1927 a. Jaanuar	538	12 983	85 959	21 256	16 084	42 391	12 487	10 583	18 815
Veebruar	746	13 126	86 323	14 638	16 539	38 026	17 493	5 937	26 308
Märts	1 168	13 902	94 232	19 705	19 399	36 754	15 810	6 298	26 224

Tab. 22. Loomataolid — Epizooties.

(Halgete loomade arv — Nombre des animaux malades.)

	Põrnataud Anthrax	Talitauud Maltes	Marutauud Lyssa	Kärnataud Scabies	Sirgide puna- taud Erysipelas	Lahtine tüsikus Tuberculosis	Veiste pugahaigis Pir-plasmooos bovum	Veiste pah. peat Coryza gang. bovum	Hobuste veepõhi haigus Morbus maerl.	Nõig Adentitis equi arum	Hobuste müsti- kusehaigus Hæmorrhoid- naemia par.	
Keskmine kuus 1921	0.3	3.7	6.8	114.5	12.8	...	31.2	8.3	0.4	1.4	10.8	
kuus 1922	10.6	4.0	5.8	76.8	21.3	...	39.3	12.9	0.7	5.3	15.0	
Moyenne mensuelle 1923	9.1	0.7	8.2	24.6	32.6	...	39.1	12.4	2.4	2.4	21.2	
1924	6.7	1.3	4.1	24.9	42.3	66.0	49.9	8.0	1.7	10.6	63.7	
Moyenne mensuelle 1925	6.6	0.3	15.0	17.6	35.7	20.8	61.2	12.7	2.4	21.7	31.4	
1926	5.4	0.6	12.0	20.4	48.4	32.3	55.5	14.5	8.3	174.9	39.8	
1926 a. Oktoober	6	—	12 ^{a)}	97	74	34	17	17	4	65	16	
Novemb.	6	—	22	15	48	63	2	15	5	53	19	
Detsemb.	4	—	6	19	30	43	—	17	1	37	18	
1927 a. Jaanuar	5	4	8	19	24	53	1	—	4	47	25	
Veebruar	8	—	10	13	14	54	3	12	1	65	30	
Märts	4	—	28	16	37	22	4	5	3	74	33	

Tab. 23. Tapamajade tegevus — Fonctionnement des abattoirs.

	Veised Gros bétail		Vasikad Veaux		Lambad Moutons		Kokku sigu Total des porcs	
	a ⁴⁾	b ⁵⁾	a	b	a	b	a	b
Keskmine kuus 1921	2 900	2 639	2 460	2 808	1 574	3 216	879	5 085
kuus 1922	4 370	2 751	2 599	3 442	1 824	2 834	1 902	5 356
Moyenne mensuelle 1923	4 531	1 713	3 361	3 171	2 360	2 836	1 239	4 647
1924	3 949	1 488	3 365	3 452	2 179	2 144	1 331	5 035
Moyenne mensuelle 1925	3 513	1 250	3 417	3 462	3 009	2 302	2 888	4 700
1926	3 188	1 157	3 609	3 942	3 758	2 222	4 975	4 945
1926 a. Oktoober	4 804	1 170	934	837	8 171	6 855	5 895	6 025
Novemb.	4 395	1 192	1 284	1 117	5 817	3 755	10 780	7 140
Detsemb.	4 448	1 538	2 177	2 709	2 878	2 752	5 676	9 851
1927 a. Jaanuar	3 736	1 496	2 862	2 995	518	1 034	3 256	6 461
Veebruar	2 809	1 295	4 217	4 915	362	750	4 214	5 854
Märts	2 836	1 345	8 032	8 276	296	564	4 820	5 881

1) Andmed on seatud kokku Kaubaseaduse- ja Rahaministeeriumi poolt väljaantud aktiaseltside ja osatühisuste registreerimise ja osakapitali summa muutmise lubade ning ministeeriumides saadud ettevõtete likvideerimise teadaannete põhjal; arvestamata on kuldbilansside seaduse põhjal ettevõtetud nominaal-kapitalide muutmised.
 2) Millions de marks. 3) 1 kahilane. 4) Tapamajas tapetud — Animaux abattus aux abattoirs. 5) Tapetud järelevaatusele toodud — Présentés à l'inspection.

Tab. 24. Keskmised suurmüüghinnad Tallinnas aprillis 1927 a. (börsikom. koteer. järele).
 Prix de gros moyens à Tallinn en avril 1927 (cotation de la bourse de Tallinn).

Markades—En markes estoniens	Aprill 1927 a.		Märts 1927 a.		Aprill 1927 a.	Märts 1927 a.
	1	2	3	4		
Taldunained ja loomatott — Denrées alimentaires et fourrage						
1. Rukis, Eesti—Seigle du pays	—	—	77. Puuvillane riie, Bjus, D. I.—Cotonnade	42 ⁴⁾	42	
2. " Vene — de Russie	326	331	78. " Mitkal, Ekstra —	31 ⁵⁾	31 ⁵⁾	
3. Nisu, Eesti—Froment du pays	—	—	79. Paber, rotatsioon — Papier roulé	440	440	
4. " Vene — de Russie	—	—	80. Tallanahk, Eesti nahast—Cuir à semelles du pays	5 500	5 500	
5. Oder, õlle—Orge (pour bière)	303	303	81. " Ameer. nahast I s.—Cuir d'Amér. I s.	6 100	6 100	
6. Kaer, toidu, Eesti—Avoine du pays	250	251	82. " " II s.— " " II s.	5 700	5 700	
7. " väljamaa—étrang.	—	—	Ehitusmaterjalid—Matériel de construction			
8. " seemne, Vene—Avoine (pour semence) étrang.	—	—	83. Tsement, Portland, Port-Kunda—Ciment d. Portland	900 ⁷⁾	900	
9. Rukkijahu—Farine de seigle	335-340	340-345	84. " Aseri—	900 ⁸⁾	900	
10. Rukkipüü — butée	460-465	460-465	85. Kriit, toores—Craie brute	—	—	
11. Nisu, Ameerika, sõre—Farine de from. amér. I s.	820	835	86. " pestud — lavée	110	110	
12. Nisu, Ameer., pehme, kõrg. s. II	793	815	87. Asfalt—Asphalte	120	120	
13. Kartulid, eksport—Pommes de terre (d'export.)	75	55	88. Lubi—Chaux	49	49	
14. " piirituse—pour alcool	—	—	89. Kips tükikesed—Plâtre en morceaux	25	25	
15. Kartulihelbed—Flocons de pommes de terre	—	—	90. " jahvatatud — moulin	40	40	
16. Kartulitärklis, Supérieur—Fécule de pom. de terre	525	525	91. " krovmitise — pour ouvrages en stuc.	63	63	
17. Herned, roh., Eesti—Pois verts du pays	—	—	92. Telliskivid I s.—Briques I sorte	7 125 ⁹⁾	6 750	
18. " Hollandi—Pois verts d'Hollande	—	—	Metallid—Métaux			
19. Odratangud—Grain d'orge	16	15	93. Raud, sordi — Fer en espèces	243	245	
20. Piim, pudeleis—Lait en bouteilles	4 130	4 305	94. " latt — lingots	—	—	
21. Või, meierei, eksport—Beurre de ferme (d'export.)	—	—	95. " viits — Ferraille	430	430	
22. " siseturu —	—	—	96. " plekk — Tôle de fer zinguée	440	440	
23. Margariin, väljamaa—Margarine étrangère	2 270	2 100	97. " taingitud—Tôle de fer zinguée	730	730	
24. Juust „šveltsi“—Eesti—Fromage „suisse“, du pays	2 800	2 800	98. " talad (T)—Sommières en fer	260	260	
25. " „hollandi“ — „hollandais“	—	—	99. Teras, vedru—Acier à ressort	460	460	
26. Kaseiin—Caséine	1 313	1 300	100. " tööriistade—Outillage en acier	1 800	1 300	
27. Munad, eksp. I s. (sinine tempel)—Oeufs (d'exp.) I s.	7 200 ²⁾	—	101. " tulla—Adamant	290	290	
28. " II s.—Oeufs d'exportation II s.	6 480 ²⁾	—	102. Malm—Fonte de fer	175	175	
29. Suhkur, peen., Dantzig—Sucre en pond. de Dantzig	784	790	103. Inglistina—Etain	11 100	11 000	
30. " Saks — d'Allem.	754	796	104. Seatina—Plomb	1 325	1 288	
31. " Ameerika — d'Amér.	—	—	105. Vaskplekk, punane—Tôle de cuivre, rouge	3 500	3 500	
32. " C-Slov. — de T-Slovag.	788	—	106. " valge — blanc	3 800	3 800	
33. " Belgia — „Belgique“	—	—	107. Tsinplekk — „de zinc“	2 000	2 000	
34. " Poola — „Pologne“	788	790	Kütetained, õlid ja nende saadused—Combustibles, huiles et leurs produits			
35. " Jaava — „Java“	773	—	108. Segamuud—Bois mixtes	—	—	
36. Siirup, kartuli, 42°—Sirop de pom. de terre 42°	601	600	109. Kivisüsi auru, Yorkshire—Houille de Yorkshire	53	54	
37. Glükoos—Glucose	575	575	110. " Newcastle—Houille de Newcastle	51,5	53	
38. Tee, lahtine, Pekoe broken, Java—Thé	8 500	8 500	111. " sepa—Houille de forge	54	66	
39. " " Orange Pekoe, " —	9 400	9 400	112. Koks, valu—Coke de fonte	79	81	
40. " " Tseilon —	5 190	5 150	113. " gaasi—Coke de gaz	75	75	
41. " " Moning Hiina —	4 990	4 800	114. Põlevkivi, I s. A.—Schiste combustible I sorte A.	10	10	
42. Kohv, Rio, Santos—Café de Rio, Santos	6 890	6 800	115. " II s.— " II	7,5	7,5	
43. " Keski-Ameerika sordid—Café d'Amér. Centr.	2 250	2 000	116. " III s.— " III	5	5	
44. Kakao, Inglise—Cacao d'Angleterre	1 800	1 700	117. Põlevkivi II—Houille de schiste combustible	170	170	
45. " Ameerika—Cacao d'Amérique	2 600	2 300	118. Nafta, Vene—Naphte de Russie	253	253	
46. " Hollandi — d'Hollande	638	638	119. " Ameerika—Naphte d'Amérique	220	220	
47. Riis, Burma II — Riz de Burma II	53	55	120. Petrooleum, Vene—Pétrole de Russie	305	305	
48. Sool, lahtine, Saks—Sel d'Allemagne	—	—	121. " Ameerika—Pétrole d'Amérique	305	305	
49. " " Vene — de Russie	—	—	122. Bensiin, Vene—Benzine de Russie	555	550	
50. " " Hispaania—Sel d'Espagne	—	—	123. " Ameerika—Benzine d'Amérique	565	565	
51. Heeringad, Yarmouth, Maties — Harengs d. Yarm.	4 950 ³⁾	4 975	124. Masinaõil, Vene, Nobel Nr. II—Huile à graiss. d. Rus.	505	505	
52. " " Matfuis —	5 300 ³⁾	5 300	125. " Ameerika — „d'Amérique“	605	605	
53. " " Soti, Maties—Harengs d'Écosse	5 300 ³⁾	5 300	Väetisained — Engrais			
54. " " Matfuis —	5 650 ³⁾	5 650	126. Superfosfaat, 18—20%—Superphosphate 18—20%	580 ⁷⁾	595	
55. " " Norra — de Norvège	2 900 ³⁾	2 900	127. Toomasjahu, 16—17%—Scorie Thomas 16—17%	575 ⁷⁾	575	
56. " " Islandi — d'Islande	2 750 ³⁾	2 750	128. Kaalisool, 30%—Sel de potasse 30%	765 ⁷⁾	765	
57. Sealihha I s. — Viande de porc I sorte	1 510	1 565	129. " 40% — " 40%	930 ⁷⁾	997	
58. Pekk — Lard I sorte	—	—	130. Kainiit, 12%—Cainite 12%	58	58	
59. Loomalihha I s. — Viande de boeuf I sorte	900	920	131. Eesti fosforiit, 28—30%—Phosphor. du pays 28—30%	500 ⁷⁾	500	
60. Ristikhein—Trèfle	—	—	132. Salpeeter, Norra—Sulphate de Norvège	1 980 ⁸⁾	1 980	
61. Aasahein—Foin des prés	—	—	133. " " " de Chili	423	413	
62. Õlikoogid, linaseemne—Tourteux de graines d. lin	245	245	Värvid ja muu keemikaup — Matières tinctoriales et autres produits chimiques			
63. " püevalille — de tournesol	240	240	134. Nigrosiin, veesulav, väljam.—Nigrosine fondante	9 400	9 200	
64. " puuvillia — de coton	—	—	135. Tsinvalge, väljamaa—Blanc de zinc, étranger	1 575	1 575	
65. " sooja — de soja	330	330	136. Tinavalge, " — plomb	1 543	1 563	
66. " palmi — de palme	—	—	137. Ooker, " — Ocre étrangère	415	415	
67. Nisukliid—Sons de froment	211	200	138. Pesusooda—Soude	164	165	
68. Rukkikliid—Sons de seigle	—	—	139. Seebikivi, Inglise—Pierre de savon d'Angleterre	508	515	
Linaseeme, lina, riie, paber ja nahk—Graines de lin, lin tissus, papier et cuirs						
69. Linaseeme, õli 87 ¹⁾ / ₁₀₀ —Grain s de lin, 87 ¹⁾ / ₁₀₀	405	393	140. Tuletikud—Alum des	4 138 ⁹⁾	4 200	
70. " külvil 98 ¹⁾ / ₁₀₀ —Graines d. lin p. semence b. 98 ¹⁾ / ₁₀₀	—	—	Hinnad on antud puuda kohta peale märgitute—Les prix sont indiqués par pond. exc. les cas marqués ci-après: 1) liter—litre			
71. Lina, Livi, R—Lin de Livonie, R	1 900	1 944	2) kast 1440 tk.—boite à 1440, 3) tünn — baril, 4) arasin — arachine, 5) 10 puuda 10 naela = 10 pounds 10 livres, 6) lubat—mitte, 7) kott 6 puuda—sac à 6 pounds, 8) tünn (6 pd. 4 nl.)—baril, 9) 500 pakki—500 paquets.			
72. " Petseri, R — de Petseri, R	1 925	1 975				
73. " Võru, R — de Võru, R	1 925	2 213				
74. " Tartu, R — de Tartu, R	1 800	1 931				
75. Takud, Codilla I—Écoupe de Codilla I	1 000	1 006				
76. " " II — " " II	800	806				

Hinnad on antud puuda kohta peale märgitute—Les prix sont indiqués par pond. exc. les cas marqués ci-après: 1) liter—litre 2) kast 1440 tk.—boite à 1440, 3) tünn — baril, 4) arasin — arachine, 5) 10 puuda 10 naela = 10 pounds 10 livres, 6) lubat—mitte, 7) kott 6 puuda—sac à 6 pounds, 8) tünn (6 pd. 4 nl.)—baril, 9) 500 pakki—500 paquets.

Tab. 26. Turuhinnad aprillis 1927 a. — Prix de détail en avril 1927.

Table with columns for product categories (e.g., Meats, Fish, Dairy, Grains, Legumes, Vegetables, Fruit, Oil) and 16 regional price points (Tallinn, Paldiski, Rakvere, Narva, Paide, Haapsalu, Tartu, Viljandi, Pärnu, Võru, Valga, Petseri, Kuressaare). Includes sub-columns for specific months (April 1927, März 1927, April 1926) and a 'Tuhanded markade s' section at the bottom.

M ä r k u s : Kursivliga — kaupluste välkemüüginidad — Chiffres en italique désignent les prix en magasins et boutiques.

1) — livre, 2) — poud, 3) — stoof, 4) — paire, 5) — paquet, 6) — toise courant de longueur d'une archine, 7) toop — stoof, 8) liter — litre, 9) 18 tollilised — de 18 pouces.

Tab. 29. Töbörside ja eravahetaltuskontorite tegevus veebruaris 1927 a.
Aktivité des bourses du travail et des agences d'affaires privées en février 1927.

Ametlikke nimestik Titul. Prang. v. p.	Omavalitsuste töbörsid — Bourses du travail des administrations publiques												Eravahetaltuskontorid Agences d'affaires privées											
	Töbörsijate arv Nombre de chômeurs				Ajustiilide töötajate arv N. d. remises après l'exécution des travaux temporaires				Tööajade (ametite) järele — Par des occupations (métiers).				Tööajade arv Nombre de places vides				Tööajade arv Nombre de places vides							
	M.	N.	N.	N.	M.	N.	N.	N.	M.	N.	N.	N.	M.	N.	N.	N.	M.	N.	N.	N.				
1. Põllu- ja aiataõelised	178	103	43	63	7	10	54	34	36	119	149	17	15	1	1	1	1	1	1	1				
2. Metsatöölised	5	—	8	—	10	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
3. Kaevand. ja muud nendele saaduste töölised	6	—	6	—	46	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
4. Metallitöölised	100	—	83	6	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
5. Tekstiilitöölised	10	13	9	6	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
6. Riietustöölised	32	203	18	142	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
7. Ehitustöölised	466	—	514	—	291	89	—	—	273	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
8. Ehitustöölised	60	—	—	—	78	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
9. Puutöölised	104	21	5	—	6	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
10. Transport- ja sidetöölised	10	2	3	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
11. Kauplus- ja kontoriametnikud	10	121	27	82	7	9	—	—	13	12	93	100	2	1	1	1	1	1	1	1				
12. Kantsel- ja kontoriametnikud	111	121	27	82	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
13. Matseerijad	4	127	—	—	36	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
14. Lühitöölised	1 610	1 881	880	553	601	240	—	—	1 400	1 319	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
15. Muud töölised	1 321	32	61	11	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
1. Põllumajandus ja aiandus	104	188	—	—	14	55	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
2. Meesandus	105	—	—	—	25	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
3 ja 4. Marrud ja kaevand. ja nende saaduste tööstus	35	12	3	—	8	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
5. Metallitööstus	52	29	35	23	10	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
6. Tekstiilitööstus	29	35	23	—	20	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
7. Puutööstus	87	24	—	—	4	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
8. Paberitööstus	27	21	—	—	33	—	—	—	81	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
9. Kehakaitsetööstus	12	43	—	—	81	—	—	—	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
10. Ehitustööstus	597	152	—	—	40	—	—	—	168	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
11. Kaubandusliku iseloomuga ettevõtted	47	30	—	—	10	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
12. Transport ja side	279	15	—	—	32	—	—	—	92	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
13. Isikuteenistus	37	107	—	—	37	—	—	—	34	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
14. Muud	240	315	—	—	600	—	—	—	600	325	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
1. Tallinna linn	852	377	468	239	7	310	112	19	15	342	98	310	98	557	250	22	1	198	3	144				
2. Tartu linn	809	609	108	206	2	252	148	86	6	206	251	246	142	691	816	8	5	—	—	—				
3. Valga linn	176	237	72	111	70	101	70	101	70	101	70	101	70	101	70	101	70	101	70	101				
4. Pärnu linn	367	285	281	222	203	102	203	102	203	102	203	102	203	102	203	102	203	102	203	102				
5. Viljandi linn	135	89	117	25	1	—	—	—	5	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—				
6. Narva linn	270	78	181	48	72	9	—	—	168	11	114	10	272	111	111	14	1	1	1	1				
7. Rakvere linn	—	2	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
8. Harjumaa	5	9	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
9. Saaremaa	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
10. Võru linn	222	87	187	83	100	—	—	—	96	60	60	60	60	214	110	—	—	—	—	—				
11. Peipsimaa	48	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
12. Auhala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
13. Nõmme	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
14. Põltsamaa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Kokku	2 888	1 933	1 629	894	76	10	1 109	553	221	27	1 157	631	1 056	522	2 772	1 962	60	18	1	198				
1. I. I. — 28. II. 1927 a.	4 641	2 523	—	—	86	—	—	—	1 788	—	—	—	1 578	4 734	—	—	78	—	—	—				
2. 2581 1 549 4 021 2 229	—	—	—	—	155	53	2 551	1 256	481	100	2 463	467	2 331	1 221	2 800	1 057	1 427	163	—	—				
3. 2 258 1 549 4 021 2 229	—	—	—	—	79	43	1 442	708	260	73	1 308	836	1 275	695	2 808	1 965	226	14	—	—				
4. 1 969 1 574 847 691	—	—	—	—	192	97	835	594	365	20	708	558	681	561	1 257	1 157	164	37	—	—				
5. 1 969 1 574 847 691	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				

1) 1. jaanuariks 1927 a. 2) Tähen. kuude 1. kuupäevaks jäänud töötute ja vabakohtade keskm. arv. 3) Vähem nädalat tööt. olnaud. 4) Sellest maha arvatud töötajate hulgaest väljalang. arv.

Tab. 29. Töbörside ja eravahetalituskontorite tegevus märtsis 1927 a.
 Activité des bourses du travail et des agences d'affaires privées en mars 1927.

	Omalitsuste töbörsid — Bourses du travail des administrations publiques																		Eravahetalituskontorid Agences d'affaires privées							
	Tööajaline arv Nombre de éléments									Tööajaline arv Nombre de éléments									Tööajaline arv Nombre de éléments			Tööajaline arv Nombre de éléments				
	M.	N.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.
1. Põllu- ja aiataolised	176	119	104	126	2	1	23	80	10	18	52	70	47	58	209	173	10	18	1	1	1	1	1	1	1	1
2. Meisaloised	5	6	6	7			86	2	35	2	2	7	2	159	8	8	49									
3 ja 4. Kaev ja mardude ning nende esaduste töölisel	155	7	69	7			7		2	2	49	42	4	143												
5. Metallitöölised	11	9	9	9					4	3	4	12	0	4												
6. Tekstiilitöölised	36	231	346	76			216	130	64	4	39	4	36	33	215											
7. Riietusitöölised	609		16				68		2	10	141	12	2	663												
8. Ehitustöölised	19	2	7	7					3	3	4	4	2	14												
9. Puutöölisel	15	15	2	7			2	6	9	3	4	3	2	2	6	20	2									
10. Transport- ja sidetöölised	93	100	35	61			44	53	2	47	80	46	75	59	58	1	183									
11. Kauplus- ja töötajad (ka kelnerid)	3	132	89	89			11	15	11	140	30	1	30	1	183											
12. Kantselei- ja kontorilainetöölised	1 460	1 318	631	470			418	194	1	15	510	347	462	324	1 248	1 130	8									
13. Matšeerijad	131	36	50	13			21		1	19	16		16	123	45	20										
14. Lihttöölised																										
15. Muud töölised																										
1. Põllumajandus ja aiandus	151	193					24	82	10	20																
2. Meisandus		94					00	2	11																	
3 ja 4. Murru ja kaevand. ja nende esaduste töölised	27	2	2				18																			
5. Metallitöölised		60																								
6. Tekstiilitöölised		15																								
7. Puutöölised		45																								
8. Paeritöölised		31																								
9. Kanakateetöölised		20																								
10. Ehitustöölised	386	92					287	49	57																	
11. Kaubandusliku iseloomuga eifertöölised	35	48					13	24		10																
12. Transport ja side	69	23					32	32		6																
13. Isikuteenistus	32	121					42	47		26																
14. Muud	340	330					305	353		1																
1. Tallinna linna	557	259	412	223			354	117	57	26	387	109	319	90	328	238										
2. Tartu linna ja maa	691	816	268	329			250	177	38	13	156	278	192	159	642	728										
3. Valga linna	173	199	21	31			105	79	170	1	79	169	79	169	173	159										
4. Pärnu linna	419	353	282	137			127	75	6	1	126	71	126	71	375	314										
5. Viilandi linna	146	107	26	17			28	6	2	9	12	2	2	113	110	91										
6. Narve linna	272	111	75	19			51	15	17	1	60	22	30	14	276	104										
7. Rakvere linna	2																									
8. Harjumaal	3	7	15	7																						
9. Saaremaa	197	117	17	97																						
10. Võru linna ja maa	244	110	102	97			47	33		47	33	47	33	292	27	314										
11. Peiserimaa	68																									
12. Antsija																										
13. Nõmme																										
14. Põltsamaa																										
Kokku	2 772	1 982	1 290	861			940	603	116	55	858	684	804	538	2 370	1 835	80									
	4 784		2 161				1 543		17		1 740		1 342		4 405		108									
Kokku 1. I. - 31. III. 1927 a.	2 258	1 549	5 311	3 090			284	486	3 491	1 659	597	153	3 821	1 513	1 351	1 739	274									
Veebruarit tegevus 1927	2 888	1 953	1 629	894			76	10	1 089	553	221	271	1 056	523	272	1 062	69									
Märtsi tegevus 1926 a.	1 287	1 157	1 123	825			91	19	738	601	128	13	744	651	752	599	1015									

1) 1. jaanuariks 1927 a. 2) Tähtend. kuude 1 kuupidevaks jäänud töötute ja vabakohtade keskum. 3) Vähem nädaleit (66) olnud. 4) Sellest maha arvatud töötute ja vabakohtade keskum. arv.

Tab. 30. Tööstusettevõteted ja nende töötajad 1-ks märtsiks 1927. Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1 mars 1927.

Ettevõtte arv—Nombre des entreprises	Töötajate üldarv—Nombre général des travailleurs				Neist töölisi—Dont ouvriers				Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Kokku—Total
	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles	Tööstus- ja teenistajate alamtali (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et serviles		
I. Murrud ja kaevandused	13	2 328	292	284	2 084	288	21	21	97,01	49
II. Mineraalide ümbertöötamine	14	1 089	88	28	1 094	74	21	21	101,3	74
III. Keemilistööstus	41	3 785	132	102	3 151	125	90	90	99,6	119
IV. Keemilistööstus	12	994	68	45	1 017	23	119	119	122,6	24
V. Nahatööstus	11	401	11	14	398	11	12	12	97,4	2
VI. Tekstiilitööstus	26	8 640	246	337	8 529	238	344	344	97,1	166
VII. Puittööstus	45	3 082	937	123	3 896	966	112	112	100,0	26
VIII. Paberitööstus	12	2 441	44	92	2 393	32	80	80	100,0	48
IX. Põllugaaditööstus	18	1 400	16	20	1 096	12	19	19	103,6	51
X. Toidu-, maisseainete ja jookide tööstus	41	2 283	56	124	1 867	30	109	109	98,0	24
XI. Kehakaste- ja pudukaupade tööstus	7	782	8	16	774	7	13	13	91,3	2
XII. Ehitustööstus	8	710	343	46	1 007	389	45	45	155,3	7
XIII. Elektrienergia ja veevarustus	7	546	14	20	540	9	13	13	98,1	3
XIV. Puhastustööstus	4	165	6	4	167	6	4	4	98,8	4
Kokku suurtööstus—Total	262	26 196	2 256	1 275	29 177	2 457	1 180	2 158	104,5	617
Sellest: ettevõteted 50 ja üle töötajaga—Les entreprises, ayant plus de 50 travailleurs	124	24 379	1 826	1 014	25 101	2 127	944	1 753	104,0	497
Dont: ettevõteted 20–49 töötajaga—Les entreprises, ayant 20–49 travailleurs	138	3 817	430	261	3 986	319	236	405	108,3	120
1927 a. jaanuari arvud—Chiffres de janvier 1927:										
Kokku suurtööstus—Total	269	26 087	1 591	1 701	25 187	2 437	1 087	1 087	100,5	633
Sellest: ettevõteted 50 ja üle töötajaga—Les entreprises, ayant plus de 50 travailleurs	123	24 375	1 475	1 468	24 332	2 255	1 301	1 301	100,2	517
Dont: ettevõteted 20–49 töötajaga—Les entreprises, ayant 20–49 travailleurs	140	3 712	416	323	3 805	3 092	304	386	102,7	116
I. Industries extractives	11	91	9	2	98	82	2	2	107,2	3
II. Industrie minière	63	697	45	40	642	43	38	38	89	91
III. " des métaux	20	218	26	20	231	22	11	11	100,5	2
IV. " chimique	17	455	41	11	447	40	10	10	82,8	16
V. " des cuirs et peaux	51	504	21	11	584	30	9	9	110,2	12
VI. " textile	60	8 640	261	78	7 422	446	76	76	100,0	23
VII. " du bois	14	1 400	16	20	1 096	12	19	19	103,6	51
VIII. " du papier	14	1 400	16	20	1 096	12	19	19	103,6	51
IX. " poligraphique	42	2 441	44	92	2 393	32	80	80	100,0	48
X. " alimentaire et des boissons etc.	169	2 283	56	124	1 867	30	109	109	98,0	24
XI. Confection de vêtements et fab. de mercerie	32	710	343	46	1 007	389	45	45	155,3	7
XII. Constructions	9	546	14	20	540	9	13	13	98,1	3
XIII. Usines électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau	9	546	14	20	540	9	13	13	98,1	3
XIV. Industrie du nettoyage	4	165	6	4	167	6	4	4	98,8	4
Kokku kesk- ja väike- tööstus—Grand et petit	501	4 559	561	329	4 791	3 983	309	309	108,0	246
Üldise suur- ja kesk- tööstus—Grand total	763	32 755	2 817	1 604	33 968	2 840	1 489	1 489	103,2	863
1927 a. jaanuari arvud—Chiffres de janvier 1927:										
Kokku kesk- ja väike- tööstus—Total (entreprises moyennes)	482	4 414	423	276	4 559	3 857	258	258	103,3	252
Üldise suur- ja kesk- tööstus—Grand total (entreprises grandes et moyennes)	745	32 501	2 314	2 069	32 746	2 071	1 822	1 822	100,9	865

1) Üks ettevõtte algas tegevust jaanuaris 1927. 2) Parandatud arvud—Chiffres corrigés.

Suur- ja kesktööstusettevõtete töäjõud
Main d'oeuvre des entreprises moyennes et grandes

	Suur- ja kesktööstus (20 ja üle töötajaga ettevõtteid) Grandes entreprises (plus de 20 travailleurs)										
	Ettevõtte arv N. des entreprises	Töölised Ouvriers		Tehniline personal- sonaal- ja tehnikane		Ametnikud Employés		Teenijad Service		Kokku Total	
		M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
I. Murrud ja kaevandused—Industries extractives	14	1845	325	98	—	49	14	46	25	2039	364
1. Turbatööstus—Tourbières	6	98	26	13	—	7	2	10	3	128	28
2. Põlevkivitööstus—Carrières de schiste combustible	5	1687	298	81	—	41	12	33	21	1842	331
3. Kivi- ja päemurrud ning muud kaevand.—Carrières de pierre, à chaux et autres	3	60	1	4	—	1	—	3	1	68	2
II. Mitteraallide ümbertöötamine—Transformation des pierres et des terres	14	809	128	37	1	40	23	35	9	921	161
1. Sideainete (isemendi-, lubja-, kipsi-, kriidi j. n. e.) tööstus—Fabr. de ciments (ciment, chaux, plâtre, craie etc.)	5	427	45	27	1	25	18	27	8	506	72
2. Savitööstus ja keraamika—Fabrication de poterie et céramique	5	107	39	5	—	6	3	6	—	124	42
3. Klaasitööstus—Verrières	4	275	44	5	—	9	2	2	1	291	47
4. Kivide ümbertöötamine—Transformation des pierres	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Metallitööstus—Industrie des métaux	41	3026	172	196	1	184	65	153	12	3559	251
1. Metallide ümbertöötamine ning masinaehitus (remont)—Travail des métaux et construction mécanique (réparation)	14	872	19	39	1	51	16	31	2	993	38
2. Laevaehitus (ja remont)—Construction navale (réparation)	5	458	19	43	—	33	19	44	1	576	39
3. Raudtee ja trammi veereva koosseisu ehitus (ja remont)—Constr. (et répar.) du matériel roulant des chemins de fer et des tramways	7	1284	20	69	—	62	16	57	7	1472	43
4. Elektritarnat, ja tarbeasjade valmistus—Fabr. d'appar. et d'instrum. électrig.	5	192	50	20	—	20	8	14	—	246	58
5. Mekaanika- ja lukusepatöökajad—Ateliers mécaniques et de serrurerie	3	113	15	15	—	9	4	6	2	143	21
6. Täpsete mõõturilistade valmistus ja remont ning kallismetallide ümbertöötamine—Fabr. et répar. d'appareils de précision et transformation des métaux précieux	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Mitmesuguste metalliesemete valmistus—Fabr. d'objets métal. de tout genre	7	109	49	10	—	9	3	1	—	129	52
IV. Keemilistööstus—Industrie chimique	13	290	441	40	3	35	15	21	6	386	465
1. Tuletikutööstus—Fabrication d'allumettes	5	89	373	19	—	18	9	15	2	141	384
2. Kummiesemete, hinooleumi ja vahariide valmistus—Fabr. d'articles en caoutchouc, de linoléum et de toile cirée	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Seebi- ja küünlataöstus ning kosmeetilised laboratooriumid—Fabr. de savon et de bougies, laboratoires des cosmétiques	3	27	37	5	1	9	5	3	2	44	43
4. Muude keemiliste ainete ja esemete valmistus—Fabr. d'ind. mat. et prod. chimiq.	5	174	33	16	2	8	1	3	2	201	38
V. Nahatööstus—Industrie des cuirs et peaux	11	285	66	18	—	14	6	20	—	337	72
1. Tooresnahatööstus—Fabrication des peaux brutes	4	250	52	16	—	14	2	15	—	295	54
2. Nahkesemete valmistus—Fabrication d'articles en cuir	2	35	14	2	—	4	4	5	—	42	18
VI. Tekstiilitööstus—Industrie textile	20	2355	5663	121	2	285	103	233	43	2994	5811
1. Puvvillatööstus—Fabrication de coton	5	123	3092	32	—	144	46	122	5	1421	3053
2. Villatööstus—de laine	5	679	736	53	1	63	27	90	32	885	796
3. Linatööstus—de lin	10	410	1125	20	—	64	18	16	3	510	1146
4. Kõie-, nõõri- ja niiditööstus—Corderies et fileteries	3	24	107	5	1	8	4	4	3	41	115
5. Appretuur-, värvimis- ja vanutamistööstus—Apprêt, teinture et foulonnierie de matières textiles	3	119	93	11	—	6	8	1	—	137	101
VII. Puittööstus—Industrie du bois	46	1398	943	150	—	140	43	96	16	1784	1007
1. Saeveskid—Scieries	33	518	126	48	—	73	21	79	5	713	152
2. Mõõbli- ja vineeritööstus—Fabr. de meubles et de bois de placage	5	823	730	92	—	58	25	13	11	986	796
3. Muude puuesemete valmistus—Fabr. d'autres objets en bois	0	62	87	10	—	9	2	4	—	85	89
VIII. Paberitööstus—Industrie du papier	12	1659	436	87	2	93	44	74	4	1915	436
1. Paberimassi ja paberi valmistus—Fabr. de pâte de bois et de papier	8	1021	323	76	2	87	37	71	3	1653	363
2. Pabersemete valmistus—Fabr. d'articles en papier	4	38	113	11	—	8	7	3	1	60	121
IX. Poltgraafiatööstus—Industrie polygraphique	18	568	282	91	17	60	33	28	10	747	327
X. Toidu- ja maitseainete ning jookide tööstus—Ind. de l'alim. et des bois.	41	732	1010	84	5	137	66	142	35	1035	1116
1. Jahuveskid—Moulins à farine	2	170	60	11	—	9	7	35	—	225	67
2. Leivatööstus—Fabrication de pain	1	14	5	—	—	2	—	1	1	16	6
3. Sokolaadi- ja komvekitööstus—Fabr. de chocolat et de bonbons	11	99	319	6	—	12	6	11	13	128	333
4. Lih- ja kalatööstus—Fabrication de viandes et de poissons	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Tapamajad, külmetushooned ja kunstjääitööstus—Abattoirs, chambres réfrigérantes et fabr. de glace artificielle	5	99	59	9	3	35	26	37	9	180	88
6. Piimatööstus—Fabrication de lait	1	8	7	—	—	1	—	1	—	10	7
7. Toiduõli- ja rasvatööstus—Fabr. d'huiles alimentaires et de graisses	1	25	5	6	—	5	—	6	2	42	7
8. Kartulijahu- ja siirupitööstus—Fabr. de féoule de pommes de terre et de sirops	2	53	2	4	—	6	—	2	—	65	2
9. Marjad ning puu- ja juurvillatööstus—Préparation de baies, fruits et légum.	2	38	5	4	—	4	3	12	1	58	9
10. Piiritusepõlet- ja puhastust ning pärmivabr.—Fabr. et raffin. d'alc. et fab. de lev.	2	38	5	4	—	4	3	12	1	58	9
11. Likööri- ja veinivabrikud—Fabr. de liqueurs et de vins	1	2	9	2	—	5	1	2	—	11	10
12. Linnase- ja õlletehased—Fabr. de malt et brasseries	5	163	39	13	1	27	6	9	1	212	47
13. Karastavate jookide tööstus—Fabr. de boissons rafraichissantes	1	2	5	—	1	1	1	2	1	5	8
14. Kohvi- (ja surrogaatide) ning muude maitseainete tööstus—Fabr. de café (aussi succédanés) et d'autres matières coloniales	1	13	7	4	—	2	—	1	—	20	7
15. Tubakatööstus—Fabr. de tabac	8	46	407	25	—	28	16	24	7	123	520
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus—Confect. de vêtem. et fabr. de merc.	7	235	505	24	4	14	23	8	6	301	538
1. Riievalmistus—Fabr. de vêtements	4	76	245	2	3	7	9	—	—	85	257
2. Jalavõrde tööstus—Fabr. de chaussures	2	157	198	22	1	4	14	7	3	190	216
3. Villitööstus—Fabr. de feutre	1	22	62	—	—	3	—	1	3	26	65
4. Pudu- ja moekaupade tööstus—Fabr. de mercerie et d'articles de mode	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XII. Ehitustööstus—Industrie du bâtiment	9	448	138	36	—	33	11	10	1	524	150
1. Hoonete ehitus ja remont—Construction et réparation de bâtiments	6	177	7	25	—	28	11	8	1	238	19
2. Välisehitused—Constructions extérieures	3	271	131	11	—	2	—	—	—	286	131
XIII. Elektrijaamad ning gaasi- ja veevarustus—Usines électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau	7	395	9	55	—	52	33	21	4	523	46
1. Elektrijaamad—Usines électriques	5	251	9	43	—	39	27	10	3	348	39
2. Gaasi- ja veevarustus—Usines à gaz d'éclairage et distribution d'eau	2	144	—	12	—	13	6	11	1	180	7
XIV. Puhastustööstus—Industrie du nettoyage	4	8	156	—	1	3	—	1	—	12	157
Kokku—Total	263	14073	10254	1037	36	1138	490	888	171	17136	10951

*) Tab. 30-s ettevõtete tegevusmäära indeksi arvutamiseks võetud arvud—Nombres servant pour calcul des nombres-indices

**1 jaanuaril 1927 (ettevõtete rühmade ja alirühmade järele),
au 1/1 1927 (d'après les groupes et sous-groupes).**

Sellest ettevõtteid 20—49 töötajaga
Dont les entreprises, ayant 20—49 travailleurs

Kesktoetus (5—19 töötajaga ettevõtteid)***)
Entreprises moyennes (de 5—19 travailleurs)

Ettevõtte arv N. des entreprises	Sellest ettevõtteid 20—49 töötajaga Dont les entreprises, ayant 20—49 travailleurs										Kesktoetus (5—19 töötajaga ettevõtteid)***) Entreprises moyennes (de 5—19 travailleurs)										
	Töölised Ouvriers		Tehnilise per- sonal-Person- nel technique		Ametnikud Employés		Teenijad Service		Kokku Total		Töölised Ouvriers		Tehnilise per- sonal-Person- nel technique		Ametnikud Employés		Teenijad Service		Kokku Total		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
12																					
13	60	1	4		1		3	1	68	2											
14																					
15	60	1	4		1		3	1	68	2											
16	142	34	3		8	2	4	1	157	37	11	62	21	2		4	1	2	1	70	23
17	60	8	2		3	2	4	1	69	11	2	6	3	2	2		2	1	10	4	
18	45	26	1		2				49	26	7	38	15	2	2				42	15	
19	37				2				39		1	3	3						3	3	
20	505	86	29		26	8	10		570	94	62	532	72	17	4	4	5	15	15	76	
21	250	12	8		9	2	3		270	14	12	170	1	1	1	1		172	2		
22	62		4		2		2		70												
23	19	2	1		2		2		24	2											
24	36	21	4		2		2		44	23	2	8	8						8	8	
25	29	2	2		2		1		33	3	22	135	12	7	2		1	145	12		
26																					
27	109	49	10		9	3	1		129	52	9	77	3	1				78	3		
28	57	43	7		12	5	5	3	81	52	17	142	48	8	2	3	3	155	51		
29																		140	79		
30											2	9	1	2				12	1		
31	27	35	5	1	9	5	3	2	44	43	4	13	19	3	4	1	1	21	22		
32	30	8	2		3	3	2	1	37	9	14	78	48	12	14	8	3	107	56		
33	157	53	13		11	5	11		189	58	18	120	29	5	8	2	6	139	32		
34	122	39	11		8	1	6		147	40	12	84	18	7	2	6	1	102	21		
35	35	14	2		4	4	5		42	18	6	36	11	1				37	11		
36	101	192	18	1	12	13	8	2	139	208	51	298	133	13	15	22	6	332	159		
37	6	45	1		2	2	1		10	47											
38	26	18	3		2	2	2		33	21	35	295	57	7	8	14	4	244	73		
39	85	91	9		6	4	1		50	95	4	14	34	3	4	1	1	22	35		
40	15	22	3	1	3	1	3	1	24	25	5	21	22				21	29			
41																					
42	19	16	3		4	1	1		22	20	7	38	20	3	3	6	1	45	23		
43	289	60	31		30	5	20	1	370	66	53	363	68	25	22	1	8	418	67		
44	195	23	23		22	3	16	1	256	27	24	166	41	19	15	1	5	205	42		
45	75	1	1		1	1	1		81	2	2	172	2	3	4	1	2	181	23		
46	19	36	6		3	3	3		33	37	8	25	23	3	3	2	1	32	2		
47	59	21	5		2	3	2		68	24	14	47	81	7	6	2	7	67	84		
48	49	4	3		1	1	1		52	5	4	32	3	1	3	4	4	40	3		
49	11	17	2		2	2	1		16	19	10	15	78	3	3	2	3	27	81		
50	222	113	23	1	15	16	10	2	270	182	41	239	133	9	8	8	1	257	164		
51	241	340	29	1	62	31	57	12	389	384	155	690	264	78	28	18	7	876	301		
52												45	16	1	1	1	1	49	17		
53	14	5			2		1		16	6	2	158	46	4	13	2	2	179	55		
54	55	176	4		5	3	6	6	70	185	13	38	74	4	3	3	2	41	79		
55												36	9			2		39	9		
56	13	26	1		19	12	23	3	56	41	6	22		4	12	3	6	44	6		
57	8	7			1		1		10	7	25	77	24	16	19	4	1	113	29		
58											1	3			1	1		4	10		
59	58	2	4		6		2		65	2	4	26	14	2	3	1		31	16		
60	17	3	1		3	3	9		30	6	50	227	5	34	27	3		291	5		
61	2	9	2		2	2	2		11	10	6	13	29	7	5	3		25	32		
62	59	14	4		10	6	6		79	20	2	17	6	3	3			22	6		
63	2	5			2	2	1		5	8	7	30	25	2	3	4		35	29		
64	13	7	4		2		1		20	7	2	3	7					3	8		
65	5	86	9		8	5	5	1	27	92	35	94	217	6	3			103	228		
66	22	94			2		1	3	23	97	17	21	183	1	3	8		24	183		
67		32							32	2	10	53	24	4	2	6		57	30		
68	22	62			3		1	3	26	65	4	11	29	1	1			12	29		
69											9	9	31	1	3			10	31		
70											7	121	4	6	3	2		131	6		
71											2	59	6	3	2	1		69	2		
72												02	4					62	4		
73																					
74	104	4	7		10	4	3	1	124	9	9	63		10	1	3		74	3		
75	73	4	4		6	1	1	1	84	8	8	56		2	1	3		65	3		
76	31		3		4	1	2		40	1	1	7		8				9			
77	4	88	1		2		1		7	89	4	6	19	3	1	1		12	20		
78																					
79																					
80																					
81																					
82																					
83																					
84																					
85																					
86																					
87																					
88																					
89																					
90																					
91	1963	1129	169	5	193	92	135	26	2460	1252	482	2735	1127	196	6	187	91	59	18	3177	1242

Tab. 30. Tööstusettevõtted ja nende töäjõud 1-ks aprilliks 1927 a.
Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1-avril 1927.

Ettevõtte arv—Nombre des entreprises	Tööstajate üldarv—Nombre général des travailleurs				Neist töölisi—Dont ouvriers				Tööstajate ja teenijate alampalgi (alla 18 a.) Minejers parmi les ouvriers et service						
	Tööstajad 1 aprillil 1927—Au 1 avril 1927	Märtsis teenistusse astunud—Sont entrés en mars	Märtsis lahkunud—Ont quitté en mars	Teenisuses 1 aprillil 1927—Au 1 avril 1927	Teenisuses 1 aprillil 1927—Au 1 avril 1927	Märtsis teenistusse astunud—Sont entrés en mars	Märtsis lahkunud—Ont quitté en mars	Teenisuses 1 aprillil 1927—Au 1 avril 1927		Indeks—N-indice (1. l. 1927=100)	Indeks—N-indice (1. l. 1927=100)				
I. Murud ja kaevandused	12	2 886	566	493	2 493	581	480	2 165	81	100,7	62	1	—	—	—
II. Mineraalide ümbertöötamine	14	1 094	246	151	1 206	949	38	1 151	202	122,8	70	—	—	—	
III. Metalltööstus	39	3 765	157	137	3 765	151	146	3 191	101	98,8	124	2	—	—	
IV. Keemiatööstus	12	1 017	111,9	65	886	29	90	895	61	114,2	21	—	—	—	
V. Nahatööstus	11	396	17	390	312	16	23	335	7	95,4	2	—	—	—	
VI. Tekstiilitööstus	26	8 529	411	249	8 691	1 162	1 160	7 785	140	96,4	200	11	—	—	
VII. Puittööstus	58	3 896	779	265	4 380	1 484	1 593	3 381	748	104,3	39	1	—	—	
VIII. Paberitööstus	12	2 933	54	151	2 266	127	194	2 083	40	108,4	40	1	—	—	
IX. Polügraafitööstus	18	1 998	58	24	1 190	64	104,3	1 056	27	93,4	40	1	—	—	
X. Toidu-, maitseainete ja jookide tööstus	40	2 165	62	126	2 101	64	95,0	1 707	24	106,5	52	4	—	—	
XI. Kenakaitte- ja puukaukude tööstus	7	1 007	13	38	749	25	89,3	694	18	86,9	21	2	—	—	
XII. Ehitustööstus	9	540	266	122	1 151	144	170,8	910	118	105,4	8	2	—	—	
XIII. Elektri- ja veevarustus	7	540	17	16	541	1	55,1	376	17	93,3	4	1	—	—	
XIV. Puhastustööstus	4	157	7	3	171	4	101,2	102	7	101,2	4	1	—	—	
Kokku suur- ja väike- ettevõtteid 50 ja üle töötajaga—les entreprises, ayant plus de 50 travailleurs.	266	29 177	2 673	1 856	29 984	817	106,8	25 435	1 782	107,9	645	24	669	24	669
Sellest { ettevõtteid 20—49 töötajaga—les entreprises, ayant 20—49 travailleurs.	124	25 301	1 984	1 527	25 645	457	105,2	22 085	1 469	106,2	516	22	539	22	539
Dont: { ettevõtteid 20—49 töötajaga—les entreprises, ayant 20—49 travailleurs.	142	3 986	689	329	4 346	960	117,1	3 350	313	119,8	129	2	131	2	131
1927 a. veebruar arvad—Chiffres de février 1927.	262	28 196	2 256	1 275	29 177	981	103,9	24 457	2 158	104,5	617	23	640	23	640
Sellest { ettevõtteid 20—49 töötajaga—les entreprises, ayant 20—49 travailleurs.	124	24 379	1 826	1 014	25 191	812	103,3	21 276	1 753	104,0	497	22	519	22	519
Dont: { ettevõtteid 20—49 töötajaga—les entreprises, ayant 20—49 travailleurs.	138	3 817	480	201	3 986	1 69	107,4	3 181	405	108,3	120	1	121	1	121
I. Industries extractives	11	96	9	4	103	5	110,7	89	9	113,2	1	—	—	—	
II. Industrie minière	64	642	52	49	645	6	101,7	612	51	102,2	1	—	—	—	
III. " des métaux	17	231	18	17	232	14	99,1	179	16	99,5	2	—	—	—	
IV. " chimique	20	147	7	10	144	3	84,2	129	9	79,7	1	—	—	—	
V. " des cuirs et peaux	17	396	23	23	396	11	111,0	333	24	112,3	14	—	—	—	
VI. " textile	52	534	36	25	515	11	111,0	473	33	113,3	14	—	—	—	
VII. " du bois	71	742	350	126	1 022	260	206,6	687	361	211,7	31	—	—	—	
VIII. " du papier	14	159	21	109	10	111,9	135	18	8	145,3	4	—	—	—	
IX. " poligraphique	42	431	22	13	440	9	104,5	402	16	103,3	4	—	—	—	
X. " de l'alimentation et des boissons etc.	163	2 121	79	187	1 104	108	99,7	976	67	105,3	51	—	—	—	
XI. Confection de vêtements et fab. de mercerie	33	316	40	14	342	26	103,3	302	39	105,1	15	—	—	—	
XII. Constructions	9	156	28	20	164	6	119,7	142	28	120,0	2	—	—	—	
XIII. Usines électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau	9	76	1	7	70	6	90,9	62	1	87,3	1	—	—	—	
XIV. Industrie du nettoyage	5	47	4	1	50	3	156,2	38	4	164,0	1	—	—	—	
Kokku kesk- ja väike- ettevõtteid 20 ja alla töötajaga—les entreprises, ayant moins de 20 travailleurs.	509	4 294	703	499	4 995	204	113,0	4 205	457	113,9	247	3	250	3	250
Üldse suur- ja kesk- ettevõtteid—Grand total.	775	33 968	3 376	2 855	34 989	1 021	108,0	29 640	2 239	109,0	862	27	919	27	919
1927 a. veebruar arvad—Chiffres de février 1927.	501	4 559	561	329	4 791	282	108,4	3 938	309	108,9	240	6	252	6	252
Kokku kesk- ja väike- ettevõtteid 20 ja alla töötajaga—les entreprises, ayant moins de 20 travailleurs.	763	32 755	2 817	1 604	33 968	1 213	104,5	28 440	1 489	105,2	863	26	892	26	892

TÄHTSAMAD EESTI MAJANDUS- JA
ÜHISKONDLIKU ELU ILMUVUSED
1921—1927 a.

*DONNÉES PRINCIPALES CONCERNANT LA VIE
ÉCONOMIQUE ET SOCIALE DE L'ESTONIE
1921—1927.*

Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu ilmutused 1921—1927 a. —

Rahandus (miljoneis markades) — Finances (millions)

		Liikvel oleva paber raha ja selle kate (kuu 1-ks) — <i>Cirulat. fiduciaire, encaisse métr. et dévis. dr. uu 1 du mois</i>					Pankade äri seis (kuu 1-ks) — <i>Bilans des banques (au 1 du mois)</i>					Pankade vaheline arvekoda — <i>Mouven. de la chambre de compensation</i>				
		Sellest — <i>Dont</i>					Sellest — <i>Dont</i>									
Liikvel oleva paber raha arv — <i>Cirulation fiduciaire</i>		Riigikassa tähed — <i>Billets du Trésor</i>	Eesti panga tähed — <i>Billets de la Banque d'Esilon.</i>	Liikvel oleva paber raha kate % — <i>d'encaisse métr. et dévises étring.</i>			Pangaraha kokku — <i>Total</i>	Sellest — <i>Dont</i>					Summa — <i>Montant</i>			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Aastas kokku	1921	—	—	—	—	—	5 468	—	—	—	—	—	—	—	20 793	4 146
Total	1922	—	—	—	—	—	7 077	—	—	—	—	—	—	—	37 253	8 921
	1923	—	—	—	—	—	7 640	—	—	—	—	—	—	—	45 012	8 529
	1924	—	—	—	—	—	7 475	—	—	—	—	—	—	—	53 361	10 263
	1925	—	—	—	—	—	7 751	—	—	—	—	—	—	—	60 385	10 718
Keskmine kuus	1921	—	2 047	—	—	—	456	4 834 ¹⁾	1 061 ¹⁾	3 773 ¹⁾	1 017 ¹⁾	467 ¹⁾	1 318 ¹⁾	826 ¹⁾	—	—
Moyenne mens.	1922	3 427	2 740	687	—	13	590	8 894	3 856	4 938	2 308	1 169	3 330	1 802	1 733	346
	1923	3 662	2 895	1 567	—	97	637	12 263	7 055	5 228	2 550	977	6 467	3 769	3 104	577
	1924	3 272	1 555	1 717	33	117	623	15 054	8 130	7 524	2 638	1 028	7 580	4 606	3 751	711
	1925	3 422	1 025	1 797	34	121	646	16 569	8 338	8 251	2 753	1 004	8 476	5 198	4 447	855
	1926	3 427	1 539	1 888	36	133	—	15 000	8 395	6 665	2 933	803	9 788	6 040	5 032	893
1926	Jaanuar — <i>Janvier</i>	3 457	1 557	1 900	39	131	592	14 421	8 231	6 190	2 787	889	9 244	5 932	4 259	691
	Veebruar — <i>Février</i>	3 431	1 538	1 893	37	128	606	14 614	8 265	6 349	2 720	826	9 363	6 005	4 088	724
	Märts — <i>Mars</i>	3 521	1 614	1 907	35	127	638	14 660	8 231	6 429	2 660	745	9 457	6 022	5 108	874
	Aprill — <i>Avril</i>	3 604	1 663	1 941	36	129	768	14 876	8 332	6 544	2 745	795	9 616	6 110	4 744	939
	Mai — <i>Mai</i>	3 569	1 632	1 937	37	128	637	15 192	8 596	6 596	2 765	762	9 810	6 162	4 753	918
	Juuni — <i>Juin</i>	3 311	1 475	1 830	37	130	778	15 076	8 467	6 600	2 988	856	9 838	6 111	5 088	992
	Juuli — <i>Juillet</i>	3 194	1 386	1 808	37	131	871	15 071	8 442	6 629	3 001	841	9 603	5 940	5 288	1 096
	August — <i>Août</i>	3 282	1 441	1 841	36	134	887	15 266	8 424	6 842	3 057	833	9 773	5 987	5 276	1 098
	September — <i>Septembre</i>	3 407	1 540	1 867	34	138	660	15 046	8 231	6 815	3 083	801	9 771	5 995	5 365	876
	Oktoober — <i>Octobre</i>	3 432	1 546	1 884	35	138	720	15 013	8 205	6 808	3 113	779	10 034	6 018	5 353	853
	November — <i>Novembre</i>	3 499	1 573	1 926	34	141	664	15 253	8 250	6 994	3 157	770	10 377	6 142	5 589	780
	Detsember — <i>Décembre</i>	3 419	1 499	1 920	35	140	330	15 519	8 342	7 177	3 114	741	10 566	6 162	5 506	880
1927	Jaanuar — <i>Janvier</i>	3 354	1 448	1 906	40	141	657	—	—	—	—	—	—	—	4 957	752
	Veebruar — <i>Février</i>	3 309	1 404	1 885	43	136	583	—	—	—	—	—	—	—	4 658	755
	Märts — <i>Mars</i>	3 426	1 474	1 952	44	135	—	—	—	—	—	—	—	—	5 432	784

Väliskaubandus (järg) —

		(milj. mk.) — <i>(mil. demk.)</i>							Tähtsamad väljaveonid (tonnides) — <i>Articles princip. d'export. (en tonnes)</i>							Tähtsamad sisseveonid (milj. mk.) — <i>Articles principaux</i>						
		Tsement	Alumiumid	Lina	Tsement	Võli	Munad	Kartulid	Teravilja	Jahu	Heeringad	Subkur	Tubak	Puuvill	Puuvillaride	Villane riie	Raud	Kivisüsi	ja teised			
		Ciment	Aluminates	Linen	Ciment	Beurre	Oeufs (milles)	Pommes de terre	Céréales	Farines	Harengs	Sucre	Tabac	Colon	Tissus de colon	Tissus de laine	Fer	Chauxite et coke				
		30	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55				
Aastas kokku	1921	—	—	5 227	6 468	128	1 803	19 570	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Total	1922	99	10	9 659	20 751	999	3 730	46 604	146	425	113	499	102	176	236	200	188	250				
	1923	92	29	9 327	22 115	2 347	4 169	14 613	692	321	202	534	111	1 089	590	152	210	309				
	1924	188	70	10 433	45 253	3 187	9 939	21 538	1 262	283	221	695	132	836	214	143	204	309				
	1925	194	117	7 574	41 205	6 445	13 148	23 161	1 361	380	327	523	165	1 448	321	146	252	236				
	1926	204	112	10 326	51 267	8 691	10 605	10 786	1 480	236	332	590	185	913	262	245	232	245				
Keskmine kuus	1921	—	—	486	539	11	150	1 631	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Moyenne mens.	1922	8	1	805	1 729	83	310	3 884	12	35	9	42	9	15	20	17	16	21				
	1923	8	2	777	1 676	196	347	1 218	58	27	17	45	9	91	49	13	18	26				
	1924	15	6	870	3 771	266	828	1 794	104	24	18	58	11	70	18	12	17	26				
	1925	17	9	681	3 434	537	1 066	1 930	113	32	27	44	14	121	27	12	24	20				
	1926	17	9	861	4 272	724	884	899	123	20	25	49	15	78	22	20	19	21				
1926	Jaanuar — <i>Janvier</i>	1	7	2 037	126	348	—	—	35	127	17	20	35	14	106	14	7	14				
	Veebruar — <i>Février</i>	3	12	1 250	496	375	—	—	—	72	19	12	37	9	108	16	7	40				
	Märts — <i>Mars</i>	4	7	1 392	1 195	395	—	—	—	147	20	23	65	14	70	24	14	27				
	Aprill — <i>Avril</i>	5	10	1 794	895	496	305	—	—	169	17	18	38	12	90	34	15	25				
	Mai — <i>Mai</i>	12	2	908	3 188	472	1 648	3 130	130	22	22	41	9	76	29	19	22	12				
	Juuni — <i>Juin</i>	33	12	298	8 058	1 114	1 642	1 201	52	15	26	50	13	62	16	16	17	11				
	Juuli — <i>Juillet</i>	48	8	237	12 145	1 353	1 135	223	136	22	70	63	12	71	9	14	24	14				
	August — <i>Août</i>	22	11	138	5 777	1 168	1 304	41	133	16	61	56	21	49	21	26	18	9				
	September — <i>Septembre</i>	40	9	178	10 469	1 066	1 166	1 029	132	21	29	72	61	38	28	46	17	11				
	Oktoober — <i>Octobre</i>	25	11	267	6 177	770	2 188	2 882	93	24	24	32	10	77	36	37	55	19				
	November — <i>Novembre</i>	10	12	424	2 495	647	1 043	1 659	161	20	13	61	5	88	21	21	15	23				
	Detsember — <i>Décembre</i>	1	11	1 403	246	487	169	586	137	29	14	50	5	78	14	23	17	22				
1927	Jaanuar — <i>Janvier</i>	1	5	836	198	404	29	224	65	14	10	51	8	66	12	17	21	27				
	Veebruar — <i>Février</i>	5	6	1 261	1 218	387	27	310	37	12	15	46	7	67	19	20	18	23				
	Märts — <i>Mars</i>	6	11	1 174	1 595	409	—	1 913	72	23	11	50	13	56	27	47	20	23				

1) Andmete järele 1 juuliks — *Au 1 juillet selon les données.*

Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu ilmutused 1921—1927 a. (järg) —

		Laevandus — Navigation								Kapitali emissioonid — Emissions des capitaux											
		Välisõit — Grand cabotage				Rannasõit — Petit cabotage				Aktiaseltsid ja osatühisusi — Sociétés par actions et anonymes											
		Tallinna sadamasse Port de Tallinn		Teistes sadamatesse Autres ports		Tallinna vana- ja uussadamasse Deux ports de Tallinn		Teistes sadamatesse Autres ports		Asutatud Sociétés fondées		Kapitali suurlendat — Augmentation de capitaux		Likvideeritud Liquidations		Kapitali vähendat. — Diminution de fonds					
		arv n-bre		arv n-bre		arv n-bre		arv n-bre		Arv Nom-bre		Summa Mont. miljon mk.²)		Arv Nom-bre		Summa Mont. miljon mk.²)		Arv Nom-bre		Summa Mont. miljon mk.²)	
		74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89				
Aastas kokku	1921				
	1922	1 766	740	806	75	3 203	99	2 366	148					
	1923	1 650	668	1 091	90	2 754	128	3 689	230					
	1924	1 872	570	1 076	115	1 819	98	3 483	215					
	1925	1 571	654	995	114	1 755	92	4 480	264					
	1926	1 324	580	1 174	146	1 522	86	4 151	239	28	182,5	9	214,7	8	66,5	1	4,9				
Keskmine kuus	1921				
	1922	147	62	67	6	272	8	197	12					
	1923	138	56	91	8	230	11	306	19					
	1924	114	47	90	10	152	8	290	18					
	1925	131	55	83	9	146	8	373	22					
	1926	110	48	98	12	137	7	346	20	2,3	15,2	0,7	17,9	0,7	5,5	0,1	0,3				
1926	Jaauuar — Janvier	77	56	—	—	2	—	—	—	2	10,0	1	3,0	—	—	—	—				
	Veebruar — Février	39	32	—	—	—	—	—	—	2	15,0	—	—	—	—	—	—				
	Märts — Mars	37	27	1	1	—	—	—	—	2	30,0	—	—	3	42,0	1	4,0				
	Aprill — Avril	48	31	1	1	—	—	—	—	2	18,0	—	—	2	11,0	—	—				
	Mai — Mai	110	43	144	18	125	7	462	25	2	23,0	—	—	—	—	—	—				
	Juuni — Juin	159	63	199	23	234	13	660	42	2	—	1	2,0	—	—	—	—				
	Juuli — Juillet	162	68	191	22	336	17	702	40	1	5,0	1	20,0	—	—	—	—				
	August — Août	192	49	102	19	348	17	670	40	1	5,0	1	150,0	—	—	—	—				
	September — Septembre	354	58	135	18	209	11	548	31	2	11,0	2	6,8	—	—	—	—				
	Oktoober — Octobre	138	51	200	12	151	9	502	27	1	9,0	1	10,0	1	5,0	—	—				
	November — Novembre	153	59	138	13	76	6	389	23	2	11,5	1	12,9	1	5,5	—	—				
	Detsember — Décembre	115	43	57	10	41	6	187	11	2	45,0	1	10,0	1	3,0	—	—				
1927	Jaauuar — Janvier	73	39	—	—	12	1	6	1	3	18,5	2	4,5	1	5,0	—	—				
	Veebruar — Février	51	34	—	—	—	—	—	—	2	8,0	1	2,0	1	18,0	—	—				
	Märts — Mars	57	37	—	—	1	—	—	—	2	13,0	—	—	—	—	—	—				

		Toodang (aktiisialused ettevõtted) Production des entreprises soumises à l'accise									Demograafia — Démographie						
											Rahvalikumine linnades Mouvement de la population dans les villes						
		Vireet (tuh. hl.) Mont. matières de tab.	Pärmi (ton.) Levure (ton.)	Paberrosse (milj. tk.) Cigarettes (million)	Tubakat (ton.) Tabac (ton.)	Tulekike (milj. toosi) Allumettes (million de boîtes)	Hõlse (milj. tk.) Tubes à cigarettes (million)	Likööre (hl.) Liqueurs (hl.)	Veine (hl.) Vins (hl.)	Põlevikivi (tuh. ton.) Service combustible (milliers de ton.)	Sündinud Naissances	Sissesõitnuid Arrivées	Korteri sise-kolijaid Changeement de logement	Surinud Décés	Väljasõitnuid Départs	Korteriist välj-kolijaid Changeement du logement	Teadmata kuhu Inconnus
		109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124
Aastas kokku	1921	29	72	114	272	39	380	1 308	258	96	—	—	—	—	—	—	—
	1922	87	123	320	380	63	637	1 583	777	139	—	—	—	—	—	—	—
	1923	144	151	655	444	74	465	1 622	748	202	—	—	—	—	—	—	—
	1924	144	175	688	420	123	459	1 315	1 005	235	—	—	—	—	—	—	—
	1925	147	163	974	309	207	463	1 558	2 752	239	2 052	126 051	75 228	3 328	120 736	67 391	11 691
	1926	109	165	829	292	167	460	1 867	1 410	335	2 384	114 877	79 148	3 754	105 283	71 411	11 850
Keskmine kuus	1921	2	6	9	17	3	28	109	22	8
	1922	7	10	27	32	5	45	132	65	12
	1923	11	13	55	37	6	39	135	62	17
	1924	12	15	56	35	10	38	110	84	20
	1925	12	14	81	25	17	39	130	229	20	171	10 679	6 269	277	10 066	5 616	974
	1926	9	14	69	24	14	38	150	118	28	199	9 573	6 598	319	8 774	5 951	938
1926	Jaauuar — Janvier	8	12	75	14	12	21	151	320	19	224	8 257	6 095	320	6 234	5 590	883
	Veebruar — Février	7	12	62	17	15	31	192	—	20	188	5 455	5 304	298	4 797	4 961	756
	Märts — Mars	8	20	94	24	15	36	164	15	29	202	6 742	6 184	380	6 302	5 788	886
	Aprill — Avril	7	10	69	20	12	33	132	18	22	201	6 506	5 179	311	7 071	4 744	848
	Mai — Mai	8	15	61	24	12	35	102	10	23	180	7 162	6 062	380	9 310	5 426	1 163
	Juuni — Juin	14	19	74	31	13	39	158	9	36	214	9 553	6 957	276	18 847	6 208	1 331
	Juuli — Juillet	12	10	69	34	15	48	128	64	31	175	10 288	6 024	258	13 098	5 164	1 161
	August — Août	9	11	74	36	11	43	128	310	29	180	13 966	6 811	261	10 689	5 970	926
	September — Septembre	9	13	67	25	16	46	162	343	33	175	19 151	8 287	266	8 317	7 140	1 171
	Oktoober — Octobre	9	14	58	23	17	41	178	185	32	233	11 163	8 132	284	7 424	7 308	960
	November — Novembre	9	13	59	24	16	48	201	47	35	193	8 950	7 721	346	6 587	7 062	935
	Detsember — Décembre	9	22	78	20	13	42	173	89	26	219	7 670	6 892	374	7 057	6 053	855
1927	Jaauuar — Janvier	5	13	86	21	16	42	125	106	19	201	7 310	6 738	419	6 135	6 323	949
	Veebruar — Février	5	13	86	15	17	38	175	59	26	208	5 559	6 274	316	4 577	6 733	2 304
	Märts — Mars	12	13	94	20	19	37	—	63	26	207	6 430	6 675	351	5 326	6 025	927

1) Maht tuh. ton. — En milliers de tonnes. 2) En milliers de marks

Données principales concernant la vie économique et sociale de l'Estonie 1921-1927 (suite).

Tööstus - Industrie

Töökaitse järe- levalve all ettev.)			Töötajate arv suur- tööstuses Nombre des employés dans les grandes entreprises				Tööpäevade ja töötund. arv (tuh.) - Nomb. des journ. et des heures du trav. (mil.)				Tasusumma (miljo- neis) - Montant des salaires (millions)			Tööbörside tegevus Activité des bourses du travail				
Suurtööstuse Grandes entre- prises	Kesktööstuse Moyennes entre- prises	Väiketööstuse Petites entreprises	Üldarv Nombre total	Vilmasel kuu- päeval Au dernier du mois	Nelst töölist Dont ouvriers		Üldse tehind tööp. Tot. des journ. du travail	Sellest töölist Dont pour les ouv.	Tööliste harilike tööandud - Nomb. des heures du tra- vail ordinaire	Tööliste ülevande Nomb. des heures du trav. supplém.	Üldine väljumake- tud tasusumma Total	Töölist. üldse Dont pour l. ouv. en gén.	Töölist. haril. Dont pour le trav. ordin.	Üldse registreeri- tud töötute arv Nombre total des chôm. enregistrés	Töötute arv vilim- seks kuupäevaks N. des chômés au dernier du mois	Üldine vabakoh- tade arv Nombre total des places vacantes	Vabakohade arv vilmisel kuupäev. N. des places vac. au dernier du mois	Tööd saanud arv kuus - Placements au cours du mois
					Üldarv Nombre total	Vilmasel kuupäeval Au dernier du mois												
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
162	462	376	32 400	29 849	27 777	25 135	682	551	4 462	282	165	127	106	1 810	945	609	151	451
189	713	577	32 247	29 858	29 706	25 761	684	578	4 561	306	173	135	113	1 546	746	612	170	442
211	835	996	32 400	29 858	27 777	25 135	682	551	4 462	282	165	127	106	3 993	1 314	771	162	608
226	961	1 436	32 247	29 858	29 706	25 761	684	578	4 561	306	173	135	113	5 089	2 406	1 870	301	1 514
235 ²⁾	944 ²⁾	1 733 ²⁾	32 972 ²⁾	29 270 ²⁾	28 604 ²⁾	26 865 ²⁾	698 ²⁾	592 ²⁾	4 661 ²⁾	296 ²⁾	175 ²⁾	138 ²⁾	116 ²⁾	4 033	2 145	1 310	313	1 002
230	932	1 717	30 591	29 741	28 416	25 639	659	557	4 362	302	163	124	106	5 897	3 543	1 785	449	1 336
232	931	1 839	31 869	30 343	27 671	26 240	655	557	4 471	249	162	124	107	5 370	2 444	1 443	201	1 242
233	942	1 738	32 411	30 505	28 222	26 421	766	654	5 109	302	192	150	128	4 502	1 816	1 399	79	1 321
235	946	1 739	32 845	29 963	28 471	25 955	639	543	4 237	204	106	126	107	3 973	2 249	1 168	99	1 069
239	950	1 743	34 644	32 197	30 492	28 139	665	571	4 494	319	171	133	113	4 405	1 839	1 139	142	997
235	960	1 761	35 708	32 874	31 551	28 794	775	671	5 299	336	198	160	138	3 004	1 051	1 078	234	844
...	2 047	893	1 122	344	778
...	1 761	731	512	119	395
...	1 684	811	745	181	564
...	3 168	2 309	1 290	779	511
...	6 046	4 157	1 900	733	1 167
...	6 723	3 807	2 256	404	1 807
...	29 978	28 187	26 014	24 450	7 656	4 481	2 210	242	1 974

graphie		Loomataudid - Epizooties						Elumaksumusindeksid 1914-1927 a. (Tallinna) Mouv. des nombres indices du coût de la vie 1914-1927.													
Piiripunkt. kaudu Par les cordons de la frontière ²⁾	Sisse sõitnud Arrivées	Välja sõitnud Départs	Põrnalaud Anthrax	Tallilaud Mallens	Marulaud Lassa	Kõrnalaud Scarlet	Sigade punataud Erysipelas suis	Eesti markades 1922=100 Prix en mk. est. 1922=100				Kuldkroonides 1922=100 Prix en couronn. d'or 1922=100				Ainult toitlus Seulement alimentation					
								Üldindeks N.-indice général	Toitlus Alimentation	Korter Logement	Vaigustus ja kütte Éclairage et chauffage	Üldindeks N.-indice général	Toitlus Alimentation	Korter Logement	Vaigustus ja kütte Éclairage et chauffage	Riietus Habillement	Eesti markades 1922=100 En mk. est. 1922=100	Kuldkroonides 1922=100 En couronnes d'or 1922=100	Kuldkroonides 1914 jaul=100 En couronnes d'or 1914 juillet=100		
125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	142	144		
46 554	30 288	111	44	82	1374	153	113	125	51	106	105	95	108	44	91	90	125	123	113		
35 879	30 336	123	48	69	921	255	101	102	100	100	100	101	102	100	100	100	100	100	96		
39 719	38 068	109	4	96	295	391	117	122	149	99	98	115	120	146	97	96	117	116	111		
35 830	35 734	80	12	49	299	514	130	134	160	113	112	107	110	131	93	92	131	114	110		
35 994	39 219	79	145	211	429	581	138	142	175	99	119	126	129	159	90	108	135,4	128,2	118,4		
127 405	130 262	65	144	145	581	...	136	138	142	175	99	119	126	129	159	90	108	135,4	128,2		
8 879	5 524	9	7	115	13	21	113	125	51	106	105	95	108	44	91	90	125	123	113		
2 990	2 528	10	6	77	23	101	101	102	100	100	100	101	102	100	100	100	100	100	96		
3 310	3 172	9	8	25	33	117	117	122	149	99	98	115	120	146	97	96	117	116	111		
2 944	2 978	1	4	25	43	130	130	134	160	113	112	107	110	131	93	92	131	114	110		
2 999	3 263	7	12	18	36	138	138	142	175	99	119	126	129	159	90	108	135,4	128,2	118,4		
10 617	10 855	5,4	0,6	12,0	12,1	48,4	136	138	142	175	99	119	126	129	159	90	108	135,4	128,2		
6 771	7 140	2	11	24	22	135	135	137	175	91	119	122	125	159	83	107,7	137	125	120		
5 902	6 067	—	5	17	6	135,2	138	138	175	92	119	123	125,2	159	83	107,7	137	125,2	120,2		
7 064	7 450	—	12	18	27	134	134	136	175	92	119	122	124	159	83	107,7	136	124	119		
8 864	8 705	3	—	9	8	136,3	139,4	139,4	175	92	119	124	127	159	83	107,7	139,4	127	122		
10 140	10 801	4	—	2	20	136,2	139,3	139,3	175	92	119	124	126,8	159	83	107,7	139,3	126,8	121,8		
13 867	13 647	14	—	8	56	135,8	139	139	175	92	118	123,4	126,4	159	83	107	139	126,4	121,3		
14 490	14 378	10	6	14	10	135,5	139	139	175	88	117,3	123,1	126,3	159	80	106,7	139	126,3	121,2		
16 798	17 133	9	—	8	114	135	138	138	175	92	117,8	122,9	126	159	83	106,7	138	126	121		
12 045	12 576	5	—	2	8	130	128	128	175	95	117,8	117	115	159	86	106,7	128	117	112		
10 750	11 132	6	—	12	97	74	129,3	127,4	175	95	117,8	117,5	116	159	86	106,7	127,4	116	111,4		
10 007	9 938	6	—	22	15	48	129	127	175	94	117,3	117	115	159	85	106,7	127,4	115	111		
11 207	11 295	6	—	0	19	30	130	128	175	96	117,8	118	117	159	87	106,7	127	117	112		
10 816	10 618	5	4	8	19	24	131,5	131	175	100	116,1	119,5	119	159	90	105,2	131	119	114,5		
10 003	10 257	8	—	10	13	14	131,6	132	175	98	116,1	119,6	120	159	88,8	105,2	132	120	115		
12 479	12 735	4	—	28	16	37	130,3	129,4	175	98,3	116,1	118,4	117,8	159	89	105,2	129,4	117,8	113,2		

¹⁾ Nombre des entreprises soumises à l'inspection du travail. ²⁾ Esimese poolaasta andmed. ³⁾ Ühes piirivalve punktidega - Y compris les cordons de la garde-frontière.

Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu ilmutused 1921—1927 a. (järg).
Données principales concernant la vie économique et sociale de l'Estonie 1921—1927 (suite)

Suurmüügiindeksid 1922—1927 (1922=100)—Mouvement des n.-indices des prix de gros 1922—1927 (1922=100)																		
Võrdkaalustamata indeksid (geomeetrilised keskmised) Nombres-indices non pondérés (moy. géom.)															Võrdkaalustat. põlumajandussaaduste hindade indeksid (geom. keskm.) N.-indices pondérés des prix des produits agricoles (moy. géom.)			
Sisseveetavad ained Articles d'importation				Väljaveetavad ained—Articles d'exportation				Sellest Dont		Kullaväärtuse järele Calculés en valeurs-or d'après le cours de dollar					Sellest-Dont			
Toiduained Denrées alimentaires	Sellest kollikaalikaabid—Dont denrées coloniales	Tööstussaadused Matières premières et produits industr.	Üldine Grand total	Toiduained Denrées alimentaires	Tööstussaadused Matières premières et produits industr.	Üldine Grand total	Üldindeks N.-indice général	Toiduained Denrées alimentaires	Tööstussaadused Matières premières et produits industr.	Sisseveetavad ained—Articles d'importation	Väljaveetavad ained—Articles d'exportation	Üldindeks Nombre-indices gén.	Toiduained Denrées alimentaires	Tööstussaadused—Matières premières et produits agr.	Sellest-Dont	Sisseveetavad ained—Articles d'importation	Väljaveetavad ained—Articles d'exportation	Üldindeks N.-indice général
145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	
Keskmine kuus 1922	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Moyenne mens. 1923	99	107	93	98	120	06	104	101	107	95	96	102	99	105	93	86	107	101
1924	125	136	101	115	138	99	116	116	131	100	101	100	113	86	113	136	127	
1925	130	137	96	118	141	103	118	118	135	100	107	107	107	122	90	124	132	129
1926	125	136	92	111	128	99	107	109	126	96	100	97	99	114	86	114	104	107
1926 Jaanuar—Janvier	124,2	136	92	112,1	138	99,3	112	112	130	96	101,4	101	101	118	87,1	114	107	109
Veebruar—Février	124,3	138	93	112	141	100,3	113	112,3	132	97	101,3	102	102	119	87,3	112	116	114,5
Märts—Mars	124,1	139	91	110,3	137	100	111	111	130	93	99,8	101	100	117	86	109	112	111
Aprill—Avril	124,7	137,6	90,1	110,4	131	99	109	110	128	94,8	99,9	99	99	118	85,8	112	109	110
Mai—Mai	124,8	137,7	90,2	110,4	125	99	107	109	125	94,8	99,9	97	98,4	113	85,8	111,5	103	106
Juuni—Juin	125	137	91	111	122	98,4	105,3	107,9	124	94,5	100	95	98	112	85,5	113	103,5	107
Juuli—Juillet	123,3	131	91	110,1	123	98,3	105	107,5	123	94,5	99,6	94,8	97,3	111	85,5	114	100	105
August—Août	123	132	90,1	109,5	125	98,3	105,2	107,4	123,7	94,3	99	95	97,2	111,9	85,3	112	101	105
September—Septembre	125	134,4	90,4	110	122	98,3	104	107,2	123,5	94,5	99,5	94	97	111,8	85,5	114,5	99	104
Oktoober—Octobre	123	134	93	110,4	123	98,1	105	108	125	96	99,9	95	97,4	113,2	87	115	99	104
November—Novembre	127	135	96	113,1	121	98,1	103,4	108,3	124	97,1	102	98,6	98	113	87,9	117	97,5	104
Detsember—Décembre	128	137	95	113,3	123	98,1	103,3	108,4	126	97	103	93,5	98,1	114	87,5	118	100	106
1927 Jaanuar—Janvier	130	141	92	112,4	118	97,1	101	107	125	95	102	92	97	113	86	116	95	102
Veebruar—Février	131	141	90,6	112	116	97,2	102	106,9	124	94	101	92	96,7	112	85,1	118	98	103
Märts—Mars	129,1	139,7	90,5	111,2	114,4	90,8	103,9	107,6	122,3	93,8	100,7	94,1	97,5	110,8	85	116	112	105

Suur- ja kesktööstuse ettevõtete tööjõud 1 ja jaanuaril 1927.

Kuna tööstusettevõtete isikliku koosseisu (tööjõu) tabelis (stand. Nr. 30) andmed on antud ainult tööstusharude järele, vajadus aga osutub saavutada ülevaadet üksikasjalisest töötajate arvust tööstusharude alljaotuste ulatusel, toome sellekohased andmed eritabelina kahest momendist aastas — 1 jaanuarist ja 1 juulist. Käesolevas E. stat. numbris on toodud arvud 1 jaan. 1927. Tööstusharude nomenklatuur toodud tabelis erineb peartühmade järjekorras ja mõnes alljaotuse üksikasjas enne tarvitust olnust. See on tingitud Eesti-Läti vahelisest kokkuleppest mõeldum I-sel statistilisel konverentsil. Ent need erinevused on sedavõrra väikesed, et nad ei takista võrdlust eelmiste aastatega. Toodud tabelis on tööjõud igas tööstus-

alas rühmitatud nelja liiki, kusjuures aga silmas tuleb pidada, et tehnilise personaali ja ametnikkude erilus kesktööstuses igal pool ühtlaselt pole läbi viidud, eriti aga piiritusevabrikuis.

Veebruarikuu kokkuvõttes tööstusettevõteteist ja nende tööjõu arvust (stand. Nr. 30) on kesktööstuse osas täiendavalt sisse võetud 18 ettevõtet, mis jaanuari kokkuvõttest andmete hiline saabumise tõttu välja jäid. Selles numbris antud eri tabelis ettevõtete arvust ja tööjõust 1 jaanuariks 1927 on nimetatud ettevõtted arvatud, mis tõttu selle tabeli arvud on võetud veebr. ja järgnevate kuude stand. Nr. 30 tabelis avaldatavate kesktööstuse tööjõu liikumise indeksi aluseks.

LISTE DES ÉDITIONS DU BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

TYPE A. DÉMOGRAPHIE.

Volume I.	Annuaire de la statistique d'instruction publique	Pages	238+186	1924.	Mk.	600
"	Dito (Édition abrégée)	"	300	1924.	"	350
"	II. Naissances, décès, mariag. et mouvem. de la populat. 1921-1923	"	52-54	1925.	"	300
"	III. Statistique de l'hygiène publique	"	132+80	1925.	"	500

STATISTIQUE ÉCONOMIQUE

Volume I.	Commerce extérieur en 1923	Pages	20+72	1924.	Mk.	200
"	II. Ports, marine marchande et navigation	"	102	1925.	"	250
"	III. Chemins de fer, poste, télégraphe et téléphone en Estonie	"	64	1925.	"	200
"	IV. Commerce extérieur en 1924	"	22+92	1925.	"	300
"	V. Industrie en Estonie	"	IV+80	1926.	"	250
"	VI. Chemins de fer de l'État en 1924	"	38	1926.	"	200
"	VII. Commerce extérieur en 1925	"	109	1926.	"	325
"	VIII. Commerce extérieur en 1926	"	IV+166	1927.	"	325

STATISTIQUE AGRICOLE

Volume I.	Annuaire de la statistique agricole I	Pages	280	1923.	Mk.	500
"	II. Annuaire de la statistique agricole II (1923)	"	132	1924.	"	225
"	III. Élevage du bétail en Estonie en 1924	"	17+105	1925.	"	150
"	IV. Annuaire de la statistique agricole (1925)	"	3+201	1926.	"	300
"	V. Annuaire de la statistique agricole 1925	"	(Sous-presse).			

TYPE B.

1.	Résultats préliminaires du recensement de 1922	"	78	1923.	"	200
2.	Les enfants infirmes en Estonie	"	164	1923.	"	375
3.	Élections au Parlement en mai 1923	"	78	1923.	"	300
4.	Commerce extérieur de l'Estonie I. 1921-1922	"	60+38	1923.	"	250
5.	RÉSULTATS DU RECENSEMENT DE 1922:					

Volume I.	Répartit. démograph. de la popul. et conditions de logement	Pages	88	1925.	Mk.	200
"	II. — (tableaux) conditions	"	8+138	1924.	"	400
"	III. — Répartition de la population par occupations	"	88+84	1925.	"	300
"	IV. — Arrond. Viru	"	24+62	1924.	"	200
"	V. — Järva	"	52+60	1923.	"	300
"	VI. — Harju et la ville de Tallinn	"	40+56	1924.	"	300
"	VII. — a) Lääne	"	20+66	1924.	"	200
"	" b) Saare	"	20+66	1924.	"	200
"	VIII. — Pärnu	"	40+34	1924.	"	350
"	IX. — Viljandi	"	36+84	1924.	"	350
"	X. — Tartu et Valga	"	40+92	1924.	"	300

6.	Dépouillement des données du recensement de 1922 et le contenu des tableaux des résultats définitifs	"	48	1923.	"	100
7.	Les exploitations agricoles nouvellement fondées en 1919-23	"	46+60	1924.	"	350
8.	Résultats du recensement agricole de 1925	"	4+219	1926.	"	375
9.	Album statistique, vol. I. Territoire et population (38 dia- et cartogram. en coul.)	"		1925.	"	600
"	II. Économie 2 ^e	"		1926.	"	600
"	Volume III. Agriculture	"		(En préparation).		

TYPE D.	Indicateur officiel des établissem. et des adresses I. 1924 XII+204+128, 1924. (Édition épuisée)					
	Indicateur officiel des établissem. et des adresses II. 1925	XXXII+723+149	1925.	Mk.	600	
	Indicateur officiel des établissem. et des adresses III. 1926-1927	LXX+44+960	1926.	Mk.	650	

TYPE G. RECUEIL MENSUEL

1922	Nr. 1-2	Pages	Mk.	230	1924	Nr. 27(6)	Pages	84	Mk.	120	1926	Nr. 47(2)	Pages	118	Mk.	250
"	3-4	182	200	"	28(7)	64	100	"	48(3)	mars	114	275				
"	5	103	125	"	29(8)	80	120	"	49(4)	1 avril	35	85				
"	6-8	172	200	"	30(9)	56	100	"	50(5)	15	26	65				
"	9-11	96	260	"	31(10)	56	100	"	51(6)	1 mai	39	85				
1923	12(1)	72	200	"	32(11)	84	175	"	52(7)	15	27	75				
"	13(2)	65	200	"	33(12)	80	175	"	53(8)	1 juin	28	70				
"	14(3)	104	250	1925	34(1)	48	100	"	54(9)	15	28	75				
"	15(4)	80	150	"	35(2)	76	150	"	55(10)	1 juillet	24	65				
"	16(5)	64	150	"	36(3)	138	200	"	56(11)	1 août	46	100				
"	17(6)	96	225	"	37(4)	64	150	"	57(12)	15	24	75				
"	18(7)	84	200	"	38(5)	48	100	"	58(13)	15 sept.	36	75				
"	19(8)	80	200	"	39(6)	78	175	"	59(14)	15 oct.	34	75				
"	20(9)	76	175	"	40(7)	68	175	"	60(15)	15 nov.	36	75				
"	21(10)	70	175	"	41(8)	54	120	"	61(16)	15 déc.	48	125				
1924	22(11)	50	100	"	42(9)	64	175	"	62(1)	15 janv.	36	100				
"	23(2)	48	100	"	43(10)	102	200	"	63(2)	15 février	60	150				
"	24(3)	68	120	"	44(11)	54	120	1927	64(3)	15 mars	68	150				
"	25(4)	68	120	"	45(12)	48	100	"	65(4)	15 avril	68	150				
"	26(5)	64	100	1926	46(1) janvier	46	100	"	66(5)	15 mai	68	150				

PRINCIPAUX APPENDICES DU RECUEIL:

Naissances, décès et mariag. en Estonie en 1921 et 1922	18(7)
Décès en Estonie en 1922	20(9)
Mariages en Estonie en 1922	21(10)
Naissances, décès et mariages en 1924	47(2)
Naissances, décès, mariages et divorces en Estonie 1925	64(3)
Accroissement de la population en Estonie 1921-1925	55(10)
Émigration d'Estonie 1921-1925	57(12)
Écoles primaires et secondaires 1923/23	43(10)
Écoles primaires et secondaires en Estonie pendant l'année scolaire de 1924/25	60(15)
Grèves dans l'industrie de l'Estonie en 1921-1925	54(9)
Budgets des familles ouvrières en 1925	48(3)
Affaires criminelles en Estonie 1919-1924	53(8)
Postes, télégraphes et téléphones en Estonie en 1925	63(2)
Postes, télégraphes et téléphones en Estonie en 1922	16(5)
Chemins de fer de l'Estonie 1921-1923	17(6)
Chemins de fer en 1925	65(4)
Navigation et marine marchande en Estonie en 1925	56(11)
Recettes et dépenses des villes de l'Estonie en 1922	25(4)
Recettes et dépenses des villes de l'Estonie en 1923	40(7)
" et d. bour. d. l'Est. en 1924	52(7)
Activité des sociétés d'assurance 1920-1922	29(8)

Activité des sociétés d'assurance en 1923	42(9)
Sociétés de l'assurance en Estonie 1924-25	64(3)
Sociétés de consommation en Estonie au 1. I 1924	39(12)
Coût de la vie. Étude statistique	36(3)
Nouvelle série des nombres-indices du coût de la vie pour Tallinn	61(16)
Revenu des exploitations rurales en Estonie 1925-26	61(16)
Machines et outillage agricoles en Estonie 1925	61(16)
Salaires dans l'agriculture et le marché du travail des ouvriers agricoles en 1923 et 1924	32(11)
Mouvement des prix de gros 1923-26 et le nombre-indice des prix de gros pour l'Estonie	63(2)
L'apiculture en Estonie en 1924	35(2)
L'apiculture et la product. du miel en Est. en 1926	61(16)
Horticulture en Estonie	54(9)
Superficie et product. des cultures agricoles en 1925	49(4)
Élevage de la volaille en Estonie	51(6)
Élevage de la volaille en Estonie 1926	65(4)
Effectif du bétail en Estonie en 1925	53(13)
Élevage des moutons en Estonie 1926	64(3)
Gains des ouvriers industriels en Estonie 1914-1926	59(14)
Superficie emblavée et récoltes en 1925	62(1)
Régions de la fertilité du sol en Estonie	65(4)
Production et main d'oeuvre dans l'industr. en 1925	69(2)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO VÄLJAANDED

LIHK A. ESTI DEMOGRAAFIA

Vihk I.	Haridus Eestis I	Lhk. 288+186, 1924.	Mk. 600
"	Haridus Eestis (lüh. väljaanne)	" 300, 1924.	" 350
"	II. Sündivus, surevus, abielluv. ja rahvaliikum. 1921—1923 a.	" 52+54, 1925.	" 300
"	III. Tervishoid Eestis	" 132+80, 1925.	" 500

ESTI MAJANDUS

Vihk I.	Vätiskaubandus 1923 a.	Lhk. 20+72, 1924.	Mk. 200
"	II. Eesti sadamad, veeteed, kaubalaevastik ja laevasõit	" 102, 1925.	" 250
"	III. Raudtee, post, telegraaf ja telefon Eestis	" 64, 1925.	" 200
"	IV. Väliskaubandus 1924 a.	" 22+92, 1925.	" 300
"	V. Tööstus Eestis	" 80, 1926.	" 250
"	VI. Riigiraudteed 1924 a.	" 38, 1926.	" 200
"	VII. Väliskaubandus 1925 a.	" 109, 1926.	" 325
"	VIII. Väliskaubandus 1926 a.	" IV+109, 1927	" 325

ESTI PÖLLUMAJANDUS

Vihk I.	Eesti põllumajandus I	Lhk. 290, 1923.	Mk. 500
"	II. Eesti põllumajandus II	" 132, 1924.	" 225
"	III. Loomapidamine Eestis 1924 a.	" 17+105, 1925.	" 150
"	IV. Eesti põllumajandus 1925 a.	" 3+201, 1926.	" 300
"	V. Eesti Põllumajandus 1926 a.	(Ilmumisel).	"

LIHK B. 1. I.	Üldrahvalgemise eikokkuvõtted	" 78, 1923.	" 200
2.	Sugemed vigaste laste kohta Eestis	" 164, 1923.	" 875
3. II.	Riigikogu valimised	" 78, 1923.	" 300
4.	Eesti väliskaubandus 1921—1922	" 60+38, 1923.	" 250
5.	1922 a. Üldrahvalgemise andmed		

Vihk I.	Rahva demograafiline koosseis ja korterilohud Eestis	Lhk. 88, 1925.	Mk. 200
"	II. Üleriikline kokkuvõte (tab.)	" 8+188, 1924.	" 400
"	III. Rahva tööta ja ühiskondiline kihtitus	" 83+84, 1925.	" 300
"	IV. Viru maakond	" 24+62, 1924.	" 200
"	V. Järva maakond	" 52+60, 1923.	" 300
"	VI. Harju maakond ja Tallinn	" 40+56, 1924.	" 300
"	VII. a) Lääne maakond	" 20+56, 1924.	" 200
"	b) Saare maakond	" 20+56, 1924.	" 200
"	VIII. Pärnu maakond	" 40+84, 1924.	" 350
"	IX. Viljandi maakond	" 36+84, 1924.	" 350
"	X. Tartu ja Valga maakonnad	" 40+92, 1924.	" 300
6.	1922 a. Üldrahvalg. andmete läbitõttam. plaan ja tabelite sisu	" 48, 1923.	" 100
7.	Asumaa majapidamised Eestis 1919—23 a.	" 46+60, 1924.	" 350
8.	1923 a. Põllumajandusliku üleskirjutuse andmed	" 4+219, 1926.	" 375
9.	Statistiline album, v. I. Maa ja rahv. (38 dia- ja kart. värv.)	" 1925.	" 600
"	" II. Majandus. 24	" 1926.	" 600
"	" III. Põllumajandus.	(Ilmumisel).	"

Riikline aadressaraamat I. (1924) („Eta“ kirjastus)	Lhk. XII+204+126, 1924 (1.adu otsus).	
Riikline aadressaraamat II. (1925) (Riigi trükkikoja kirjastus)	XXXII+723+149 1925	Mk. 800
Riikline aadressaraamat III. (1926—1927) (Riigi trükkikoja kirjastus)	LXX+44+950,	" 650

LIHK F. ESTI STATISTIKA KUUKIRI:

1922	Nr. 1—2	Lhk. 244	Mk. 230	1924	Nr. 27(6)	Lhk. 81	Mk. 120	1926	Nr. 47(2)	Lhk. 118	Mk. 250
"	" 3—4	" 182	" 200	"	" 28(7)	" 64	" 100	"	" 48(3)	märts 144	" 275
"	" 5	" 108	" 125	"	" 29(8)	" 80	" 120	"	" 49(4)	1 apr. 35	" 85
"	" 6—8	" 172	" 200	"	" 30(9)	" 56	" 100	"	" 50(5)	15 " 26	" 65
"	" 9—11	" 96	" 260	"	" 31(10)	" 56	" 100	"	" 51(6)	1 mai 39	" 85
1923	" 12(1)	" 72	" 200	"	" 32(11)	" 84	" 175	"	" 52(7)	15 " 27	" 75
"	" 13(2)	" 65	" 200	"	" 33(12)	" 80	" 175	"	" 53(8)	1 juuni 28	" 70
"	" 14(3)	" 104	" 250	1925	" 34(1)	" 48	" 100	"	" 54(9)	15 " 28	" 75
"	" 15(4)	" 60	" 150	"	" 35(2)	" 76	" 150	"	" 55(10)	1 juuli 24	" 65
"	" 16(5)	" 64	" 150	"	" 36(3)	" 138	" 200	"	" 56(11)	1 aug. 46	" 100
"	" 17(6)	" 96	" 225	"	" 37(4)	" 64	" 150	"	" 57(12)	15 " 24	" 75
"	" 18(7)	" 84	" 200	"	" 38(5)	" 48	" 100	"	" 58(13)	15 sept. 36	" 75
"	" 19(8)	" 80	" 200	"	" 39(6)	" 78	" 175	"	" 59(14)	15 okt. 34	" 75
"	" 20(9)	" 74	" 175	"	" 40(7)	" 68	" 175	"	" 60(15)	15 nov. 30	" 75
"	" 21(10)	" 70	" 175	"	" 41(8)	" 54	" 120	"	" 61(16)	15 det. 48	" 125
1924	" 22(1)	" 50	" 100	"	" 42(9)	" 64	" 175	1927	" 62(1)	15 jaan. 36	" 100
"	" 23(2)	" 48	" 100	"	" 43(10)	" 102	" 200	"	" 63(2)	15 veeb. 60	" 150
"	" 24(3)	" 68	" 120	"	" 44(11)	" 54	" 120	"	" 64(3)	15 märts 68	" 150
"	" 25(4)	" 68	" 120	"	" 45(12)	" 48	" 100	"	" 65(4)	15 aprill 68	" 150
"	" 26(5)	" 64	" 100	1926	" 46(1)	" 46	" 100	"	" 66(5)	15 mai	" 150

TÄRTSAMAD „ESTI STATISTIKA“ LISAD:

Sündivus, surevus ja abielluvus 1921—1922 a.	Nr. 18(7)	Kindlustusseltside tegevus 1923 a.	" 42(9)
Surevus Eestis 1922 a.	" 20(9)	Kindlustusseltside tegevus 1924 ja 1925 a.	" 64(3)
Abielluvus Eestis 1922 a.	" 21(10)	Tarvitajate ühisused Eestis 1/I 1924 a.	" 33(12)
Sündivus, surevus ja abielluvus 1924 a.	" 47(2)	Elumuuksumus (elukallidus)	" 38(3)
Sündivus, surevus, abielluvus ja abiellulahutused 1925 a.	" 64(3)	Uus Eesti elumuuksumaindeks	" 61(16)
Rahvaarvu kasv Eestis 1921—1925 a.	" 55(10)	Suurtöödlihinnaad 1922—26 a. ja suurtöödlihindeks	" 83(2)
Väljaränd Eestist 1921—1925 a.	" 57(12)	Eesti talumajanduse tasuvus 1925—1926.	" 61(16)
Alg- ja keskkoolid Eestis 1923—1924 õppeaastal	" 43(10)	Põllutööriistad ja -masinad 1925 a.	" 61(16)
Alg- ja keskkoolid Eestis 1924/25 õja	" 60(15)	Põllutöötl. palgaolud ja töösturu seisukord 1923/24	" 32(11)
Streigid Eesti tööstuses 1921—1925 a.	" 54(9)	Mesilaste pidamine Eestis 1924 a.	" 35(2)
Eesti tööliste büdžet 1925 a.	" 48(3)	Mesilaste pidamine ja meesoonang 1926 a.	" 61(16)
Kuritegevus Eestis 1919—1924 a.	" 53(8)	Ajandus Eestis	" 54(9)
Post, telegraaf ja telefon Eestis 1922 a.	" 16(5)	Viljade kasvupinnad ja saagid 1925 a.	" 49(4)
Post, telegraaf ja telefon Eestis 1925 a.	" 63(2)	Sulgloomade pidamine Eestis	" 51(6)
Eesti raudteed 1921—1923 a.	" 17(6)	Sulgloomadepidamine Eestis 1926 a.	" 65(4)
Raudteede tegevus 1925 a.	" 65(4)	Loomade arv Eestis 1926 a.	" 58(15)
Laevasõit ja kaubarvedu veeteel Eestis 1925 a.	" 56(11)	Loomapidamine Eestis 1926 a.	" 64(3)
Eesti linnade sissetulekud ja väljaminekud 1922 a.	" 25(4)	Tööstusööliste palgaolud Eestis 1914—1926	" 59(14)
" sissetulekud ja väljaminekud 1923 a.	" 40(7)	Viljade kasvupind ja saak 1926 a.	" 62(1)
" sissetulekud ja väljaminekud 1924 a.	" 52(7)	Maaviljakuse valdkonnad Eestis	" 65(4)
Eesti linnade ja zlevite sissetul. ja väljam. 1924 a.	" 52(7)	Töötajad ja toodang tööstuses 1925 a.	" 63(2)
Kinnitusseltside tegevus 1920 kuni 1922 a.	Nr. 29(8)		